

కాకినాడ నాట్యకళా విజ్ఞాన గ్రంథమండలి

తృతీయకుసుమము.

యోగసంకలనము.

(శ్రీలరవింద ఘోషగారిచే రచింపబడిన యోగసంకలనమునకు
తెలుగు తర్జుమా.)

వాల్మీకి ము I.

కర్త యోగము.

వ్యాసావలి, సంపూర్ణమహాభారతము, శ్రీకృష్ణావతారము, వనసుందరి,
వివరలీల, మొదలగు పదినాటకములు వ్రాసిన
మధ్యశ్రీ దాల్తాబాదా గోపాలకృష్ణరావు, B. A., గారిచే
సాంఘికరింపబడి ప్రకటింపబడియె.

మొదటికూర్పు 500 పేజీలు.

కాకినాడ :

రంగా అండ్ కో., యందు ముద్రింపబడియె.

1932.

కాపీరైటు రిజిస్టరు]

[వెల రు 1-4-0.]

నాట్యకళా విజ్ఞాన గ్రంథమండలి

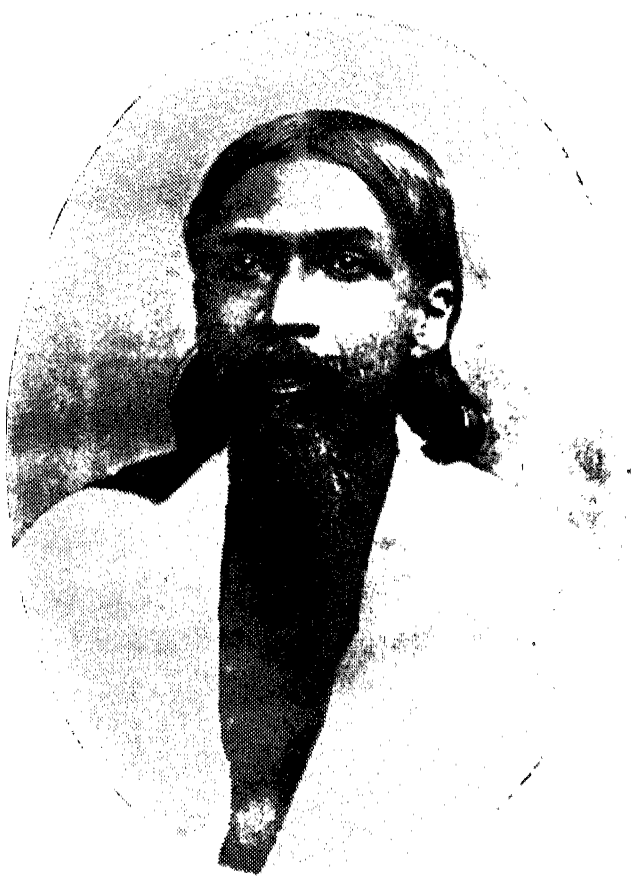
రాజపోషకులు

- 1 మ||రా||రా|| యన్. బలరామమూర్తినాయుడుగారు,
బి.ఎ.. బి.ఎల్., చెన్నపట్టణము.
- 2 ,, వారణాసి సీతారామయ్యగారు, బి.ఎ.,
సబ్ మేజిస్ట్రేటు, గన్నవరం.
- 3 ,, శీలంశెట్టి వెంకటరత్ననాయుడుగారు డి. పి. డబ్లి
యూ అసిస్టెంట్ ఇంజనీరు, పెన్ మన్ లింగారెడ్డిపాలెం.

పోషకులు

- 4 ,, పైడా శ్రీరామకృష్ణయ్య బ్రదర్సు,
జమీందార్లు, కాకినాడ.
- 5 ,, వారణాసి బాపయ్యగారు, బి.ఎ., క్యాపియరు,
డి. కో. బ్యాంకి, చెన్నపట్టణం.
- 6 ,, ముత్యాల సత్యనారాయణమూర్తిగారు,
రామచంద్రపురం.
- 7 ,, అంగర వెంకటసుబ్బారావుపంతులుగారు. డిటో
- 8 ,, మాజేటి మునెయ్యగారు, బి.ఎ., బి.ఎల్.,
రాజమండ్రి.
- 9 ,, ముత్తా సత్యప్రసన్నం బ్రదర్సు, బ్యాంకర్సు,
కాకినాడ.
- 10 ,, దేవులపల్లి విశ్వనాథంగారు, ఆకిరిపల్లి.
- 11 ,, వెలమూరి కుటుంబరావుగారు, అవనిగడ్డ.
- 12 ,, చిత్రపు సుబ్బారావుపంతులుగారు,
తహశీలుదారు, అవనిగడ్డ.

- 13   ,,   చిర్రావూరు కామేశ్వరరావుగారు, అవనిగడ్డ;
- 14   ,,   ధూళిపాళ్ల వెంకటరత్నంగారు, గ్రామమునసబు
పురుషోత్తపట్నము.
- 15   ,,   దర్భా వెంకటశివరామరాస్ బి.ఏ., బి.యల్.,
కాకినాడ.
- 16   ,,   చెలికాని రామస్వామిబాబుగారు,
అసిస్టెంటుయింజనీరు, సామర్ల కోట.
- 17   ,,   సర్పాదా శేషగిరిరావుపంతులుగారు, కాకినాడ.
- 18   ,,   అంగర వెంకటకృష్ణారావుపంతులుగారు స్ట్రీడరు
కాకినాడ.
- 19   ,,   కోత్త వెంకటరత్నంగారు, Officer De Acafinee
Chenaliar do & Sclelr Nares de, Beeni Cocanada
- 20   ,,   దసిగ వెంకటేశ్వరరావుగారు, గుడివాడ.
- 21   ,,   కె. వి. రమణరావుగారు, Representative Con-
fectionery, Dept. Parry & Co, Ltd. Madras.
- 22   ,,   జమ్మి వెంకటసుబ్బారావు పంతులుగారు, Clerk,
Tq. Office, Cocanada.

શ્રી અરવિન્દ યોગી.

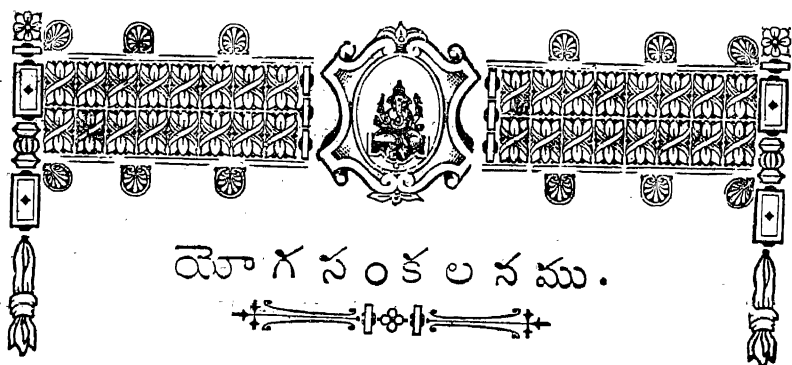
విజ్ఞాపనము .

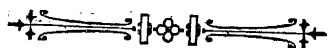
హిందూదేశమందుఁ బ్రస్తుతమున్న యోగులకెల్ల మిన్న శ్రీ అరవింద ఘోషుగారని లోకప్రసిద్ధమే. వీ రాంగ్లేయభాషలో The Synthesis of Yoga యను గొప్పయోగశాస్త్రము రచించి నారు. ఇందు సమస్త యోగమార్గములు పూర్ణముగా విమర్శింపఁ బడినవి. ముఖ్యముగాఁ గర్మయోగము, భక్తియోగము, జ్ఞానయోగము, హతయోగము, రాజయోగము, తాంత్రికయోగము, చర్చింపఁబడి, పరస్పరసంబంధములు నిర్ణయింపఁబడినవి. వివిధయోగమార్గముల సభ్యసించు విధానములఁ బేర్కొనఁబడినవి. వానిసారము సంకలన మొనరించి పరిపూర్ణయోగమార్గ మొకటి యభ్యసించుటకు సులభసాధ్యమగునట్లు వర్ణింపఁబడినది. ఈగ్రంథ మాంగ్లేయ భాషనుండి తెనుఁగులోనికి నాచే భాషాంతరీకరణ మొనరింపఁబడినది. దీనికిఁ తెనుఁగున యోగసంకలన మని పేరిడితిని. కొంతకాలమునకుఁ గిందట నేను తూర్పుగోదావరిజిల్లా పెద్దాపురంతాలూకా జగ్గంపేట రివిన్యూయినస్పెక్టరుగాఁ బనిచేయుచుంటిని. అప్పుడు నాకొక యభిప్రాయ ముండెను. శ్రీ వ్యాసమునీంద్రునిచే రచింపఁబడిన శ్రీమద్భాగవతమును బద్వ్యగద్య రూపముననున్నదానినున్నట్లే సంస్కృతమునుండి తెలుఁగులోనికి మార్చవలె నని తలంచుచుంటిని. కాని యాగ్రామవాసియగు మ॥రా॥శ్రీ కొమాండూరి రంగాచార్యులవా రీనూతనగ్రంథమును నా కొసంగి తెనుఁగుభాషలోనికి బరివర్తన మొనరించిన బాగుండునని తమకుతూహలమును వెల్లడించిరి. అంతకుపూర్వమే నాకు కొన్ని యధ్యాత్మికభావములు నూతనముగా నుద్భవించినవి. ఈనూతన గ్రంథము నాభావముల సిరపరుచుటచే శ్రీరంగాచార్యులవారు కోరినప్రకారము తర్జుమాచేయుట ప్రారంభించితిని. ఉద్యోగభారమున త్వరలో ముగింపలేకపోతిని. దైవానుగ్రహమున నేటికి దీనిఁబ్రచురించుటకు సాహసించితిని. ఇందు

73 ఆధ్యాత్మము బున్నవి. అయిదు వాల్మ్యాములుగాఁ బ్రచురింపఁ బడును. మొదటివాల్మ్యం యీసంవత్సరమున నాచే స్థాపింపఁబడిన కాకినాడ నాట్యకళావిజ్ఞానగ్రంథమండలి వారిచే మూడవకుసుమ ముగాఁ బ్రచురింపఁ బడుచున్నది. నామిత్రులు శ్రీ రంగాచార్యుల నారు నన్ను ప్రోత్సహపరుచుటేగాక ఫెయిర్ కాపీ కూడా వారే స్వయముగాచేసిరి. ఈయింగ్లీషుపుస్తకములు ప్రస్తుతము ముద్రణమందులేవు. రాజమహేంద్రవర పురవాస్తవ్యులు మ॥రా॥శ్రీ మాజేటి మునెయ్య, బి.ఎ., బి.ఎల్., వకీలుగారు “ఆర్య” వేదపుష్పైళ్లు కట్టించి భద్రపరిచి యున్నారు. The Synthesis of Yoga యందు ప్రచురింపఁబడియున్నది. శ్రీ మునెయ్యగారు మాకీపుస్తకములనిచ్చి తోడ్పడిరి. అందుకుఁ గారకులు సహితము శ్రీ రంగాచార్యులవారే. వీరిరువురకు నీగ్రంథకర్త నదావిధేయుడు. ఈగ్రంథము చదువువారికి విజ్ఞానప్రాప్తి పరిపూర్ణసంసిద్ధి కరతలామలక మనుమాటయతిశయోక్తికాదు. ఈవాల్మ్యామునందు కర్మయోగముమాత్రమే పూర్తిగా విమర్శింపఁబడినది. రాజోపు వాల్మ్యామునందు జ్ఞానయోగము విమర్శింపఁబడును. ఈయోగశాస్త్ర మాంధ్రమండలమునకు విలువలేని యీవియని ఘంటాపదముగాఁ జెప్పఁ గలను. ప్రతియాంధ్రునిచేతి యందు సదానుండవగిన గ్రంథము.

Cocanada, } **Doultabad Gopalakrishna Rao,**
16-12-32. } **B. A.**

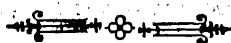

యోగ సంకలనము.

గీ॥ యోగసిద్ధుఁ డాయరవింద యోగవరుని
యోగతత్త్వంబు తెనుఁగునఁ బొందుఁబరతు
నాంధ్రలోకంబు మన్నించి యాకరించి,
చదివిచూఁడుడు జ్ఞానము సంభవించు.

ఉ పోద్ధాతము

జీవితమంతయోగమే.

I

జీవితము — యోగము.

సాధారణమైన విశేషమైన మానుషకార్యవిధానములందుఁ బెక్కంటిలో రెండు స్వభావధర్మములు కలవు. అందు మొదటిది. ప్రతి కార్యవిధానము పొందికగల సమిష్టి యేకత్వము నిచ్చుచున్నది. అట్టి సమిష్టి యేకత్వము తిరిగి భిన్నమై, వివిధరూపములనొంది, మరల విచ్ఛలతర శక్తితర సంకలనముగా సమిష్టి నొందుచున్నది. రెండవది. ప్రత్యక్షానుభవము సాస్థకముకావలె నన్నఁ గార్యవిధాన రూపమునఁ బరిణమించుటే దానికిఁగల విధాయకమగు సూత్రము. కాని సమస్తానుభవములు, సత్యములు మిక్కిలి యనులంఘ్యమైన నిబంధనలక్రింద నేర్పడినపుడు, పాతగిలి సారమును గోలుపోవు

ఖ్య హెచ్చినఁ గొంతనష్టముకలదు. యోగి యేకాంతముఁ గోరుచున్నాఁడు. కర్మలవిడచి జ్ఞానము నేకాక్షింపుచున్నాఁడు. అంతఃస్వేచ్ఛతకొఱకు బహిర్వ్యపారము విడుచుచున్నాఁడు. అందుచే యోగమార్గావలంబకులు బ్రహ్మచర్యమున కుపయోగపడరందురు. ఈయద్వైతము బలముగా నాటుకొనుటచేఁ బ్రహ్మచర్యమునుండి తప్పించుకొనుట యోగమునకు ముఖ్యమగుచున్నది. కాని ముక్తుఁడై పరిపూర్ణుఁడైన మనుష్యునందు స్వభావమును దేవునికలుపుట యోగసంకలనమునకు ముఖ్యోద్దేశము. అదియంతర్బహిః పరిపూర్ణత్వమిచ్చును. మనుష్యుడనగా స్థూలరూపమొందిన యుత్తమస్థితి. (Higher existence). అతనియందు హైన్యముత్తమముగా మారుటకు, సుత్తమముహీన రూపములలో వెల్లడిచెందుటకు వీలుకలదు. అట్టివీలును దెలుసుకొనుట కిష్టబడిన జీవితమునుండి వైదొలగుట పరిపూర్ణస్థితికి యావశ్యకముకాదు. ఒకప్పుడు తాను తయారగుటకు జాతీయవృద్ధికొఱకు నేకాంత మందుండవలసివచ్చును. కాని యెల్లప్పుడది పనికిరాదు. స్వభావమందుయోగజీవితములు వ్యక్తిలేక నేకస్థాన గతములగుచున్నవి. ఆవిధమున మనుష్యునందు యోగజీవితములు వ్యక్తితో నేకస్థానమును బొందునేని యోగము ఫలించినదగును. అప్పుడు “జీవిత మంతయు యోగమే” యని ఘంటావదముగాఁ జెప్పవచ్చును.

యోగ సంకలనము.

ఉపోద్ఘాతము.

II

స్వభావమందు మూడు సౌసానములు.

మెనుకటి యోగాభివృద్ధియందు భిన్నరూపములనొందు స్వభావము గనిపెట్టితిమి. సృష్టిలోని సమస్తవస్తువులవలె యీభిన్నత్వమునకుఁ బ్రత్యేక ముపయోగము కలదు. అట్లేర్పడినవిధానములఁ

బ్రహ్మయోజనముల సంకలనమునకై మనము ప్రయత్నింతము. ఇట్టి సంకలన మొనఁగించునపుడు రెండువిషయముల మనసున నుంచుకొనవలెను. (1) ఈవిభాగప్రేరేపణమునకు మూలమేమో, బ్రహ్మయోజనమేమో తెలుసుకొనవలెను. (2) ప్రతి యోగమార్గమునకుఁ బ్రత్యేకోపయోగ మేమున్నదో గ్రహించవలెను. మూలమేదో తెలుసుకొనుటకు స్వభావముయొక్క కార్యకరణమును బరీక్షించవలెను. పరీక్షించి స్వభావము (Nature), వికారమగు మాయవలనఁ బుట్టిన భ్రమచే గల్పింపఁబడు కార్యముకాదని, బ్రహ్మాండశక్తియని, యనంతమయ్యు భిన్నత్వమొందిన ప్రజ్ఞానముచేఁ బ్రేరేపింపఁబడి యీశ్వరుఁడు సర్వవ్యాపకుఁడై తా నొనరించుచున్న కార్యమని తెలుసుకొనవలెను. ఆప్రజ్ఞానము మొదటినుండి యానిత్యమని వల్లనే యుత్పన్నమగుచున్నదని యెరుగవలెను. ఇక వివిధోపయోగముల. గ్రహించునపుడు యోగవిధానముల జాగరూకతతోఁ బరిశీలించి, విభజించి, ముఖ్యోద్దేశములఁదేల్చి, ఫలప్రాప్తికై శక్తిని పుట్టించునది యేదియో గ్రహించవలెను. అటుపిమ్మట సమస్తయోగవిధానము లెందుఁబుట్టుచున్నవో తెలియకనే దేనివైపునకు నడచుచున్నవో, తెలిసి దేనియందుఁ జేరుటకు ముందువాటికి వీలుకలదో యట్టి సర్వసామాన్యమైన ధర్మమును సర్వసామాన్యమైన శక్తినిగని పెట్టగలము. స్వభావముయొక్క యీశ్వరీయ ప్రత్యక్షాభివృద్ధినే యీకాలమునఁ బరిణామ మనుచున్నారు. (Evolution). ఆపరిణామము మూఁడింటిపై నాధారపడియున్నది. (1) వెనుకటివృద్ధి (2) వర్తమానమందు వ్యక్తితో జరుగుచున్నవృద్ధి (3) ముందు జరుగఁబోవుభావికవృద్ధి. ఈభావికవృద్ధికొన్ని సమయములయం దిదిమరేకాన్నించినది. మరీకొన్ని సమయములందిప్పటి మనుష్యజాతికిముందు సాధ్యముగానున్న సంపూర్ణత్వమును సమీపించినది. స్వభావముయొక్క నడక కవాతునందుఁ గ్రమపద్ధతిని ముందుకువేయు నంజల వంటిదికాదు. శోచనీయములగు పరాజయములురానియది తన్నతి క్రమించి సదావృద్ధిఁ జెందుచున్నది. దానికి దొమ్మిలుకలవు. శ్రేష్ఠములగు గొప్పదండయాత్రీలు కలవు. కొన్ని వేళల దొమ్మిలైనారు.

వంతముపై దేవత్వము సంపాదించుచున్నది. తన్నుఁదానిట్ల తిక్కిరించుట తనయం దున్న దేవత్వముగాని దుష్టత్వముగాని వెల్లడించుటే. ఏదైనను దానిగమ్యస్థానమును శీఘ్రముగాఁ బొందుటకు శక్తికలిగే యున్నది.

ఇంతవరకు స్వభావము మనకొరకు స్థూలజీవితమును నిర్మించినది. భూలోకమున మనవృద్ధికి, గర్మలకత్యావశ్యకమైనరెండు హీన వస్తువులఁగలపి సమ్మేళన మొనరించినది. అందొకటి జడపదార్థము. ఈజడపదార్థమున్నతస్థితిలో నుండువారి కెంతహీనముగాఁ దోచినను మనశక్తులకు సంసిద్ధులకుఁ బునాది. రెండవది ప్రాణశక్తి. అది స్థూలదేహమున మనము నివసించుటకు సాధనమగుటేగాక మానసవిజ్ఞాన వ్యాపారములకుఁగూడ మూలమగుచున్నది. స్వభావము తన యెడతెగని స్థూలవ్యాపారమునకుఁ జాలినంత స్థిరత్వమును సంపాదించినది. ఆస్థూలవ్యాపారము, మనుష్యజాతీయందుఁ బ్రత్యక్షమై కృమవృద్ధి నొందుచున్న దేవునకు నివాసయోగ్యమగు సాధనమును నిర్మించుటకుఁ జాలినంత స్థిరమై శాశ్వతమై తగినంతమార్దవము కలిగి మారఁ దగినదై యున్నది. అయితే రేయోపనిషత్తునందుఁ జెప్పబడిన కట్టుకథ కిదియర్థము. ఆకథ యేమనగా దివ్యాత్మకృమానుసారముగాఁ జూపిన మృగశరీరముల దేవత లంగీకరించక మనుష్యునిఁజూపఁగానే “యిది సంపూర్ణముగాఁ జేయఁబడినది” యని చెప్పుచు నందుఁ బ్రవేశించ నొప్పుకొనిరి. మరియు స్వభావము జడపదార్థముయొక్క మాంద్యతకును, జడమందుండి నశము చేసుకొనుచున్న ప్రాణముయొక్క చురుకు తనమునకును సమాధానముజేసినది. అందువలనఁ బ్రాణముతో నిలుచుటకేగాక మానసవికాసములకుఁగూడ వీలుకలిగించినది. కొంతకాలము స్థిరముగా నిలచి పనిచేయుటకు సాధ్యపడినది. ఈసమాధానమే స్వభావముయొక్క మొదటి యంతస్తు. దీనికి యోగశాస్త్రమున స్థూలదేహమనిపేరు. దీనియం దన్నమయ ప్రాణమయ కోశము లిమిడి యున్నవి.

ఈసమైశనము సర్వవ్యాపకుఁ డుద్దేశించిన యుత్తమవ్యాపారములకుఁ బునాదియైనయడల, నీయుపాధిమూలమునఁ దన్నుఁదాడైవము వెల్లడించుకొనఁదలచినయడల, “శరీరమాద్యంఖలు ధర్మసాధనం” అను హిందువుల యారోగ్యక్తి సత్యమైనయడల, స్థూలజీవితమునుండి వైతొలగుట దివ్యజ్ఞాననంపూర్తిని విడుచుటే. జాతికప్రత్యక్షమునకుఁగల యుద్దేశమును త్యజించుటే. స్థూలదేహనిరాకరణము కొందఱికిఁ గొన్నివేళల వారివారి వృద్ధినిబట్టి కావలసియుండును. కాని యది జనసామాన్యమునకుఁ బనికిరాదు. స్థూలదేహమును త్యజించుట పూర్ణయోగ మనఁబడదు. విజ్ఞానప్రాప్తికి గుఱ్యముకాదు. శరీరమును పరిపూర్ణత్యమునకుఁదెచ్చుటే యాత్మత్వదకుఁ బొందెడు విజయము. స్థూలజీవితమును దివ్యజీవితముగా మార్చుటే ప్రపంచమం దీశ్వరకార్యమునకుఁ బరిపూర్ణత్యము. జ్ఞానప్రాప్తికిఁ బ్రతిబంధకమని స్థూలమును విడువకూడదు. మనకుఁ దటస్తింతుకష్టములు ముందు మనమంచికై యుండవచ్చును. గొప్పకష్టమువచ్చుట యత్కుష్ట విజయమును శ్రమపడి సంపాదించమని సూచించుటే. తప్పించుకొన శక్యముకాని వలయున్నదనియు, జయింపలేని శత్రువులున్నారనియు నది మందలింపుకాదు.

ఆవిధమున మనలోనున్న ప్రాణశక్తులకు, నాడీశక్తులకు గొప్ప యుపయోగమున్నది. అవికూడ మన సంసిద్ధితోపాటు దివ్యజ్ఞానప్రాప్తి నే కోరుచున్నవి. ఈనాడీశక్తుల దుష్టములని చంపుట, త్యజించుట పూర్ణయోగము కానేరదు. అవి మనలోఁబుట్టి వృద్ధిఁ గొంచుట కుద్దేశము వాటినిమార్చిస్వాధీనపరచుకొని, యుపయోగించుట. వాటి పవిత్రీకరణ ముద్దేశముకాని వినాశముకాదు.

మనకు స్వభావ మేర్పరచిన స్థిరమైన మొదటిసాధనము స్థూలజీవితము. రెండవది మానసిక జీవితము. స్థూలమునకంటే సుక్ష్మమైనది. ఇప్పుడే యేర్పడుచున్నది. స్వభావము దీనినేర్పరుచుటకు బహుప్రయత్నయు చేయుచున్నది. సదా పాటుపడుచున్నది.

మానవునందున్న యాధిక్యతేయిది. మనుష్యునందొక మానసమే గాక (1) జడమానసము, (2) తెలివిగలమానసము, (3) దివ్యమానసమును త్రివిధమానసములుగలవు. జడమానసము స్థూలదేహసంబంధములగు వశేంద్రియముల వశమైవర్తించును. తెలివిగల మానసమింద్రియ వశవర్తిగాక స్వచ్ఛమైయుండు. దివ్యమానస మసమాపకములగు తార్కిక భావనావిధానములకు లోబడదు. మానవులందు మానసము దేహప్రాణములతో జక్కుపడినది. వృక్షాదులలో బూర్తిగా నంతర్గతమైనది. మృగములలో బంధింపబడినది. తనవ్యాపారమునకు స్థూలజీవితమే ముఖ్యమని స్థూలమునే సేవించుచున్నది. కాని స్థూలజీవితము ప్రారంభస్థితిగానిగమ్యస్థానము కానేరదు. మనుష్యుడనగా యోచించువాడని, మనువని, యన్నమయ ప్రాణమయకోశముల నడపించు నేతయని పూర్వులు చెప్పియున్నారు. ఎప్పుడతడు స్థూలముచుండిచి యన్నమయ ప్రాణమయ కోశములకు వెలియైవర్తించునో యప్పుడు నిజమైన మానవజీవితము ప్రారంభమగుచున్నది. అట్టి స్వేచ్ఛననుసరించి స్థూలమప్పుడు నడిపింపబడుచున్నది. నిగ్రహమునకు సాధనము స్వాతంత్ర్యముగాని నేర్పుతో వశవర్తియగుటకాదు. వృద్ధిగాంచిన స్థూలవిషయముల బలాత్కారముపై నంగీకరించుట యుత్తమ ప్రమాణముకాదు. సర్వస్వాతంత్ర్యముతో నంగీకరించుటే యుత్తమలక్ష్యార్థము.

ఇట్లు వెల్లడగుచున్న మానసిక జీవితమందతియందు స్వమానముకాదు. కొందఱి మందే సంపూర్ణ నృద్ధి గాంచినట్లున్నది. బహుజనులలో నసంపూర్ణగానున్నది. కొందఱియందంతర్గతమై క్రియాచూపమున దెలియుటలేదు. మానసజీవితము పూర్తిగా బహిర్గతము కాలేదనుట నిశ్చయము. అది సరమృగమునందింకను స్థిరపడలేదు. ఇందున కుదహరణముగా మానసిక వ్యాపారశూన్యములగు కొన్ని జాతులందు బలిష్ఠములై చిరకాలము జీవింపగల దేహములు కనబడుచున్నవి. ఆదేహము లందన్న ప్రాణములు సమస్థితి నొందినవి. నాగరీకుడైన జనుడు పూర్తిగా బనిచేయుచున్న మనస్సునకును దేహమునకును సమత్వము స్థాపింపవలసి యున్నాడు. మాట

మాత్రమునకైన నతఁ డాసమత్వము కలిగియుండలేదు. ఉదేగముతోఁ గూడుకొన్న మానసికజీవితముచేయు తీవ్రప్రయత్నము సమత్వభంగమును వృద్ధిచేయుచున్నది. గనుకనే గొప్పశాస్త్రజ్ఞుల నసాధారణ మేధావంతులఁ బిచ్చివారనిరి. అసాధారణ మేధయనగా బ్రహ్మాండశక్తి మనమానసశక్తులఁ ద్వరఁబెట్టి తీవ్రమొందించి దివ్యమానస విలాసమున కర్హములగునట్లు చేయుటే. అని విపరీతాద్భుతముకాదు. పరిణామమందు స్వభావసిద్ధమైన ముందంజ. స్వభావము స్థూలజీవితమునకు, జడమానసముతోఁ బొందిక కలిగించినది. దానికిఁ దెలివిగల మానసముతోఁ బొందికకలిగించుచున్నది. అందుకై స్థూలప్రాణముల నణచినను గొప్ప కల్లోలము బుట్టింప నవసరము లేదు. ఉన్నతపదవినొందుటకు ముందంజవేయుచున్నది. దానివిధానమునందేర్పడిన కల్లోలములు జరులను కొనుచున్నంత గొప్పవికాపు. వాటిలోఁగొన్ని నూతనావిర్భావమునకు నపకృష్టములగు సంకురము లగుచున్నవి. మరికొన్ని నూతనకార్య విధానఫలములై శిథిలత్వమును దొలగించుచున్నవి.

అన్నిసంగతులఁబట్టి యోచించిన మానసిక జీవితము మనుష్యునకు స్వల్పకాలముక్రింద నేర్పడినదేగాక, ఘోరమైన యధఃపతనముల నొకదాని నొందిన జాతీయశక్తియొక్క వెనుకటి సంసిద్ధుల పునరుక్తియని తోచుచున్నది. అనగా మనోమయకోశము కొత్తగా నిప్పుడే యుద్భవించివదికాదు. కొన్నిజాతులు వృద్ధిఁజెంది పడిపోవుచున్నవి. అప్పుడు వృద్ధిఁజెందిన వాటిశక్తి క్షీణించును. అట్లు మనోమయకోశము వృద్ధిఁజెంది యధఃపతన మొందుటచే క్షీణించినదై యుండవచ్చును. ఏమియెరుగని యాటవికుఁడు బహుశహ నాగరీకునకు మొదటివాఁడు కాకపోవచ్చును. క్షీణించినవెనుకటి నాగరీకతయొక్కపడిపోయిన వంశస్తుఁడై యుండవచ్చును. కారణమేమనగాఁ బ్రత్యక్షమున మేధాసంసిద్ధియందటకు సమానముకాక పోయినను సామర్థ్యమందటకు సమానమే. అట్టికా మధ్యవాసులగుకేవల యనాగరీకులకు నహితమితరసాంగత్యములేకనే మానసిక

భివృద్ధి జెందుటకు సామర్థ్యము కలదు. ఐరోపావారి మేథోసంసిద్ధితోక పోయినను మానసాభివృద్ధి జెందగలరు. సంఘమందు సహితము యుగయుగములుబట్టెడి వృద్ధికొన్ని తరములలోనే వచ్చుచున్నది. ఆటవికుని గావించునది మనస్సుయొక్క యశక్తతకాదు. అంకురించుచున్న ప్రేరేపణలఁ దోసిపుచ్చి యవకాశములఁ జిరకాల ముపయోగించకుండుటే కారణము. మనుజుఁడు మానసికపురుషుఁడు గాన మందగతిగల పరిణామధర్మములతో నవసరములేనివాఁడై యుండిన నుండవచ్చును. లేక తగినసహాయముండి ప్రేరేపణకలదేని మానసిక వ్యాపారమునకుఁ దగిన జాతికసామర్థ్యము కలిగియుండిన యుండవచ్చును. అనాగరికత యాదిమయంధకారము కాదు. మధ్య వచ్చిన నిద్దర.

మానసోపకరణముల, మానసశక్తుల భావికవృద్ధికిఁ బనికి వచ్చునట్ల సర్వజనులయందు సమస్థితి నొందించుట స్వభావమెరిగి చేయుచున్న ప్రయత్నముగాఁ గనుపించుచున్నది. అన్నమయ ప్రాణమయకోశ సమ్మేళన పూర్తిచేయుటకును, మానసికవృద్ధికిఁ దగిన యవకాశములఁ గలిగించుటకు నైరోపాదేశస్థులు పెక్కుస్థూల ప్రయత్నములఁ జేయుచున్నారు. వారి విద్యావ్యాపారము, హీనజాతులవృద్ధి, శరీరశాస్త్రానుగుణ్యమగు నారోగ్యపద్ధతి, యాయుర్వృద్ధి విధానము మొదలగునవి నిదర్శనములు. సరియైన పద్ధతుల నుపయోగింపకఁ బోవచ్చును. కాని యుద్దేశము మంచిది. స్థూలమానసము ను స్థిరపరచి, చాలినంతసుఖము, తీరుబడి, సర్వసమమైన యవకాశము, స్థూలమానస సంతృప్తికలిగించుచున్నది. ఇట్లు రాగమానసాభివృద్ధి ప్రత్యేక మొకజాతి, తరగతి, పురుషునకుఁగాక సమస్తమానవకోటికిఁ బ్రాప్తిచుటకు ఏలుకల్పింపఁ బడుచున్నది. వర్తమానమందు స్థూల లక్ష్యము, మితప్రయోగలక్ష్యము, ప్రబలియుండినను దాని వెనుక నుత్తమ ప్రేరేపణ పనిచేయుచునే యున్నది.

ప్రారంభవిషయములు సంతృప్తిగాంచినపుడు, గొప్ప యీ ప్రయత్నము తనమూలమును కనిపెట్టినప్పుడు, ముందేవిషయము

కొఱకు మానసవ్యాపారములుపయోగింపఁబడుచున్నవి? అవిషయమెట్టిది? మానసమే స్వభావమునకుఁ బరమోత్తమ లక్ష్యమగునేని, వివేకవిశిష్టమై కల్పనాశక్తిగల మానసమేర్పడినఁ జాలును. కాని మానసుఁడు తర్కములు రాగములు మాతృముకల జంతువుకాడేని, ప్రస్తుతము పరిణామ మొందినదేకాక ముందు పరిణామ మొందవలసిన దుండైనది, మానసికజీవిత పరిపూర్ణత్వము, మానసశక్తివిపులత్వము, రాగవైభవము మొదలగు నని యుత్తమ జీవితమును, గొప్పసామర్థ్యములను వృద్ధిజేయుటకు మార్గములగుచున్నవి. ఆజీవితము, సామర్థ్యములు ముందురావలసియున్నవి. మానసము దేహము నెట్లు వశముజేసుకొనెనో యట్లే యివిక్రింది యుపకరణములస్వాధీనము జేసుకొనవలసియున్నది. స్థూలము తన సంతృప్తికైయేర్పడినది గాక యుత్తమ వ్యాపారమునకుఁ బునాదిద్రవ్యము నిష్పవలసియున్నది.

మానసికజీవితమునకంటె యుత్తమజీవిత మున్నదని నిరూపించుట హిందూవేదాంతములకు మూలము. అట్టి యుత్తమజీవితమును బొందుటకు, నిర్మాణము జేయుటకు యోగవిధానము లుపయోగింపఁబడినవి. మానసోద్భవము పరిణామమునకుఁ దుదిహద్దు కాదు. అంత్యలక్ష్యమనఁబడదు. స్థూలదేహమువలెనది యొకయుపకరణము. యోగశాస్త్రమందు దీనినంతఃకరణ మందురు. రానున్న యుత్తమజీవితము క్రొత్తగా నిష్పడే పుట్టినదికాదు. ఇదివరకే యుద్భవించి కొన్ని కాలములయందు జనులఁ బరిపాలించినదని హిందువులు చెప్పుచున్నారు. ఏదియెట్లున్నను దానిని తెలుసుకొనవలెనన్నఁ గొంతభాగమైన నిదివరకే యుత్పన్నమై యుండవలెను. తరువాత స్వభావము తానుసాధించిన విషయమునుండి పడిపోవుటకుఁ గారణము స్థూలమానసములసంపూర్తిగా నుండుటే. వాటిపొందిక తెలియక పోవుటే. హింసస్థితిని నిరాకరించి యుత్తమస్థితి కెక్కువప్రాముఖ్యత కల్పించుటే. అందువలన స్వభావము తిరిగి స్థూలమానసములనే పొందినది.

సరిణామము తేఁ బ్రయత్నించుచున్న నీయుత్తమ జీవితమెట్టిది? ఈప్రశ్నమునకు తురమిచ్చుటలోఁ గొన్ని యుత్తమానుభవములఁ గొన్ని యసాధారణభావముల విమర్శింపవలసియున్నది. అట్టి భావానుభవములు ప్రాచీనసంస్కృతభాషయందుఁ దప్పయేయితరభాషలోఁ బోధించుటకు సాధ్యముకాదు. అవి యాభాషయందు మాత్రమే కొంతవరకు క్రమపద్ధతికేఁ దేబడినవి. యోగపరిభాషయందున్న మయ ప్రాణమయ కోశములు స్థూలదేహమని చెప్పబడుచున్నవి. మనోమయ కోశమంతఃకరణమని వాడఁ బడుచున్నది. మూఁడవయాయుత్తమసౌపానము కారణశరీర మనఁబడుచున్నది. అందు విజ్ఞానమయానందమయ కోశము లిమిడియున్నవి. ఈవిజ్ఞానము మానసికతర్కముచేఁ గ్రమపద్ధతిఁ గాంచిన విషయముకాదు. ఊహింపఁబడిన తీర్థానములపై నేర్పడిన యసత్యవిషయముకాదు. అది స్వతస్సిద్ధస్వప్రకాశముగల సత్యము. ఈయానందము సుఖదుఃఖాయత మైన యింద్రియజనితసుఖముగాక స్వతస్సిద్ధస్వస్వరూప జనితానందమైయున్నది. ఈయానందమునకుఁ బ్రత్యేకానుభవ ద్రవ్యములతోఁ బనిలేదు. అదియనంతపరమోత్తమ స్థితియందు స్వతస్సిద్ధస్వస్వరూపానందము.

ఇట్టి తత్వజ్ఞానవిషయములు సత్యములగునా? సాధ్యములనవచ్చునా? యోగమువలనఁ దుదకుకలిగెడి యనుభవమిదియని యోగము చెప్పుచున్నది. మిక్కిలి విపులత్వమొందిన మన పరమోత్తమజ్ఞానస్థితియందివి ముఖ్యతత్వములు. ఈపరతత్వములు శృతి యావేశము, సహజజ్ఞానమనఁబడు మానసశక్తులతోఁ గొంచెము పోలియున్నవి. వీటికి తమలోఁదమకు పొందికకలదు. ఈతత్వములు దివ్యమానసమనఁబడు సహజజ్ఞానజనిత విచక్షణతోఁ బనిచేయునవి కావు. అంతకు నెక్కువైన లోకమందు సత్యమును బ్రత్యక్షమునము ఖాముఖుఁ జూచుచు, బహ్మండమందున్న, బ్రహ్మండతీతమైన సమస్తవస్తు సత్యత్వమునుఁ దెలిసికొనఁజాలినవి. అవి యహంకారశూన్యమైన జ్ఞానస్థితియొక్క ప్రకాశత కలవి. ఆప్రకాశము విశ్వవిషయము, విశ్వావీతవిషయము. ఆప్రకాశలక్షణ మానందము. తప్పక

నివి దివ్యతత్వములు. అమానుషజ్ఞాన స్థితులు. మనుష్యశక్తికి మించినవి. పరమాత్మ త్రిమూర్త్యాత్మకమైన సచ్చిదానందమని వేదాంతమభిను తించుచున్నది. విశ్వరూపమున సగుణముగా వ్యక్తముకాని శుద్ధరూపమున నిర్గుణముగా వ్యక్తముకాని, మేల్కొంచిన మన వ్యక్తికది సచ్చిదానందముగాఁ బ్రత్యక్షమగుచున్నది. ఈతత్వములు వెలికిఁ గాన్పించవనియు, మేల్కొంచిన మనప్రస్తుతవ్యక్తికి గోచరించవనియు, మనలోనున్న సూర్యలోకమం దున్నవనియు, మనమారోపించవలసినవనియు యోగముసహితము జెప్పుచున్నది.

కారణమనగా హేతువు, కారణదేహ మనుటచేతఁ గరణములగు స్థూలసూక్ష్మములకు వేరైనది. ఇప్పటివరకు ప్రాప్తించిన పరిణామఫలమునకీది మూలము. శక్తిదాయకము. మనమనోవృత్తులు మరియొకదానివల్లఁ బుట్టినవి. వేరొకదానినుండి యెన్నుకొనినవి. మూలమునుండి విడియున్నంతవరకవి దివ్యజ్ఞానమును వికారముగాఁ బ్రకటించుచుండును. మన యింద్రియజ్ఞానములకు రాగములకు బ్రహ్మసందముతో నట్టిసంబంధమే కలదు. మన నాడీశక్తులకు దివ్యజ్ఞానమువహించిన చిత్తమునకట్టి సంబంధమేకలదు. స్థూలదేహమునకు నావిజ్ఞానానందముల శుద్ధసత్తునకట్టి సంబంధమేకలదు. దేనికి మనము భౌతికశిఖరమైతిమో యట్టిమనకుఁ గాన్పించుచున్న యీ పరిణామము తలక్రిందుగానున్న యావిర్భావమనవచ్చును. అందుచే భిన్నముగా నేకముగా నీశక్తులు పరిపక్వముకాని, ద్రవ్యముల జడ ప్రాణ మనోవృత్తుల నుపయోగించి, వృద్ధిపరచి పూర్ణత్వమునకుఁ దెచ్చుచున్నవి. తాము వేటినుండి యుత్పన్నమైననో యట్టి యనంతదివ్యస్థితులయొక్క వృద్ధిగాంచెడు పొందికను, మార్పులుజెందుచున్న తారతమ్యములందు వెల్లడించుచున్నవి. ఇదే విశ్వతత్వమైన యెడలఁ బరిణామమునకు గమ్యస్థాన మేదియో యదేదానికిఁ గరణము సహితమగుచున్నది. అది సమస్తభూతములలో సంతర్గతమై యున్నది. వాటినుండి దానిని విడతీయవలసియున్నది. తప్పించుకొనుటే ప్రధానమై, వస్తువులవృత్తుల నున్నతస్థితికి మార్పులకు మర

ల స్వీకరించకున్న నది సంపూర్ణము క్తి కాదు. తుదకట్టిమార్పురాకు
న్న నాయంతర్గతస్థితి యున్నదనినమ్ముటకే కారణముండదు. మను
ష్యమానసము దివ్యతేజముయొక్క సంపదపొండఁగలదేని, మాను
షేంద్రియ జ్ఞానములు రాగములు బహ్మనందస్థితులుగా మారగల
వేని, మానుషక్రియ లహంకారవర్జిత దివ్యశక్తి ప్రేరితములని తెలి
యఁబడునేని, స్థూలపదార్థ ముత్తమసత్తులోఁ బాలుగొని యుత్త
మానుభవముల దీర్ఘ కాలమనుభవింపఁ జేయఁగలదేని, స్వభావము
పడుచున్న శ్రమకప్పుడు ఫలముగాన్పించును. దాని పరిణామము
యొక్క విపులార్థమప్పుడు తేటతెల్లమగును.

ఇట్టి యున్నతస్థితియొక్క లవలేశమునకైన నెంతటిప్రకాశ
ముగలదన్నఁ దత్ప్రాప్తికొఱ కితరమంత విడచుటేన్యాయమని తో
చును. మానసమే ముఖ్యలక్ష్యార్థమనెడి మతమునకు సహితము
మోక్షప్రాప్తికి మానసమొక యభ్యంతరమై తోచకమానదు. మో
క్షసంపాదన తత్వమును దాచునదిగాఁ గనుపించకమానదు. మాన
సమేర్పడుటకుగల యీశ్వరోద్దేశమును విడుచుటచే, నిట్టియసంపూ
ర్ణజ్ఞానము జనించుచున్నది. ప్రపంచమునకు వెలియై ప్రపంచాంత
ర్గతుడై యీశ్వరుఁడున్నాడనుటే పూర్ణజ్ఞానము. పూర్ణయోగ
మనగా సీశ్వరుని జేరినవిడవ మరలస్పృష్టిలోఁ బ్రవేశించి దానివశము
చేసుకొని పైకెక్కుటకు దిగుటకు శక్తి కలిగియుండుటే. నిత్యవివేక
ముండుటే నిజమైనయడల మనస్సునకు సహితముపయోగముండవ
లెను. ఆయుపయోగమారోహణా వరోహణలయందు దానిస్థితినిబ
ట్టి యుండును. దానియుద్దేశము సంసిద్ధిమార్పు. నశింపునిర్మూలత
కాదు.

పైనఁజెప్పఁబడిన యీమూఁడుసౌపానములు స్వభావమం
దుఁగనుపించుచున్నవి. ఈభౌతిక ప్రపంచమందు మనయునికికిమూల
ము స్థూలజీవితము. రెండవ సౌపానమగు మానసికజీవితమున ముం
దుప్రవేశించిదానివలన స్థూలమును బైకెత్తి విపులమెనరించి యుత్త
మస్థితికి మార్చెదము. మూడవసౌపానమగు దివ్యజీవితము కడమ

రెండుజీవితములకు గమ్యస్థానము. వాటికిఁ బరమోత్తమస్థితిని గలిగించుటకు నందుమరలఁ బ్రవేశించుచున్నది. పరిపూర్ణస్థితికొఱకీ మూఁడింటిలో దేనినైన నశింపఁజేయనక్కరలేదు. కాబట్టి యీ విమోచన యీసంసిద్ధి యోగమందొక ముఖ్యభాగమని యంగీకరితము.

యోగసంకలనము.

ఉపోద్ఘాతము.

III

త్రివిధజీవితము.

స్వభావమునగా నిత్యావృత్తస్థితితః బొందుచున్న పరిణామము. అదేయాత్మయొక్క ప్రత్యక్షాభివృద్ధి. దానికారోహింపఁ త్రివిధరూపములగు మూఁడుసౌపానములుకలవంటివి. ఒకటిపై నొకటి యాధారపడియుండు స్థూలసూక్ష్మకారణ జీవితములు మనకర్మల కత్యానన్యకములు. కారణముదాగియున్నను బ్రవృత్తిమార్గమున (involution) తక్కినరెంటికి మూలమైయున్నది. నివృత్తిమార్గమున (evolution) వాని ఫలమైయున్నది. స్థూలమును పోనివ్వకఁ బరిపూర్ణస్థితికిఁదెచ్చి, మానసమును సంపూర్ణిచేసి, వానిమూలమున నతీతమగు నాత్మ వ్యాపారముల మనము వెలికిఁదేవలెను. సూక్ష్మజీవితము స్థూలజీవితమును దోసివేయక దానివృద్ధికి సహకారి యెట్లగుచున్నదో యట్లే కారణము సూక్ష్మమునకు భంగకారిగాక, దానికిఁ దోడ్పడి, మన మనోరాగరసజ్ఞాన ప్రాణవ్యాపారముల మార్చవలెను.

మనుష్యుడు భౌతికస్వభావమునకు శిఖరము. అతని స్థూలకారమందే దాని పరిణామము సంపూర్ణమగుటకు సాధ్యపడుచున్నది.

అట్టినునుష్యుడు మూఁడుజన్మలు గలవాఁడు. అతనికి స్థూలదేహము ప్రాణసహితముగా నివ్వఁబడినది. ప్రత్యక్షానుభవమునకు స్థూలదేహముచాత్ర. ప్రాణముశక్తియుక్తమగు సాధనము. అతనికి క్రియాశక్తియంతయు వృద్ధిచెందు మనస్సునం దిమిడియున్నది. అట్టిమానసము పరిపూర్ణస్థితి నొందుచు దానివశించియున్న స్థూలమును, మరియుతరపరికరణములఁ బూర్ణస్థితికిఁ దెచ్చును. అంతటనాత్మజ్ఞానాభివృద్ధిచే నాత్మస్వరూపమే తన నిజతత్వమని ప్రబోధనొందుచున్నది. ఎల్లప్పుడు మనుజుఁడేదైయుండెనో యట్టి యాత్మయందు సమాప్తి నొందుచున్నాఁడు. అట్లు ప్రకాశతనొందిన యాత్మదాగియున్న తన ప్రభలతో మనోప్రాణముల నింపుచున్నది.

దివ్యశక్తియొక్క ముఖ్యద్దేశమిది గాన, నీతివిధజీవితముల పరస్పర వ్యాపారమే మన ముఖ్యకార్యవిధానము. ఈతివిధజీవితములు దేనికది ప్రత్యేక మేర్పడియుండుటచే వీటిలోనెద్దానినైన నెన్నుకొనుటకు మనుజునకు స్వాతంత్ర్యముకలదు. కానియతఁడు వృద్ధి నొందినశోలది యీమూఁటినిజేర్చి వానిపరస్పర విరోధములకు సమరసత్వము కల్పించుచున్నాఁడు. ఆవిధమునఁ దనలోఁ దేవత్వము నిర్మించుచున్నాఁడు. అనగాఁ బరిపూర్ణమానవుఁ డగుచున్నాఁడు.

సాధారణ స్వభావసృష్టియందివి వేరువేరుగుణములు, ప్రేరేపణలు కలిగియున్నవి. స్థూలజీవితముయొక్క శక్తిగణము వృద్ధిజెందుటలోకన్న స్థిరపడుటయం దెక్కువగానున్నది. తాను ప్రత్యేకము విపులత్వ మొందుటకన్నఁ దిరిగితిరిగి పునరుక్తమగుటలో యధికముగానున్నది. నిశ్చయమునకు భౌతికస్వభావమందొక తరగతినుండి మరియొక తరగతిలోనికి వృద్ధిగనుపించుచున్నది. చెట్టుచేమలనుండి జంతువులలోనికి, జంతువులనుండి మానుష్యులలోనికి వృద్ధిగనుపించుచున్నది. అందుకుఁగారణము జడమందుసహితము మనస్సు పనిచేయుటే. కానియొకప్పుడు తరగతి యేర్పడినతోడనే యెడతెగని పునరుక్తిచే దరగతిచెడకుండ భౌతికమాత్ర ప్రయత్నించుచున్నది. ఏలననఁ బ్రాణము నిత్యత్వముకొనుటకు బ్రయత్నించుచున్నది. న్యష్టి

రూపమనిత్యము. బ్రహ్మాండమును సృజించు జ్ఞానమందు శరీరాకార భావము మట్టుకే నిత్యము నిలచి యుండును. ఆభావము నశించు నదికాదు. కాబట్టి భౌతిక నిత్యత్వ మనగా నెడతెగక తిరిగితిరిగి పునరుక్తి జెందుటే. ఆత్మరక్షణ మాత్మపునరుక్తి, యాత్మబహు శత్య మనునవి స్థూలజీవితమునకుఁ బ్రబల సహజధర్మములు.

స్వచ్ఛమగు మానసశక్తికి మార్పేముఖ్యగుణము. హెచ్చు స్థితికి రానురాను స్థిమితము పడనుపడ నెడతెగని విపులత్వము వృద్ధిజెందుచు స్వల్పస్థితినుండి యది బహుముఖ పరిపూర్ణత్వము గాంచుచున్నది. స్థూలమునకంటె మనస్సు యెక్కువ వీలుకలది. పెరుగుటలో సాగునది. ఆకార మొందుటలో సులభముగా మారు నది. మార్పులనగా నాశ్వవిపులత్వ శ్రేష్టత్వములు దానిసహ జధర్మములు. దానిమతము పరిపూర్ణత్వము. దానిలత్యౌర్ధ్వమువృద్ధి.

ఆత్మకు స్వతసిద్ధమగు పరిపూర్ణత్వము, మార్పులేని యసం తత్వము గుణములు. ప్రాణమునకు ముఖ్యోద్దేశమైన నిత్యత్వము, మనస్సునకు గమ్యస్థానమైన పరిపూర్ణము దానికి సదాకలపు. సమ స్తవస్తువులయందు సమస్తవస్తువులకు వెలియందునేకమై, ప్రపంచ మందు ప్రపంచమునకు వెలియందు సమానానందముకలిగి, తానివ సింతునట్టి యాకారవృత్తిలోపముల కంటకుండెడుదాని తెలుసుకొ నుటే నిత్యత్వమును బొందుటే విజ్ఞానజీవితమునకుఁ గలయాధిక్యత.

స్వభావమీ త్రివిధాకారములలో వ్యష్టి సమిష్టిరూపమునఁ బనిచేయుచున్నది. నిత్యుండగు నీశ్వరుఁడు వ్యష్టియందెల్లు స్థిరపడు చున్నాఁడో యట్లే సమిష్టికి సంబంధించిన యొకవంశమందు, కుల మందు, దేశసంఘమందు, మనుష్యజాతియందు, స్థిరపడుచున్నాఁడు. కాబట్టి మనుజుఁడు తనమేలు వీటిలోనేదైన నొకదానిచేనైన, నన్ని టిచేనైన, పొందఁగలఁడు. సమిష్టితో నేకీభవించి దానికొఱకు జీవ యాత్రగడపిన గడుపవచ్చును. బహువికారములతోనున్న నీప్రపంచముయొక్క నిజపరిపూర్ణత్వమునకు లేవనెత్తఁబడిన సమిష్టియొక్క

యద్దేశ్యముతో వ్యష్టిజ్ఞానమును సమన్వయముజేసినఁ జేయవచ్చును. కారణ మేమన నీప్రపంచమందున్నంతవరకు, జేవేశ్వరుల నిజమైన సంబంధము యహంకారజనిత ప్రత్యేకత్వము, యనిర్వాచ్యమందు లీనత్వముకాదు. ప్రపంచేశ్వరుల కేకత్వ మెరిగి ప్రపంచేశ్వరులను వ్యష్టియందుఁ గలుపుట. అట్లే వ్యష్టికిని సమిప్తినిగల నిజమైనసంబంధము, నాకను సహంకారముతోఁ దనతోటివారిని విడచి, తన స్వకీయమైన స్థూలసూక్ష్మ కారణవృద్ధికై ప్రయత్నించుట కాదు. సమిప్తికొఱకుఁ దనక్రిమవృద్ధిని జెడఁగొట్టుకొనుట సహితముకాదు. తనయందు సంఘవిషయములఁ బరిపక్వమొనరించి, వాటిని మనోవాక్తాయకర్మలచేఁ జుట్టు వెడఁజల్లి మనుష్యజాతిని యుత్తమస్థితులకుఁ దెచ్చుట.

ఇందువలన స్థూలజీవితమునకుఁ గలపని స్వభావముయొక్క ముఖ్యోద్దేశ్యమును నెరవేర్చుటయని తేలుచున్నది. స్థూలమానవునకుఁగల ముఖ్యప్రయోజనము జీవించుట. పుట్టినదిమొదలు చచ్చువరకు సుఖముగా జీవించుట. తనపునరుక్తికొఱకు తనవంశము కుటుంబము సంఘము నిలుపుకొనుటకుమాత్రమే యీసంఖజీవితమును కొంచెము విడువఁగలఁడు. తాను, కుటుంబము, జనము, దేశసంఘము, స్థూలజీవితమం దిమిడియున్న వారు. స్వభావగృహ కార్యనిర్వాహకమందు దీనికిమిక్కిలి యాధిక్యత కలదనుట స్పష్టము. తరగతిపోకండ నిలుపుటే సృష్టిలోదాని ముఖ్యప్రయోజనము. స్వభావసృష్టినిష్ఠించిన యీయాకారమును జెడనివ్వక వెనుకటివృద్ధిని నిలుపుటే యీజీవితమిచ్చు నమృతము.

ఇట్టి ప్రయోజన మున్నప్పటికి యీజీవితమా జనులు జ్ఞానశూన్యులనియుఁ బ్రాపంచకులనియు నిరాకరింపఁ బడుచున్నారు. మామూలుపద్ధతులు వాడుకలు వంశక్రిమమున వచ్చినయలవాల్లు భావము లాజనులకు ముఖ్యములు. వృద్ధిగాంచిన మానసముచేఁ బూర్వము గావింపఁబడిన మార్పులవా రొప్పుకొని వాటినిగాపాడుచున్నారు. కాని వర్తమానమం దది చేయుచున్న మార్పులమాత్ర

మంగీకరించకున్నారు. స్థూలపురుషునకు మానసపురుషుడు పిచ్చివానివలె గాన్పించును. పూర్వము హిందువులలో నేకజన్ములు ద్విజన్ములను భేదములుండినవి. స్థూలమానవుడే యాయేకజన్ముడనవచ్చును. వాడు స్వభావముయొక్క హీనకృత్యముల జేయును. దాని యుత్తమ కృత్యములకై పునాది నేర్పరుచుచున్నాడు. ద్విజన్ముయొక్క ప్రకాశత యతనికి సులభసాధ్యముకాదు.

అట్టి మనుజుడు ప్రాచీన మతాంధోళములు తన యాచారభావములలో నెంతవరకు విజ్ఞానమును బ్రవేశజెట్టగలవో యంత విజ్ఞానమును మాత్రమే స్వీకరించుచున్నాడు. తన సంఘవిధానమందు ఘోరూన్యమైనను, పురోహితునకు మతాచార్యునకు మర్యాదగలస్థితిని కల్పించుచున్నాడు. ఆ పురోహితుని మతాచార్యుని పూర్తిగా నమ్ముచున్నాడు. కాని విజ్ఞానికి పురోహితస్థానముగాని యాచార్యస్థానము గాని యివ్వక సన్యాసమిచ్చుచున్నాడు. అట్టివిజ్ఞానిని సంఘమందు జేర్చుకొనక వెలినుంచుచున్నాడు. ఆసన్యాసి విద్యుష్టభమువలె సంఘభవమునకు వెలిగానుండి యధ్యాత్మిక విద్యుచ్ఛక్తి నాకర్షించి సంఘమును సేనించవలసి యున్నాడు.

వృద్ధి సహజధర్మమని, మార్పు తప్పనిసరియని మనస్సునకుఁ దోపింపజేయుటచే నాస్థూల మనుజునకుఁ గొంతవృద్ధి తేవచ్చును. జడముపై మానసమొందిన విజయమునకు నైరోపునందిట్టి సాధనములవలన వృద్ధిజెందుచున్న జనసంఘములు తార్కాణములు. కాని స్థూలస్వభావము కక్షవహించక మానదు. ఆవృద్ధిభాతికమై, బాహ్యవృద్ధిగానుండుటవలన నెక్కువతీవ్రముగాఁ బ్రయత్నంచుటచే గొప్పయలసట, శ్రమ, ఘోరపతనములు సంభవించును.

స్థూలజనునకుఁ గొంతవిజ్ఞానము సహితము కలిగింపవచ్చును. జీవితమునకు సంబంధించిన సర్వవృత్తులేర్పాట్లు మతసంబంధములని భావముకలిగించుటచే నిదిసంభవించఁ గలదు. ఆసియాఖండముననిట్టి మతసంఘముల స్థాపనజడముపై విజ్ఞానముపొందిన గొప్పవిజయము. ఇందులోపములేకపోలేదు. ఇదిమతసంబంధమైన చిత్తవృత్తిని మాత్ర

మే కలిగించును. ఇది విజ్ఞానముయొక్క బాహ్యరూపము. మిక్కిలి ప్రకాశమానములగు దాని యుత్తమరూపిర్భావములు సహితము కొంతకాలమాన్వత్యమిచ్చినను, జనసంఘమునుండి పెక్కండ్రవెలిబుచ్చి, సాంఘికబలముతగ్గించి, హీనదశకుఁ దెచ్చుచున్నవి. నిజమునకు మానసికవృత్తిగాని, విజ్ఞానప్రేరేపణగాని, ప్రత్యేకించి స్థూలస్వభావమును వంపఁజాలవు. మనుష్యజాతియందు స్థూలస్వభావము పూర్తిగా మారవలెనన్న వాటి పరస్పర సమ్మేళనమత్యావశ్యకము. కాని యీరెండు కలసిమెలసి పనిచేయుట కఠిందుర్లభము.

మానసికజీవితమునకు సౌందర్యనీతి బుద్ధివిషయములపై నాసక్తియెక్కువ. స్వచ్ఛమైనమానసము పరిపూర్ణత్వమునకై ప్రయత్నించును. సూక్ష్మమై ప్రకాశమానమగు నాత్మయెల్లప్పుడు యోచనలతో నిండియుండును. అనంతుని నూతనాకృతులకై ప్రయత్నించనీ, ప్రాచీనాకారములఁ బునర్జీవములఁ జేయనీ, పూర్ణసౌందర్యముయొక్క పూర్ణనడవడికయొక్క, పూర్ణసత్యముయొక్క యోచనలు స్వచ్ఛమైన మానసమునకు ముఖ్యములు. కానిజడమయొక్క యడ్డుతోఁ బోరాట దానికిఁ దెలియదు. శక్తిచాలకఁ బోరువిడచిన విడుచును. లోఁబడిన లోఁబడును. స్థూలజీవితమును బరిశీలించి పోరాటమునకుఁగల షరత్తు, నొప్పుకొని, గెలిచి, కొంతకాలముకృత్రిమవిధానమును స్థాపించును. కాని స్వభావమట్టివిధానమంగీకరించకఁ జెడఁగొట్టుచున్నది. వికారమొందించుచున్నది. పడఁగొట్టుచున్నది. అంతటది ప్రాణశూన్యమగు లత్యైర్ధమై పడిపోవుచున్నది. మానసికస్వప్నములు కొన్నిమట్టుకే నిలచియున్నవి. అవి జనులచే సంతోషముతో సంగీకరింపఁ బడుచున్నవి.

యోచించువాని స్వభావమునకుఁ బ్రత్యక్షజీవితమునకు విశేషభేదమున్నప్పుడు మిక్కిలి స్వేచ్ఛతోఁ దనలోఁ దాఁబనిచేయుటకు జీవితమునుండి మానసమువెలిచేయఁ బడుచున్నది. ప్రకాశమానములగు సందర్శనముల జీవించుకవియు, తనకళలలో మునిగియుండు శిల్పియు, నిర్జనప్రదేశములందు శాస్త్రములయోచించువేదాంతియు,

పరిశోధనయందు శ్రద్ధవహించు పండితుడుఁ పూర్వమందును బ్రస్తుతమందును బుద్ధికిసంబంధించిన సన్యాసు లనఁబడుదురు. వారు మనుష్యజాతికిఁ గావించిన మహోపకారములు చాలఁగలవు.

అట్టి యేకాంతమెల్లప్పుడు పనికిరాదు. జీవితమందు మనస్సు ప్రవేశించి కష్టసుఖముల సహించునప్పుడే పరిపూర్ణత్వ మొందుటకు శక్తితోఁ బనిచేయఁగలడు. స్థూలజీవితమెందుఁ గష్టములతోఁ బోరాటవలన మనుష్యునకు నీతివృద్ధిగాంచును. నీతిశాస్త్రము లేర్పడఁగలవు. జీవితముతో సంబంధమెక్కువ కానుకాను గళలు జీవత్వ మొందును. యోచన స్థిరపడును. శాస్త్రానుభవములపై వేదాంత భావములు రూఢమగును.

మనుష్యుడట్టి జీవితమును స్వార్థపరుడై వ్యప్తిమానసము కొఱకు స్వీకరించవచ్చును. జాతీయాభివృద్ధికి, స్థూలజీవిత విషయములకు విముఖుఁడు కావచ్చును. ఇట్టి స్వార్థపరత్వ మిపిక్యూరియనుల (Expicurean) శిక్షావిధానమందెక్కువగానున్నది. స్టోయిక్కు (Stoic) శిక్షావిధానమందు సహితము లేకపోలేదు. అల్ట్రాయిజంవారు (Altruism) కూడ తరుచు స్వార్థపరులై దేశమునకుపకారము చేయుచున్నారు. ఇదిసహితము పూర్ణసంసిద్ధి కానేరదు. తనభావములను సంసిద్ధులను వెదఁజల్లి, మత వేద రాజకీయ మార్పుల సమస్తజాతికిఁ గలిగించి తనస్థితికి లేవనెత్తినప్పుడే మనస్సుపూర్తిగా వృద్ధిజెందినదని చెప్పవచ్చును. అట్టిపనిలో జయమురాకపోసీ ప్రారంభమే శక్తిదాయకము. నిర్మాణహేతువు. జీవితవృద్ధికై చేయఁబడు మానసికపోరాట మనస్సునకన్న సుత్తమమైన దానిచే జీవితము జయింపఁబడుచున్నదనుటకు సూచకము.

ఆయుత్తమసంగతే విజ్ఞానస్థితి. అదినిత్యమైనదానితో సంబంధించియున్నది. గనుకనది పూర్తిగాన స్థిరమైనదానికి వెలిగానుండునదికాదు. పరిపూర్ణసౌందర్యమెట్టిదో యను మానసికస్వప్నము విజ్ఞానికి సకలవస్తు రూపాంతరతమైన, యావస్తువులపై నాధారపడిన నిత్యానంద సౌందర్యప్రేమల యందనుభవమునకు వచ్చుచున్నది. పరిపూర్ణసత్యమెట్టిదో యను నాస్వప్నము, వృద్ధికి గమ్యస్థానము,

వివిధతత్వములకు మూలము, స్వయంభువు, స్వయంవ్యక్తమగు నిత్యవివిధత్యమం దనుభవమునకు వచ్చుచున్నది. పరిపూర్ణ కర్మ మెట్టిదోయను నాస్వప్నము, సర్వవస్తువ్యాపకమై బ్రహ్మాండహావ మునఁ బరిణమించిన సర్వశక్తియగు నాత్మనియామకత్వధర్మమందుఁ దెలియఁబడుచున్నది. తేజోమయమగు నాత్మయం దెల్లప్పుడు జరు గుచున్న సృష్టిప్రయత్నము సర్వజ్ఞుఁడు నీశ్వరుఁడగు నాత్మయందు సదాయుండు సత్యమే.

మానసిక జీవితము బండబాటిన స్థూల వ్యాపారముతో కలసి వర్తించుట కష్టసాధ్యమైనప్పుడు, సత్యముగాఁ గనుపించక భ్రమపుట్టించునట్టియుఁ బ్రేమభరితముగాక వికారహావమైనట్టియు, సత్యధర్మముగాక పాపభూయిష్టమై కనుపించు ప్రపంచమందు విజ్ఞానజీవితము స్థూలవ్యాపారముతోఁ గలియుట మరెంతకష్టమో? గనుకనే సన్యాసులు, ఋషులు స్థూలజీవితమునుండి వైదొలగు చున్నారు. వారికిఁ బ్రపంచము ప్రమాదభూయిష్టముగాన జ్ఞానభరితముగాఁ దోచుచున్నది. దైవ మెచ్చటనో స్వర్గములోనున్నట్లు, ప్రపంచజీవితములకు వెలినున్నట్లు వారికిఁ దోచును. కాబట్టి విజ్ఞాన జీవితము స్వచ్ఛతకై నిర్జనత్వ మపేక్షించి ప్రపంచమునకు దూర మగుచున్నది. అట్టి త్యాగము స్థూలజీవితమునకు మహోపకార మొనర్చుచున్నది. తన యల్పద్రోణముల మమకారముల యహంకార సంతృప్తుల విడచినవారికి నమస్కారములఁ బెట్టించుచున్నది. వారిని గౌరవించమని బలవంతము జేయుచున్నది.

మిక్కిలి శ్రేష్టమగు విజ్ఞానశక్తియొక్క వ్యాపార మీప్రపంచమందడ్డుటకు వీలుపడదు. విజ్ఞానజీవితము సహితము స్థూలము లోనికి దిగి స్థూలమును దన పరిపూర్ణతకై సాధనముఁ జేసుకొనఁ గలదు. వివిధాకారముల నిరాకరించి, ద్వందములకు లోనుగాక నన్నిటియం దాప్రభువునే నిత్యానంద సౌందర్యప్రేమ సత్యములనే యన్వేషించును. ఆత్మయం దన్నివస్తువు లున్నవని యన్నిటియం

దాత్మయున్నదని, యాత్మే సర్వమాయే నని చెప్పెడు వేదాంత సూత్రము పరిపూర్ణయోగ రహస్యము.

కాని విజ్ఞానజీవితము, మానసికజీవితమువలె బ్రపంచాభివృద్ధికై పాటుపడక వ్యష్టిరూపమైన జీవవృద్ధికై యీబహిరంగసృష్టిని యుపయోగింపవచ్చును. ఆత్మసమస్తమందేకమై యుండుటచే, నాత్మకు సర్వము సమానమగుటచే, గార్యవిధానముకంటె తత్ఫలములకంటె జ్ఞానప్రాప్తియే ముఖ్యమగుటచే, నీనిరాకరణమెట్టి యుపాధినైన నెట్టికార్యమునైన నుపయోగించి, తనపని నెరవేరినపిదప దానియందు ముఖకారములేక విడచిపోవుటకు స్థిరపడుచున్నది. గీతాభావ మిదియని హనువురుగ్రహించి యున్నారు. లేదేని యంతస్థితప్రేమానందములు, దయదాక్షిణ్యసత్కర్మానురూపమున, సంతస్థితసత్యము జ్ఞానదానరూపమున వెదజల్లునేగాని, స్వతసిర్ధమైన పాపపుణ్యములకు సుఖదుఃఖములకు సత్యాసత్యములకు రణరంగమగు నీప్రపంచమును మార్చుటకుఁ బ్రయత్నించవు.

కాని వృద్ధిప్రాపంచికజీవితమునకు ముఖ్యమగుటచే, వృద్ధిరూపమగు దేవుని యావిర్భావము స్వభావమునకు నిజలక్షణమగుటచే నీ హద్దు సహితము పనికిరాదు. స్థూలజీవితమును తనస్థితికి మార్చుట విజ్ఞాన జీవితమునకు సాధ్యమై యున్నది. అది దానికి విధింపఁ బడినపని. గనుకనే శ్రీమదాది స్వముక్తిని సాధించిన గొప్పయేకాంతులేగాకఁ బరులకు ముక్తిసాధించిన గొప్ప విజ్ఞానబోధకులుకూడ నుండిరి. మఱియు వారికన్నఁ బరమోత్తములపఁబడి, స్థూలజీవితశక్తులకన్న విజ్ఞానశక్తిబలవత్తరమని తెలిసి, స్థూలముయొక్క మార్పునకై ప్రేమతోఁ బాటుపడిన మహాత్ములుకూడఁగలరు. సాధారణముగా వారిప్రయత్నముమనుష్యులకు మానసిక ధార్మికమార్పుల మాత్రమే తెచ్చినది. కాని యది మనజీవితమునకు సంబంధించిన పద్ధతుల విధానములమార్చి వాటిని విజ్ఞానప్రవేశమున కర్హములఁ జేయుఁ గలదు. ఈప్రయత్నములే మనుజుల లక్ష్యాధి వృద్ధియందు నుత్తమమార్గ ప్రదర్శకములు. వానిలోఁ బ్రతిది పైకినేఘమిచ్చినను

భూమిని స్వర్గార్థముగఁ జేసి మండమగు స్వభావముయొక్క యోగాభివృద్ధిని త్వరపెట్టినది.

హిందూదేశమునఁ గడచిన వెయ్యిసంవత్సరములో మానసిక వృద్ధిని బాఱఁడఱిమి విజ్ఞానస్థూలజీవితములు కలసిమెలసి వర్తించినవి. సర్వ సాధారణమైన వృద్ధిప్రయత్నములు విడచి విజ్ఞానముస్థూలముతో బంధుత్వముజేసెను. కాషాయవస్త్రములవంటి బహిరంగ చిహ్నముల ధరించినవారికి జ్ఞానాభివృద్ధికి హక్కుగలదని నిరూపింపఁబడెను. అట్టి బహిర్జీవితమే మనకు గమ్యస్థానమని తలంచఁబడెను. అట్టి జీవితముగలవారే పూజార్హులనఁబడిరి. సాధారణ సాంఘికాచారములకు సహితము విజ్ఞానజీవితముయొక్క బహిర్లక్షణములు తోఁడుచేయఁబడి సంఘమునకు మతావరణ కలిగింపఁబడెను. కాని చలనరహితమగు తమస్సునకు సంఘజనులు పాతుకొనెరి. అట్టి పాత్రిత పెక్కు యాధిక్యతలఁ బొందుచేసెను. మతకట్టుబాటు స్థిరపడెనుగాని దాని నిజతత్వము నశించి దినచర్యకింద మారెను. నూతనమతములు మతశాఖలాకట్టుబాట్లకు మార్పుతేఱ బ్రయత్నించెను గాని వాటివలన వెనుకటిపద్ధతులు కొంచెము మాత్రమే మారెను. కొత్తదినచర్యయేర్పడెను. కాని స్వతంత్రమనోవ్యాపారమునశించినది. అది పాఱఁడఱుమఁ బడినది. స్థూలజీవిత మజ్ఞానభూయిష్టమై భారముగఁ దోచెను. దానినుండి తప్పించుకొనుటే యావశ్యకమని కనుపించెను.

హిందూయోగములు సంధిఁ జేయఁ బ్రయత్నించినవి. వాటికి వ్యప్తి పరిపూర్ణ త్వమే ముఖ్యమని తోచెను. సర్వసాధారణ వృత్తుల విడచుటే యావశ్యకమాయెను. జీవితమును సన్యసించుటే సంసిద్ధియని యెంచఁబడెను. గురువు కొద్దిపాటి తనశిష్యగణమునకే జ్ఞానబోధచేసెను. విపులవిధానమునకై ప్రయత్నము చేయఁబడినను వ్యప్తిమనుజుని విమోచనమే ముఖ్యమాయెను. సాంఘికవృద్ధి విడువఁబడెను.

ఇట్టి సద్ధింపలన యాకాలమునకు లాభము కలుగకపోలేదు. హిందూదేశస్థుల విజ్ఞానపోషకులఁ జేసెను. పెద్దకోటవంటి యీ దేశమున విజ్ఞానము చుట్టుయున్న శక్తులకు వశముగాక, పూర్ణపవిత్రత గోల్పోక, కాపాడఁబడినది. ఇదినంధియేకాని పూర్ణవిజయము కానేరదు. అందువలన స్థూల జీవితమునకున్న దివ్యమగువృద్ధి బీజమడుగంటెను. విజ్ఞానజీవిత మున్నతస్థితిలోఁ గాపాడఁబడెను గాని ప్రపంచమున కనుపయోగకరమాయెను. కాబట్టి యోగులకు సన్యాసులకు స్థానమైన యీ దేశమున దైవప్రేరితమై త్రోసివేయబడిన మానసికవృద్ధితో బలాత్కారముగాఁ గలుపఁబడెను. అట్లుజరుగుటచే దనకుఁ గొంతగానున్న మానసవృద్ధిని తిరిగి పొందుటకు వీలుచిక్కుచున్నది.

జీవుడన వ్యష్టిరూపుడేగాక, సమిష్టియందుకూడ కలఁడని మనము మఱియొకమారు గ్రహించవలెను. వ్యష్టిపరిపూర్ణత్వమే, వ్యష్టిమోక్షమే యీశ్వరోద్దేశము కాదని యెరుగునది. మన స్వాతంత్ర్యమం దితర మానవస్వాతంత్ర్య మిమిడియున్నది. మన పరిపూర్ణత్వమునకుఁ బ్రయోజన మేమనగా నీశ్వరతత్వము మొదటఁ దనలోఁ దానెరిగి దానిని విపులముగ వెల్లడించి సర్వవ్యాపకమగునట్లందఱకుఁ దెలియఁ దెలుపుటే.

కాబట్టి త్రివిధజీవితములఁ జర్చించుటచే నేర్పడిన తీర్మానమే త్రివిధసాపానముల, సర్వసాధారణ స్వభావక్రియా విధానములఁ దరచుటచే సహిత మేర్పడుచున్నది. అందువలన మనయోగ సంకలనమునకుఁ బ్రయోజనము కలదని గ్రహించుచున్నాము.

ప్రపంచస్థితికిఁ నాత్మకొట్టకొన. జడముపునాది. మానస మీరెఱిని కలుపు కొలికిపూస. ఆత్మ నిత్యమైనది. జడమానసములు దానివృత్తులు. ఆత్మదాగియున్నది. బహిర్గతము కావలసియున్నది. దేహమానసము లాత్మవెల్లడగుట కుపకరణములు. ఆత్మయోగేశ్వరుని స్వరూపవిగ్రహము. అట్టి విగ్రహమును తిరిగి స్థూలమం దుద్భ

వింపఁజేయుటకు మనోదేహములు సాధనములుగా సృజింపఁబడినవి. సమస్తసృష్టి, యంతర్గతమగు సత్యమును గ్రహముగా వెల్లడించు ప్రయత్నమై యున్నది. అది దివ్యవిగ్రహమును తిరిగి యుద్భవింపఁ జేయుటలో గ్రహకృమముగా విజయము గాంచుచున్నది.

స్వభావసృష్టి జననంఘమునకుఁ గ్రహపద్ధతిని నెమ్మదిగా దేనినిచ్చుచున్నదో దానినే యోగము వ్యష్టిమనుజునకు శీఘ్రగమనమువలన సిద్ధింపఁజేయుచున్నది. దానిశక్తుల నన్నింటిని త్వరపెట్టుచున్నది. దాని సామర్థ్యముల నన్నిటికిఁ దీవ్రప్రకాశత నిచ్చుచున్నది. ఇట్లాస్వభావము విజ్ఞాన జీవితమును శ్రమపడి వృద్ధిచేయుచుండగాఁ జన యధోస్థితుల వృద్ధికోటకు విజ్ఞానమునుండి జారిపడవలసివచ్చును. కాని యేకాగ్రతనొందిన యోగమార్గము సరాసరి మానసపరిపూర్ణత్వమును దెచ్చుటగాకఁ తనకిష్టమైనచో దేహపరిపూర్ణత్వము సహితము తేవచ్చును. స్వభావము తనయందుమాత్రమే యీశ్వరుని వెతుకుచున్నది. యోగముస్వభావము నతిక్రమించి సృష్టికిఁ ప్రభువైన సర్వేశ్వరునిగని యతీతదివ్యతేజ శక్తులతో వెలువడుచున్నది.

తుద కారెంటికిఁ బ్రయోజన మొక్కటే. సామాన్యజనులం దటు యోగపరిచితులగుటే స్వభావము తన యాలశ్యములపై దా పరికములపైఁ దుద కొందు విజయము. ప్రస్తుతమం దది శాస్త్రవృద్ధిచే (science) మానవజాతిని మానసికవృద్ధికిఁ దగినదానిగాఁ జేయుచున్నట్లు యోగముచే మనుష్యజాతిని రెండవజన్మ కనగా విజ్ఞానస్థితికిఁ దగినదానిగాఁ జేయవలసి యున్నది. మానసికజీవితము స్థూల జీవితము నుపయోగించి దానిని పరిపూర్ణత్వమున కెట్లుదెచ్చుచున్నదో యట్లే విజ్ఞానము స్థూలమానసముల నుపయోగించి వానిని పరిపూర్ణత్వమునకుఁ దెచ్చును. అట్టిసంసిద్ధిగాంచిన కాలములే సత్యకృతయుగము లనఁబడును. ఆయుగములలో సత్యము బహిరంగవిగ్రహమం దావిర్భావ మొందుచున్నది. ఆయుగములలో గొప్పకార్యముజరుగును. ఆకార్య మేదియనగా స్వభావము మనుష్యజాతీయందు

బ్రహ్మకాశతఁగాంచి, తృప్తి నొంది, యానందించి, తనప్రయత్నము సిద్ధించగా స్థిమిత మొందుచున్నది.

స్వభావోద్దేశ్యమును మనుష్యుఁడు గ్రహించవలసియున్నది. ఆలోచనాతయొక్క యుద్దేశము గ్రహించి సరసముగ నుపయోగించవలెను. ఆమెకున్న బలవత్తరమైన సాధనముల నుపయోగించి యామెయొక్క శ్రేష్ఠమగు లక్ష్యార్థ మొందవలెను.

యోగసంకలనము.

ఉపోద్ఘాతము.

IV

యోగవిధానములు.

స్వభావపరిణామ మందేస్థూలమనోవిజ్ఞాన విభాగములఁ బ్రయోజనములఁగాంచితిమో వానినే వివిధయోగవిధానముల ముఖ్య విషయములందు సహితము జూడఁగలము. వివిధాభ్యాసములఁడద్భావములఁ గలిపి సమన్వయించఁ జూచితిమా స్వభావముచే నిర్మింపఁ బడిన మూలమే వానిసంకలనమునకు సహితముస్వతస్సిద్ధిమూలమగు చున్నది. ఒకవిషయమందు మాత్రము యోగము స్వభావసృష్టినతి క్రమించఁ గలదు. తనసృష్టివిలాసమందు దైవమును గ్రహించి కౌగలించుట యాలోచనాతకు యభిప్రాయము. ఉత్తమయోగస్థితులయందామె తన్నతిక్రమించి ప్రపంచవిలాసమునకు వెలియై యాత్మనుయాత్మచే గ్రహించుచున్నది. కాబట్టి యిది మిక్కిలి శ్రేష్ఠమని యోగమునకు ముఖ్యప్రయోజనమని కొందఱి యభిప్రాయము.

స్వభావము తాను నిర్మించిన దానిచేతనే సృష్టినతిక్రమించవలెను. వ్యష్టిహృదయము స్వచ్ఛమగు తనరూపములమించ నూని

బ్రహ్మసంధాఖండ నిర్వాణములఁ బొందుచున్నది. వ్యష్టిమానసము తనసాధారణవృత్తుల మానసాతీతజ్ఞానముగా మార్చి వాచామగోచరునితో నేకమగుచున్నది. తనవ్యష్టిని గోలుపోయి యఖండమునందు లీనమగుచున్నది. ఆహంకారయుక్తుడగు వ్యష్టిజీవుడు స్వభావస్పృష్టి జనితానుభవమువల్లనే స్వభావ జన్యములలోఁ బనిచేసి యహంకార విరహితస్వాతంత్ర్యమును బొందును.

యోగమునకుముందు మూఁడంశముల నెరుగవలెను. యోగ సిద్ధికి దేవుడు, స్వభావమా, జీవుడను ముగ్గురుండవలెను. వీరినే యఖండము, బ్రహ్మాండము, ఖండమని చెప్పుదురు. జీవస్వభావముల విచ్ఛలవిడిగాఁ జనిచేయనిడచితిమా జీవుఁడు స్వభావముచే బంధింపఁ బడి, దాని మందగమన మతిక్రమించఁజాలఁడు. స్వతంత్రుడైన దైవము సహాయపడవలెను. అతని యనుగ్రహముచే బంధమోచనకలిగించకున్న సూర్యగమన మసాధ్యమగును.

దీనినిబట్టి సమస్త యోగశాస్త్రము లీశ్వరుఁడున్నాడని చెప్పుచున్నది. మనప్రయత్నము లతనికొఱకే యనియు, సహాయ మతఁ డొసర్చు ననియుఁ జెప్పుచున్నది. భక్తియోగమున భగవంతున కంతప్రాముఖ్యతకలదో భక్తున కంత ప్రాముఖ్యత కలదు. భక్తుఁడు భగవంతుని వెతుకును. భగవంతుఁడు భక్తుని వెతుకును. జ్ఞానాన్వేషణ తత్పరుడగు మనుజుఁడు, జ్ఞానస్వరూపియగు నీశ్వరుఁడు జ్ఞానశక్తుల నీశ్వరార్థ ముపయోగించుట యను మూఁడంశములు లేకున్న జ్ఞానయోగమేలేదు. ప్రేమించుజీవుఁడు, ప్రేమస్వరూపుడైన నీశ్వరుఁడు విజ్ఞానరాగసౌందర్యశక్తుల నీశ్వరార్థ ముపయోగించుట యను మూఁడంశములు లేకున్న భక్తియోగమేలేదు. కర్మేష్టియగు జీవుఁడు, కర్మఫలదాయకుఁడగు నీశ్వరుఁడు, క్రియాశక్తుల నీశ్వరునికై వినియోగించుటయను మూఁడంశములు లేకున్న కర్మయోగమేలేదు. పరమోత్తమస్థితి యఖండమై దోచినను ప్రత్యక్షానుభవమునకు సమస్త మీత్రయాత్మకముగాఁ గాన్పించక మానదు.

మనుష్యుని వ్యప్తిజ్ఞాన మీశ్వరుని కలయుటె యోగసార మనఁబడును. ప్రపంచనాటకముకొఱకు భిన్నమైనదానిని యాత్మతోఁ బునస్సంధానముజేయుటే యోగము. తత్సంధానము బహువిధములనున్న పురుషుని యేస్థితిలోనైన సంభవింపవచ్చును. స్థూలమందు దేహమూలమున రావచ్చును. ప్రాణమందు నాశవ్యాపారమూలమున జగుగవచ్చును. మానసమందు రాగబుద్ధివ్యాపారముల రావచ్చును. లేదా జీవునకుఁ బ్రత్యక్షమున నఖండసత్వైవందప్రబోధమూలమునఁ గలుగవచ్చును. సంధానవిధాన మెట్టిదో తదనుగుణ్యమైన యోగ మభ్యసించవలెను.

హిందూదేశమందున్న యోగవిధానముల వివిధాభ్యాసముల విడచి వాని ముఖ్యాంశముల మాత్రమే పరిశీలించిన, నాయోగములునిచ్చెనమెట్లనలెఁ బైకెక్కుట కేర్పడియుండును. అందు స్థూలదేహము క్రిందిమెట్టు. వ్యప్తిజీవుఁడు పరమేశ్వర సంధానమొందుట చివరమెట్లు. హటయోగము పరిపూర్ణత్వముకొఱ కన్నమయ ప్రాణమయ కోశముల సాధనములఁ జేసుకొనుచున్నది. అది స్థూలదేహసంబంధి. రాజయోగము మనోమయకోశభాగముల సాధనముచేసుకొని కారణదేహమున లక్ష్య మిడుచున్నది. కర్మభక్తి జ్ఞానత్రయమార్గము చిత్తహృదయ బుద్ధులలో నొకదానితోఁ బ్రారంభించి దానినిమార్చి ముక్తికొఱకుఁ బ్రయత్నించుచున్నది. దాని విధానము వ్యప్తిదేహస్థిత మానుషపురుషునకు సర్వశరీరవ్యాప్తియై సర్వనామరూపాతి రిక్తుఁడగు పురుషునకు మధ్యప్రత్యక్షమున జరిగెను వ్యాపారము.

అన్నమయ ప్రాణమయకోశముల జయించుటే హటయోగమునకు ముఖ్యము. స్థూలదేహమున నన్నమయ ప్రాణమయ కోశములు కలసియున్నవి. వానినమతూనికె మనుష్యునందు జహగవలసిన స్వభావముయొక్క వ్యాపారములకు బునాది. స్వభావనిర్మితమగు సీసమతూనికె సాధారణ జీవయాత్రకుఁ బాలియున్నది. హటయోగమున కది చాలదు. కారణ మేమన నీస్థూలయంత్రమును

స్వల్పజీవయాత్రకాలమున నడుపుటకు, సర్వసాధారణకర్మలు జేయుట కెంత ప్రాణశక్తి కావలయునో యంత శక్తిమాత్రమే యివ్వబడినది. హటయోగ మీ స్వభావమును మార్చుచున్నది. మరియు తూనికెను నిర్మించుచున్నది. తన్మూలమున నంతప్రాణశక్తిప్రవేశించుటకు స్థూలమర్మమైన దానిగాఁ జేయుచున్నది. స్వభావము వ్యష్టికి కావలసిన కొద్దిపాటి ప్రాణశక్తినే తీసుకొన్నది. అంతకుమించిన ప్రాణశక్తిని మనుష్యుఁడు భరింపఁజాలఁడు. హటయోగ మందీకృత సమతూనిక సమిప్తి ప్రాణము శరీరగతమగుచుండ వ్యష్టి ప్రాణమును సమిప్తి ప్రాణములో లీనముజేయుచున్నది.

హటయోగాభ్యాసమున కాసనప్రాణారోమములు ముఖ్యములు. ప్రాణసముద్రమునుండి దేహమందుఁ బ్రవేశించు ప్రాణశక్తులఁ గిర్యారూపమునఁ బరిణమింపకుండ నిలుపుకొనలేని శరీరాశక్తతే చలన మందురు. ఆసనమాస్థూలదేహచలనమును నశింపఁ జేయుచున్నది. విపరీతమైన యారోగ్యమిచ్చును. దేహబంధములఁ ద్రొంపి శరీరమునకున్న యలవాట్ల పోగొట్టును. భూమ్యాకర్షణ శక్తిని సహితము జయించవచ్చునని హటయోగ సాంప్రదాయము నందుఁ జెప్పఁబడియున్నది. వివిధాభ్యాసములచే హటయోగి శరీరమాలిన్యములఁ బోగొట్టి నాశముఁ బొందిజేసి వాయుసంచారమునకు నిరోధములేకుండఁ జేయుచున్నాఁడు. దీనినే ప్రాణాయామమందురు. ప్రాణశక్తుల బహిర్వాహము శ్వాసరూపమై యున్నది. హటయోగికిఁ బ్రాణాయామము వలన రెండుపయోగములు కలవు. (1) స్థూలదేహపరిపూర్ణత్వము దెచ్చుట, సాధారణస్థూలవిషయములనుండి ప్రాణము విమోచనగాంచును. మంచిదేహారోగ్యము, దీర్ఘాయావనము, పూర్ణాయుమిచ్చును. (2) ప్రాణమయ కోశములో నిద్రించుచున్న కుండలీశక్తిని మేలుకొలిపి యద్భుత సిద్ధులఁ గలిగించుట. ఈఫలములే మరికొన్ని హటయోగాభ్యాసములచే స్థిరమగుచున్నవి.

హటయోగసిద్ధులు కంటికింపుగాఁ గనుపించును. సాధారణజనుల సమాశ్రించును. హటయోగమున మహాశ్రమపడి యేమిఫల

మొందుదుమో ప్రశ్నించుకొనుడు. ఆయుర్వృద్ధి, స్థూలజీవితానుభవ సంపూర్ణిసాధించెదము. కాని హటయోగమునకొక లోపమున్నది. కష్టసాధ్యమైన వివిధాభ్యాసములకు విశేషకాలమువట్టును. ప్రయాసమెక్కువ. జనసామాన్యముతో సంపర్కము మానవలసివచ్చును. పొందినసిద్ధులు ప్రపంచోద్ధరణమునకు వినియోగార్హములుగాకుండును. ఈసిద్ధులే రాజయోగతాంత్రిక యోగములవల్ల సహితము రాగలవు. ఆయుర్వృద్ధి, దీర్ఘయావనము, మంచిదేహారోగ్యము మొదలగు సిద్ధుల లోభులవలె దాచుకొన్ననేమి ప్రయోజనము? ప్రపంచోపయోగమునకుఁగాని సిద్ధులే? హటయోగముగొప్ప సిద్ధుల నిచ్చుగాని ప్రాయప్రయాసములు హెచ్చు. ప్రయోజన శూన్యము.

రాజయోగమున కింతకన్నఁ బ్రయోజనము కలదు. స్థూలదేహపరిపూర్ణత్వమునకుఁ బాటుపడక నది మానసిక పరిపూర్ణత్వమునకై, మనస్సాన్నిధీనమునకై, యింద్రియ నిగ్రహమునకై ప్రయత్నించును. ఈవృత్తులకు స్థానమగు చిత్తమందు లక్ష్యమిడుచున్నది. హటయోగమువలెనే ప్రప్రథమున దేహశుద్ధికై స్థిమితమునకై పాటుపడును. సాధారణమనుష్యునకు దుఃఖములు కష్టములు పెక్కులు కలవు. కారణ మేమన ప్రభువైన పురుషుఁడు తన పరిచారకుల వశమయ్యెను. ఇంద్రియములు రాగములు కోరికలు భోగములు పురుషుని వశము చేసుకొన్నవి. ఈభానిసత్వమునకు మారుగా స్వరాజ్యము రావలెను. అక్రమమగుగంటి క్రమవస్థతిస్థాపింపఁ బడవలెను. రాజయోగమునకు మొదటిపని యాత్మశీక్ష. దానివలన మానసప్రళాంత మేర్పడి నిగ్రహము రాగలదు. సత్యమభ్యసించి యహంకారమును విడచి హింసఁజేయక పవిత్రతకలిగి దివ్యపురుష ధ్యానము చేసి నిర్మలమానసమును సంతోషభరిత హృదయమును స్థాపించును.

ఇది మొదటిమెట్టుమాత్రమే. తరువాత సర్వసాధారణమనోవృత్తు లింద్రియవ్యాపారములు స్థిమిత మొదవలెను. ఉత్తమస్వాతంత్ర్యమొంది జీవుఁడూర్ధ్వగామియగుటకీ స్థిమితమావశ్యకము. కాని స్థూలమునకు లోఁ బడుటచే మనస్సున కశక్తత కలిగిన దన్నమాట

రాజయోగము మఱువలేదు. కనుకనే హటయోగాభ్యాసములగు యాసనపాశ్చాత్యాయామముల నభ్యసించుచునే యున్నది. విసిధాసన పాశ్చాత్యాయామములనభ్యసించక దనకు వలయు నొకదానిని మాత్ర మేగ్రహించుచున్నది. ఈవిధముగా హటయోగభారమును విడిచి, శీఘ్రఫలదాయకములగు హటయోగవిధానముల మాత్రమంగీకరించి, పాశ్చాత్యుల కోశమందు చుట్టలుచుట్టలుగాఁ బడియుండి సర్వా కారమగు కుండలీశక్తిని నిద్రలేపుచున్నది. తదుపరి మనశ్శాంతిని పుట్టించి యేకాగ్రతచే యుత్తమలోకస్థితికి లేవనెత్తి సమాధినిష్ఠను పొందించును. హద్దులలోఁ బనిచేయు జాగ్రద్వ్యాపారములనుండి నై తొలగి యుత్తమజ్ఞానస్థితులనొంద మనస్సునకు సామర్థ్యము సమాధివలనఁ గలుగుచున్నది. బహిజ్ఞానజనిత కల్లోలముల నడచి స్వచ్ఛమగు మానసిక వ్యాపారము కలుగఁజేసి విజ్ఞానమయస్థితిలోఁ బ్రవేశింపబ్రెట్టును. అప్పుడు జీవుఁడు విజ్ఞానియగును. ఇదేగాక దేనిని మన వేదాంతశాస్త్రము బ్రహ్మాండశక్తియని బ్రహ్మాండమందు దివ్యక్రియావిధానమని చెప్పుచున్నదో యట్టి యేకాగ్రమగు జ్ఞానశక్తినిచ్చు సామర్థ్యము పుట్టించుచున్నది. ఈసామర్థ్యము వలన, సమాధినిష్ఠలో నిదివరకే బ్రహ్మాండాతీతమైన జ్ఞానము సంపాదించినయోగి, జాగ్రదావస్థలోఁ బ్రపంచమునఁ దనక్రియల కెట్టి జ్ఞానమావశ్యకమో యావిజ్ఞానమును బొందును. పురాతన రాజయోగవిధానము స్వరాజ్యమునేగాక సామ్రాజ్యమును పొందఁగోరెను. స్వరాజ్య మనగా జ్ఞానముచే సర్వస్థితుల స్వాధీనము చేసుకొనుటమాత్రమే. సామ్రాజ్యమనగా సర్వస్థితుల వశీకరణమునకుఁ దోడు జ్ఞానముచే బహి వ్యాపారమును చుట్ట యావరణమును స్వాధీనముచేసుకొనుట.

హటయోగ మన్నమయ పాశ్చాత్యుల కోశములతోఁ బనిచేయుచు, స్థూలజీవితమును బరిపూర్ణదశకుఁ దెచ్చి దానినిదాటి మనోమయకోశములోఁ బ్రవేశించునట్లే, రాజయోగము మనోమయ కోశముతోఁ బనిచేయుచు మానసికజీవితమును బరిపూర్ణస్థితికిఁ దెచ్చి

దానినిదాటి విజ్ఞానమయకోశమునఁ బ్రవేశించును. కాని రాజయోగమునకు సహిత మొక లోపముకలదు. ఈయోగము సమాధినిష్ఠ కాధిక్యత కల్పించుచున్నది. మన మానసికవిజ్ఞానమయ ఫలములఁ దెచ్చి పంచిపెట్టవలసియున్న స్థూలజీవితమునకుఁ దూరమగుచున్నది. ముఖ్యముగా నీవిజ్ఞానస్థితి సమాధిలోనే గడుపఁ బడుచున్నది. కాని విజ్ఞానజీవితమును దాని యనుభవములను జాగ్రదవస్తలోనికి దించి యుపయోగించుట మనకోరిక. అట్లు చేయక రాజయోగము మఱి యొక లోకమును గల్పించుకొని క్రిందకు దిగక యందు నిలచిపోవు చున్నది.

భక్తిజ్ఞానకర్మయోగత్రయీమార్గము దేనిని రాజయోగము విడచిపెట్టెనో దానికై పాటుపడుచున్నది. మనోమయకోశమును శీఘ్రించి సంపూర్ణ పరిపూర్ణత్వమునకుఁ దేవలయ నను రాజయోగ మతముతో నేకీభవించక యామానసదేహభాగములగు హృదయము బుద్ధి, చిత్తమను ప్రత్యేక తత్వములయొక్క సాధారణవృత్తుల మార్చి యీశ్వరునందు తదేకధ్యానకలిగించును. ఈయోగత్రయ మార్గము శరీరమానసపరిపూర్ణత్వమును నిరాకరించి దివ్యజ్ఞాన ప్రాప్తికిఁ బవిత్రతే ముఖ్యమనుచున్నది. మన పూర్ణయోగశాస్త్రమునుబట్టి యిదియొక లోపమే. ఈమార్గమున మఱియొక లోపము కూడకలదు. సమానములగు నీతివిధయోగములఁ బ్రత్యేకప్రత్యేకముగా నభ్యసించువా రన్నిటికి సమన్వయము తెచ్చుటకు మారుగా నొకరి నొకరు ద్వేషించుచున్నారు.

జానయోగము విచిత్రమగుఁ బరమాత్మను దెలుసుకొనుటకుఁ బ్రయత్నించును. దాని విధానము విచారించి వివేక మొందుట. ఈ ప్రపంచవైచిత్ర్యమును బరీక్షించి, విభాగించి, ప్రతివస్తువుతో నేకీ భావము నిరాకరించి సర్వము ప్రకృతిజన్యము మాయామయమని వేరుబెట్టుచున్నది. ఆవిధమున స్థిరము, నిత్యము నిర్మలమగు నాత్మతో నేకీభావము దెచ్చును గాని లోకముల నెల్ల భ్రమయని నిరాక

రించుచున్నది. పునరావృత్తిలేని వ్యష్టిజీవుని యైక్యము మాత్రమే యొప్పుకొనుచున్నది.

జ్ఞానయోగమువలన నచ్చు ఫలమట్టి కేవలవ్యష్టి పరిపూర్ణత్వ మేకాదు. ఆత్మపరత్వము లేక ధారాశముగ నభ్యసించబడిన జ్ఞాన యోగము వ్యష్టిపరిపూర్ణత్వ మెట్లానగుచున్నదో యట్లే యీబ్రహ్మాండస్థితిని పరాత్పరుని కొఱకు మాత్రమేగాక నీశ్వరార్థము సహితము జయింపఁ జేయుచున్నది. దీనియర్థము తనలో నాత్మను గ్రహించుటేగాక సమస్తభూతములందాత్మ కలనని గ్రహించుట. మూర్ఖులు చెందుచున్న నీప్రపంచవైచిత్ర్య మంతయు నీశ్వరవిలాస మని, నీశ్వరునకు భిన్నమైనదికాదనియు గ్రహించుట. ఇట్టి వివేకము ముందు విశేషవృద్ధికిఁ గారణమగుచున్నది. ప్రాపంచిక వివిధవ్యక్తి రూపము లీశ్వరజ్ఞాన కార్యములని, జ్ఞానస్వరూపుడగు నీశ్వరుని స్వస్వరూపమందును ప్రపంచవైచిత్ర్య విలాసమందును గ్రహించుటే యీవిశేషవృద్ధి. అట్టి విధానము మానుషవ్యక్తిని నీశ్వరస్థితికి లేవ నెత్తును. విజ్ఞాన మొనగును. జ్ఞానావిర్భావమునకై మనుష్యజాతిపడు మహాశ్రమకు ఫలమున్నదని సమర్థించును.

భక్తిమార్గము బ్రహ్మానందప్రేమల ననుభవములోనికిఁ దెచ్చును. బ్రహ్మాండమును బ్రేమించి యనుభవించువాఁడు సగుణేశ్వరుడని నిరూపించును. బ్రహ్మాండమప్పు డీశ్వరవిలాసమనితోచును. అట్టి విలాసమునకు మనుష్యజీవిత మంత్యస్థితి. ఆత్మ శిరోధానము లకు నాత్మ ప్రత్యక్షములకు స్థానము. భక్తియోగము సాధారణ మానుష జీవిత సంబంధముల రాగములతో నింపియన్నిటి నుపయోగించుకొనును. వానిని యస్థిరమగుఁ బ్రాపంచిక విషయముల కుపయోగించక సర్వసౌందర్యప్రేమానందభరితుని కొఱకు వినియోగించును. ఈశ్వరసంబంధములు తీవ్రముగా వృద్ధియగుటకుఁ బూజలు ధ్యానములు జరుపఁబడుచున్నవి. భక్తియోగమునకు సమస్తరాగములు పనికివచ్చును. తీవ్రమగు కోరికయునహితము ముక్తినిచ్చునని

చెప్పబడినది. ఈయోగము సహితము ప్రపంచవిముఖత్వము కలిగించి ప్రపంచాతీతునందే తదేకధ్యాస నిల్పుచున్నది.

ఇందుసహితము వ్యష్టిఫలమే కలుగకపోదు. ఈయోగముతెచ్చు మొదటివిశేషమేమనగా నీశ్వరప్రేమయొక్క విలాసము జీవేశ్వర సంబంధమందు మాత్రమేగాక భక్తులలోఁ బరస్పరపూజలయందుఁ బరస్పరానురాగములయందు వ్యక్తమగుచున్నది. రెండవ విశేషమేమనగా నీశ్వరప్రేమయొక్క విలాసము మనుష్యులందేగాక సమస్తజంతుజాలములందు గ్రహింపఁ బడుచున్నది. భారాళముగా నభ్యసింపఁ బడేనేని యీయోగము మానుషరాగముల నిందియముల రసగ్రహణముల నీశ్వరస్థితికి లేవనెత్తును. విజ్ఞానమిచ్చును. మానవజాతి ప్రేమానందములకొఱకుఁ బడుపాట్లు న్యాయమని నమర్చించును.

కర్మమార్గము పరమేశ్వరేచ్ఛకు సర్వమానుష కార్యముల నర్పించును. అహంకార శూన్యముతో నహికఫలాపేక్ష రాహిత్యముతో స్వార్థపరత్వత్యాగముతోఁ గర్మమార్గము ప్రారంభమగుచు. ఇట్టి త్యాగముచేఁ గర్మమార్గము, మనకర్మల నిజముగాఁ జేయునది బ్రహ్మాండ మహాశక్తియనియు, నట్టిశక్తి సమేతుడగు నీశ్వరుడగు కర్మలనియామకుడనియు, జీవుడు పై వేషమనియు, నిమిత్తమాత్ముడనియు వ్యక్తిగల కర్మస్థానమనియుఁ బ్రబోధ కలుగుటకు మనోచిత్తముల శుద్ధి చేయుచున్నది. ఈబ్రహ్మాండశక్తికి, నీయీశ్వరేచ్ఛకుఁ గర్మనిర్ణయ నిరూపణ మాధీనమై యున్నది. మనకర్మలు కర్మఫలములు తుదకుదాని కర్పింపఁ బడుచున్నవి. దృశ్యమాన ప్రపంచమందు జీవునకుఁగల బంధవిమోచనమే దీనియందే శము. గర్మయోగ మితర యోగములవలె దృశ్యమాన ప్రపంచ బంధ ముక్తిగావించి పరమునొందింప నుపయోగఁ బడుచున్నది. ఇందుసహితము వ్యష్టిఫలావశ్యకత లేకపోలేదు. సర్వశక్తులలో సంభవములలో వృత్తులలో నీశ్వరునిగాంచుటయు, స్వతంత్ర డహంకార వర్జితుడగు జీవుడు బ్రహ్మాండ కార్యములలోఁ బాలుగొనుటయుఁ

గర్భయోగోద్దేశమై యున్నది. ఇట్లాచరింపఁబడిన కర్మయోగము మానుషచిత్తమును నీశ్వరస్థితికిఁ దెచ్చును. విజ్ఞానమిచ్చును. మానుషజాతి స్వాతంత్ర్యమునకై మనుష్యపరిపూర్ణత్వమునకై పాటుబడుచున్న మహాశ్రమను సమర్థించును.

ధారాశదృష్టి కీర్తివిధమార్గము లొక్కటే. దివ్యప్రేమ, పూర్ణపరిచితము వలనఁ జేమింపఁ బడువస్తువుయొక్క పూర్ణజ్ఞానమిచ్చును. అందుచే నది జ్ఞానమార్గమగుచున్నది. ఈశ్వరసేవ కలిగించుటచే నది కర్మమార్గమగుచున్నది. అదేవిధమున పూర్ణజ్ఞానము పూర్ణప్రేమానందములఁ దెచ్చును. తెలుసుకొనఁబడినయీశ్వరకార్యవిధానము నంగీకరింపఁ జేయును. అతనియందుఁ బూర్ణప్రేమపుట్టుటచే, నతని కార్యకరణ మెట్టిదో వ్యక్తమగుటచే, సర్వకర్మ లతని కర్పింపఁ బడును. ఈత్రయీమార్గమున వ్యష్టిసమిష్టి రూపుఁడైన నీశ్వరునియొక్క యఖండజ్ఞాన ప్రేమసేవలు కలుగుచున్నవి.

యోగ సంకలనము.

ఉపోదాతము.

విధానసంకలనము.

ప్రతియోగమతము చిక్కుగానుండు మానుషాంశములతో సంబంధించి, యట్టి యంశములకు సాధ్యమగు మనోన్నత్యముల వెలిబుచ్చు బ్రయత్నించుటచే, ధారాశమగు సర్వవిధానసంకలనము వలనఁ బరిపూర్ణయోగము సిద్ధించును. కాని వానిస్వభావములలో నిరాశ, విధానములలోఁ బహుశత్యము, భావములలోఁ జిరకాల విరోధముండుటచే సంకలనము సులభసాధ్యముకాదు.

విచక్షితలేక మతములఁ గలపినఁ గల్గొలమేకాని సంకలన మేర్పడదు. విధానభారము శ్రమయిచ్చుటచే మన స్వల్పశక్తులకుఁ

కొద్దిపాటి యీజీవిశకాలములో వేటువేటుగా మతముల నభ్యసించుటకు వీలులేదు. కొన్నివేళల హటయోగము రాజయోగము వేటువేటుగా నభ్యసించఁ బడుచున్నవి. విచిత్రమగు రామకృష్ణ పరమహంసుని జీవితమునఁ బ్రప్రథమముననే దివ్యజ్ఞానప్రాప్తికై సరాసరి నడచుచు మోక్షమును బలాత్కారముగాఁ బరిగ్రహించు నట్టిమహత్తరమైన విజ్ఞానశక్తి కనుపించెను. అంతటనొక విధానానంతరము మఱియొక యోగమవలంబించి యతిశీఘ్రకాలములో వాని నిజతత్వము గ్రహించి, భక్తిచేత సంతర్జిత విజ్ఞానమును వివిధానుభవములోఁ బ్రవేశబెట్టుటచేతను స్వభావసిద్ధజ్ఞానముయొక్క యప్రయత్న విలాసముచేతను దైవజ్ఞానానుభవముల నొందిగాఁడు. అట్టివానిఁ బ్రమాణముగాఁ బుచ్చుకొనుటకు వీలుపడదు. అది ప్రత్యేకోద్దేశము కలది. ఆ మహానుభావుని యసమానమైన గొప్పయగు భవముచే మనుష్యజాతి కిప్పుడత్యవశ్యక మైనట్టియు, మతశాఖాభేదములచే భిన్నమైన ప్రపంచము దేనికొకటకు శ్రమపడుచున్నదో యట్టిసత్యము (అనగా శాఖోపశాఖలు పరిపూర్ణసత్యములయొక్క భిన్నరూపములనియు, వివిధశీఘ్ర లుత్తమోత్తమాను భవదాయకములనియు) స్థాపించబడెను. మనకు ముఖ్యము “ఈశ్వరుని దెలుసుకొనుట, యగుట, పొందుట.” ఇది తక్కినవాని నన్నిటినిదెచ్చును. ప్రయత్నించి మనము పొందవలసిన దిదియొక్కటే. దీనిఁదెచ్చుకొంటిమా యీశ్వరేచ్ఛాను గుణ్యముగాఁ దక్కిన రూపావిర్భావములు కలుగుచున్నవి.

మనమనుకొన్న సంకలనము సర్వమతముల నూరకే కలుపుటచేతను, గ్రమముగ నొకటితరువాత నొకటియభ్యసించుటచేతను గలుగనేరదు. యోగశీఘ్రల ఒహిరాకారముల నిరాకరించి వాని సర్వసామాన్యమగు ముఖ్యరహస్యమును గ్రహించుటచే సంకలనము స్థాపించఁబడుచున్నది. యోగవిధానముల స్వభావవిధానముల మొదట మనము పరిశీలించి పరీక్షించినపుడు మనకున్న యుద్దేశముదియే. ఇప్పుడు తిరిగి దానినే స్థాపింపసాహసంతము.

స్వతసిద్ధ సంకలనముగల, స్వభావశక్తి యుక్తమగు నొక ప్రసిద్ధయోగపద్ధతి ప్రస్తుతము హిందూదేశమందుఁ గలదు. అది ప్రత్యేక యోగము. ఇతరయోగ మతముల సంకలనము కాదు. దానిని తంత్రీమార్గమందురు. అందలికొన్ని విధానములు తాంత్రీకులు కానివారికిఁ దంత్రీమార్గమం దపనమ్మిక పుట్టించినది. ముఖ్యముగా వామమార్గమను భాగము పాపపుణ్యముల నతిక్రమించి, వానికిమారుగా ధర్మమునుస్థాపించక, నీతిబాహ్యమైన యాత్మభోగములయందుఁ బరిణమించెను. కాని మొదటతంత్రీము నిజమైన భావముపైఁ గొంతమట్టు కేర్పడిన మార్గమే. దక్షిణమార్గము వామమార్గమను దానిరెండుభాగములు పూర్ణానుభవముపై నేర్పడినవే. దక్షిణ వామశబ్దముల కర్థము ప్రాచీన యంతరార్థమునుబట్టి జ్ఞానమార్గమని యానందమార్గమని చెప్పవచ్చును. జ్ఞానమార్గమున మనుష్యస్వభావము తనశక్తుల భూతముల నంతస్థభావములఁ బరిశీలించి స్వాతంత్ర్య మొందుచున్నది. ఆనందమార్గమున మనుష్యస్వభావము తనశక్తుల భూతము లనంతస్థభావముల ననుభవించి సంతోషించుటచే స్వాతంత్ర్య మొందుచున్నది. తుదకీ రెండుమార్గములు నిజతత్వమును గోలుపోయి వికారమొంది పడిపోయినవి.

ఐనప్పటికేఁ బ్రస్తుతవిధానముల నభ్యాసమువలన ముఖ్యాంశమునకై వెతికితిమా వేదోక్తయోగ విధానములకన్నఁ దాంత్రీకవిధానము వెఱచిగ్రహించగలము. మనమింతవరకుఁ బరిశీలించిన మతములు వేదాంత సంబంధములు. వానియాధికృత జ్ఞానమందున్నది. వానివిధానము జ్ఞానవిధానము. అట్టిజ్ఞానము బుద్ధికి గోచరింపకపోయినను హృదయసంబంధియై భక్తిరూపముననో చిత్తసంబంధియై కర్మరూపముననో యుండవచ్చును. వీనికిన్నిటిలో యోగేశ్వరుఁడు పురుషుఁడు. అతఁడు జ్ఞానాత్మ, సర్వజుఁడు, ద్రష్ట, పరిపాలకుఁడు తంత్రీమందీశ్వరి ప్రకృతి. అదిస్వభావాత్మ, శక్తి, పనిచేయుచున్న నిచ్ఛాశక్తి. అట్టియిచ్ఛాశక్తియొక్క మర్మములను, విధానములను, దంత్రీములను, దెలసియుపయోగించితాత్మికయోగినిగ్రహముపరిపూర్ణత్యము విమోచనము స్వాతంత్ర్యము పొందగలదు. స్వభావ సృష్టియం

దున్నఁ గట్టములకు వెలుగుపడి పాటిపోక వానినెదిరించి, పట్టి, జయించును. కాని తుదకుఁ బ్రకృతిస్వభావమువలెనే తాంత్రికయోగము నిజతత్వమును మఱచి పడిపోయినది. దాని మొదటి విశుద్ధభావము నశించినది. ఇప్పటికి దానిరహస్య విధానములఁ గ్రమముగా నాచరించిన శక్తిదాయకములే.

శక్తిపూజ సర్వసిద్ధులకు ముఖ్యమని తాంత్రికభావమును బట్టి కొంత నిజముమట్టుకే మనకు తేలుచున్నది. వేదాంతభావమునుబట్టి శక్తి భ్రమయనియుఁ బ్రాణాంతనిర్వికార పురుషుని వెదకుటే యీ శక్తిగుండి తప్పించుకొనుట తద్విరోధభావము మనకుఁ దేలుచున్నది. కాని పరిపూర్ణభావమునుబట్టి జ్ఞానాత్మ (Conscious soul) యీ శ్వరుడనియు, స్వభావాత్మ (Nature soul) పనిచేయుచున్న యీశ్వరశక్తియనియుఁ దేలుచున్నది. పురుషుఁడు సత్తనఁబడును. సత్తనగా శుద్ధమై యనంతమై వ్యక్తిగల స్వాయంభువత్వము. ప్రకృతి (శక్తి) చిత్తనఁబడును. చిత్తనగా నాపురుషుని శుద్ధమై యనంతమై వ్యక్తిగల, స్వాయంభువత్వము యొక్క మహత్వము. ఈ రెంటికి సంబంధము విరుద్ధములగు క్రియా నిష్క్రియలందున్నది. స్వాయంభువుఁడనను జానజనితా నందమందు శక్తిలీనమైనప్పుడు నిష్క్రియత్వము వచ్చును. పురుషుఁడు తనశక్తియొక్క క్రియాపాపమునఁ బ్రసరించినప్పుడు క్రియజరుగుచున్నది. అదే సృష్టి. అదేయగుటవలన వచ్చినయానందము. ఆనందమే సృజించునదియు, సృష్టిని యచుభవించునది యైనయెడల దానివిధానము తపస్సు. పురుషుని జ్ఞానబలము తనయనంత సామర్థ్యస్థితియందు లగ్నమై సత్యసంకల్పముల (విజ్ఞానమును) పుట్టించుటే తపస్సు. ఆసత్య సంకల్పములు సర్వజ్ఞత్వ సర్వశక్త్యత్వముగల స్వాయంభువత్వము నుండి పుట్టుటచే సంసిద్ధిపొందక తప్పననినమృతము కలదు. మనః ప్రాణస్థూలరూపమునఁ బరిణమించుట వానికిధర్మమని నమ్మించును. తపస్సునకుగల సర్వశక్త్యత్వము సంకల్పము తప్పక సంసిద్ధిగాంచుట యను విషయములు సమస్త యోగములకుఁ బునాదులు. మనుష్యునందు వీనిని చిత్తము (Will) భక్తి (faith) యందురు.

ఈచిత్తము జ్ఞానపదార్థమగుటచేఁ దనంతటఁదా ఫలదాయకము. ప్రత్యక్షమున కింకను గోచరముకాని సత్యసంకల్పము స్వల్పజ్ఞాన మందుఁ బ్రతిఫలించుటే యీభక్తి, “యోయచ్ఛ్రద్ధాసయేవసః.” (మనుజునకు దేనియందు భక్తికలదో దేనిని దృఢముగా సంకల్పించునోయది యగుచున్నాఁడు) యను గీతావాక్యమున కిదియర్థము.

యోగ మనుభవసిద్ధమగు మానసిక శాస్త్రమునకన్న (Psychology) వేఱుకానందున మానసిక శాస్త్రముగుణ్యముగా మనము మొదట దేనిని ప్రారంభించవలసియున్నదో స్వభావము యొక్క యాయుద్దేశమును దెలుసుకొనుచున్నాము. అది శక్తిమూలమునఁ బురుషుఁడొందు యాత్మసంసిద్ధి. కాని స్వభావముయొక్క పని యుత్తమాధమమని ద్వివిధము. వానినే దివ్యము దివ్యేతరమందురు. ఈభేదము నామమాత్రమే. దైవేతరమన్నది లేనేలేదు. స్వభావమందన్ని వస్తువులున్నవి. దైవమందు సమస్తవస్తువులున్నవి. కాని వ్యవహారార్థమిభేద మంగీకరించవలెను. దేనిని మనమెరుగు మమో, యేది మఱలోనమ్మకము మారునంతవరకుండునో యాయధమస్వభావము (Lower Nature) జ్ఞానయుక్తమై తునకు భిన్నమై హద్దులలోఁబడి యహంకారము నొందుచున్నది. మనముపొందఁ గోరుచున్న యుత్తమస్వభావము (Higher Nature) విభాగముల హద్దులవిడచి జ్ఞానయుక్తమై దివ్యజీవితమునొందుచున్నది. అధమము నుండి యుత్తమమునకుఁ బోవుదారి యోగమార్గమనఁబడును. అధమస్థితిని త్యజించి యుత్తమస్థితిలోనికి తప్పించుకొనుటచే నీమార్గము సిద్ధించవచ్చునని సామాన్యముగా నందఱునుకొనుచున్నారు. కాని యధమస్థితిమాత్రీ యుత్తమమునకు లేవనెత్తబడుట వలన సహితమి మార్గము సిద్ధించును. పరిపూర్ణయోగోద్దేశమిది.

ఈ రెండు విధానములందు సధమస్థితియందున్న నేగోయొక దానిమూలముననే యుత్తమస్థితికి మనమెక్కవలసియున్నది. వివిధ యోగములు వివిధనిర్గమ మార్గములు కలిగియున్నవి. ఆవి యధమ స్వభావవృత్తులఁ గొన్నిటిని ప్రత్యేకముగా నెఱుఁగొని

వానిని యీశ్వరునివైపునకుఁ ద్రిప్పుచున్నవి. కాని మనలో జరుగుచున్న స్వభావముయొక్క సాధారణకార్య విధానము పరిపూర్ణ బహుముఖత్వము కలది. ఆకార్య విధానమందు మనతత్వములు చుట్టు యావరణమును మార్చుచున్నవి. ఆవరణముచే మార్పబడుచున్నవి. సమస్తజీవితము స్వభావముయొక్క యోగమైయున్నది. మనమువెతుకుచున్న యోగముస్వభావముయొక్క సంపూర్ణ కార్యమై యుండవలెను. స్వభావము ననుసరించు సాధారణమనుష్యునకును యోగికిని భేదమేమనగా, యోగి భిన్నత్వముతో నహంకారముతోఁ బనిచేసెడు సధమస్వభావముయొక్క సంపూర్ణ కార్యమునకు మారుగా, నేకత్వముతో దేవునితోఁ బనిచేయు నుత్తమ స్వభావముయొక్క సంపూర్ణ కార్యమును దెచ్చి పెట్టుకొనుటకుఁ బ్రయత్నించుచున్నాఁడు. మనయుద్దేశ్యము ప్రపంచమునుండి తప్పించుకొని దైవమువద్దకుఁజేరుటమాత్రమేయైన యోగసంకలన మవసరములేదు. అది కాలహరణము. ఏలనన దైవసాన్నిధ్యమొందించు ననంతమార్గములలోఁ నొకదానిని గనిపెట్టుటే మనకప్పుడు ముఖ్యమై యుండును. కాని మనబహుముఖ స్థితిని దేవుని స్థితిలోనికి మార్పుటే మనయుద్దేశ్యమైన యోగసంకలనము కావలసివచ్చును.

మన మలబించవలసిన పద్ధతియేదనగా వ్యక్తిగతమనస్థితికంతకు దైవ స్పర్శసంబంధములఁగలిగించవలెను. మనసమస్తస్థితిని తనలోనికిమార్చుటకు దేవుని మనలోనికిఁబిలువవలెను. ఒకయర్థమందప్పుడు మనలోనున్న నిజమైన పురుషుఁడగు దేవుఁడే సాధనమునకు సాధకుఁడు యోగమునకు సర్వాధికారి యగుచున్నాఁడు. అతనివలన సధమస్థితి మార్పునకు మూలస్థానముగాఁ న్యకీయ పరిపూర్ణత్వమునకు సాధనముగాఁ జేయఁబడుచున్నది. తపోబలమనెడు మనలోని జ్ఞానశక్తిదివ్య స్వభావముయొక్క సంకల్పమందు లగ్నమై యాత్మజ్ఞానమిచ్చుచున్నది. సర్వజ్ఞుఁడు సర్వశక్తుఁడగు నీశ్వరుఁడు భిన్నములోనికి దిగి సమస్తాధమ స్వభావమును శక్తిసమేతముగాఁజేసి మానుషవ్యక్తి క్రియలకుమారుగాఁదనక్రియలఁ బొందుపరుచు చున్నాఁడు.

మానసికశాస్త్రమునుబట్టి యీవిధాన మహంకార జీవుడు తనకున్న సమస్తసాధనసంపత్తితో వృద్ధికొఱకు ననంతకర్మకడకు నీశ్వరునకు లోబడుటయను మార్పుదెచ్చుచున్నది. ఇది దగ్గిరమార్గముకాదు. సులభసాధ్యము కాదు. దానికి మహత్తరమైన నమ్మకముకావలెను. సంపూర్ణ ధైర్యము తీవ్రమైన యోధుయిండవలెను. అందు మూడు సాపానములు కలవు. అంత్యసాపాన మందుమాత్రమే సంపూర్ణానంద మున్నది. అది విపులము పరిపూర్ణ మగు నీశ్వర సాన్నిధ్య మొందుటకు జీవుని ప్రయత్నము. ఉత్తమస్వభావమును బొంది, తుదకు మార్పు జెందుటకై దైవప్రేరణచే నధమస్వభావ ముచేయుచున్న గాఢప్రయత్నము. ఈశ్వరశక్తి గోచరముగాక, దాగి మన యశక్తతకు మారుగాఁ దానిలచి మననమృతము ధైర్యము జీఁగించినపుడు కాపాడుచున్నది. అది గ్రుడ్డివారికి దృష్టి కుంటి వారికి పర్వతోల్లంఘనశక్తి నివ్వఁగలదు. మనకుఁ దోడ్పడి సహాయ మొనగు ధర్మ మున్నదని బుద్ధికి వ్యక్తమగును. పడిపోకుండ మనలఁ బట్టి మనకుఁ బ్రభువు, మనుజునకు స్నేహితుఁడు సృష్టికీ దల్లికలదని హృదయమునకు గోచరించును. కాబట్టి యీమార్గము బహు కష్ట సాధ్యమైనది. దానికిగల యుద్దేశ్యప్రయత్న పరిమాణముతోఁ బోల్చిచూచిన మిక్కిలి సులభమైనది. నిస్సందేహమైనది.

అధమస్వభావమును మార్చుప్రయత్నించునపు డీయుత్తమ స్వభావకార్యమునకు మూడు లక్షణములున్నవి. మొదటి లక్షణము, ప్రత్యేక యోగవిధానము లందువలెనుత్తమస్వభావము క్రమానుగుణ్యమగు స్థిరపద్ధతిని పనిచేయక, మనుష్యనిస్వభావమును బట్టి యొకవిధమైన స్వేచ్ఛతోఁ, గ్రమవృద్ధిగల తీవ్రతతోఁ బనిచేయుచున్నది. ఒకయర్థమందీమార్గమున నెవరియోగవిధానము వారిదే. కాని యందఱకు సమానముగాఁ బనికివచ్చు ధారాళమైన విధానములు దీనికిఁ గొన్నికలవు. అవి మామూలు క్రిందకువచ్చు పద్ధతినేర్పరుచుటకుఁ గాక యొకవిధమైన సంకలనయోగశాస్త్రము నేర్పరుచుటకు శక్తినిచ్చుచున్నవి.

రెండవ లక్షణ మేదియనగా నీవిధానము పరిపూర్ణావిధానముగనుక పరిణామముచే మున్నేర్పడిన స్వభావమునున్నదానినున్నట్లంగీకరించి, ముఖ్యాంశముల విడనాడక సర్వమును దివ్యమార్పునొందించును. మనలోని సమస్త మీమహత్తరమైన శిల్పిచేస్వీకరింపబడి, ప్రస్తుతమేది యస్పష్టముగాఁ బ్రదర్శింపఁ బడుచున్నదో యది నిర్మూలికగ్రహముగా మార్పబడుచున్నది. సదా వృద్ధిజెందుచున్న యాయనుభవమందీ యధమస్వరూపమెట్టిదో తెలియఁబడుచున్నది. అందు సమస్తమెంత వికారము స్వల్పముతుచ్ఛమై పైకిఁ గానుపించినప్పటికి నీశ్వరస్వభావ సమరసమందోక వికార మొందిన యసమాపక కార్యముగాఁ దోచును. కమ్మరి తనకొలిమిలో ముతకలోహమును మించనూదునట్లు మనపూర్వులు దేవతల నిర్మించినను వేదఋషులు చెప్పినదాని కర్థమిదేయని తెలుసుకొనుచున్నాము.

మూడవ లక్షణ మే దనగా నీశ్వరశక్తి సమస్తజీవితమును బూర్ణ యోగమునకు సాధనముగా నుపయోగించును. సమస్తానుభవము, ప్రపంచావరణముతో వెలి సంబంధమెంత హీనమైనను, విషాదకరముగానున్నను, బనికీవచ్చును. ప్రతియంతరానుభవ మెంతయధఃపతనముగాని, సహింపరాని దైన్యముగాని, పరిపూర్ణ మార్గమునకు సౌపానమగుచున్నది. మనము కల్లు తెఱచినపక్షమునఁ బ్రపంచ మందీశ్వరవిధానము, హైన్దవమందాతని ప్రకాశత, బలహీనతయందాతనిశక్తి దుఃఖమందాతని సంతోషము కనిపెట్టుదుము. ఉత్తమాధమకార్యకరణమందీశ్వరవిధానము సమమనిఁ తెలియఁగలము. అధమకార్యకరణమందిది మంగమై తెలియఁబడక నవ్యక్తస్వభావానుగుణ్యముగ నవలంబింపఁ బడును. ఉత్తమకార్య కరణమందదిస్వకీయజ్ఞానము కలిగి (Self conscious) తీవ్రతనొందుచున్నది. సమస్త జీవితము దేవుని తనలోఁ బ్రత్యక్షము జేసుకొనుటకుఁ జేయఁబడు స్వభావముయొక్క యోగమైయున్నది. ఏస్థితి యందీ ప్రయత్న మాత్మజ్ఞాన పరిపూర్ణత్వ మివ్వఁగలదో యట్టి స్థితిని యోగము తెలుపుచున్నది. క్రింది సర్గమందు చెల్లాచెదరై కలియనట్టి విషయము లనేకముగఁ జేర్చి తదేకాగ్రతను బొందించుటే యీయోగము.

పరిపూర్ణ నిధానము పరిపూర్ణ ఫలమిచ్చును. మొదటపూర్ణ మైన యీశ్వరజ్ఞానము కలుగవలెను. విమర్శింపశక్యముకాని విషయిక జ్ఞానమేగాక, దాని పూర్ణజ్ఞానమున కత్యావశ్యకమైన బహునిధాకార విషయికజ్ఞానము సహితముండవలెను. ఆత్మయందే కర్తవ్యజ్ఞానమేగాక యనంతపుత్రులఁ బ్రపంచముల భూతములందే కర్తవ్యజ్ఞానముసహితము కలుగవలెను.

గనుకనే భిన్నత్వమందు ద్వందములయందు సహితము స్వాతంత్ర్య మివ్వఁ జాలిన సాయుజ్యము క్రియనఁబడు, వ్యష్టిజీవుని సర్వాంగములకు నీశ్వరస్పర్శ మెడతెగక గలిగించునట్టి స్వాతంత్ర్యమేగాక సచ్చిదానందమందు సమస్తజ్ఞానస్థితి యీశ్వరునితో సమానస్థితికి వచ్చుటయను సాలోచ్యము క్రియేగాక, ప్రథమస్వభావ మీశ్వరాకారముగా మారుటయను సాధర్మ్యము క్రియసహితము వచ్చిన నది పరిపూర్ణము క్రియగుచున్నది. అన్నిటికి తుదిముక్తియేదనగా నస్థిరమగు నహంకార బంధమునుండి వ్యక్తిని తప్పించి, ప్రపంచమందు వ్యష్టిమానవునందు సమానముగా నున్నట్టియుఁ బ్రపంచములోఁ బ్రపంచమునకు వెలిని యేకముగా నున్నట్టియుఁ బురుషునితో నైక్యమగుట.

ఇట్టి పూర్ణజ్ఞానస్వాతంత్ర్యములచే భక్తియోగజ్ఞానములకుఁ బూర్ణసమరస మేర్పడును. ఎందుచే ననగా నహంకారబంధము పూర్తిగా వదలి పోవును. అన్నిటిలోన నన్నిటికి వెలినినుండు నద్వితీయునితో నేకత్వము కలుగును. సంసిద్ధి సిద్ధి నొందుచున్న జ్ఞానమునకుఁ బ్రతిబంధకము కానందున యానందమందే కర్తవ్యము, భక్తియందు సమరసబహుళత్వము పొందుచున్నాము. భగవంతునితో నేకత్వ మొందిననున్న తస్థితియందు సహితము విలాసచర్యతో సంబంధము సాధ్యమైయుండును. అట్టి ధారాశక్త్యముచే జీవయాత్రను విమవనవసరములేకనే జీవయాత్రనడుపుచున్నను స్వాతంత్ర్యమొదగలుగుటవలన, యహంకారములవదలి ప్రపంచముపై వర్షింపఁబడు

నీశ్వరకార్యమునకు మనశరీరమానసముల ద్వారములఁ జేయు చున్నాము.

ఈశ్వరస్థితి స్వతస్థిద్ధముగా స్వేచ్ఛకలదేగాక, పవిత్రత, యానందము, పరిపూర్ణత్వము కలది. మన యందీశ్వరుని ప్రతిఫలించునట్టియు, జీవితరూపమున సత్యధర్మముల వర్షించునట్టియుఁ బూర్ణపవిత్రత పరిపూర్ణ ముక్తికి హేతువగుచున్నది. దానిఫలము పరిపూర్ణానందము (కటాక్షము). అట్టి కటాక్షమందీశ్వరుని విగ్రహములనఁబడు సీనమస్తమందున్న యానందము, ప్రపంచాతీత యానందము సాధ్యమగును. మానుషత్వమందుఁ బ్రత్యక్షమగుచున్న నీశ్వరజాతియే యనునట్లు మనుష్యజాతికి సంపూర్ణ పరిపూర్ణత్వమొసగును. ఇదిస్థితి ప్రేమానందములపై జ్ఞానవిలాసముపై నాధారపడి యున్నది. అది పూర్ణయోగమువల్ల సహితము కలుగుచున్నది.

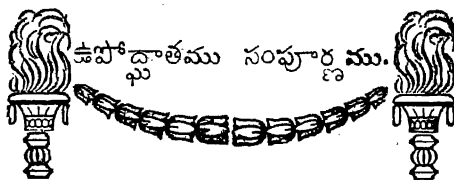
స్థూలమానసిక పరిపూర్ణత్వముసహితము పరిపూర్ణమందిమిడియున్నది. గనుక రాజహటయోగసిద్ధులుతుదకుమనుష్యజాతిపొందఁగల పెద్దసంకలన ధర్మమందిమిడియుండవలెను. ఎట్లైన యోగముచే మనుష్యజాతి యేమనశ్శరీరసామర్థ్యానుభవ వృద్ధులఁబొందునో తత్పర్వ మీపరిపూర్ణానుభవమందిమిడియుండవలెను. స్థూలమానసపరిపూర్ణజీవితమున కుపయోగపడని పక్షమున వీనిచేఁ బ్రయోజనము లేదు. అట్టి స్థూలమానస పరిపూర్ణజీవిత స్వభావ మెట్టి దనగా స్థూలమానసిక విలువలలోనికి విజ్ఞాన స్థితి పరివర్తన మొందుట. ఈవిధమున స్వభావముయొక్క త్రివిధసౌపాన సమ్మేళనము, స్వభావము నిర్మించుకొనుచున్న త్రివిధ మానుష సమ్మేళనము మనకుఁగలుగుచున్నది. మూలసాధన మగు స్థూలజీవితమును, మధ్యసాధనమగు మానసిక జీవితమును, విముక్తిగాంచిన మనస్థితిలోనికిఁ బరిపూర్ణమొందిన కార్యవిధానములోనికిఁ జేర్చు గలము.

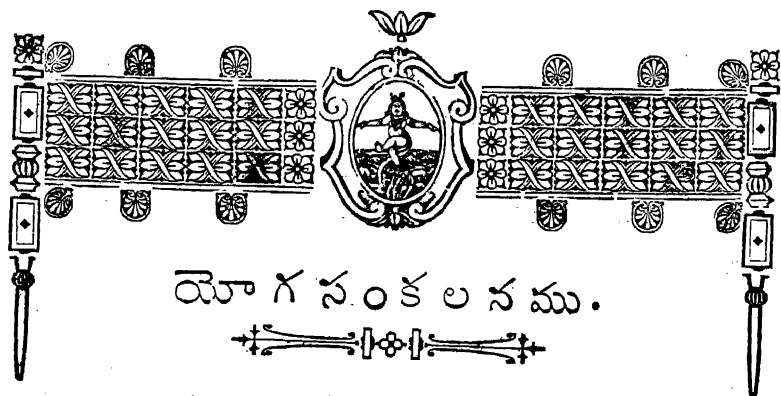
మనము పొందఁ గోరుచున్న పరిపూర్ణత్వము, వ్యప్తిజీవునందే మన మిమిడియున్న యుడల సాధ్యముకాదు. ఈశ్వరపరిపూర్ణత్వమనగా వ్యప్తిసమిప్తి ద్వారములఁ జేసెనుయందు జీవితమందు మనస్థితి

యందు మనలఁ దెలుసుకొనుటే. కాబట్టి మనమొందిన స్వాతంత్ర్య మితరులకు వ్యాపింపఁ జేయుట ముక్తికిఁ బరిపూర్ణ త్వమునకు నావ శ్యకము. అట్లు స్వాతంత్ర్యము వ్యాపింపఁ జేయుటకై యెడతెగకఁ జేయఁబడు ప్రయత్నము మనుష్యజాతియొక్క పరిపూర్ణ స్వాతంత్ర్య సంసిద్ధి కుపయోగపడును.

ఇట్టి విఫలవిజ్ఞాన పరిపూర్ణ త్వముచే సర్వసాధారణమైన స్థూలజీవితమును, మనుజుఁడు తనయొక్క జాతియొక్క మానసస్వా యవృద్ధికై చేయు ప్రయత్నమును దివ్యముగా మార్చుటే వ్యష్టి సమిష్టి కార్యమునకు ముఖ్యము. అట్టి పరిపూర్ణ త్వమంత స్థితస్వర్గ రాజ్యమును బహిర్గత స్వర్గ రాజ్యముగాఁ బునర్నిర్మాణ మొనరించుటే. ప్రపంచమందున్న సర్వమతములు చిరకాలమునుండి పలు విధముగాఁ జెప్పుచున్న స్వప్నము సిద్ధించుటే.

విఫలమగు పరిపూర్ణ సంకలనము మనుష్య జాతియందు దాగి నివశించియున్న యీశ్వరుని యెనరిదృష్టిచూడఁగలదో వారి కర్తమైన ప్రయత్నమే యున్నది.

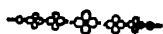

యోగ సంకలనము.

మొదటి అధ్యాయము.

సాధన చతుష్టయము.

యోగసిద్ధి సాధనచతుష్టయముచే సంపాదించఁ బడును. (1) శాస్త్రము (2) ఉత్సాహము (3) గురువు (4) కాలము సాధనచతుష్టయమనఁబడుచున్నది. ప్రతిమనుజుని హృదయమందు దాగియున్న నిత్యమగు వేదరహస్యమే పూర్ణ యోగమున కుత్తమశాస్త్రము. నిత్యజ్ఞానపరిపూర్ణ పద్మము మనలో ముకుళించి యున్నది. ఎప్పుడు మానసము నిత్యమగు దానిని వెతుకుచున్నదో, యెప్పుడు హృదయము భిన్నాకారములఁ దగిలి బంధింపఁబడక ననంతమిహికావిరాళిఁ జెందుచున్నదో యప్పుడు క్రమానుసంధానముచేఁ ద్వారలో నొక దశము తరువాత నొకదశము విచ్చుచున్నది. తదాదిగా సమస్తజీవితము, యోచన, సామర్థ్యవికాసములు, సర్వానుభవములు, జీవుని బంధములఁ ద్రొంపుచు సంతరాయములఁబోఁగొట్టు యాంగో శనములగుచున్నది. అనంతమైనను కొనువాని ననంతమైన డెన్నుకొనుచున్నాడు. ఏదిలేకున్నఁ బ్రబోధకలుగదో జీవుడు వికాసమొందఁజో యట్టి యీశ్వర సంస్పర్శవానికి రాఁగలదు. అదియొకసారికలిగిన

సిద్ధి తప్పదు. మనుష్యున కొక జీవిత మందే యాజయము కలిగినఁ కలుగవచ్చును. వర్తమాన సృష్టిలో జీవుఁడు నిలుచు వివిధస్థానములం దోర్పుతోఁ బ్రయత్నించుటచేఁ గలిగినఁ గలుగవచ్చును.

జీవునియం దిదివఱకే లీనమై దాగియుండని యెట్టి జ్ఞానముచు మనస్సునకు బోధచేయఁజాలము. వెలిమచుజునకు సాధ్యపడెడునమస్త పరిపూర్ణత్వమం తగ్గతజీవుని నిత్యపరిపూర్ణత్వమును దెలుసుకొనుటే. మన మీశ్వరుని దెలుసుకొనుచున్నాము. ఈశ్వరుఁ డగుచున్నాము. అంతర్యమున కిదివరకే మన మతఁడు. సమస్త ప్రబోధలు వెల్లడి కొఱకే. సమస్తసంభవములు వికసించుట కొఱకే. ఆత్మసంసిద్ధి యిందలి రహస్యము. ఆత్మజ్ఞానమే యందులకు సాధనము.

అట్టి వెల్లడి శృతశబ్ద మూలమునఁ గలుగుచున్నది. ఆమాట మనలోనే వినఁబడవచ్చును. వెలినుండి రావచ్చును. ఈరెండు విధములు దాగియున్న జ్ఞానమునకుఁ బనికల్పించు విధానములే. ఆలోచనిమాట సర్వజనహృదయ నివాసియగు జగద్గురునిమాటకావచ్చును. ఇతర గురువులతో నవునరము లేనివారు కొందఱుదుగానుండిరి. ఏల ననగాఁ దక్కినయోగము తన్నిత్యస్పర్శవలన వికాసమొందును. జ్ఞానపద్మము హృదయపద్మ నివాసియొక్క దేదీప్యమానమగు శక్తిచే లోనుండి వికసించుచున్నది. లోనుత్పన్నమగు నాత్మజ్ఞానము చాలి బహిర్గురువుతోఁ బుస్తకములతో నవునరము లేనివారు గొప్పవారే. వారరుదు.

సాధారణముగా నీశ్వర ప్రాప్తినిధియనఁబడు బహిర్వాక్య మాత్మవికాస కార్యమందు సహాయపడుట యావశ్యకము. అది ప్రాప్తిన వాక్యము కావచ్చును. లేక యథునిక గురువాక్యము కావచ్చును. అంతస్థిత శక్తిపుట్టి మేల్కొనుట కీప్రాప్తినిధివాక్య మొక కారణమని కొందఱుందురు. సర్వశక్తుఁడు సర్వవ్యాపకుఁ డగు నీశ్వరుఁడు ధర్మసూత్రము నిలుపుటకై దీని సంగీకరించెనని పరిగణింపఁబడుచున్నది. కృష్ణావనిపత్తునందు దేవకీనందనుఁడు ఘోరఋషియొద్ద నుపదేశమంది జానసిద్ధిగాంచినటులఁ జెప్పఁబడినది. అట్లే రామకృష్ణుఁడు ముఖ్య

ప్రకాశతను స్వప్రయత్నముచేతనే పొందినను, వివిధయోగాభ్యాసములకొఱకు ననేక గురువుల సేవించెను. కాని గురువులేనివిద్యకూడదను సూత్రమును బ్రతిపాదించుట కట్లుచేసెనని యతనిసంధానవిధాన వేగము తెలుపుచున్నది.

సాధకున కీప్రతినిధి బలమత్యావశ్యకము. ప్రాచీనయోగుల యనుభవపూరితమగు శాస్త్రముచే యోగము నడుపఁ బడునపుడు గురుని సహాయమువల్లగాని స్వప్రయత్నమువల్లగాని యోగమభ్యసించవచ్చును. ఎఱ్ఱైన నేర్పఁబడిన తత్వమును మననముఁ జేయుట చేతను, స్వానుభవములోని కట్టి తత్వమును దెచ్చుకొనుటచేతను, నిర్భయింపఁబడిన విధానముల సంసిద్ధిచేతను యోగము వృద్ధిజెందుచున్నది. ఇది శ్రేష్టమైన యభ్యాసము కాదు. ఇదివరకు నడుపఁబడిన రాజమార్గమగుటచే త్సేమకరము-ఫలప్రదము.

శాస్త్ర మెంతధారాశ్రమై మహత్తరమైనను బరిపూర్ణజ్ఞానము యొక్క కొంతభాగమునే దెల్పునని పూర్వయోగసాధకుఁడు జ్ఞాపకముంచుకొనుట యావశ్యకము. అతఁడు శాస్త్రము ననుసరింపవచ్చును. కాని శాస్త్రము గొప్పదైనను దానిచేఁ గట్టుబడకూడదు. పూర్ణమై, విపులమై, సర్వజనోపయోగమగు శాస్త్రమతనికి మిక్కిలి శ్రేష్టమగు ఫలమివ్వఁగలదు. అతనికి వివిధప్రబోధలఁ గలిగించుటకు నుత్తమానుభవములఁ దెచ్చుట కది తోడ్పడవచ్చును. హిందువుల యాచార మనుసరించునేని వానియోగము వేదగీతోపనిషత్తులచే నడుపఁబడవచ్చును. లేక నితర మతగ్రంథముల తత్వానుభవమును తనవృద్ధికిఁ దోఁడుచేసుకొని ప్రాచీనుల యనుభవమందు త్తమమైన దానిచే భవిష్యత్తును సారవంతముచేయును. కాని తుదకు తానుపయోగించు వాక్యముయొక్క హద్దులనుదాటి తనజీవనియందే నివశించువాఁడు కావలెను. యోగి శబ్దబ్రహ్మను దాటవలెనని గీతలోఁ జెప్పఁబడియున్నది (శబ్దబ్రహ్మతీవర్తి). ఇదివరకు విన్నదాని నికవినబోవుచున్నదానిసహితము త్యజించవలెను (శ్లో)తవ్యస్య శృతస్యచ). యోగి యొకగ్రంథముయొక్క సాధకుఁడుగాని వివిధ

గ్రంథములయొక్క సాధకుఁడుగాని కాదు. అనంతముయొక్క సాధకుఁడు.

మతగ్రంథములేగాక మఱియొక శాస్త్రమున్నది. అదియొక శాస్త్రకట్టు. విధానము. సాధకుఁ డేర్పరుచుకొన్న యభ్యాసయోగ మార్గము. బ్రతిమార్గమునకు శాస్త్రము కలదు. అది లిఖితమో యనుశృతమో కావచ్చును. అట్టి లిఖితానుశృతశాస్త్రములకు హిందూదేశమున గొప్ప గౌరవముకలదు. సమస్తయోగపద్ధతులు స్థిరపడిన క్లౌచు బడుచున్నవి. గురువట్టి యనుశృతశాస్త్రమును గ్రహించి యనుభవములోనికిఁ దెచ్చుకొని ప్రాచీనమార్గముల శిష్యుని నడిపించుచున్నాఁడు. నూతనాభ్యాసము కొత్తయోగబోధ కొత్త విధానము వచ్చినయడల నది శాస్త్రానుగుణ్యముగా లేదనువాదము తఱుచు వినఁబడుచుండును. నిజమందుకాని యోగులయభ్యాసమందుఁ గాని యట్టికాఠిన్యములేదు. ప్రారంభకున కుపయోగపడునట్టి యనేక శతాబ్దములనుండి స్థిరపడి క్రమస్థితిఁ గాంచినట్టి యనుభవజ్ఞానముల లిఖితాను శృతశాస్త్రములు దెలుపుచున్నవి. అవి గొప్ప యుపయోగాధిక్యతలఁ గలిగియున్నవి. కాని వృద్ధికి మార్పులకు విశేష స్వేచ్ఛసాధ్యమై యున్నది. రాజయోగమువంటి శ్రేష్టమైన శాస్త్రముసహితము పతంజలి విధానమునకంటె వేఱుమార్గముల నభ్యసింపఁ బడవచ్చును. భక్తి యోగజ్ఞానములలోఁ బ్రతిమార్గము భిన్నభిన్నములై వేఱుమార్గముల గమ్యస్థానమునఁ గలుసుకొనుచున్నవి. యోగము దేనిపై నాధారపడియున్నదో యట్టి ముఖ్యజ్ఞానము స్థిరపడేయున్నది. కాని క్రమపద్ధతులు విధానములు విధులు మారవలసి యున్నవి. ముఖ్యధర్మము స్థిరపడియున్నను, బ్రతిమనుష్యుని స్వభావాను గుణ్యముగాఁ బ్రత్యేకయవసరములఁ దృప్తి చేయవలసి యున్నది.

పరిపూర్ణయోగము లిఖితాను శృతశాస్త్రబద్ధముకాదు. అది ప్రాచీన జ్ఞానమును స్వీకరించి భవిష్యద్వర్తమానములకుఁ గ్రొత్తపద్ధతినివ్వఁ బ్రయత్నించుచున్నది. అనుభవమందుఁ బూర్ణస్వే

చ్ఛాయ జ్ఞానమును గొత్తమాటలతోఁ దిరిగి చెప్పుటయుఁ బరిపూర్ణయోగ స్థాపనకు ముఖ్యములు. సమస్తజీవితమును దనలో నిమిడ్చుకొనఁ బ్రయత్నించుచు, బూర్ణయోగము రాజమార్గమున బోవుచున్న యాత్రికునివంటిదిగాక, గొత్తగా సరణ్యమును ఛేదించి దారిచేయు మార్గాన్వేషి యనవచ్చును. ఏలనన, యోగము చిరకాలముక్తిందనే జీవితమునకు వెలియైనది. వేదకాలపు మనపూర్వులు దానికై యవలంబించిన ప్రాచీనపద్ధతులు మనకుఁ గడుదూరములు. అగమ్యములు. అసాధ్యములు. అప్పటినుండి యిప్పటికి బహుకాలము గడచినందున నాపద్ధతులకు నూతన ప్రారంభ మియ్యవలసి యున్నది.

ఈపూర్ణ యోగమందు మన మనంతని వెతుకుటేగాకమనుష్య జీవితమందు వ్యక్తముకమ్మని యాయనంతని వేడుదుము. మన పూర్ణయోగ శాస్త్రము ప్రతిగ్రహయోగ్యుడగు జీవునకు మితి లేని స్వాతంత్ర్యమున కవకాశమియ్యవలెను. ప్రతివ్యప్తి మనుజుఁడు సర్వవ్యాపకుని స్వయంప్రకాశుని తనలో స్వేచ్ఛతతో నిమిడ్చుకొనుటే విజ్ఞానజీవితమునకు ముఖ్యవిషయము.

విధివిధానములు భిన్నములై నకొలది సర్వమతములకు నైక్యత సంభవించునని తెలుపుచు నట్టి యేకత్వపరిపూర్ణత్వము ప్రతిమనుజుఁడు స్వయముగాఁ దన కొకమతము ప్రత్యేకము కలిగియున్నచో వచ్చునని వివేకానందుఁడు చెప్పియున్నాఁడు. మతశాఖలచే ననుశృతవిధులచే బద్ధుడు గాక యీశ్వరసంబంధములతోఁ దన స్వభావమును స్వేచ్ఛగా సంధానముచేయుటవలన నట్టి యేకత్వపరిపూర్ణత్వము రాగలదని సహితము చెప్పియున్నాఁడు. స్వభావమున తిక్రిమించు దానికొఱకు నూర్ధ్వగతినొందుచున్న తనస్వభావము యొక్కవృద్ధికై పాటు బడుచు, బ్రతిమనుష్యుఁడు తన స్వకీయమగు యోగమార్గమునే యనుసరించినప్పుడు పరిపూర్ణయోగసమాప్తి సిద్ధించును. స్వేచ్ఛయంత్యధర్మము. కడపటి పరిసమాప్తి.

ఈలోపున సాధకుని యభ్యాసభావముల నడిపించు సాధారణ మార్గములఁ గొన్నిటి నేర్పరచవలసియున్నది. ఈమార్గములు మామూలుక్రింద నాచరింపఁబడు స్థిరవిధానమును స్థాపించక, వృద్ధిప్రయత్నములకుఁ బనికొనఁచు సాధారణపద్ధతుల, సాధారణధర్మముల సత్యముల రూపమొందవలెను. సర్వశాస్త్రములు ప్రాచీనానుభజన్యములు. భవిష్యదనుభవమునకు సహకారులు. శాస్త్రము సహకారియేకాని యర్థమార్గదర్శి. అదిచూపుడు స్థంభమువలె రాజమార్గముల బేర్లఁ దెలిపి ప్రయాణీకునకు గమ్యస్థానమెద్దియో యేమార్గమున నడువ వలెనో సూచించును. మిగిలినది స్వప్రయత్నము స్వానుభవము గురుని శక్తిననుసరించి యుండును.

అనుభవముయొక్క వృద్ధి వేగము విపులత్వము ఫలతీవ్రత ప్రారంభమున ముఖ్యముగా సాధకుని స్వప్రయత్నాభిలాషల ననుసరించి యుండును. యోగవిధాన మనగా బహిరాకారములలో వస్త్రాకర్షణలలో మునిగియున్న యహంకారజన్యజ్ఞానమునుండిజీవుని మరలించుటే. అట్లు మరలించుటచే స్వయంప్రకాశుఁడు సర్వవ్యాపకుఁడగు నీశ్వరుఁడు వ్యష్టిరూపములోనికిఁ బ్రవహించి దానిమార్చుగల నుత్తమ స్థితిని యోగము జీవున కిచ్చుచున్నది. కాబట్టి మొదటసిద్ధి నిర్ణయించు విషయమా మాపునుదెచ్చు తీవ్రతే. అది జీవుని యంతర్మూలుని గావించు బలము. హృదయమందభిలాషయొక్క శక్తి, చిత్తము యొక్కబలము, మనసుయొక్కయేకాగ్రత, వినియోగపడిన శక్తిని నిలుపుకొనుట, యాతీవ్రతను దెల్పుచున్నవి. “ప్రభునిపై గల నాయభిలాష నన్ను దిన్నది.” యను బైబిలులోని వాక్యము చెప్పుటకు నిజమైన సాధకుఁ డర్హుడు కావలెను. ఈశ్వరునికొఱకైన యాయభిలాషే యత్సాహము. దివ్యఫలసిద్ధికొఱకు సర్వస్వభావమున కుండవలసిన యభిలాషయే యిది. ఈశ్వరసంసిద్ధికొఱకు హృదయమున కుండవలసిన వ్యాకులత యిదే. ఈయత్సాహ మహంకారమును మ్రింగుచున్నది. అహంకారజన్యస్వరూపబంధముల ద్రోసి తా నన్వేషించుదాని ప్రవేశమునకై విపులత్వ ముచ్చుచున్నది.

ఇది పరిపూర్ణము కొఱకుఁ బనిచేయుచున్న శక్తియొక్క కొంతభాగమే. ఒక విధముగా నొకదాని నొకటి వెంబడించునట్టియుఁ బ్రత్యేకము విభజింప శక్యముకానట్టియు మూఁడుమెట్లు పూర్ణ యోగవిధానమునకుఁ గలవు. అవి యేవన (1) స్వయంప్రకాశ మొందుటకు నీశత్వమొందుటకుఁ బ్రయత్నించుట (2) మానవశక్తి నిమార్పుటకుఁ బ్రకాశించుదాని మనలోఁ బ్రవేశబెట్టుట (3) మార్పుజెందిన మన మానుషత్వమును ప్రపంచమందు దివ్యస్థానముగా నుపయోగించుట. కొంతమట్టుకైన నీశ్వరసాన్నిధ్య మెంతకాలము స్థాపింపఁబడదో యంతవరకుఁ బురుషప్రయత్నము హెచ్చుగా నుండును. అట్టి సాన్నిధ్య మేర్పడిన కొలది తన యహంకార ప్రయత్నమును మించునట్టి తనదికాని యొకశక్తి తనలోఁ బనిచేయుచున్నదని సాధకుఁడు తెలుసుకొనవలసియున్నది. ఈశక్తికిఁ గ్రీమముగా లోబడుట నేర్చుకొని తనయోగము దానికి వశముచేయవలసి యున్నది. తుదకు తన యిచ్చాశక్తులు తమ శక్తితోనేకమై స్వార్థపరత్వముగల యహంకారమునకు సాధ్యముకాని నిష్పక్షపాత వివేకముతో, దైవికఫలసంధానముతోఁ దన మనఃప్రాణస్థూలముల మార్పునట్టి యీశ్వరేచ్ఛాశక్తులయందు లీనమగుచున్నవి. ఇట్టి యేకత్వ మాత్మ లీనత్వము సమాప్తమగు నప్పుడే ప్రపంచములోని యీ దివ్యస్థానము మహాత్మరమైన మానుషజాతీయ యోగమందుఁ బ్రత్యక్షమునఁ బనిచేయుట కుత్తమ శక్తియొక్క సాధనముగా నేర్పడుచున్నది.

నిజమునకు సర్వదా పనిచేయునది యుత్తమశక్తి. స్వప్రయత్న స్వాభిలాషల వ్యక్తి మనకేలఁ గలుగు ననగా ప్రపంచానుభవములకుపయోగపడు సాధారణ మనోవృత్తులయందుఁ బనిచేయుచున్న దివ్యశక్తితో నహంకారమానస మైక్యమగుటచేఁ గలుగుచున్నది. ఏలననగా మనలోఁ బనిచేయుచున్న బ్రహ్మాండశక్తులు మన వనుకొనుచు ప్రపంచమున నహంకారముతోఁ బనిచేయుచున్నాము. మనఃప్రాణస్థూలాకార మందతీతునియొక్క నిర్మాణవృద్ధి

కార్యకరణము తన స్వకీయ చిత్తజ్ఞానశక్తి వ్యాపార మనుకొనుచు నహంకారముతోఁ బనిచేయుచున్నాము. అహంకారము సాధన మాత్ర మనియుఁ బైవిషయములు సాధన మగు నహంకారమునకుఁ జెందక యతీతునితో భేదములేని మన యుత్తమ పరిపూర్ణాత్మకుఁ జెందు నను నర్థమందు మాత్రమే మనవని వ్యక్తిఁ బుట్టించునదే వికాసాభివృద్ధి. తన యిచ్చ యుపకరణ మాత్రమనియు, తన వివేకము పసివాని యవివేక మనియు, తనశక్తి పిల్లవాని యశక్తతయనియుఁ దననిర్మలతకపటపనిత్రతయనియు నహంకారమెప్పుడు నేర్పుకొని తనకతీతమైన దానినెప్పుడు నమ్ముచున్నదో యప్పుడే దానికి విముక్తి. అహంకారము దేనియం దనురాగము పూర్తిగాఁ గలిగి యుండెనో వెలికిచూత్రమున్నట్లు గన్పించు నామానవ స్వాతంత్ర్యము స్వేచ్ఛత యహంకారమునకు వేతైన పెక్కునూచనలకుఁ బ్రేరేపణలకునది లోబడుటను మరుగుపరుచుచున్నది. అహంకార విసర్జనమే దానిసంస్థితి. తన్నధిగమించుదానికి లోబడుటే దానిమోక్షము. పూర్ణ స్వాతంత్ర్యము.

కాని యనుభవసిద్ధమగువృద్ధికిమూఁడుమెట్లలోఁబ్రతిదానితో నుపయోగానసరములు కలవు. మొదటనుండి శ్రేష్ఠతముని మానసికముగా హృదయమందు గుర్తించినప్పటికి నాగుర్తుపట్టుట, ప్రత్యక్షానుభవముగా మారుట కభ్యంతరబెట్టు స్వతసిద్ధములగు కొన్ని విషయములు కలవు. వ్యప్తిజీవుని చిత్తము దృఢముగా తీవ్రముగా నీశ్వరునిపై నిలిపి తనతోఁబోరి ప్రయత్నము చేయవలసినకాలము కొంచమో గొప్పయో కావలసియున్నది. మనోశక్తులు హృదయానురాగములు కోరిక లీస్థులము బలవంతముపైఁ గ్రమస్థితికిఁ దేరబడి క్రమశీఘ్ర నొందవలెను. ఉత్తమమున కధమము లోబడుటచే నప్పుడు త్యాగమంగీకరింపఁ బడును.

సాధకుని చిత్తము (Will) మొదట నహంకార శక్తులతోఁ బనిచేసి వానిని మంచిగామార్చి తన్నంగీకరించురీతిని శీఘ్రించవలెను. వృద్ధిచెందుచు సాధకుఁడు స్వచిత్తము స్వప్రయత్నము స్వశక్తులను

పయోగించును. కాని యుత్తమ బలమునకు వ్యక్తితో లోబడి యాయుత్తమశక్తికి బ్రతినిధులుగా వీని నుపయోగించును. మఱి కొంత వృద్ధిజెందిన కొలది యవిభిన్నములు స్వంతములుగాక వ్యష్టి జీవునియందుఁ బనిచేయుచున్న బలశక్తులయొక్క కార్యములగు గుచున్నవి. ఇంకను జన్మస్థానమునకుఁ బ్రవాహమునకు మధ్య నంత రము విశేషముగా నుండును. తుదకు భేద ముడిగి వ్యష్టిజీవునియందు నమస్త మిశ్వరకార్య మగుచున్నది.

పూర్ణయోగమునకు శాస్త్రము ప్రతిమనుజుని హృదయ మందు దాగియున్న యనంతవేద మెట్లగుచున్నదో యట్లే దాని కుత్తమగురువు మనలో దాగియున్న జగద్గురువే. అతఁడు తనజ్ఞాన దీప్తిచే మనయంధకారముఁ బోగొట్టుచున్నాఁడు. అదే యతని యాత్మప్రబోధయొక్క ప్రకాశాభివృద్ధి. తనకు స్వభావములగు స్వేచ్ఛ యానందము ప్రేమ శక్తి నిత్యత్వములఁ గ్రమపద్ధతిని వెల్లడించి మనకుదివ్యప్రమాణలక్ష్యాగ్రముల స్థాపించి మనయధోస్థితి చే నుత్తమమును బ్రతిఫలించజేయు వాఁడతఁడే. తనమహిమను మన లోఁ బ్రవహింపజేసి వ్యష్టి జీవునకు సర్వవ్యాపకాతీతునితో నేక త్వమొందుటకు సామర్థ్య మొసగును.

వాని విధాన మెట్టిది? వాని పద్ధతియేమి? అతని కొక విధానము లేదు. స్వభావమునకు సాధ్యమైన ప్రతివిధానమతనిదే. స్వభావమున కలవడిన యుత్తమవిధానముల స్వతస్సిద్ధముగ నిర్మించుటే యతని పద్ధతి. అట్టి విధానము లశిస్వల్యకార్యములకు సహితము వర్తించును. అతనియోగ మందుపయోగించఁ దగనియతి స్వల్పవిషయముగాని యత్నించఁ దగినయత్యధికవిషయము గాని లేదు. అధికారియొక్క సేవకుఁడనను, శిష్యుఁడనను నహంకార గర్వములతోఁ బనిలేదు. పై నుండి సర్వమతని కొఱకుఁ జేయఁ బడు చున్నది. కాని తన లోపముల గురించి నిరూత్సాహ మొందనక్కర లేదు. తనలోఁ బనిచేయుశక్తియనంతము. నిర్గుణము.

యోగరాట్, ప్రభువు, ప్రకాశత, భోక్త, సర్వపరిత్యాగ
ప్రయత్నములకు గమ్యస్థానమగు నీయంతర్గురుని పోల్చి గుర్తించుట
పరిపూర్ణమార్గమునకు మిక్కిలి ముఖ్యము. సమస్తమునకు వెలినున్న
నిర్గుణశక్తి ప్రేమవివేకములతఁడని భావించనీ, యఖండమై సృష్టియం-
దావిర్భవించి సృష్టినాకర్షించు వాఁడని భావించనీ, వ్యష్టిమానవుని
యత్తమాత్మ సర్వజనుల యత్తమాత్మయతఁడని భావించనీ, మనలోఁ
బ్రపంచములోనుండు దివ్యపురుషుఁ డతఁడని భావించనీ, యతని య
సంతనామరూపములలో నోకదానిచే గాని మనస్సు గ్రహింపఁ
దగిన యెట్టి లక్ష్యార్థముచేగాని యతని భావించనీ, యెట్లు భావించ
ననొకటే. ఈవిషయము లన్ని యతఁడే నని తుదకు మనము గ్రా-
హింతుము. అతనిఁ దెలుసుకొనుటకు మనోద్వారము స్వభావాను-
సారముగ వెనుకటి పరిణామాను సారముగ నుండవలెను.

ఈయంతర్గురువు మొదట స్వకీయమానస ప్రయత్న తీవ్ర-
ముచే స్వప్రయోజన ప్రయత్న తీవ్రముచే నహంకార జన్మాపేక్ష
లచే మరుగుపడి యుండును. శుద్ధి కానుకాను నహంకారయత్తప్ర-
యత్నాందోళనము తగ్గి ప్రశాంతాత్మజ్ఞానమున కవకాశము
రానురాను వృద్ధిజెందుచున్న యంతఃప్రకాశమునకు మూలమేదో
పోల్చి దానిగుర్తొందుము. మనపోరాటల ప్రయత్నముల జయోపజయ
ముల భావమేమో తెలుసుకొనిన, మనచిక్కుల దుఃఖముల యర్థ
మేమో యెరిగిన, మనపతనములు హానులు మనకుఁ జేయు సహాయ
మేదో గ్రహించిన, గూఢములు విరుద్ధములగు మనసమస్తవ్యాపా-
రములు యొక ప్రయోజనమునకై నడిపింపఁ బడుచున్నవని తెలుసు
కొనిన, యోగమార్గమందుఁ బ్రవేశించకముందే మనపరిణామసృష్టి
జీవితమందు మార్పు తెచ్చినదని కనిపెట్టిన, వెనుకచూపుచే నాయం-
తఃప్రకాశమును బోల్చుగలము. తరువాత దానిని వెనుకచూపుతోఁ
గాక తక్షణమే తేజోమయుఁడగు నాద్విత్యదర్శియొనరించు మన భావ
నిర్మాణమందు, నాసర్వ ప్యాపకశక్తిగావించు మన యిచ్ఛావృత్తుల
నిర్మాణమందును, సర్వమును సమాకర్షించి లోభరించు నాయానం

దప్రేమలుచేయు మన యనురాగముల నిర్మాణమందును బోల్పఁ గలము.

మన యంతరాత్మలయందును మన సమస్తబహిష్ఠితియందు నీయద్వితీయునిచూచి తెలుసుకొని, యై, సంసిద్ధినిొందుటే మనభూ లోకవాసమునకు రహస్యము, గమ్యస్థానము. మనసమస్తవిషయము లందును మనకు వెలినిగాన్పించు సర్వమందు నతనిభావించుటే వ్యష్టి జ్ఞాన పరిపూర్ణత్వము. మన మతనికి వశమై మనలో సమస్తమందత ని వశము జేసికొనుటే సర్వాధికారము సామ్రాజ్యము. ఇట్లు వశ ముజేసుకొని, క్రియానిష్క్రియల, ప్రశాంతశక్తుల, నేకత్వభిన్నత్వ ముల ననుభవములందతని భోగించుటే యహంకారజీవుఁడు వ్యక్తి లేక బ్రయత్నించు సౌఖ్యము. పూర్వయోగాభిప్రాయమునకుఁ బూర్వనిరూపణ మిదే. బ్రహ్మాండస్వభావము తనలో దాచినట్టి కనిపెట్ట శ్రమపడుచున్నట్టి సత్యమును స్వానుభవములోనికిఁ దెచ్చు టిదే. ఇదే మానుషజీవుని దివ్యజీవునిగా స్వభావజీవితమును దివ్య జీవితముగా మార్పుట.

మనలో నివసించు రహస్యప్రభువును గనిపెట్టి దివ్యజ్ఞాన ప్రేమలనబడు దివ్యశక్తికిఁ బాతులమై మార్పుకొఱకు దానినమ్ని యుండుట యీ పరిపూర్ణసంసిద్ధికిదృఢమైనమార్గము. అట్లుచేయుట మొదట నహంకారజ్ఞానమునకు బహుకప్తము. ఒకవేళఁ జేసినను బూర్తిగాఁ జేయుట దుర్లభము. మొదట నేల కష్టసాధ్య మనగా భావేంద్రియజ్ఞానహృదయానురాగసంబంధము లహంకారయుతము లగు నలవాట్లు రావలసిన వ్యక్తిని పొందించు మార్గముల మూయు చున్నవి. తరువాత నేలకష్ట సాధ్య మనగా నీమార్గమునకుఁ గావల సిన నమ్మిక యర్పణ ధైర్యము లహంకారాచ్ఛాదిత జీవునకు సుల భసాధ్యములు కావు. ఈశ్వరునిపని యహంకారమానసములు కాంక్షించి యొప్పుకొను పనికాదు. ఎందుచే ననగా నది సత్యస్థాపనకొఱ కసత్యమును, సుఖప్రాప్తికొఱకు దుఃఖమును, బరిపూర్ణసిద్ధికొఱ కసంపూర్తిని యుపయోగించుచున్నది. అహంకారజీవుఁడు తానెచ్చ

టికి నడిపింపఁ బడుచున్నాఁడో యెరుగఁజాలఁడు. నడుపుటను దిరస్కరించి నమ్మకము బాసి ధైర్యము వదలుచున్నాఁడు. ఈలోపము లవలన నష్టములేదు. మనలోని యాదివ్యగురువు మన తిరస్కారముల లెక్కింపడు. మనభక్తిలోపముచే పిరక్తినిొందఁడు. మన బలహీనతచే విముఖుఁడు కాఁడు. పరిపూర్ణమాత్రునాత్మల్యత గురుని పరిపూర్ణసహనము లతనికిఁ గలవు. అతనిచే నడిపింపఁబడుటకు మన మంగీకరింపని యడల మన కావ్యక్తిమాత్రము నశించునుగాని దాని ఫలము సంపాప్తముగాక మానదు. మన మట్లంగీకరించక పోవుటకుఁ గారణ మతఁడు దేనిమూలకమునఁ దనయాత్మను వెల్లడించఁ బ్రయత్నించుచున్నాఁడో యట్టి మన యధమ స్వభావమునుండి యుత్తమాత్మను విభజింప నేరకుండుటే. దేవుఁడు మన స్వభావానుసారముగాఁ బనిచేయునుగాని యత్యద్భుతములఁజేయఁడు. ప్రపంచమిందువలెనే మనలో సహితము దేవుని జూడఁజాలము. నమ్మకము పుట్టుటకు మనుజుఁ డద్భుతములఁ గోరుచున్నాఁడు. తాఁజూడఁగలుగుటకు మిఱుమిట్లు గొలుపు ప్రకాశతఁగాఁజేయించుచున్నాఁడు.

తనలో గోచరించని దానిని మనుష్యుఁడు నమ్ముట కష్టము. కాని తనకు వెలియందాకారముదాల్చిన దానినమ్ముట సులభము. బహుజనుల జ్ఞానాభివృద్ధికి వెలియూతయావశ్యకము. బహిరంగమైన దేవుని విగ్రహముదాని కవునరము. అవతార గురువుల మానుష ప్రాతినిధుల గాఁజేయించుచున్నది. మనుజుని యవునరమును బట్టియీ శ్వరుఁడు దేవతగాను దివ్యమానుషముగాను కేవల మానుషముగా నావిర్భవించును.

ఇట్టి యవునరముండుటచేతనే హిందువుల జ్ఞానశీక్ష యిష్ట దేవతావతార గురుమూలకమై ప్రబలుచున్నది. ఇష్టదేవతయనగా సీచమగు శాబరశక్తికాదు. పరంజోతియగు బ్రహ్మాండేశ్వరుని నామరూప విశేషము. సర్వమతములవా రీశ్వరుని నామరూపముల నేదో యొకదాని నుపయోగింతురు. మానుషజీవున కిట్టి యావశ్యకత కలదనుట తేట తెల్లము. దేవుఁడే సమస్తము. సమస్తమును మించిన

వాడు. సర్వమును మించినవాని మనుష్యుఁ డెట్లు తెలుసుకొనఁ గలఁడు. సర్వమే యతనికిఁ దెలిసి కొనుట సాధ్యముకాదు. అతఁడు హద్దులలోఁ బనిచేయవలసి యున్నాఁడు. తనయావరణ హద్దులలోని వానితో మాత్రమే సమరసత్వ మొందఁగలఁడు. అట్టి సమస్తమం దింద్రియజనితజ్ఞానమునకు సాధ్యముకానట్టియుఁ దెలిసికొనుటకుఁ గడు దుస్థరమైనట్టియు విషములు కలవు. గనుకనే తనవంటి యాకారమందుఁగాని తనకు వెలియాకరమందుఁ గాని దేవుని గ్రహించవల సిన వాఁ డాయెను. ఈశ్వర సంధానము సాన్నిధ్యము కలుగుటకుఁ దన యుత్తమ స్వభావానుగుణ్యముగ నాయాకార మండవలెను.

మనుష్యజాతికి సంబంధించిన యీశ్వరానుభవ మివ్వఁజాలిన మానుషమధ్యవర్తిని యతని స్వభావము కాంక్షించుచున్నది. కృష్ణుఁడు క్రైస్తవు బుద్ధుఁడు మొదలగు నవతారము లిందుకేర్పడి నవే. వీరిని సహితము గ్రహించఁ జాలనప్పుడు ప్రత్యక్ష గురువుగా నీశ్వరుఁడు పరిణమించును. దివ్యవతారమును గ్రహించలేనివారు జగద్గురు వీశ్వరప్రతినిధి యను నామాంతరములిడి యుత్తమనునుజ నంగీకరింతురు.

పరిపూర్ణ యోగసాధకుఁడు తన స్వభావానుసారముగ నీసమ స్తసాధనముల నుపయోగించవలసినదే. వాని లోపములఁబ్రాటఁదో లినాదేవుఁడు నాయవతారము నాగురువని ఘోషించు నహంకార మానసధోరణులఁ బరిత్యజించవలెను. దివ్యజ్ఞాన పరిపూర్ణత్వము శాఖాభిమాన మతోన్మాదములకుఁ గఱదుదూరము.

పరిపూర్ణ యోగసాధకుఁ డీశ్వరుని సమస్తనామరూపములఁ దనభావమందుండు దానితో నైక్య మొందించువరకు, దనయిష్టదై వము నితరదేవతలందుఁ జూచువరకు, నవతరించినవానియందు సమ స్తావతారములఁ జేర్చువరకు, సమస్తబోధలు నిత్యజ్ఞానసమగసమం దైక్య మొందువరకుఁ దృప్తినొందఁడు.

తనలోని దేవత్వప్రబోధ కొంత కేర్పడిన యీ బహిష్కరణముల యుద్దేశ్యము మరువఁడు. అంతర దేవత్వప్రబోధకలుగ కేదియు సమాప్తికానేరదు. మనలోని కృష్ణకైస్తవ బుద్ధుల ప్రబోధకలుగని పక్షమున కృష్ణకైస్తవ బుద్ధుల వెలి పూజప్రయోజనము లేదు. తక్కిన సాధనము లన్నియు మార్పుచెందని మనుష్యస్థితికినియంతర ప్రబోధకును మధ్య నేర్పడిన వంతెనల వంటివి.

పూర్ణ యోగగురువులోనున్న యంతర్గురుని విధానమే సాధ్యమైనంతవరకు నవలంబించును. శిష్యుని స్వభానుగుణ్యముగా వానిని నడిపించును. బోధప్రమాణము బలము గురువున కివి త్రివిధోపకరణములు. వివేకవంతుఁడగు గురుఁడు దనభావముల స్వీకరింపసంసిద్ధుఁడైన శిష్యుని మనస్సులో బలాత్కారముగాఁ బ్రవేశబెట్టఁడు. లోదైవముయొక్క సంరక్షణవల్లఁ బెరుగు విత్తనములవలె ఫలమిచ్చుదానినే ప్రవేశబెటును. బోధచేయుట కంటె ప్రబోధకలిగించుట కతఁడు మిక్కిలి ప్రయత్నించును. స్వభావవిధానముచేత ననర్గళవికాసముచేతను సామర్థ్యానుభవముల వృద్ధికై పాటుబడును. దాటశక్యముకాని విధిస్థిరమైన ధర్మసూత్రమనుమాట విడచి యేవిధానమునైన సాధనముగా నిచ్చుచున్నాఁడు. అదియొక హద్దుగా నేర్పడకుండ గుడ్డిపక్షతిగాకుండ జాగ్రత్తపడుచున్నాఁడు. వానిపని యేదనగా దివ్యతేజస్సునుమేలుకొలిపి దేనికిఁ దాను సాధననిమిత్తమాత్రమగుచున్నాఁడో యట్టి దివ్యశక్తికిఁ బనికలిపించుట.

బోధకన్న బ్రమాణాచరణములు ముఖ్యతరములు. అవి బహిఃకార్యముకాదు. నడవడిక కాదు. వీనివలన బ్రత్యేకోపయోగమున్నప్పటి కంత ముఖ్యములుకావు. సమస్తజీవితమును స్థితిని గార్యకరణమును నడుపునట్టి యంతస్థితిదివ్యసంబంధ ప్రమాణాచరణమే ముఖ్యము. ఇది సర్వజనోపకరమైన ముఖ్యవిషయము. తక్కినవి వ్యప్తిమానవునకుఁ బ్రత్యేకసందర్భములకు జెందినవి. దీనినే సాధకుఁడుగ్రహించి తనలోఁ మరలఁబుట్టించుకొనవలెను. కాని స్వతస్థ

మగు సరియైన ఫలముల నిష్పజాలని, ఫలించని బహిరాచారణమును సరించకూడదు.

ప్రమాణమునకన్న మహత్తు (బలము) ముఖ్యతరము. బల మనగా గురువునకు శిష్యునిపై గల వెలియధికారము కాదు. గురువు నకు గల మహత్తును రహస్యముగా నితరజీవునందుఁ బ్రవేశింపజాలు గురుసామీప్య సాన్నిధ్య సంస్పర్శశక్తియే యీబలము. గురు నకిది యుత్తమలక్షణము.

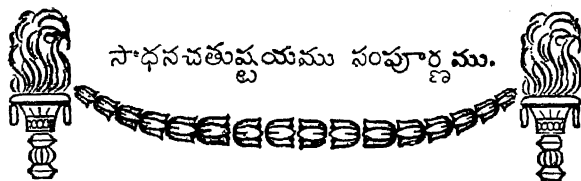
గురుస్థానమును దనంతట తా దెచ్చిపెట్టుకొనకుండుటే పరి పూర్ణయోగగురునకు ముఖ్యలక్షణము. అతఁడు సోదరులకు సహాయపడు సోదరుఁడు. పిల్లవాండ్రకు దారిజూపు పిల్లవాఁడు.

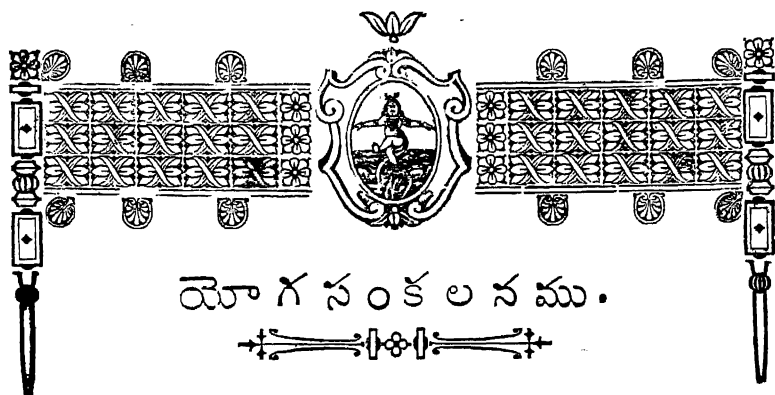
ఏసాధకున కీసర్వసాధనములు కలవో వాఁడు తప్పకగమ్య స్థానమొందును. అతనికి పతనము సహిత మారోణమునకు సాధనమే. మరణము సంసిద్ధికిదారి. ఈమార్గమునఁ బ్రవేశించితిమా చావుపుట్టుకలు వృద్ధివిధానములు ప్రయాణసత్ప్రములు.

మిగిలిన సాధనము కాలము. మనుష్యప్రాయత్నమునకుఁ గాలము శత్రుమైనను మిత్రమైనను గావచ్చును. అది యడ్డులేక ద్వారమో యుపకరణమో కావచ్చును. కాని యదియెల్లప్పుడు జీవునకు సాధనమే యగుచున్నది.

స్థితిగతులు శక్తులు కలిసి పనిచేయు స్థానము కాలము. అహంకారజీవున కది శత్రువు. అభ్యంతరము. ఈశ్వరునకది యుపకరణము. కాబట్టి మనప్రాయత్నము స్వార్థపరత్వ మొందినఁ గాల మభ్యంతరమై కాన్పించును. స్వార్థపరత్వము నడఁడు సర్వశక్తుల మన కెదురుగా నిలుపును. ఈశ్వరకార్యముతో మనపని యేకిభవించినప్పుడు కాలము మనకు ద్వారము. సాధనము. ఈరెం డేకిభవించిన గాలము భటుని పగిది యుపకరణమగును.

సాధకుఁడు కాలము నెట్లు పరిగణింపవలె ననగాఁ దన సం
సిద్ధికిముం దనంత కాలమున్న దని యోర్పుతో వేచియుండవలెను.
కాని సదా వృద్ధి నొందుచున్న యధికారమును వేగముగా నిప్పుడే
గ్రహించగలశక్తిని వృద్ధిజేయవలెను.

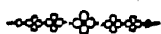

యోగ సంకలనము.

రెండవ అధ్యాయము.

ఆత్మసమర్పణము.

సమస్తయోగము నూతనజన్మ యనఁబడును. సర్వసాధారణ మైన స్థూలజీవితమును విడిచి యున్న తస్మిన్ లో జన్మించుట. ఆవిపుల స్థితి యావశ్యకమని మెలుకువ కలిగినతోడనే యీ నూతనజన్మ ప్రారంభించును. లోన నిట్టి గొప్పమార్పు నొందుచున్న జీవుడు వివిధమార్గములఁ దానిఁ బొందుచున్నాఁడు. తెలియకనే ప్రబోధ కలిగించు స్వతస్సిద్ధమగు స్వభావవృద్ధిచేతను, మతబలముచేతను, వేదాంతశాస్త్రాకర్షణచేతను మందప్రకాశముచేత నాకస్మిక విభ్రాంతిచేతను, బహిష్ఠిగతులచేతనం తరయావశ్యకతచేతను, మనోబంధములఁ ద్రోంపఁజాలు నొకమాటచేతను, దీర్ఘాలోచన చేతను, మార్గమందభ్యాస పరుడగు దూరస్థప్రమాణముచేతను, ప్రతిదినసాంగత్యబలముచేతను, నూతనజన్మప్రారంభమగుచున్నది. స్వభావపరిస్థితుల ననుసరించి యది సంభవించును.

ఏమార్గమున నదివచ్చినను, మనోచిత్తనిశ్చయ మాత్మసమర్పణ ముండవలెను. చిత్తముచే గ్రహింపఁబడి, హృదయముచే

నాకర్జుంపఁబడి యీకూతన భావాంగీకారము, బీజమువలె సమస్త యోగఫలములుగల మహాత్కార్యమైయున్నది. పరమందున్నయున్న తస్థితయొక్క భావ మొంతబాగుగ గ్రహింపఁబడినను, కోరదగినది చేయదగినది యదియొక్కటే యని హృదయచిత్తములు తెలుసుకొనువరకు ఫలప్రదాయి కానేరదు. యోగ మివ్వనున్న నీగొప్ప మార్పు చంచల చిత్తమునకు, స్వల్పశక్తి శకలమునకు, సంశయాత్మకు సాధ్యముకాదు. ఈశ్వరు నన్వేషించువాఁడు తన్నతనికే పూర్తిగా సమర్పణము జేయవలెను.

బలవత్తరమగు శక్తిచే నీమార్పు సంపూర్ణ మాకస్మికముగా వచ్చినయడల మఱి యేవిధమైన కష్టముండదు. ఎన్నికభావమును వెంబడించును. కొన్నివేళల భావముతోఁ గలసివచ్చును. ఎన్నిక ననుసరించి యాత్మనచర్యణ ముండును. మొదట మార్గమందు గమనము స్థిరముగాకఁ జలనమొందుచున్నను, మార్గము స్పష్టముగాఁ గానుపించకుండినను, గమ్యస్థానముయొక్క జ్ఞాన మసంపూర్ణగనుండినను, మార్గమందు మాత్ర మిదివరకే ప్రవేశము కలిగినది. గురువు స్వయముగా నానిర్భరింపకఁబోయినను, మానుషప్రతినిధి రూపముతోఁ గాన్పించకపోయినను, గురు విదివరకే పని ప్రారంభించినాఁడు. ఎట్టికష్టములు సంశయములురానీ, జీవిత ప్రవాహమును మార్చినశక్తిని స్వాధీనపరుచుకొనఁ జాలవు. ఒకపరియాయము స్థిరపడినపిలుపుమారదు. ఉత్పన్నమైన వస్తువు చెడిపోదు. మన స్థితి గతుల బలము క్రమపరిశ్రమకు సంపూర్ణ యాత్మసమర్పణమునకు మొదటినుండి యభ్యంతరము కలిగించినను, మనస్సున కొక యల వాటు కలుగుటచే దాని విడువక మరలమరల నాముఖ్యవిషయము నేవృద్ధిచేయుచున్నది.

కాని సర్వదా యిది ప్రారంభపద్ధతికాదు. తరుచు సాధకుఁడు క్రమముగా నడిపింపఁ బడును. మనస్సుయొక్క మొదటి మార్పునకును, దేనివైపునకది తిరిగినదో యావిషయము నారోపించుటకును, మధ్య విశేషమంతర మున్నది. తెలివిగల దృఢమైన

శ్రద్ధమాత్రము మొదట యుండవచ్చును. లేక నాభావమం దాకర్షణ, యసమాప కాభ్యాస ముండవచ్చును. లేక యుత్తమస్థితికై ప్రయత్నించు నొకనియందు భక్తిచే బ్రేరేపింపబడి తనస్వభావమున కంగీకారముగాక తనకు బలవంతముగా విధింపబడిన ప్రయత్నము కావచ్చును. ఇట్టి విషయములఁ జరకాల మభ్యసించినఁగాని తిరుగులేని సమర్పణ మేర్పడదు. కొన్ని నేళల నాసమర్పణ మేర్పడకనే పోవచ్చును. కొంత వృద్ధి యుండవచ్చును; దృఢప్రయత్నము విశేష పవిత్రీకరణము ముఖ్యములుకాని యనేకానుభవము లుండవచ్చును. కాని జీవితము సంసిద్ధుడగుటలోఁ గడచిపోవచ్చును. ఏది యోయొక స్థితికి రావచ్చును; తరువాత మనస్సు తగినంత ప్రేరేపణలేక దనకు సాధ్యపడిన హద్దులలో మాత్రము ప్రయత్నించి సంతుష్టి జెందవచ్చును. యోగశాస్త్రమందుఁ బదభ్రష్టత్వ మని పిలువబడు నధోజీవితములోనికిఁ బడినఁ బడవచ్చును. ముఖ్యవిషయమందు లోపముండుటచేత నీపతనము తటస్థించుచున్నది. బుద్ధియందు శ్రద్ధకలదు. హృదయమం దాసక్తి యున్నది. చిత్తమందు ఘట్టి ప్రయత్నము లేకపోలేదు. కాని జీవుఁ డీశ్వరునిచే బంధింపబడలేదు. జీవుఁడు శ్రద్ధాసక్తి ప్రయత్నముల మాత్ర మంగీకరించెను. పరీక్ష జరిగియుండును. బహుశహ రూపరీక్ష మిక్కిలి యాతురతతో జరిగియుండును. కాని జీవున కేది యత్యావశ్యకమో యా యాత్మసమర్పణముమాత్రము లేదు. అట్టి యసంపూర్ణయోగము సహితము వ్యర్థముకాదు. ప్రస్తుత మదిచెడినను, ప్రారంభస్థితిచూత్రమే ప్రారంభజ్ఞానము మాత్రమే వచ్చినను, జీవుని భవిష్యత్తు నిర్ణయింపఁ బడినది.

ఈజీవితకాలమున మనకున్న యన్నివీళ్ల నుపయోగించఁదలచిన, గమ్యస్థానమువైపునకు కొంచెము నడచుటేగాక దానిఁ జేరుటకు గల యవకాశమును వినియోగించఁ దలచినఁ బరిపూర్ణాత్మసమర్పణ మత్యావశ్యకము. యోగవిజయమునకుఁ గల రహస్యమేమనగా, యోగము జీవితకాలములోఁ బ్రయత్నించఁ దగిన విష

యములలో నొకటియనక ముఖ్యవిషయ మదేయనియు, జీవితకాలములో ముఖ్యభాగ మనకయావజ్జీవిత మదేయనియుఁ దలచుటే.

సారాంశమునకు యోగ మనగా స్థూలమృగ మానసజీవితము నుండి వైతొలగుట. కాబట్టి యథోస్థితికై వినియోగింపఁబడిన మన శక్తులు మన ముండటి ప్రయోజనమునకు నాత్మార్పణమునకు శక్తువులు. ప్రతిశక్తిని ప్రతికార్యము నథోస్థితినుండి విడతీసి యుత్తమ నియోగమున కర్పించితీమా యదియంతయు మనమార్గమున కుపయోగపడినదే. మనవృద్ధికి భంగకారులగు శక్తులబారి నుండి తప్పింపఁబడినదే. ఈపరిపూర్ణ మార్పునకుఁ గల కష్టమే యోగికుండు నభ్యంతరములలో సగమునకు మూలము. మనస్వభావము, దానిచుట్టునుండు యాసరణము విజ్ఞాన పునర్జన్మ నడి తదేక ధ్యానను జెడఁగొట్టు నలవాట్లతో నిండియున్నవి. మనుష్యుడనగా నొక యర్థమందుఁ గొన్నిముఖ్యభాగములతోఁ గోరికలతో సంబంధములతోఁ బంధింపఁబడిన శరీరనా దీమానసికాభ్యాసముల సంఘాతమేకాని వేరుకాదు. యోగమందుఁ జేయవలసిన పనియే మనగా స్థూలమానస పురుషుఁ డనఁబడు మన వెనుకటి నిర్మాణమును భేదించి దివ్యమానుషత్వమనఁబడు నూతనక్రియా ప్రపంచమును నూతన లక్ష్మీస్థానమును మనలో నిర్మించవలెను. వెనుకటి విషయ క్రమమందుఁ గల శ్రీర్థపై మానససంతృప్తి వృద్ధులపై నేకాగ్రత పొందియున్న యామనోలక్ష్మ్యమును లయమొనర్చి యీశ్వరుని జూడఁగల యీశ్వరునే యన్వేషించఁగల గాఢలక్ష్మ్యముగా మార్పుట మొదటి యవసరము. పునర్జన్మమెత్తని యింద్రియ మానసమునకు (Sense-mind) భౌతికప్రపంచముకంటె తక్కువ సత్యముగాఁ దోచు సీమాతన లక్ష్మ్యమునకు లోఁబడి, దైవమునకుఁ దగిన వాహనములగునట్లు శక్తుల నన్నిటిని యర్పణముజేసి, మన యధనుస్థితి యీనూతన లక్ష్మ్యమునకుఁ గప్పము కట్టునట్లు బలవంతబెట్టుట రెండవయవసరము. ఇది సులభసాధ్యముకాదు. లోకమందుఁ బ్రతివిషయము స్థిరపడిన యలవాటు నదియొకధర్మమని యచకరించి, పరి

పూర్ణమాంబు నెదుర్కొనుచున్నది. కాని మనము ప్రయత్నించుచున్న మాంబునకన్నఁ బూర్ణమైనదిలేదు. గనుక మనలోని సహస్రమీలక్ష్యము వైపునకు సదా మరలించి “యది పరబ్రహ్మము. మనుష్యు లిచ్చట పూజించునదికాద”ను సుపనిషద్వాక్యము జ్ఞప్తికి దెచ్చి, యిదివరకుఁ దనదిగాఁ జెప్పఁబడిన సర్వముసన్యసించఁ బ్రయత్నించుటకుఁ బ్రేరేపించవలెను. మనస్సు మనస్సుగా నుండుటమాని మానసమునకుఁ బరమందుండు విషయము కావలెను. పాణిము మారవలసి యున్నది. తన వెనుకటి స్థితిని మరచునట్టిది. కావలెను. దేహముకూడ మారవలసినదే. ప్రస్తుత మేదైయున్నదో యాగోల బెట్టు మృగము యడ్డుబెట్టు మొద్దుగాక జీవుని నపుకరుఁఛాయగా మారవలెను.

ఈపనియందుఁ గల కష్టము తీక్షణమగు సులభమార్గముల వెతుక నారంభించును. మతములు యోగమతము లిహపరజీవితముల వేరుపరచుట కిదే కారణము. ఐహికశక్తులు వ్యాపారములు దైవసంబంధము లెంతమాత్రము కావని దేవత్వమునకు విరుద్ధము లని తలచఁబడెను. దైవశక్తులు వ్యాపారములు పూర్తిగా మరియొక లోకవ్యక్తికి సంబంధించినవని యిహమునకుఁ జెందవని భావింపఁ బడెను. గనుకనే దేవుని రాజ్యము దయ్యపురాజ్యమని, భూలోక జన్మ దైవజ్ఞానమని, మాయకులోఁబడుట బ్రహ్మమం దేకాగ్రత నొందుట యను భేదము లొప్పుకొనఁబడినవి. అట్టి సందర్భమున సులభమార్గ మేమనగా నిహమునువదలి పరమందుఁ జొరఁబడుటే. కొన్ని విశేషయోగమతములకు బహుముఖ్యమైన ప్రత్యేక యేకాగ్రతయప్పుడు రాఁగలదు. అట్టి యేకాగ్రతవలనఁ బ్రపంచమును త్యజించుటచే సంపూర్ణ యాత్మసమర్పణము రాఁగలదు. అధోవృత్తుల నూతనమగు సుత్రమజీవితమును దెలిసికొనునట్లు శీఘ్రసంపదము లేదట. శరీరపోషణకుఁ గావలసిన వృత్తులఁ గొన్నిటిని, యీశ్వరసంధానమున కావశ్యకమైన మఱికొన్నిటిని యుంచి తక్కినవానిని జంపి స్థిమిత మొందించినఁ జాలునట.

పూర్ణ యోగభావ మీసులభమాన్గము నొప్పుకొనదు. దగ్గర మార్గ మవలంబించుటకును, మనకున్న యభ్యంతరముల జారవిడచి సహాయమొనర్చుకొనుటకు నీయోగమార్గ మంగీకరింపదు. దూరస్థుడై తహస్య మందున్న నీశ్వరునకు, వృద్ధికాని మనశుద్ధజీవుని నర్పించుటకు మాత్రమేగాక మనభవము భవ్యములర్పించుటకు, మనకున్న సమస్తము సర్వప్రపంచ మతనికొఱకు జయించుటకు బైలు దేరితిమి. మనము భజించు యాశ్వరుడు బ్రహ్మాండమున కతీతమైన సత్యముకాదు. బ్రహ్మాండమం దావిర్భవించినవాడు. ఆయానిర్భావము పనిచేయు స్థలము జీవితము. జీవితమందే దానిఁ దెలిసికొని యనుభవించవలెను. అట్టి యంగీకారము మనహారాట కెట్టి కష్టములఁ దోడుచేసినఁ జేయనిండు. మనకుఁ వ్రతిఫల మేమనగా నీవిధమున మార్గము కఠినతరము చేయఁబడినను బ్రయత్నము బహుముఖమైన యొకస్థితికివచ్చిన దరువాత విశేషఫలము పొందఁగలము. ఎప్పుడు మనమానసము ముఖ్యలక్ష్యమందు స్థిరత్వ మొందునో, మనచిత్త మావిషయమందే యేకాగ్రత చెందునో యప్పుడు జీవితము మనకు సహకారియగుచున్నది. దాని వివిధాకారములు ప్రచారము లులోనున్న నగ్నికి నాహుతి కాఁగలవు. మనపరిపూర్ణత్వమునకుఁ దోడ్పడమని జ్ఞానమును వృద్ధిచేయమని బలవంత పెట్టుదుము.

పరిపూర్ణ యోగసాధకునకు నిషేధింపఁబడిన సులభకరణము సాధారణ యోగాభ్యాసముచే నేర్పడుచున్నది. యోగాభ్యాసము మనకున్న విపుల బహుముఖత్వమును వెల్లడి చేయుచున్నది. సాధారణమనుజునకుఁ దనమనోస్థితి బహుస్వల్పమైనది. స్వల్పకోరికలు, మేధోసౌందర్యతృష్ణలు, కొన్ని రుచులు, కొన్ని యనందస్వాలోచనలమధ్య కొన్ని ముఖ్యభావములు, కొన్ని ముఖ్యవిషయములు, శరీరారోగ్యము, రోగము, కొన్ని సుఖదుఃఖములు, కొన్ని శరీరమాననవిరూపములు పంచకూళ్లకపాయముగా మిశ్రమ మొందినవే సాధారణ మనుష్యజీవితము. బహిరంగమున కాదిమమనుజుఁడెట్లుండెనో యట్లే సాధారణమనుజుఁ డంతరస్థితియందు వృద్ధిలేని మొర

టుగానున్నాడు. కాని యోగ మనగా జీవుని యగాధత్వములో మునుగుట. లోతుకుదిగిన కొలది దేనిని జయించుటకు మనము ముందు తెలుసుకొనవలెనో యట్టి ప్రపంచబహుముఖత్వముచే జుట్టఁ బడితిమని తెలుసుకొందుము. ఈప్రపంచబహుముఖత్వము మను జుడు తాను వృద్ధిజెందునపుడు కర్తృత్వములేక నిదివరలోఁ దెలిసి కొని యున్నాడు. దానినే యోగమందుఁ గర్తృత్వము వహించి తెలిసికొను చున్నాడు. ముఖ్యముగా మనము కనిపెట్టునది యేమ నగా మనలోఁ బ్రతిభాగము, బుద్ధి యింద్రియమానసము కోరికలు హృదయము శరీరము ప్రత్యేక నిర్మాణములు. ప్రత్యేక బహు ముఖవ్యవస్థత్వములు కలవి. తమలోఁదాముగాని, యితరములతోఁ గాని ముఖ్యాధారమగు జీవునితోగాని యేకీభవించవు. అది మెఱుగు పెట్టని కల్లోలము. దానిలో దివ్యమగు క్రిమపద్ధతిఁ బ్రవేశపెట్ట వలెను. ఇంతేగాక ప్రపంచములో మన మొంటరిగానుండలేదని తెలిసికొందుము. జీవునకుఁ గల ప్రత్యేకత్వము భ్రమయని తెలిసి కొందుము. మనకు మనము స్వాతంత్ర్యములపై యుండలేదు. మన మానసము స్వీకరింపఁగల వృద్ధిజెందఁగల యంత్రము. వెలినుండి యందు విశేషపదార్థము సదా ప్రవహించుచున్నది. మన యుద్ధేశ్య ములలో ననురాగములలో సగముకన్న నెక్కువ మన స్వంతములు కావు. ఇతరులనుండి కాని యావరణమునుండి కాని ముతుకపదార్థ రూపముననో తయారైన వస్తురూపముననో మనలోఁ బ్రవేశించును. గనుకనే మన ప్రత్యేకమోక్షమున కున్న గష్ట మెక్కువ.

సాధారణ యోగమార్గమందుఁ బరస్పర విరోధముగల యీవస్తువులతోఁ బనిచేయు పద్ధతి బహుశుభము. దివ్యత్వమొందుటకేదోయొక ముఖ్యవిషయము మాత్ర మెప్పుకొనఁబడి తక్కిన విస్థిమిత మొందింపఁ బడుచున్నవి. భక్తుఁడు హృదయమందుఁ బ్రేమగుణమును గ్రహించి దేవుని ప్రేమగుణము దేకాగ్రత నొందుచున్నాడు. యోచనలఁ దర్కములవాఁడు పరిగణింపఁడు. హృదయమునుండి యత్పన్నములగు భక్తి దైవప్రేరణల (inspiration)

మాత్రా మంగీకరించుచున్నాడు. జ్ఞాని యుక్తాయుక్తవివేకాయుక్త మానససామర్థ్యముల స్వీకరించి, ప్రకృతికార్యములనుండి విడదీయుటకుఁ దనకు సహాయపడు నాత్మభావము దేకాగ్రతఁ బొందుచున్నాడు. హృదయానురాగ విలాసముల జీవితవృత్తుల జ్ఞానిగణింపఁడు. శరీరప్రాణ సామర్థ్యవిషయమైతే వానికిగల యవసరములఁ జాలినంత తగ్గించవచ్చును. ఆవిధముననే మనజీవితమందు చుట్టుయావరణమునుండివచ్చు కష్టముల స్థూలవిజ్ఞాన యేకాంతము నిర్మించుటచేఁ దొలగింపఁబడుచున్నది. తా నేకాంతమందుండుట, దేవునితో నేకాంతమందుండుట, దైవభక్తులతో నేకాంతమందుండుట యీయోగమునకు లక్షణములు. ఇట్లు ప్రత్యేక యేకాగ్రతవలన చిక్కు తీరుచున్నది.

అయితే పరిపూర్ణ యోగసాధకునకు బహిరంతర్యేకాంతము లతని వృద్ధిలోని కాలభాగములు. జీవిత మంగీకరించి తనభారము వహించుటేగాక ప్రపంచభారములో గొప్ప భాగము సహితము వహించును. గనుకఁ బరిపూర్ణ యోగసాధకుని యోగము యుద్ధము వంటిది. తనకుఁ బ్రత్యేకము సంబంధించిన యుద్ధమేగాక. గొప్ప రాజ్యముపై దండెత్తిన సాంఘికయుద్ధము వంటిది. తనలోనున్న యహంకారజనితాకర్మముల ననశ్యముల జయించుటేగాక ప్రపంచమందున్న యాశక్తులకివి ప్రాతినిధులనికూడ జయించవలెను. ఈప్రాతినిధ్యత్వమువలన వానికి నిరోధించు సామర్థ్యము పునరుత్పత్తి శక్తి కలుగుచున్నది. తనయంతరస్థితి విపులమై తన్నేగాక నితరుల సహితము తనలో నిమిడ్చుకొనుటచేఁ దావిజయముగాంచినను మరల మరలఁ దరచు యావిజయమునే పొందవలసియున్నది. తనయవయవముల పోరాటమును బలవంతముగా దొమ్మిపై నాపఁగూడదు. జ్ఞానమును భక్తితోఁ బ్రేమను శక్తితో నతీతప్రశాంతమందుండు జీవుని నిష్క్రియత్వను దివ్యసహకారియగు దివ్యయోధునికియత్వముతో సమరసత్వము తేవలెను. ఇప్పుటికాతఁడు తార్కికవివేకము, యింద్రియములు, హృదయము, కోరిక, స్థూలదేహము బెట్టెడి యడ్డుతో

మాత్రమే పనిచేయవలసియున్నది. ఆపనిచేయుపద్ధతివేరు. దివ్యజ్ఞాన ప్రాప్తికి దివ్యావిరాభవమునకు నీయుపకరణముల నన్నిటి నంగీకరించి వానివిరోధముల మాన్పి పూర్ణముగా వృద్ధిచేసిమార్పుచేయవలెను. గనుక వాడు ప్రత్యేక కేకాగ్రతను ఫలప్రాప్తికాగానే విడిచి బెట్టదగిన తత్కాలిక యుపకరణముగా మాత్రము పయోగించును.

ఏకాగ్రత యోగమునకు మిక్కిలి ముఖ్యమైనది. కాని పూర్ణ యోగస్వభావ మెట్టిదనిన నొకవిషయముపై భావచిత్తరాగముల యేకాగ్రత ప్రత్యేక ముపయోగించక సర్వ మెవ్వఁడో యట్టి యద్వితీయునిపైఁ దనసర్వముఖములచే నేకాగ్రతనొందించుట. ఇది పరిపూర్ణ యోగమునకు ముఖ్యస్వభావము. ఆయోగాభ్యాసములన్నియు దీనిచే నిర్ణయింపఁబడుచున్నవి.

మన నమస్త మిశ్వరునిపై నేకాగ్రత నొందించుట యోగ లక్షణమైనను మనస్థితి యొక విషయమునకుఁ బూర్తిగా వినియోగింపఁబడని బహుముఖత్వ మొందియున్నది. చిక్కుగల నీయంత్ర మందొక బలవత్తరమగు మరగ్రహించి తా నుద్దేశించిన కార్యము కొఱి కాయంత్రమును నడుపవలెను. మన యెన్నికకు దారిచూపు నదిస్వభావమే. మానుషస్వభావము మహాన్నత విపులత్వమొంది యధోస్థితివిడిచినది. అధోవ్యాపారములందు స్వభావము కోరికనే బలవత్తరమైన మీటగా స్వీకరించుచున్నది. కాని మనుష్యున కేమి యాధిక్యతకలదనగా నతఁ డొక ఘనోమయపురుషుఁడు. కామమన బడు (desire) ప్రాణమయ రాగమయ శక్తిని దిద్ది యతిక్రమించుటకు తత్తమ మానసిక వ్యాపారమును మనుష్యుఁడు పయోగించఁగలఁడు. చతుష్పాదులు ప్రాణరాగమయ భూతములు. మనుష్యులకు జంతువులకుఁ దారతమ్యము వివేచన (reason) యందున్నది. కాని యంత్రమాత్రమే కాదు. అంత కెక్కువ లేదనరాదు. వివేచన తన కంటె విపులము ఘనమగు దానియొక్క ప్రత్యేకవృత్తి. దానిప్రాముఖ్యత యెట్టిదన జంతువునకు దారిజూపు నధోతేజమునకు బదులు క్రమక్రమముగాఁబచ్చునట్టి యూర్ధ్వప్రకాశమును మనుజుఁడు స్వీక

రించునటులఁ జేయును. వివేచన లేకపోయినను జంతువునకొక విధమైన యోచన, యిచ్చ, బలవత్తరమైన యనురాగములు కలవు. కాని యివియన్నియుఁ గామమూలములగు నధోనాడి కాసంఘము చేతను నాడీప్రాణప్రేరణలచేతను నడుపఁబడుచున్నవి. మనుష్యుఁడు తన యాత్మవృద్ధికై వికాసమొందిన చిత్తభావానురాగముల గ్రహించి కామముయొక్క హీనవ్యాపారముల వానికిఁ గ్రమముగా స్వాధీనముచేయును. తన యధోస్థితిని వికసింపఁజేసి స్వాధీనపరుచుకొను కొలది యతఁడు మనుష్యుఁడగుచున్నాఁడు. జంతువు కానేరఁడు. అనంతనితో సంబంధముచే వికాసమొందిన చిత్త మెప్పుడు కామమునకు బదులుగా స్వీకరింపఁబడునో, తనచిత్తమునకు గాక సర్వవ్యాపకుఁడగు సీశ్వరుని చిత్తమునకు వ్యక్తితో నెప్పుడు లోబడునో యప్పుడు దేవుఁడను సుత్తమ పురుషు నధిరోహింపఁ బ్రారంభించును.

వికాసమొందిన భావచిత్తహృదయము లేకమై జ్ఞానకర్మరాగస్థానమగు గొప్పవిషయముపై నేకాగ్రత నొందుట మనయోగమునకుఁ బ్రారంభము. ఆవస్తువు మనలో వృద్ధిపొందుచున్న తేజస్సునకు మూలమై యుండవలెను. తెలిసియో తెలియకనో మనము పొందనిచ్చగించు సీశ్వరుఁడదే. ఈశ్వరభావవ్యక్త దృష్టిజ్ఞానములందు భావ మేకాగ్రత నొందుట ; యీశ్వరాస్వేషణానుభవ పశీకరణములందు హృదయ మేకాగ్రత నొందుట ; యీశ్వరుఁడేదియైయుండెనో యేదిగాఁ బ్రత్యక్ష మగుటకు నెత్తించుచుండెనో యట్టిదాని సంప్రాప్తి సంసిద్ధులయందు చిత్త మేకాగ్రత నొందుట యీయోగమునకు ద్వారము.

మనకుఁ దెలియనిదానిపై నెట్లేకాగ్రత కుదురును ? మనకు దెలిసిన సమస్త మనుభవమునకుఁ బూర్వగావచ్చువరకేకాగ్రతలేనిది యీశ్వరుని తెలియఁజాలము. శాస్త్రములు చదివి వేదాంతపరిశీలన జేసి బుద్ధిజనిత దివ్యజ్ఞానమునకై మనుజుఁడు ప్రయత్నించవచ్చును. కాని యీశ్వరుఁ డెట్టివాఁడో తెలియకపోయిన సతఁడెట్లు వర్ణింపఁ

బడెనో యెట్లు భావింపఁబడెనో మాత్రము తెలిసికొనుచున్నాఁడు. ఈమానసిక శీఘ్రబలవత్తరమైన యోగమునకు మొదటి సాపానమే కాని యండటికిఁ బనికిరాదు. తార్కిక జ్ఞానమే యోగమునకు ముఖ్యమైనయడల యోగము కొండటికే సాధ్యమగుచున్నది. కాని మనలోఁ బని ప్రారంభించుట కూర్ధ్వతేజమావశ్యకము. అది మన స్సున కూతనిచ్చుటకు చాలియున్నది. సంకల్పముం దీశ్వరభావము చిత్తముం దీశ్వరధ్యాన హృదయమందు భక్తినిచ్చుచున్నది. ప్రారంభమున నీసంకల్పము చాలకపోవచ్చును; యీధ్యాన యసంపూర్తిగా నుండవచ్చును; యీభక్తి యల్పమగుటచేఁ చెలించుచుండవచ్చును. కాని నిశ్చలమగు నాత్మార్పణ ముండిన నదిచాలును. కాబట్టి తెలిసినవారు మనుష్యున కేర్పడిన దేవమార్గముల తగ్గింప నొప్పుకొనగు. ఎంత యిరుకుద్వారమైన మూయగు. చీకటిగల యెంత స్వల్పమార్గమైన బిగించరు. సమర్పణమున్నచో నెట్టి నామమైన రూపమైన విగ్రహమైన నివేదనయైనఁ జాలుననిరి. ఈశ్వరుఁడు హృదయమును గ్రహించి సమర్పణ మంగీకరించును.

సమర్పణకుగల భావము విపులమై గొప్పదయ్యె నాపూర్ణ ఫలమిచ్చును. పరిపూర్ణజ్ఞాన ప్రాప్తికొనుటకు చాలినంత విపులమగు నీశ్వరభావముతోఁ బూర్ణ యోగసాధకుఁడు ప్రారంభించవలెను. దేనియందు సమస్తభూతములు చరించునో నివశించునో కలసి యేకమగునో యట్టి యనంత పరిపూర్ణయేకత్వము మనలఁజ్యోర్ధ్వమై యుండవలెను. ఆయేకత్వ మేకకాలమున సగుణనిర్గుణము లగుచున్నది. బ్రహ్మాండమందుఁ దనకుఁ దావ్యక్తితో నావిర్భవించుటం జేసి యది సగుణము. సమస్త భూతములకు శక్తులకు మూలకారణములగు ననంత స్థితిగాన నది నిర్గుణము. అట్టి యేకత్వమందు భావమేకాగ్రతఁ బొందఁగలదు. అట్లేకాగ్రతఁ బొందిన భావమున కేయేకత్వము మానసికముగఁ దెలియఁబడుటేగాక సమస్తమందుండుట ప్రత్యక్షమునఁ జూడఁబడి మనలో సనుభవింపఁబడుచున్నది. అది

సమస్తమందుండి సమస్త మతిక్రమించెడి యేకస్థితి. సమస్తకర్మల ననుభవములఁ గాపాడి సకలచరాచర పరిణామవృద్ధికిఁ దోడ్పడు నేకజ్ఞానము. ఆయేకత్వమందే హృదయము సహిత మేకాగ్రతనొందఁగలదు. హృదయము దానిని యఖండ ప్రేమానందరూపమున స్వాధీనము జేసికొనుచున్నది. ఈయానందస్థితి సమస్తానుభవములందు జీవునకుఁ దోడ్పడుచున్నది. అహంకారమునకు సహితము తోఁడై పోరాటములందు కఠినపరీక్షలందు కాపాడి తుదకు దుఃఖ నివృత్తికలిగించును. ఆవ్యక్తిగలప్రేమ సమస్తవిషయములనానివాని మార్గములనే తన యేకత్వమునకుఁ గొనిపోవుచున్నది. ఆయేకత్వమందే చిత్తముసహిత మేకాగ్రత పొందఁగలదు. అప్పు డాచిత్తము సమస్తబలములకు మూలమైనడిపి సంసిద్ధినొందించు శక్తిరూపము నొందుచున్నది. నిర్గుణమందీశక్తి స్వయంప్రకాశమానమై సమస్త ఫలభరితమై సిద్ధి పర్యంతము బనిచేయుచున్నది. సగుణమందీశ కి సర్వజ్ఞుఁడు సర్వశక్తుఁడైన యోగేశ్వరుని నిర్మించువరకుఁ బని చేయుచున్నది. సగుణత్వమును గమ్యస్థాన మొందించుటకీ యోగీశ్వరు నేదియు నడ్డఁజాలదు. ఈనమ్మకముతో సాధకుఁడు ప్రారంభించవలెను. ఏలనన మనుజుఁడు నమ్మి సర్వప్రయత్నములఁ జేయుచున్నాఁడు. ప్రత్యక్షానుభవము రాగానే యానమ్మకము పరిపక్వమై జ్ఞానమందు సమాప్తి జెందును.

హృదయమైనకామము (desire) మన యూర్ధ్వప్రయత్నమందు స్వతస్థిముగాఁ బ్రవేశించకమానదు. కారణ మేమనగా వికాసమొందిన చిత్తము దేనిని చేయవలసిన కార్యమని యెంచునో, పొందవలసిన ఫలమని ప్రయత్నించునో హృదయము దేనిని యానంద శ్రేష్టమని స్వీకరించునో బంధింపఁబడుటచేఁ దప్పించుకొనుటకుఁ బోరుచున్నదో యది యహంకార జన్యకామబాధితమై ప్రయత్నించుచున్నది. మార్పు జెందవలె నన్న నీకామము మొదట నంగీకరింపఁబడవలసినదే. ప్రధమమున నది సమస్తే తరకాంక్షల వదలి యీశ్వరకాంక్షయందేకాగ్రత నొందుట నేర్చుకొనవలెను.

తరువాత నది తనకొఱకుగాక ప్రపంచముకొఱకుఁ తనలోని యీశ్వరునికొఱకుఁ, ప్రపంచమం దీశ్వరసంసిద్ధియనఁబడు నేకత్వముకొఱకుఁ గామించుట నేర్చుకొనవలెను. తరువాత తన యహంకారానుగుణ్యముగఁ గాంక్షింపక నీశ్వరానుగుణ్యముగఁ గామించుట నేర్చుకొనవలెను. తన స్వకార్యవిధానము, స్వకీయస్వప్నము, తనకు దోచిన న్యాయభావములందుఁ బట్టుదలవదలి, స్వార్థత్యాగియగు మార్గదర్శకునినమ్మి, యీశ్వరేచ్ఛానుగుణ్యముగ నడచుట నేర్చుకొనవలెను. ఈవిధమున శీఘ్రపొంది సమస్తాభ్యంతరములకు మూలమగు నీగొప్ప పీఠ తన దివ్యప్రతిరూపముగా మార్పఁ బడుటకు దగినదై యుత్తమ స్థితియందు లీనమగుచున్నది.

త్రివిధోపకరణము లనఁబడు భావహృదయచిత్తములకు నేకాగ్రతతో లక్షింపఁబడిన విషయము స్వాధీనమైనప్పుడు దేహమానసపరిపూర్ణత్వము పూర్తిగా సంభవించును. అట్టి దేహమానసపరిపూర్ణత్వ మహంకార సంతృప్తికొఱకు వినియోగింపఁబడక యీశ్వరవిగ్రహకార్యములకుఁ దగిన దేవాలయము లోపములేని పరికరమగుచున్నది. అట్లొంపఁబడి పరిపక్వ మొందింపఁబడిన యాయుషకరణము స్వార్థపరత్వశూన్యకార్యమునకుఁ దగినదై నశించి యాపని బలముగాఁ జేయఁబడుచున్నది. కోరిక, యహంకారము నశించగానే దిప్రత్యక్షమునఁ దనలో ననుభవింపఁబడినదో దానినే యితరులందుఁ బ్రపంచమందుఁ బ్రత్యక్షమునఁ గాంచుటకు జీవిత ముపయోగింపఁ బడుచున్నది. అట్లు ప్రత్యక్షానుభవమునకు వచ్చునదే మనుష్యజాతికి గమ్యస్థానమగు దిన్యానందము, బలము, స్వేచ్ఛ, ప్రేమ, యేకత్వము.

ఇట్టి యేకాగ్రతతో నడతెగని యాత్మసమర్పణతో మనము ప్రారంభింతము. ఏకాగ్రతనొందు విధానము ముందుఁ జెప్పెదము. ఆవిధమున నేకాగ్రతసిద్ధి నొందుటే యాత్మసమర్పణసంసిద్ధి. సమస్త వస్తువులందు భూతములందు సంభవములందు నీశ్వరుని యెప్పుడుచూడఁగలమో యప్పు డీశ్వరునియందు భావముయొక్క

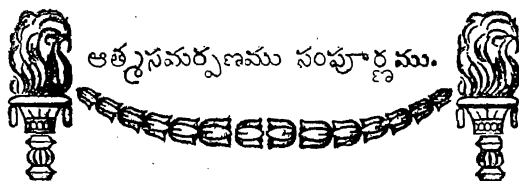
యేకాగ్రత పూర్తియగును. సమస్తరాగములు సర్వభూతములందుండి శ్వరప్రేమగాఁ బరిణమించినప్పుడు, సమస్తవస్తువులందాకార్యవిధానమును సదా తెలిసి యంగీకరించినప్పుడు హృదయముయొక్క యేకాగ్రత పూర్తియగుచున్నది. చంచలములగు సహంకారప్రేరేపణలకు మారుగా నీశ్వరప్రేరేపణల మన మెప్పుడెరిగి యొప్పుకొందుమో యవ్వడిశ్వరునియందు చిత్తైకాగ్రత కలుగును. ఈశ్వరునకుఁ జేయఁబడు పూర్ణయాత్మసమర్పణ మిదియే. కోరికయంకురములేకుండ రూపాంతర మెప్పు డొందుచున్నదోయప్పుడే యీపరిపూర్ణ సమర్పణము సంభవించును. పరిపూర్ణయాత్మసమర్పణములోఁ బరిపూర్ణ యాత్మ నివేదన యంతర్భూతము. (Self-surrender).

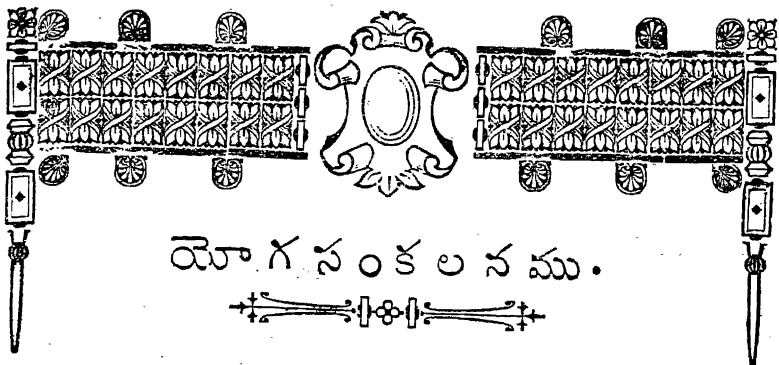
యోగమునకు రెండువిధానములు కలవు. మొదటి విధానముందు మనుజుఁ డీశ్వరస్వీకారమునకై తనయధోస్థితిని సిద్ధమొనర్చి యూర్ధ్వసహాయమొంది, యధోస్థభావద్వారమునఁ బనిచేయుచు న్నాడు. రెండవ విధానమున స్వప్రయత్నమంతయుఁ ద్యజింపఁబడుచున్నది. ఉత్తమస్వభావ మధోస్థభావములోనికి దిగి క్రమముగా వశముజేసికొని దాని మార్పుచున్నది. ఆత్మనివేదన సంపూర్తిజెందినప్పు డారెండవవిధానము మొదటిదానిని బూర్తిగాఁ బాటఁదఱుముచున్నది. అహంకారము స్వయముగా నీశత్వమొందఁజాలదు. కాని మామృతమునకుఁ బాత్రితవహించి యీశ్వరునకు నివేదన రూపమున లోబడుచున్నది. అహంకారమునకు స్వతసిద్ధమైన వ్యాపార మధోస్థితుల కనుగుణ్యమైనది. కాబట్టి దానిశక్తికి హద్దుప్రతిబంధకముకలదు. తనపనిచేసికొనుట కీశ్వరుఁడు మనుష్యుని లోనికిదిగవలెను. క్రిందనుండి యీయుత్తమకార్యమును జెడఁగొట్టు నేజోక్యము లేనప్పుడే యదిపూర్ణముగా సాధ్యమగుచున్నది.

స్వప్రయత్నము, యాత్మశీఘ్రయనఁబడు మొదటి విధానమునకు నీశ్వరునియందు సంపూర్ణ సమర్పణము కావలెను. అట్టి సమర్పణ యాత్మనివేదనయందు సమాప్త మొందవలెను. రెండవ విధానమునకుఁ బ్రయత్నము స్థిరపడిన శీఘ్రసాధనములులేవు. శుద్ధి

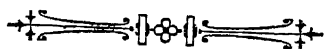
చేయఁబడిన మానుషజాతీయ మొగ్గ యీశ్వరపుష్పముగా స్వకీయ నిర్మలానంద వికాస మొందవలెను. యోగముయొక్క స్వతస్సిద్ధ కార్య మీవిధమున వర్తించుచున్నది.

ఈరెండువిధానము లొకటితరువాత నొకటి వచ్చునవికావు. మొదటిది సమాప్తము కాకమునుపే రెండవది కొంత ప్రారంభ మగును. మనుజుని నడిపించునది మానవునికన్న గొప్పది యున్నత మైనది. అతని స్వభావ మన్నిముఖముల శుద్ధి కాకపూర్వమే పూర్తిగనో కొంతభాగమో యతని కదియవరోక్షముగాఁ గిందనే వ్యక్తమగుచున్నది. మొదటినుండి యది యతనికి వ్యక్తము కావ చ్చును. కాని రెండవవిధానమందు దాని పరోక్షాధికారము నిత్యము వ్యక్తమై యహంకారము మార్పు జెందుటకు పరిపక్వమొందె నని సూచించును. ఆత్మసమర్పణ మంగీకరింపఁబడుటకేగాక సిద్ధి పొందింపఁబడినదనుటకు సహిత మది సరియైనగుర్తు.

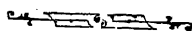

యోగ సంకలనము.

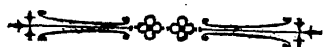

మూడవ అధ్యాయము.

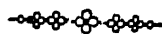
అనలులో విడిచిపెట్టఁబడినది.

యోగ సంకలనము.

నాలుగవ అధ్యాయము.

కర్తృసన్యాసము—గీత.

జీవితము మన యోగమునకుఁ బరిశ్రమస్థానము. సామాన్య మానుషజీవితమును బరిపూర్ణ దివ్యజీవితముగా మార్చుటే దాని యుద్దేశ్యము. అతీతుఁడు సర్వమయుఁడగు నీశ్వరునికొఱకు సహంకా

రమును సన్యసించుటే దానిమార్గము. చిత్తహృదయభావముల నీశ్వరునియం దేకాగ్రతనొందించి సమస్తము వానికి సమర్పించుటే యా మార్గము ప్రారంభించుట.

సామాన్య మనుష్యజీవితము (1) కర్మ (2) కామభోగములు (3) రాగము (4) భావములను నాలుగు విషయములతో నిండి యున్నది. ఈవివిధవిషయముల పర్యవసానమగు నొక విధమైన యంతరవృద్ధియేర్పడుచున్నది. ఈయంతరవృద్ధియే మానుషత్వమునకు ఫలము. మనుజుడు దేహధారియగుట కర్మరాగభావభోగజనితమగు నీజ్ఞానాభివృద్ధికొఱకే. తక్కినవన్నియు దీనికి సహకారులు.

యోగ మనగా స్వభావవృద్ధిచే నావరణ బలాత్కారముచే వ్యక్తితో నుపయోగింపబడు నవకాశములచే నెమ్మదిగా వృద్ధిపొందుచున్న మందగమన విధానమును విడిచి, గమ్యస్థానమును సరాసరి పొందించు వ్యక్తిగల స్వతంత్రమగు తీవ్రవృద్ధి విధానమును స్వీకరించుట. అనంతమగు కృమవృద్ధిని జెప్పుచు గమ్యస్థానమనుట తప్పే కావచ్చును. కాని సమీపగమ్యస్థానము కలదని, తత్ప్రాప్తికై మనుజుడు వృద్ధిపొందుచున్నాడని, సూతనజన్మయదేయని, విపుల ప్రకాశజ్ఞానమదేయని, దివ్యమానుషత్వమదేయని మనము గ్రహించవలెను. మనము కోరునది పూర్ణమైన మార్పు. జీవునకుమాత్రమే కాదు. మన స్వభావముయొక్క యన్ని భాగములకు.

అహంకారమునకు మారుగా దేవుని బ్రవేశబెట్ట మనుచున్నాము. కామమునకు కామభోగములకుమారుగా నాత్మపరతలేని కామరహితస్థిత్యానందమును సర్వస్థితులలోఁ బ్రవేశబెట్టమనుచున్నాము. అహంకారజన్యమగు భిన్నభావమునకు మారుగా దివ్యప్రకాశముయొక్క విలాసరాసిని మన జ్ఞానవిషయములందుఁ బ్రవేశబెట్ట మనుచున్నాము. అహంకారయుతమగు భిన్నచిత్తవ్యాపారములకు మారుగా స్వార్థత్యాగముగల యుత్తమ చిత్తమును మనకార్యములందుఁ బ్రవేశబెట్టమనుచున్నాము. అహంకారయుక్తములగు రాగ

ములకుమారుగా దేనియందు సమస్తరాగములు దివ్యానందప్రేమ
లనబడు జంటయొక్క రూపాంతరములగుచున్నవో యట్టి సర్వవ్యా
పకహృదయమును బ్రవేశబెట్టమనుచున్నాము. దివ్యమానుషత్వమ
నగా నిదే. యోగముచే మనము సృష్టింపఁ బూనిన దివ్యపురుషుఁ
డిట్టి వాడేకాని యతిశయోక్తిగాఁ జెప్పఁబడిన మేధోశక్తి కార్య
శక్తిగలవాఁడు మాత్రము కానేరడు.

సామాన్యమానుషజీవితమందు మూఁడు వంతులు కర్మయుం
డును. అరుదగు యోచకుఁడు కవిచిత్రకారుఁడు మొదలగు వారం
తద్గుఱులు. కర్మకంటె యోచనేప్రధానముగాఁ గలవారు. కాబట్టి
సామాన్యముగా నీశ్వరునకు మనకర్మల సమర్పించుట, కర్మలకేది ప్ర
భువగుచున్నదో, సమస్తకర్మల కేదియాధారమో, దేనివలనకర్మలు
సాధ్యమగుచున్నవో, యట్టి దివ్యచిత్తోపయోగముకొఱకు మనకార్య
శక్తుల వ్యక్తులసన్యసించుట, తుదకునహంకారయుతమగు మనకర్మ
ల సూర్యవ్యక్తిగా నేయుండక మనలో వ్యక్తమగుచున్న నిరాలంక
మగు దివ్యచిత్తజీవితశక్తి ప్రవాహముగామార్పుట, పరిపూర్ణయో
గమునకు మిక్కిలి ముఖ్యములు.

మానసమును, మానసవ్యక్తిని, హృదయమును, హృదయ
రాగమును సమర్పించుటకు సన్యసించుటకు మొదటినుండి స్వతస్సిద్ధ
ముగ నలవాటుపడినవారికి సహితము పరిపూర్ణసిద్ధిరావలెనన్న
గర్భమార్గ మావశ్యకము. లేకున్న వారు దేవునిఁ గనఁజాలరు.
ఈజన్మమం దీశ్వరసంసిద్ధి కలుగదు. మరి వేరుజన్మయందే కలుగును.
జ్ఞానముతోనో రాగముతోనో యీరెంటితోనో మనము ప్రారం
భించవచ్చును. కాని దానివలన మనము ప్రత్యేక మంతరవర్తులమై
తరువాత మనసిద్ధుల వినియోగించుటకుఁ గష్టపడుదుము. కర్మరా
ష్ట్రమును సహితము మనవిజయములకుఁ జేర్చదలచితిమా విశేషిం
చి మనలో మనకు పనిచేసికొనుట కలవాటుపడి యున్నందున దా
నికిఁ దగనివారమగుదుము. లేదా మనకర్మ యలవాటుపడియున్న
వెనుకటి మార్గముల ననుసరించును. లేక వెనుకటి సాధారణశక్తుల

ననుసరించును. లోనిసత్యము బహిర్నిర్మాణమునకుఁ గడుదూరమై యుండును. తేజశ్శక్తులులోన నరికట్టఁబడి సాధారణజను లుపయోగించు సాధనములందును జీవితముందును దాము వెల్లడగుటకుఁ బనికిరాకపోవును. మన మప్పుడు వేరొక లోకమందు నివసించుచున్నట్లు తోచును. భూమితో మనకు సంబంధము లేనట్లు కనుపించును. మనము స్వభావము ననుసరించువారముగాన నెప్పుడైనఁ గర్మమార్గము వలంబింతుమేని యీకష్టము కొన్ని వేళల రాకమానదు. కాని ప్రధమమునుండి సంపూర్ణవృద్ధి యోగమునకు ముఖ్యము. మన మెంత దానికి దూరమందున్నను దాని ప్రాముఖ్యత మనకు జ్ఞాపకముండు నిమిత్తము కర్మయోగము ముందుఁ జెప్పటమంచిది.

మిక్కిలి ప్రసిద్ధికెక్కిన కర్మయోగవిధానము భగవద్గీత. ఈభారతాంతర్గత మహోపాఖ్యానమందు కర్మయోగము సర్వకాలములకుఁ బనికివచ్చునట్లు ప్రగల్భముతోఁ జెప్పఁబడినది. మార్గము మాత్రమే పూర్తిగాఁ జెప్పఁబడెను గాని సంసిద్ధి (ఉత్తమరహస్యము) సూచింపఁబడెను. విపులముగా వృద్ధిచేయఁబడలేదు. ఈదాపరికమునకుఁ గారణము లున్నవి. సిద్ధియనుభవయోగ్యము. బోధార్హముకాదు. అనుభవములేని మనుష్యునకు బోధయగునట్లు వర్ణించి చెప్పనలవికాదు. ద్వారముదాటి సిద్ధి నొందిన జీవునకు వర్ణనతోఁ బనిలేదు. సమస్తదివ్యపరిపాకములు మనుష్యుని సాధారణానుభవము లోనున్న మాటలతో వర్ణింపవలసి యుండును. ఈమాటల కరమిది వరకే తెలిసి వానికంతర్ధములఁ జెప్పనేర్చినవారికే బోధపడుచున్నవి. వేదకాలపు ఋషులు మొదటఁ జెప్పినట్లు జ్ఞానులైనవారికే యుత్తమజ్ఞానవాక్యము లర్థమగుచున్నవి. ఇతరుల కవి యస్పష్టముగా సూచించుచున్నవి.

గీతలోఁ జెప్పఁబడిన మార్గము లెవ్వి? దానితత్వ మంతయు నైక్యము (Unity) సమత్వము (equality) రెండు గొప్పమాటల లోనిమిడ్చవచ్చును. దాని విధాన మేమనగా సన్యాసత్యాగములచే

స్వీకారము. అహంకారమునకంటె మహాకాన్నతమైన దానికిలోఁ బడుటచే స్వాతంత్ర్యము. ప్రకాంతనిష్క్రియలచే క్రియత్వము.

నిజమునకు సమస్తవస్తువు లద్వితీయాఖండబ్రహ్మమే. జంతుజాలములందు భిన్నముగాఁ దోచునుగాని నిజమున కన్నిటియందేకమై సమమైయున్నది. వెలికిఁ గాన్పించుదానియందే మనముజీవించవచ్చును. నిజతత్వమందు జీవించిన జీవించవచ్చును. వెలికిగాన్పించుదానియందే జీవించుమా యహంకారస్వరూపులమగుదుము. స్వభావపద్ధతులకు లోఁబడుదుము. పై వికారములకు, ద్వందగుణములకు సుఖదుఃఖములకుఁ గష్టసౌఖ్యములకు, జయాపజయములకు, మంచి చెడులకు, నదుర్బుద్ధి దురాదుర్బుద్ధములకు లోనగుదుము. స్వతంత్రేచ్ఛయను (Free-will) స్వేచ్ఛత మనకుఁ గలదుకాని లోతుకుదిగి చూచిన నదియొకభ్రమమాత్రమే. స్వభావపద్ధతులు స్వార్థపరత్వముగల మన యిచ్ఛద్వారా పరిణమించి, మనము దేనినిచ్ఛగించవలెనో, యెట్టిచ్ఛగించవలెనో, దేనికొఱకుఁ బ్రయత్నించవలెనో నిర్ణయించుచున్నవి. అట్లుగాక మనము నిజతత్వమందు నివసించుమా యహంకారమును దాటి మన నిజస్వరూప మొందఁగలము. స్వభావపద్ధతుల మించఁగలము. జీవునకప్పుడు పూర్ణ సత్యసమత్వముల సంపాదించుము. దానివలన సమస్తభూతములతో సమస్తభూతములందు వెల్లడగుచున్నదానితో మనయేకత్వము తెలసికొందుము. ఈ యేకత్వసమత్వములే దేవత్వమునకు మూలములు.

ఇదే మరుజునకు సాధ్యమగు నిజమైనస్వాతంత్ర్యము. ప్రపంచములోనున్న స్వతంత్రేచ్ఛ యీశ్వరేచ్ఛయే. దాని నెరవేర్చునది స్వభావము (Nature). మనుష్యుని స్వతంత్రేచ్ఛ (Free-will) యొక యర్థమందు సత్యమనవచ్చును. స్వభావపద్ధతులకు సంబంధించిన సమస్తవస్తువు లెట్లు సత్యములో యట్లే యీస్వతంత్రేచ్ఛసహితము సత్యము. మనస్సు స్వభావశక్తుల (Natural forces) సుడిపై సహించేయుచు ననేకవిషయముల సరిచూచి స్థిమితమొంది యేదో యొకవైపున కొరగి నిర్ణయించి యెన్నుకొనుచున్నానను జ్ఞానముఁ

బడయుచున్నది. కాని వెనుకనుండి దానియెన్నికను నిర్ధారణచేయు నట్టి శక్తి నది చూచుటలేదు. ఎలననగా, నదియొక సమిష్టి మొత్తము. ప్రత్యేక నిర్ణయముల బహుళత్వముద్వారా పనిచేయుచుండుటచే నది మనకుఁ దెలియరాదు. మనస్సు తాను ఖండమగుటచేఁ దన్ను నడిపించుకాలము, చుట్టు యావరణము, వెనుకటి ప్రయత్నము, ముందటి ధోరణి యనువానిలోఁ బడింటికేదొప్పుదివంతులెరుంగకనే యంత్రములో నొకభాగముపై సవారిచేయుచున్నది. తాను సవారిచేయుచున్నందున యంత్రము నడుపుచున్నాననుకొనుచున్నది. ఒక యర్థమం దదినిజమే. ఏలననగా, నిచ్చయని పిలువఁబడు నీమనోవృత్తి బుద్ధిపూర్వకమైన యెన్నికవలె మనకుఁ గానుపించు నాదృఢమగువృత్తి నిర్ణయము ; స్వభావముయొక్క మిక్కిలి బలవత్తరమగు నిర్ణయాంశములలో నొకటి. కాని మనోవృత్తిమార్గమును నిర్ధారణచేసి యిచ్చను నిర్ణయించునది వెనుక నున్నది. స్వభావమం దదియొక సమిష్టితత్వము. ఈసమిష్టితత్వమును నిర్ధారణజేయుట, సమస్తవస్తువులందు వెల్లడమగుచున్న దివ్యేచ్ఛావిధానముయొక్క వివిధావశ్యకతలకున్న సంబంధము తెలుసుకొనుటే. ఈశ్వరుడు సర్వాంతర్గుఁడనియుఁ బ్రకృతిమాయచే యంత్రముపై నెక్కింపఁబడిన సమస్తజంతుజాలములఁ ద్రిప్పునాఁడనియు గీతచెప్పుమాట కర్థమిదియే.

ఈదివ్యేచ్ఛ మనకుఁ గోత్రదికాదు. మనకు సంబంధించినదే. మనలో నున్నదే. అది మన యుత్తమాత్మ. మనకుఁ దెలియవచ్చుచున్న యిచ్చమాత్రముకాదు. అది మన యిచ్చ యంగీకరించుదాని నిరాకరించి నిరాకరించుదాని నంగీకరించును. దివ్యేచ్ఛ సర్వమెఱుగుచున్నది. మన యిచ్చ స్వల్పభాగమునే తెలుసుకొనఁగలదు. మన యిచ్చ మానసికవృత్తికలది. దివ్యేచ్ఛ మానసికాతీతమగుటచే నూర్ధ్వవృత్తికలది. దివ్యేచ్ఛతో నేకమగునటుల మనయిచ్చను సన్యసించితిమా మనము దివ్యస్వాతంత్ర్య మొంది యసత్యమగు నజ్ఞానమందింక నుండము.

గీతలోని యనుభవసిద్ధమగు వేదాంతము తెలియఁగోరిన యడల స్వభావమునకు (Nature) నాస్వభావముయొక్క ప్రభువు నకు, బ్రహ్మమానమగు దివ్యేచ్ఛ యనఁబడు నీశ్వరునకు బ్రహ్మాం డమంశలి క్రియాశక్తివిధానమునకుఁ దారతమ్యము స్పష్టముగా గ్రహించవలెను.

స్వభావమునగా (Nature) కార్యనిర్వాహకశక్తి. దానికి యలం దఖండ వ్యక్తియొక్క కళలున్నప్పటికది వ్యక్తిలేని జడమే. అసంతాధికారముగల శక్తితో నిండి తనకార్యములఁ గ్రమముగానెర వేర్చుకొనుచున్నప్పటి కది యధికారికాదు. అది భోక్త కాదు. అది బోగ్యము. సమ స్తభోగభారము వహించునది. అది పనికత్తె. తెలిసి గొనేవాఁడు దానిలో నున్నాఁడు. ప్రకృతికిఁ బురుషునకుఁగల ముఖ్య తారతమ్య మిదియే. ప్రకృతి యనగా స్వభావజీవుఁడు (Natural soul). పురుషుఁ డనగా జ్ఞానజీవుఁడు (conscious soul). ప్రకృతి పురుషుని జ్ఞానప్రభుత్వానందములఁ గలిగి పనిచేయుచున్నది. అజ్ఞా నానంద ప్రభుత్వములఁ దాలోఁబడుటచే ప్రతిఫలించుటచే ననుభవించును. పురుషుఁడు తెలిసికొనుచుఁ బ్రశాంతుఁడై యున్నాఁడు. ప్రకృతి కార్యమును దనలో నెఱిగి యనుభవించుచున్నాఁడు. ప్ర కృతిచేయవలసినకార్యముల నిర్ణయించుచున్నాఁడు. నిర్ణయింపఁ బడిన కార్యములఁ బ్రకృతిజేయుచున్నది. పురుషుఁడు మాత్రము పనిచేయఁడు. ప్రకృతి పనిచేయుచుండగా దానిని గాపాడుచుండును. తన జ్ఞానమందుఁ దనకుఁ దోచినదానిని బ్రకృతిచేతఁ జేయించు చుండును.

జీవుఁడు ప్రకృతితో నైనఁ బురుషునితో నైన నేకీభావ మొంద వచ్చును. ప్రకృతితో నేకీభవించినయడల జీవుఁడు స్వతంత్రుఁడు భోక్తజ్ఞాత కానేరఁడు. ప్రకృతి క్రియావిధానములఁ బ్రతిఫలించును. ప్రకృతికి స్వభావమగు లొంగుబాటున జడకార్యకరణమునఁ బ్రవేశించును. పూర్తగాఁ బ్రకృతియందు మునుగుటచే సంపూర్ణా వ్యక్తుఁడో (inconcient) యర్థవ్యక్తుఁడో (Sub-inconcient) యగును.

మన్ను లోహములలోవలె బ్రక్రతిరూపములతోఁ బూర్తిగా నిద్రించును. వృతాదులలోవలె గొంతవరకే నిద్రించును. తమస్సునకు లోబడును. తమస్సునగా మొద్దుతనము. అనామధేయత్వము. స్వత సిద్ధజ్ఞానమందుఁ బైకివచ్చినకొలది రజస్సునకుఁ గ్రమక్రమముగా లోబడును. రజస్సునగా వ్యక్తితోఁగూడుకొన్న కామముచే బ్రేరేపింపఁబడిన కార్యపద్ధతి. ఇంకను పైకివచ్చినకొలది సత్త్వమును బొందును. సత్త్వ మనగా నానందదాయకమగు స్వతంత్రజ్ఞాన ప్రకాశము యొక్క పద్ధతి. దీనివలన స్వతంత్రుఁడు, ప్రభువు, జ్ఞాత, భోక్త యగు పురుషుని నిజస్వభావమున కారోహింపఁ గలఁము. ఇవన్నియు నొకదానితో నొకటి కలిసియున్న విధానములు. వాని వరస్పరస మ్మేళనకార్య మహంకారవ్యక్తితోఁగూడి క్రియానుభవముల నిర్మయించును.

అహంకారసంబంధమే జీవుఁడు ప్రకృతియందు నిమగ్నుడై యున్నాఁడనుటకు గుర్తు. మఱియు నాయహంకార చిన్తములేవనగా సమత్వశూన్యత్వము. ప్రకృతికి లోబడి జీవుఁడు నిర్మించు ద్వందగుణానుభవ వివిధత్వము. అధికారభోగములకు, జరమాపజయములకు, నదుర్నిష్టదురాదుర్నిష్టములకు, నుంచిచెడులకు, సుఖదుఃఖములకు, కష్ట సౌఖ్యములకుఁ బోరాట. సమస్తస్థితులందు జీవుఁ డేకత్వ మెప్పుడు చూచుచున్నాఁడో యప్పుడే యీద్వందగుణముల విడిచి ప్రకృతికిఁ దనతోఁ గల నిజసంబంధవిధానముల లక్ష్యబెట్టక దాని ద్వందభావముల సమదృష్టిఁ జూచుచు స్వతంత్రాధికారియై జ్ఞాతయై స్వచ్ఛమగు స్వకీయ స్థిత్యానంద మనుభవింపఁ గలఁడు. కర్మయందు బరిణమించునుగాని కర్మబద్ధుఁడుకాఁడు. కర్మఫలానుభవ మట్టి జీవునకుం డదు. ప్రకృతిదే యాకర్మఫలము. జీవున కప్పు డీనమస్తవిధానము తన యగాధశాంతానంద సమత్వముల జెరుపలేని తరంగ త్కోభము కాఁగలదు.

ఇవి మనప్రయత్నమునకు ముఖ్యలక్షణములు. అవి యీక్రిందనుదహరింపఁబడిన నొక విధమైన లక్ష్యార్థమును సూచించుచున్నవి.

(1) అహంకారమందుండక దేవునియందుండుట. అనగా సహంకారవ్యక్తితో నుండక ప్రకాశమానుడగు సర్వాత్మయొక్క జ్ఞానము కలిగియుండుట.

(2) సమస్తమందు దేవుని సమస్తమందుఁ దన్నుఁగాంచుచు, సర్వవిషయముల సర్వభూతములఁ దనవలె దేవునివలెఁ జూచుచు సర్వసముఁడై యుండుట.

(3) అహంకారమందుఁ బనిచేయక దేవునియందుఁ బనిచేయుట. స్వంతయవసరముల ననుసరించి కర్మనెన్నుకొనక దివ్యేచ్ఛయొక్క ప్రేరేపణ పరిపాలనకిందఁ గర్మజరుగనిచ్చుట. కామము చేతను స్వతంత్రేచ్ఛచేతను (Free-will) కర్మ నిర్ణయింపఁబడకూడదు. ఆత్మజ్ఞానమువలన నాత్మానందమువలన స్వభావాతీతమై స్వభావమును నడుపు దివ్యాత్మకు మనుజుఁడు వ్యక్తితో లోఁబడుట వలన కర్మవృద్ధి జెందవలెను.

అనుభవసిద్ధమగు నేశీక్షవలన నిట్టిపరిపూర్ణత్వ మొంగఁగలము? అహంకారవ్యక్తి యహంకారవ్యాపారము తొలగించుట మన మస్తేషించు పూర్ణత్వమునకు సాధనమగుటచే, మనము మొదట విప్పదలచిన ముడి కర్మయగుటచే నాముడి యొక్కడ గట్టిగా వేయఁబడినదో యచ్చట విప్పటకుఁ బ్రయత్నించవలెను. మన యహంకారబంధమునకుఁ గామము- యహంకారవ్యక్తి- యను రెండు ముట్లకలవు. మనము తొలగింపవలసిన యజ్ఞానశక్తు లీరెండే.

కర్మవిధానమందుఁ గామము ఫలాపేక్షరూపమునఁ బరిణమించుచున్నది. అది యాంతరంగిక ఫలమగు సంతోషమో యహంకారరాగ సంతృప్తియో, గొప్పభావకాంక్షల జయమో, కావచ్చును. అది బహిర్ముఖఫలమైన యైశ్వర్యమో గౌరవమో జయమో వైభవమో కావచ్చును. ఇది యన్నియు మనల బంధించుటకు, స్వతంత్రుల మని భ్రమపెట్టుటకు సహంకారము జూపెడియెరలు. కాని

నిశ్చయమునకుఁ బ్రపంచమును నడుపుచున్న కామముయొక్కఁగున మైన లేక సీచమైన రూపాంతరముచే బంధింపఁబడి యున్నాము. కాబట్టి ఫలాపేక్షలేక కర్మచేయుటే గీత నిర్ణయించిన మొదటికర్మ సూత్రము.

ఈసూత్రముపైకి బహుసులభముగాఁ దోచును. కాని మన స్ఫూర్తిగా దానిని బూర్ణముగా నెరవేర్చుట బహుకష్టసాధ్యము. మన మీసూత్రమును విశేషించి యసంపూర్తిగా నుపయోగింతుము. కామవిషయము నడ్డుటకై దీని నుపయోగింతుము. కామోదేక మణగి యహంకారము శీఘ్రనొంది కొంతమారినఁ దృప్తి నొందుదుము. ఈయసంపూర్తిశీఘ్రను ధర్మపరిజ్ఞానమని కామనిరోధమని సన్యాసమని పరిత్యాగమని యీశ్వరేశ్వరు లోఁబడుటయని వివిధ నామములఁ బిలుతుము. గీతాభిప్రాయ మిదికాదు. తగ్గింపులు సమాధానములు లేక జీవుని పూర్తిగా మార్చెడుఁ బరిపూర్ణత్వమే గీతాభిప్రాయము.

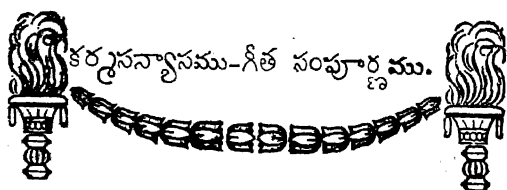
సమస్తఫలముల పత్రిఫలముల విషయమై సర్వసమత్వమేదా నిపరీక్ష. ఐశ్వర్యదారిద్ర్యములు గౌరవాగౌరవములు ఖ్యాత్యాపఖ్యాతులు జయాపజయములు సుఖదుఃఖములు మనలఁ గదలించలేక పోవుటేగాక రాగములందంగటక కార్యములంగంటక మానసమందంటక మనల నెప్పుడు విడిచిపోవుచున్నవో యప్పుడు గీత బోధించిన పూర్ణవిముక్తి వచ్చుచున్నది. మఱి వేరువిధమున విమోచనరానేరదు. ఎంత కొద్దిపాటి పత్రిఫలమున్నను శీఘ్ర యసంపూర్తియనియు మనలో కొంతభాగ మింక నజ్ఞానము నంగీకరించి దాని విడువకున్న దనియు రుజువగుచున్నది. మనయాత్మ జయ మప్పుడు కొంతమట్టుకే సిద్ధించినది.

సర్వసమత్వముగల మానసమును బోలినవికొన్ని కలవు. వానిని జూచి గీతబోధించెడి సమత్వమని పొరపడఁగూడదు. గర్వ జనిత సమత్వము, యశోన్దజనిత సమత్వము, పరాభవముచే సంభ

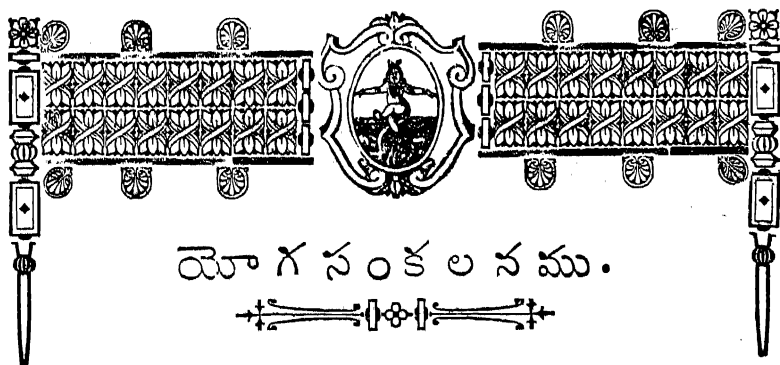
వించెడి త్యాగజనిత సమత్వము మొదలగునవికలవు. స్వభావమం దలి యన్నియు నహంకారసంభవములే. ఇంద్రియనిగ్రహజనిత సమత్వ మాప్తి కసమత్వము, భక్త్యేకాంతజీవిత సమత్వములుకూడఁ గలవు. ఈసమత్వము పరిపూర్ణసమత్వ సిద్ధికిఁ బ్రయత్నములు.

నిశ్చయముగా నట్టి గొప్పఫలము వెంటనే పొందవచ్చును. లోనున్న జీవుని వెలికార్యములనుండి వేరుజేసి యట్లువేరుకాఁబడిన జీవుని శాంతస్థిమితముల నతని యుపకరణములకు సహితము వ్యాపింపజేసి, ప్రాప్తించిక విషయముల మన ముఖ్యాంశమున కంటని య్యక వానిని సహించుట మొదట నేర్చుకొనవలెను. ఇట్టి విధాన మందింద్రియ నిగ్రహమని వేదాంతశాస్త్రమని మతాభినివేశమని కొన్ని స్వల్పసహాయముల మనముపుచ్చుకోవచ్చును. కాని పరిపూర్ణప్రశాంతజన్య సర్వసమత్వము కొఱకు ననివార్యమగు నానందప్రాప్తికొఱకు తుదకు వానిని విడువవలెను.

అటులైన మనము పనిచేయుటమాత్ర మెట్లు ? మనుష్యుఁ డుకామము ధనగౌరవకాంక్ష శరీరమానస సంతుష్టి తనభావచిత్త దేశయిష్ట దేవతలు లోకమందంతట వ్యాపించవలెనను కోరికలుండుటచేఁ బనిచేయుచున్నాఁడు. వీనిలో నేదైన మనకర్మలఁ బ్రేరేపించుచున్నఁ బ్రేరణాశక్తి రహితములై కర్మలే తప్పక నశించును. దీని కిగీత తనమూఁడవ సూత్రమందుఁ బ్రత్యక్షతర మిచ్చుచున్నది. “సర్వకర్మల సీశ్వరునికొఱకుఁ ద్యజించవలెను.” గీతకు ముఖ్యభావమిది. దీనివలన జ్ఞానకర్మ భక్తులు సంకలన మొందింపఁ బడుచున్నవి.

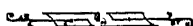

యోగ సంకలనము.

అయిదవ అధ్యాయము.

త్యాగము—ప్రియధమార్గము.

త్యాగధర్మము—తన్ను తనకున్నదానిని బరునకు భక్తిశ్రద్ధలతో నిచ్చుట—ప్రాప్తించికాహంకార ప్రమాదముల తగ్గించి, దీర్ఘ, తొలగించుటకీ లోకమునకంపబడిన టివ్యకార్యమై యున్నది. “లోకజనకుఁడు ప్రజల సృజించునపుడీ త్యాగమును దోడిచ్చె” నని గీత చెప్పుచున్నది. ప్రపంచమం దహంకార మేకాకియైయుండ లేదు. తానే ముఖ్యముకాదని నిరహంకారతతో, దనకులోబడమని బలాత్కరించు గొప్పవస్తువు మఱియొకటి కలదని త్యాగమహంకారమునకుఁ దెల్పుచున్నది. త్యాగధర్మమును వ్యక్తితో నంగీకరించని వారిచే సహితము స్వభావము (Nature) బలవంతముపై త్యాగముఁ జేయించుచున్నది. తప్పక చేయించుచున్నది. ఏలనన నది యొక స్వభావగుణము. అహంకార మొంటరినుండఁజాలదు. తనకిష్టమైనను బ్రత్యేకముండనేరదు. త్యాగమెల్లప్పుడు చుట్టునుండు వారికి స్థూలప్రాణమానస సముదాయమునుండి కొంతయిచ్చి ప్రతి గ్రహించుచున్నది. ఇట్టి దాన ప్రతిగ్రహణమువలనఁ దావృద్ధినొంది సమిప్తివృద్ధికి సహాయమిచ్చును.

కాని వ్యక్తిలేక, విశ్వమునకుగల గొప్పహక్కు యెట్టిదో తెలియక నహంకారముతోఁ ద్యాగమొనరించిన మనుజునకు దుఃఖ ప్రాంతమగువృద్ధి జడఫలముల నిచ్చును. ఈధర్మముతో హృదయ చిత్తజ్ఞానము లేకమైనప్పుడే నిజమైనసంతనము త్యాగబలము వచ్చును. మఱియు జ్ఞానమెచ్చట సమాప్తమొందుననగా, మన తోటి పాటివారికివ్వనీ, దేవతలకివ్వనీ, శక్తులకివ్వనీ, యెవరికిచ్చినను, మనమిచ్చునది యందఱునమిట్టి యాత్మకే మనయాత్మకేనను వ్యక్తి యందు సమాప్తమొందును. “మనము భార్యను భార్యయని ప్రేమించుటలేదు. అత్తయని ప్రేమించుచున్నాము.” అని యాజ్ఞావల్క్యుఁ డుపనిషత్తునందు చెప్పించున్నాఁడు. నీచార్థమందు నహంకారప్రేమ విషయముననిది నిజమైనయెడల, పరమార్థమందు నిరహంకారప్రేమ విషయమున సహితమిది నిజమగును. సారాంశమునకు సమస్తప్రేమ సమస్తత్యాగము స్వభావముయొక్క యహంకార నిరోధము. తిరిగి పొందఁబడుచున్న యేకత్వముకొఱకు స్వభావముయొక్క యభిలాష వ్రేకటనము. సమస్తయేకత్వము సారాంశమునకు నాత్మను గనుగొనుటే. నిజమైన యేకత్వమనగా సమానార్థపక్షలగు వివిధజీవుల సంఘము, చేరిక కానేరదు. ఒకఁడొకరు పరిచయము కలిగియుండుట, యొకఁడొకరు జాలివడుట సహితముకానేరదు. ఇతరులందు మనయాత్మను గనుగొంటిమా యప్పుడు వారితో నేకత్వమొందు చున్నాము. సమ్మేళనస్థూల యేకత్వమనఁబడును. దానిత్యాగము పరస్పర సహాయమే. ఒండొరులు సహాయ మొనఁగించుకొనుటే. అనురాగముల కూటము రాగముల యేకత్వ మనఁబడును. దానిత్యాగము పరస్పర సంతృప్తి. పరిపూర్ణ యేకత్వము విజ్ఞానసంబంధమైనది. దానిత్యాగము పరస్పరమాత్మదానము. కలసిపోవుట. పరస్పరాత్మదానపరిపూర్ణత్వముకొఱకు త్యాగముసృష్టిలోఁ బ్రయత్నించుచున్నది. అట్టి పరస్పరాత్మదానము దాతదేయము లందేకాత్మవ్యక్తి నిచ్చుచున్నది. ఈత్యాగపరిపక్వమే మనుజుని శ్రద్ధాభక్తిపరిపక్వము. అందు సహితము శ్రేష్ఠమేదనఁ బరిపూర్ణ పరస్పరాత్మదానమే. రెండుజీవు లొకటిగాఁ గలసిపోవుట.

పరిపూర్ణమైన యీత్యాగభావమే గీతలోఁ జెప్పబడిన భోధకు మూలము. ఇది సాధారణభావమువంటిది కాదు. దాని సారమాత్మ పినాశముకాదు. దానిధోరణి యాత్మనిర్మూల మాత్మనాశ మాత్మహత్యల నిరుత్సాహ పరచుట. అహంకారము తీవ్రముగా బలవత్తరముగానున్నప్పుడు కొన్ని వేళల కావలసివచ్చును. అహంకారబలమణచుటకు నావశ్యకమగుచు. కాని గీత యీమార్గమును నిరాకరించుచున్నది. నిశ్చయముగా నంతస్థితాత్మ దేవుఁడే. అది కృష్ణుఁడు. అది యీశ్వరుఁడు. బాధింపఁబడి నిర్బంధింపఁ బడకూడదు. వృద్ధిచేయఁబడి కాపాడఁ బడవలెను. తన దుఃఖప్రమాదములకుఁ గారణములు శత్రువులగు కామకోధముల, సర్వసమత్వ శూన్యత్వబహిరంగ సుఖదుఃఖానుబంధములఁ ద్రొపి పాఱఁ దఱు మవలసియున్నది. త్యాగభావ మాత్మదానము కాని యాత్మవినాశముకాదు. దాని భావమాత్మ నిర్మూలముకాదు. పూర్ణత్వములేని యహంకార మణచుటచే, దేవునియందు సమస్తవస్తువులం దితకులందు స్వతసిద్ధమగు నిజపరిపూర్ణత్వము కనిపెట్టుటవల్ల నాత్మసంసిద్ధినొందుటే దానిభావము. త్యాగమనగాఁ బ్రతిఫలములేకుండ నిచ్చుటకాదు. అది పరస్పరపోషణము. ప్రతిఫలము కోరకపోయినను, కావలె నని పట్టుపట్టకపోయినను, తప్పకవచ్చునను వ్యక్తి మట్టుకుఁకలదు. తన్ను వ్యర్థముగా దేవున కిచ్చుటలేదని జీవున కెఱుకే.

దానము ప్రతిగ్రహించువాఁ డెట్టివాఁడు? దాన విధానమెట్టిది? మన దాన మితరులకుఁ గాని దైవశక్తులకుఁ గాని యివ్వవచ్చును. లేక సర్వేశ్వరునకే యివ్వవచ్చును. పత్రీము, పుష్పము, తోయము, తండులముష్టియేదైన దానమివ్వవచ్చును. ప్రతిగ్రహీతయెవఁడైన, దాన మేదైన, ప్రతిగ్రహీత నిరాకరించిన, సమస్తాంతర్యామి యీశ్వరుఁడే దానమందువాఁడు. మనలో సమస్తప్రపంచములో నిండియున్న యీశ్వరుఁడే సర్వకర్మలకుఁ బ్రభువు. మనకర్మలుప్రయత్నము లనేకరూపములఁ బొందిన యీశ్వరునకై తెలిసి

యో తెలియకనో చేయఁబడుచున్నది. ఏహుపమున నేభావమున నీశ్వరుని సమీపింతుమో యాహుపమున నాభావమున మన దాన మతఁడు ప్రతిగ్రహించును. ఫలము సహితము కర్మనుబట్టి కర్మోద్దేశ్యమునుబట్టి యుండును. సమస్తేతరదానములు గొప్పశక్తులకు దేవతలకర్పించిన క్షణభంగురములు. అనంపూర్ణములు. అహంకార యుతములు. వానిఫలములు సహితమనంపూర్ణములే ; యహంకారయుతములే, క్షణభంగురములే. అనుమానించక ధారాశముగ భక్తిజ్ఞానములతో నాత్మకు, సర్వోత్తమునకు, సర్వేశ్వరున కొనంగి నదే పూర్తిగా నంగీకరింపఁబడును. అట్లు తన్ను దాదానముచేను కొన్న జీవునకు దేవుఁడు తన్నిచ్చుకొనుచున్నాఁడు. అత్మకు కను గొందుము. సర్వోత్తముని పొందఁగలము. సర్వేశ్వరుని జేరఁగలము.

గీత మన సమస్తజీవితమును వ్యక్తిగల దానముగాఁ గాని యీశ్వరున కెడతెగని భక్తియుక్తమగు నాత్మార్పణముగాగాని మార్చమనుచున్నది. మన సమస్తకర్మలు కొద్దివికాని గొప్పవికాని సాధారణమైనవికాని యసాధారణమైనవికాని యహంకారమునకు వెలినున్న యీశ్వరున కిచ్చుచున్నామని సమర్పణ వ్యక్తితోఁ జేయవలెను. మన మిచ్చునపు డిచ్చునదియెట్టిదైనను ప్రతిగ్రహీత యెట్టివాఁడైనను సమస్తమందున్న దివ్యమూర్తికి దేవున కిచ్చుచున్నామను వ్యక్తి మన కుండవలెను. మనము భుజించునపుడు వానికేనివే దించుచున్నా మను జ్ఞాన ముండవలెను. స్థూలపరత్వ సంతృప్తియ నుమాట విడువవలెను. మానవజాతికో, మనకో, యితరులకోగొప్ప కార్యము తలపెట్టినప్పుడు, జాతి మనము పరుండనుమాట విడిచి, యెవరివలన సమస్తకాంక్షలు ప్రయత్నములు సాధ్యమగుచున్నవో యెవరియందట్టి కాంక్షలు ప్రయత్నములు జరుగుచున్నవో, యెవరి కొఱకట్టి కాంక్షలఁ బ్రయత్నముల స్వభావము (Nature) మన యొద్దనుండి స్వీకరించి యర్పించుచున్నదో యట్టి సర్వేశ్వరున కనంతసకుఁ బరమోత్తమునకు నివేదించుచున్నా మనుత్యాగభావ ముండవలెను. స్వభావ మేకార్యములఁ జేయుచుండగా మనము వానికి

సాక్షీభూతుల మగుచున్నామో యట్టి విషయముల సహిత మావ్యక్తితోనే చూడవలెను. “మన యుచ్ఛ్వాస నిశ్వాసముల హృదయ సంచలనముల నట్టిత్యాగములనే భావించవలెను.

ఇట్టి భావాభ్యాసముల వలన మనలత్యౌర్ధ్వమునకు మిక్కిలి ముఖ్యమైన మూడు ఫలములుకలవు. (1) భక్తివర్జితమై యిట్టిశీఘ్ర ప్రారంభింపఁబడినను తుద కది యుత్తమపరిపూర్ణభక్తినే తప్పక నిచ్చును. సర్వవస్తువు లందీశ్వరుఁ డున్నాఁడను వ్యక్తి, మనభావ కర్మలందుఁ బ్రతిక్షణ మిశ్వరునితో నైక్యమొందుట, మనస్థితి నంతయు నీశ్వరునకు సమర్పణఁజేయుట, యీయోగాభ్యాసమం దంత ర్భూతములు. భావమం దెడతెగని యీత్యైకభక్తిని నిలుపుటచే దివ్యతమునిపై నుత్తమభక్తిప్రేమలు తప్పక నావిర్భవించును. వానితోపాటు సమస్తజనులందు భూతములందు జంతుజాలములందుఁ బ్రేమయుద్భవించును. గనుక నీమార్గము పరిపూర్ణభక్తిమార్గ మనవచ్చును.

(2) దీనితోపాటు సమస్తము తానని, యీశ్వరుఁడు సర్వమందున్నాఁడని, సర్వ మీశ్వరునియం దున్నదని, సర్వ మీశ్వరుఁడేయని సదా స్మృతిభ్యాసములందుఁ గలవు. ఎడతెగని యీస్మృతిభ్యాసము, లెవ్వఁడు స్వయమగుటచే సర్వవివిధాకారముల కతీతుఁడయ్యెనో, యట్టి స్వయంప్రకాశమాన సర్వవ్యాపకుఁ డొక్కఁడే యను నవిచ్ఛిన్నపరిపూర్ణజ్ఞానమవి తప్పక తుదకిచ్చుచున్నది. మన మేదిచూచిన విన్నఁ దెలుసుకొన్న నతఁడేయనిగ్రహింతుము. గనుక నీమార్గము పరిపూర్ణజ్ఞానమార్గ మనవచ్చును.

(3) మనతో సంబంధము కలదని సమస్తజీవరాసులకొఱకు, మనుష్యజాతికొఱకు, దేశముకొఱకు, కుటుంబముకొఱకొ, నిరుగు పొరుగువారికొఱకు, భిన్న భావముతోఁ దనకొఱకుఁ గాక, నీశ్వరుని కొఱకు నీశ్వరున కుద్దేశించి సమస్తము చేయఁబడుచుండుటచేత త్యాగమను నీయోగాభ్యాసము సమస్తకర్మలయం దహంకార వినాశ మొనరించుచున్నది. ఈసమస్తకర్మల జీవితముల దేవుఁడు తనకుఁ

దానివేదించుకొనుటయని తుదకు గ్రహింతుము. గీతలోఁ జెప్పబడినట్లు బ్రహ్మచుండు బ్రహ్మముచే బ్రహ్మమునకు బ్రహ్మోర్పణము చేయఁబడుచున్నదని యనుభవము కలుగును. గనుక సీమార్గము పరిపూర్ణకర్మమార్గ మనవచ్చును. పరస్పరసంబంధములగు సీమూఁడు మార్గములు త్యాగముచే నేకవిధానముగా స్వతసిద్ధముగానే చేయఁబడుచున్నవి.

మనము బహుముఖముల నాత్మజ్ఞాన మొందఁగోరినయడల ప్రతిమార్గమునకు సాధ్యమైన సంపూర్ణ విషయముల వెలిబుచ్చుటకు సరియైన ప్రయత్న ముండవలెను. ఈశ్వరుఁడు బహుముఖముల నావిర్భవించుచున్నాఁడు. వివిధ మూల్యరానుభవముల సమ్మేళన మొనర్చుటయందు మన నిజపరిపూర్ణత్వమున్నది. ఈసంకలనమున కిదే యావత్ప్రయోజనము. దాని యుపయోగము.

ఈశ్వరజ్ఞానవిషయమై గీతవివిధస్థితుల స్వీకరించుచున్నది. మొదటివిషయ మూల్యరుని శుద్ధతత్వములేవో బ్రహ్మాండముతో వానికిగల ముఖ్యసంబంధములేవో తెలిసికొనుట. అట్టి పరిజ్ఞానము లేకున్న నిజజ్ఞానము కలుగనేరదు. ఆశుద్ధతత్వమే సృష్టింపబడిన యాత్మస్థితి. ఆసంబంధమే సృష్టింపబడిన స్థితులు. ఆశుద్ధతత్వమే యభవస్థితి. ఆసంబంధమే పరిణమించుట. ఇదియొక సూత్రము, వేదాంతశాస్త్రభావము. కాని యోగాభిప్రాయము భావముకాదు. అనుభవము. కాబట్టి సర్వవస్తువులం దేదనివసించుచున్నదో, దేనియందు సర్వవస్తువులుండి పనిచేయుచున్నవో యట్టి సత్యాసంతప్రత్యక్షపదార్థమును బ్రత్యక్షముగాఁ జూచి యనుభవించవలెను. గీత బోధించు దివ్యజ్ఞానసూత్ర మేమనగా నాత్మమందు సర్వస్థితులను, సర్వస్థితులం దాత్మను గ్రహించుటమాత్రమేగాక బ్రత్యక్షమునఁ జూచుట.

సమస్తవస్తువులం దాత్మయేకరూపమున నున్నది. అది యేకరూపముగు ప్రత్యక్షము. వివిధవస్తువులందు వివిధముకాదు. నేను దానిని నాలోఁ దెలిసికొనవచ్చును. తిరువాత నాలోఁ బ్రపంచమును గాంచి, ప్రపంచము నేనని భావించి, సమస్తజంతుజాలముతో నన్ను

సమన్వయముచేసికొనవచ్చును. దానికొకట మొదట నితరులతో వెతుకక నాలో వెతకెదను. అచ్చట దానిఁ గనిపెట్టి తెలిసికొనుట సులభము. చూడగానే యాయాత్మయం దహంకార మణగకున్న నాజ్ఞానము నిజమైనదిగాక యసంపూర్ణమై యుండును. నాలోనేచ్చట నో యహంకార సంబంధియగు నభ్యంతరముండవలెను. లేకున్న నేను మొదటనే దానిని ప్రసించమందు నితరులందుఁ జూడఁగలను. సర్వమునకు స్థానమై నిజమున కితరులతో సంబంధములేని శుద్ధస్వాధ్యాయం భువుగాఁ దెలిసికొందును. కాబట్టి దానియందు మదీయ వ్యప్తిస్వరూపవ్యక్తి నశించుచున్నది. ఏవిషయముతోఁ బ్రారంభించిన దరువాత కేవల సత్యత్వసమస్తసత్యత్వముల రెంటిని బొందవలెను. తన స్వస్వరూపస్థితియందున్న యాత్మను సమస్తజంతుజాలమందున్న యాత్మనుబొందవలెను.

కాని యాత్మ యిట్టివాఁడని తెలిసికొన్న మాత్రముచాలదు. ఈశ్వరుని నిర్గుణముగా నవ్యక్తప్రసన్నముగాఁ దలచి, యతనికి సగుణత్వము మనతో సంబంధములేదన్నయడల మనము జ్ఞానమును వృద్ధిచేసి మనస్సును దృప్తిచేయవచ్చుచేకాని హృదయము నసంతృప్తితో విడుతుము. భక్తిప్రేమలు పరిపూర్ణత్వకై మనకిచ్చు సమస్త ఘనవిషయములఁ గోల్పోదుము. మన జ్ఞాన మసంపూర్తిగానే యుండును. మానసమపేక్షించు నిర్మలాత్మజ్ఞానము మనకువచ్చును గాని హృదయకాంక్షితమగు దేవుని జానవైభవము మనకుఁ గలుగదు. హృదయమానసా తీతమగు నిజజ్ఞానమందు హృదయమానసములు రెండు సమన్వయ పరిపూర్ణత్వముల నొందియుండును. హృదయమునుగాని మనస్సునుగాని యశ్రద్ధజేసి నిరాకరించితిమి పరిపూర్ణత్వమొందఁజాలము. కాబట్టి యాత్మను దెలిసికొనుటమాత్రమేగాక ప్రభువును తెలిసికొనుట, యనగా, దేవుని సగుణత్వనిర్గుణత్వములఁ దెలిసికొనుట యావశ్యకమని గీతచెప్పుచున్నది.

దివ్యసగుణత్వ మనగా నవ్యక్త నిర్గుణ నిర్విషయపదార్థముగాక, నసంతమగుటచేఁ బ్రత్యేకానుభవాతీతమైన బ్రత్యక్షసజీవ

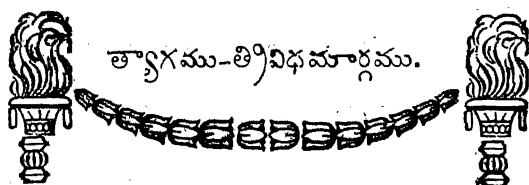
పురోషుడు. కాని యాయనుభవములకు వేరైనవాఁడుకాఁడు. సర్వానుభవసంబంధములతో ముఖ్యముగా మనము మనుష్యులమగుటచే మానుషానుభవసంబంధములతో నిండినవాఁడు. దేవుడు మనుష్యుని వెలివేయుటలేదు. మనుష్యుని తనలో నిముడ్చుకొనుచున్నాఁడు. మన మానుషత్వము ననుసరించి దేవునెఱింగినఁ దప్పులేదు. దేవునకు మనుష్యవృత్తుల నారోపించినఁ దప్పు కానేరదు. మాచే ముఖ్యమని యొకవిషయమును నమ్మి యనంతముని యితరవిషయముల విడిచినఁ దప్పు జేసినవారమగుదుము. గనుక హిందూయోగములు మానుషవృత్తుల నంగీకరించుచున్నవి. స్నేహితునకు స్నేహితునకుఁ గల సంబంధము, సేవకునకు యజమానునకుఁగల సంబంధము, తల్లిదండ్రులకు శిశువునకుఁ గల సంబంధము, శిశువునకుఁ దల్లిదండ్రులకుఁగల సంబంధము, ముఖ్యముగాఁ బ్రియునకుఁ బ్రియురాలికిఁగల సంబంధముల నతనికిఁ గల్పించినవి. వీనిమూలకమునఁ దర్కవిచారణకు వెల్లడికాని కొన్ని రహస్యముల మన మెరుగఁగలము. అవ్యక్తమగాఁగోహ్యమనిర్వచనీయమగు దానికై ప్రయత్నించుటకంటె యిందైన సంబంధముల గీత యొప్పుకొనుచున్నది. ఎత్తైన మన పరిపూర్ణత్వమున కవి ముఖ్యముగా నావశ్యకములు.

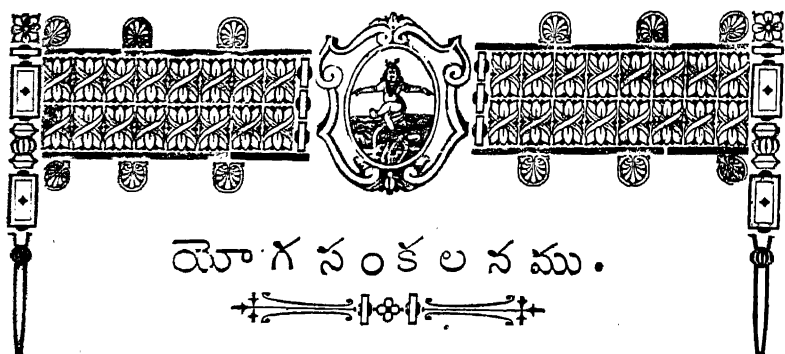
కాబట్టి దైవము సమస్తభూతముల కీశ్వరుఁడు, స్నేహితుఁడు, పూజార్హుఁడని గ్రహించి సమీపించి యనుభవించవలెను. ఇది యతని స్వస్వరూపమందు మాత్రమేకాదు. మానవాకారమందు సమస్తభూతములందు దాగినవానిగా సహితము తెలిసికొనవలెను. అందరిలోఁ గాపురముచేయువాఁడు మనకు గోచరుఁడు గాకున్ననొక్కఁడే, యతఁడే. ఈవిధమున భిన్నత్వము తెలుసుకొనుచున్నాము. అతీతేకత్వాను భవమొందుచేగాక, నేవీలేకున్న భూమిపైజీవితము సాధ్యముకాదో యట్టి వివిధసంబంధములతో సమన్వయముగాంచిన హృదయమందు బ్రహ్మమును స్వీకరించుచున్నాము. అట్టి సంబంధములాయేకత్వమందుఁ బరిపూర్ణత నొందుచున్నది.

ప్రపంచముతో దేవునకుఁ గలసంబంధములయందుఁ గ్రియల
యందు దేవుని తెలిసికొనవచ్చును. కర్మమార్గమునకు మిక్కిలి యను
గుణ్యమగు జ్ఞానమిదియే. ఇందుసహితము సగుణనిర్గుణములు కలవు.
జ్ఞాన జీవుఁడు (conscious soul) స్వభావజీవుఁడ (Nature soul)
నఁబడు పురుషప్రకృతుల జ్ఞానమే నిర్గుణజ్ఞానము. ఏది తెలిసికొనునో
యనుభవించునో యది నిర్గుణపురుషుఁడు. ఏదివనిచేయునో, జ్ఞానా
నందానుభవములఁ గలిగించునో యది ప్రకృతి. ప్రతిజంతు వెవని
యనఁపూర్ణావిర్భావమగుచున్నదో యట్టివాఁ డీశ్వరుఁడని గ్రహిం
చుటే పురుషుని సగుణజ్ఞానము. అతని యావిత్భావహేతువగు శక్తి
యను జ్ఞానమే ప్రకృతి సగుణజ్ఞానము. మొదటిది యనగా నిర్గుణ
జ్ఞానము, క్రియావిర్భావములకు బద్ధుఁడు కాని పురుషునియొక్క
నిర్మలజ్ఞానమందు జీవుని నిలుపుటకు నాజీవుని క్రియావృత్తులనుండి
పైకిలాగుటవలనఁ గలుగుచున్నది. రెండవది యనగా సగుణజ్ఞాన
ము, భక్తి జ్ఞానములద్వారమున నీశ్వరుని దెలిసికొన్న బిమ్మటఁ దా
నీశ్వరున కుపకరణముగాను బ్రతినీధిగాను గర్మలస్వీకరించి, మన
కొఱకుఁ గాక నీశ్వరార్థమువానిఁ బ్రతిగ్రహించి, యహంకార సంజ
నితకాంక్షఁగాక సుత్తమ ప్రేరణాను గుణ్యముగ నాకర్మలఁ జేయు
టవల్లఁ గలుగుచున్నది.

భక్తికర్మల స్వీకరించి నానిని సిద్ధి నొందించి తాను వానిచే
సిద్ధి నొందుచుఁ బరిపూర్ణజ్ఞాన ముత్పన్ను మగుచున్నది. అట్టి జ్ఞాన
మువలన బహిర్జీవితము బ్రహ్మాండము దేనిరూపాంతరములో యట్టి
దానియందు సిద్ధి మొంది జీవితముతో బ్రహ్మాండముతోఁ బూర్ణ
సంబంధము కలవార ముద్భవము.

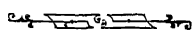

యోగ సంకలనము.

ఆజన అధ్యాయము.

తి ౧ విధ నివేదనలు.

మన త్యాగము దేనికి నివేదించుచున్నామో దానిపరిపూర్ణ జ్ఞాన మిట్టిది. భక్తిప్రేమకర్మల త్యాగముదానికి నివేదించుచున్నాము. కర్మత్యాగ మనగా బహిఃకర్మల త్యాగము. అంతరవృత్తుల త్యాగము. మనయంతస్థితియందు త్యాగాధిపతితో మన మేకత్వ మొందునటుల నాత్మపరిపూర్ణత్వమే యాత్మశీక్షయే యంతరవృత్తుల త్యాగము. ప్రాచీన వేదాంతము నిరూపించిన యుత్తమకర్మణ్యత్వమిదియే. (Objective). అమరత్వ మొందనున్నట్టి, ప్రకాశమానజ్ఞాన మొందవలసినట్టి, బ్రహ్మాండప్రేమానందములఁ దన్మయత్వ మొందనున్నట్టి, యుత్తమాధికారస్వస్వాధికారముల నొందనున్నట్టి మన స్వభావమందు సాదృశ్యమువలన మనయావిర్భావమందేకత్వ మొందునటుల యాత్మపరిపూర్ణత్వమే యాత్మశీక్షయే యంతరవృత్తిత్యాగము. వేదఋషులచే బాడఁబడిన త్యాగమిదియే.

జ్ఞానముయొక్క త్యాగము ద్విస్వభావము గలది. దానికార్య సాధనము స్వయంప్రకాశుఁ డగు నద్వితీయుని జ్ఞానముగాఁ బరిణమిం

చును త్తమశాస్త్రము కావచ్చును. లేక ప్రపంచావిర్భావముం దద్వితీయుని జ్ఞానముగాఁ బరిణమించు సామాన్యశాస్త్రము కావచ్చును. ఇవి రెండు బాగుగా వేరుచేయఁబడినవి. మతవేదాంతము లీమొదటిదానినే గ్రహించితమమహాన్నత స్థానములనుండి, క్షణభంగురములకై ప్రయత్నించు ప్రాప్తించికవిషయముల నీచములని యశ్రద్ధతోఁ జూచుచున్నవి. శాస్త్రములు, కళలు జీవితము రెండవదానినే గ్రహించుచున్నవి. తమతోటిపాటి మతవేదాంతము లుత్తమములని పరిశ్రమజేయు విషయముల నసహ్యతతో నపనమ్మికతో నిష్ప్రయోజనములని యసత్యము లని చెప్పుచున్నవి. కాని యఖిండుఁ డద్వితీయుఁడగువాని కీభిన్నత్వ ముండవలసినదేనా? ఒకటినొకటి సంపూర్ణిచేసికొను నీరెండుశాస్త్రములకు విరోధభావ ముండవలసినదేనా? ఉత్తమజ్ఞాన మత్యవసరమైనది. అది లేకున్న సాధారణశాస్త్ర పరిశ్రమ లన్నియు నజ్ఞానము నిర్బంధ మన్యదేవతలకుఁ గ్రమము తప్పి నివేదింపఁబడు త్యాగము లగుచున్నవి. గనుక పూర్ణయోగము నమస్త మంగీకరించు భగవద్భక్తి భగవత్కార్యముల నిరాకరించవు. అయీశ్వరకార్యము లతనిస్వప్నములేయైనను వానిని హీనముగాఁ జూడవు. మనుష్యునం దతఁడు తన కేర్పరుచుకొన్న బహుముఖ విజయ మను ఘనకార్యమునకు వెనుకఁదీయవు. ప్రపంచమందలి మనకర్మలు జడస్వభావమును మోహించి బానిసయై బంధింపఁబడి నజీవునిచేఁగాక, స్వతంత్రుఁడగు జీవునిచే సరియైన భావజ్ఞానములతో నీశ్వరుని శ్వరునకు నివేదించవలసియున్నది.

సమస్తశాస్త్రములు జ్ఞాన జనకములు. వస్తావకారధర్మములఁ బరీక్షించు మానసిక స్థూలశాస్త్రములు, మనుష్యవశుప్రాణములకు సంబంధించిన శాస్త్రములు, రాజకీయశాస్త్రములు, శబ్దశాస్త్రములు, చరిత్రములు, మనుష్యునకు నివాసస్థానమైన నీప్రపంచమును శోధించి స్వాధీనపర్చుకొను ప్రయాసలకు సంబంధించిన శాస్త్రములు, కవనము, చిత్రలేఖనము, శిల్పము మొదలైన సుందరమగు సుత్తమకళలు సంపూర్ణనివేదనకు సర్వము పనికివచ్చునవే. గాన వానిని దేవుని తెలుసుకొనుచున్న మానుష దివ్యజీవితమునుండి వెలి

చేయకూడదు. వాని సన్నిధిని త్యాగముకొఱకు సాధించవలసినదే. ఈశ్వరుడే వాని ప్రయోజనము. వాని యంతరార్థము. మానసిక స్థూలశాస్త్రముల నభ్యసించుట కుద్దేశ్యమునకు మృగవస్తువులం దీ దేవుని కనిపెట్టి తెలిసికొనుటకై యుండవలెను. అనుభవముతో సంబంధించిన శాస్త్రముల (Practical science) నభ్యసించుట కుద్దేశ్యము దేవుని మార్గములలోఁ బ్రవేశించుటకు, మనకు నియమం పఱచినపనికి సుచకరణములు సాధనములేనియన్నవో తెలిసికొనుటకు, తెలిసికొని యాజ్ఞానమును మనుష్యుని యధికార సంతృప్తి సంసిద్ధులవృద్ధికొఱకు సువయోగించుటకునై యున్నది. సౌందర్యానందమునకేగాక- దేవుని లక్ష్యార్థార్హమైన రూపములందు నతని నియమములందు, మనుష్యులందు, జంతువులందు, వస్తువులందు దేవుని వెల్లడించుటకై యుండవలెను. మతమునకుఁ గళలకు (arts) నత్యంతసంబంధము కలిగించు శాస్త్రము సరియైనదే. మతమెంత విపులమై ధారాళ గ్రహణశక్తి కలిగియుండునో యంతయెక్కువగా సమస్తవస్తువులందు దేవునికిఁ గల మతమును దనలోఁ గలిగియుండును. కళలు సహితమెంత ప్రకాశమానమై శక్తియుక్తమై యగాధమై యుండునో యంతయెక్కువ యామతమునే కలిగియుండును. ఈ తత్వమే వ్యష్టిసమిష్టిజీవితమునకు సంబంధించిన శాస్త్రములకుఁ గళలకుఁ గూడ వర్తించును.

ఉత్తమోత్తము నెరిగిన వారికీకార్యములతో నవసరము లేదు. పరిపూర్ణజానమున్నయడల నీకార్యముల విడచిపెట్టడు. భగవంతుని గార్యసంఘ మనఁబడు నీప్రపంచమును నడుపుట కీశ్వరుడెట్లు స్వయముగాఁ గర్మలఁజేయుచున్నాడో యట్లే యతఁడుచేయుచున్నాడు. జ్ఞాని తాను కర్మజేసి యజ్ఞానులకు దారిజూపమని గీత చెప్పుచున్నది. అట్లు చేయుటవలనఁ బ్రపంచము తన యూర్ధ్వగమనమందు వృద్ధిగాంచును. మనుజులు, దేశవాసులు తామసాధిక్యతఁ వల్ల సంభవించు దుఃఖికరమైన నాశమందు మునుగకుందురు.

క్రియాశూన్యత్వమును నజ్ఞానమందుఁ బడకుండును. “నాకు లేనిది సంపాదించుకొనవలసినది లేనందున నాకుఁ గర్మలఁజేయుట కావశ్యకతలేదు. కాని ప్రపంచమందుఁ కర్మలఁ జేయుచున్నాను. నేను కర్మలఁ జేయకున్న సమస్తధర్మములు చెడును. లోకములు కల్లోలములో మునుగును. ఈనాజనుల నశింపఁజేసినవాఁడ నగుదు” నని ప్రభువు గీతయందుఁ జెప్పినాఁడు.

ప్రాచీన వేదాంతబోధయొక్క తత్వముఁ దెలిసికొన్న నది యనిర్వచనీయునికంటె నితరములగు వస్తువులందు శ్రద్ధతగ్గించదు. శాస్త్రముల గళల జీవితములఁ బాడుచేయునది కాదు. కాని వానికి వ్యవలసిన స్థానము గౌరవము వానికిచ్చి, యజ్ఞానముతో వానిననుభవించుటకు మారుగా స్వతంత్రానందములతో ననుభవింపఁజేసి, జ్ఞానమందుఁ బూర్ణసృకాశత, యభ్యాసమందుఁ బూర్ణశక్తికలిగించుటకు శక్తిప్రకాశముల నిచ్చుచున్నది. అపునరమేదో దానినే మొదట నదా యభ్యసించవలెను. వీని నన్నిటిని స్వీకరించి దానితోఁ గలుపవలసిన యవసరమంతగా లేదు. వాని నన్నిటిలో దివ్యానందభావము ప్రవేశబెట్టవలెను. సర్వవ్యాపకుడైన యీశ్వరునిసర్వస్వీకారమగు భక్తిని వానిలోఁ బ్రవేశఁబెట్టవలెను. ఎందు కనగాఁ బ్రేమదానము సర్వసమమై, పూర్ణమై, సర్వబంధవిముక్తిగాంచి నప్పుడే నిజమైన పరిపూర్ణత్వ మొందుచున్నది.

హీన వస్తువున కర్పించనీ, యజ్ఞానముతో నివేదించనీ యాభక్తి ప్రేమలు మంచివే. ఈప్రేమసహితము వృద్ధిశీఘ్రముకగును. దాని హద్దులో యిది యంధమగు కించిత జ్ఞానము. ఏదో యొకదేవతను విగ్రహమును, మనుష్యుని, లత్యైర్థమును జూచుట నింశ్యము కాదు. ఇవి లేకున్న మమవ్యజాతి వీని నిజతత్వ మెఱుంగఁజాలదు. మనవృద్ధిసాపానముల మన మొప్పుకొనవలెను. భక్తిని హృదయమందు నిజతత్వమును నెలకొల్పునంతవరకుఁ దెలిసినవాఁడా విగ్రహమునుఁ బగులఁగొట్టుటకుఁ ద్వరపడఁడు. ఉత్తమనిజభక్తియందు సహిత మొకలత్యైర్థ ముండవలెను. దానినిర్మించుకొనుట కీవస్తువు

లావశ్యకములు. సమస్తాకారావిర్భావముల కతీతమైన దానిని దెలిసికొన్నను, జడమందు మనుష్యునందు సంఘమందు మృగమందు వృక్షమందు పుష్పమందు మన చేతిపనులందు దేవునకు నమస్కరింపకున్న మనజ్ఞాన ప్రేమలు పూర్తికానేరవు. అప్పుడు స్వభావశక్తులు జడమైన యంత్రముచే నిర్మింపఁబడు విషయముగాక సర్వముతానైన దేవుని యొక ముఖముగా మనకుఁ దోచును.

తుదకు పూజపరబ్రహ్మమునకు నివేదింపఁబడును. కాని యీ శ్వరుఁ డెచ్చట దాగుచున్నాఁడో, యెచ్చట నావిర్భవించుచున్నాఁడో, యామానుష తనుత్రయమందు జడమందు నీశ్వరునకు నివేదించని యెడల నాపూజ పూర్తికాదు. అజ్ఞాన మాచ్ఛాదించును. వికార మొందించును, బంధించును. గనుక యనంపూర్తి పూజమానసస్థూలవిగ్రహమును గల్పించు మతము. నిజతత్వమున కజ్ఞానమను మనుకు వేసి తనలో దాచి సంరక్షించుచున్నది. తుదకు నిజతత్వమును బోనణచి విగ్రహమును నిల్పుచున్నది. కాని ప్రత్యేకజ్ఞానజనిత గర్వముసహితము హద్దే. అభ్యంతర మే.

ప్రేమానందములందుఁ బూజ సంసిద్ధి నొందుచున్నది. భక్తి మార్గముయొక్క గమ్యస్థానమున స్వయంప్రకాశుని యతీతప్రేమానందములు మనకై యెదురుచూచుచున్నవి. అప్పుడు సర్వభూతములకొఱకైన సర్వవ్యాపక ప్రేమసహితము మనకై యెదురుచూచుచున్నది. ప్రతిముసుకులోఁ బ్రహ్మానంద సౌందర్యభరితుడగు నీశ్వరునిజూచి కౌగలించుటచే నతని యనం తావిర్భావములందు సర్వవ్యాపకానందము జనించుచున్నది. ఆకార రూపములకుఁ గల భేదభావము లాయాకారరూపాంతర్గతుడగు నద్వితీయుని గ్రహించిన హృదయమును భాదించనేరవు. ఆత్మపరత్వ శూన్యుడగు కర్మేష్టియొక్క జ్ఞానియొక్క సర్వసమత్వము దివ్యప్రేమ యనఁబడు నింద్రజాల స్పర్శచే సర్వాలింగిత పరవశత్వముగా మార్పబడుచున్నది. ఏలననగా సమస్తవస్తు సముదాయము ప్రియుడగు నీశ్వరుని శరీరములు. ఆటవస్తువులు.

పూజావిధానములందు సహితము భేదములు సాపానములు కలవు. “మనఃపూర్వకముగ పత్రపుష్పఫలతోయముల నెవడిచ్చిన వాని భక్తిపూర్వకమైన నివేదననే పుచ్చుకొని రుచిచూతును.” క్రియలు విధులు ముఖ్యములుకావు. ఉద్దేశ్యము ముఖ్యము. బాహ్య పూజ మానసపూజయని పూజద్వివిధము. విగ్రహము లర్చనవిధానములు స్థూలసాధనములు. వానివలన మనుజుఁడు తన హృదయానురాగమును నిర్నయించి స్థిరపరుచుచున్నాఁడు. హృదయానురాగమే లేకున్న నట్టి పూజలకర్థమే లేకపోవును. సాధారణముగా సమస్త విధులు కొంతకాలమునకు వాని నిజతత్వమును గోలుపోయి నామావసిష్టములగుచున్నవి. వానియర్థము తెలిసికొనువారికే యవిశక్తియుక్తములు. కాని విశేషజనము విగ్రహవిధుల మూఢభక్తితో మతవిధులని చేయుచు వానినిజతత్వమును మరచిపోవుచున్నాడు. అందుచే తుదకవి మారవలసినదే. మూలకుఁ గ్రోయబడవలసినదే. కాని బాహ్యవిగ్రహవిధులతోఁ బనిలేనివారు కొందఱుమాత్రమే కలరు. అట్టివారికి బాహ్యము లానందకరములు, సుందరములు, సత్యములు. విగ్రహాదు లంత్యము వరకుండునవే.

అయినప్పటికి క్రియారూపకమగు పూజ గొప్ప మహోన్నతత్యాగ మగుచున్నది. ఇచ్చట భక్తిమార్గము కర్మమార్గముతో నేకమగుచున్నది. కర్మమార్గమందు మొదట లేనట్టియు, వృద్ధికి ఫలముగా తరువాత కలుగునట్టియు ప్రేమానందముల భక్తిమార్గము దానికి కలిగించుచున్నది. మనుష్యజాతియందుఁగల ప్రేమతోను, దేవుని యావిర్భావమగు ప్రపంచమందుఁగల ప్రేమతోను జేయఁబడు కర్మ లీయోగమునకుఁ జెందినవి. అట్టి కర్మల పరిపూర్ణత్వమీయోగపరిపూర్ణత్వమునకు సహకారి యగుచున్నది.

విగ్రహవిధులకు లోన యంతరనివేదనకలదు. అది మన రాగాదుల నన్నిటి నీశ్వరునకు నివేదించుట. అట్టి నివేదన విగ్రహవిధులకుఁ బూర్ణమైన యాధిక్యతకలిగించుచున్నది. సమస్తానురాగములు ప్రేమానంద రూపములై పరిణమించుటచే నీనివేదన మను

మ్యుని శుద్ధిచేయుగొప్ప శక్తిగా నున్నది. మనుష్యునందు, సమస్త జంతువులందుండు దేవున కిచ్చుటచే నీనివేదన సోదరభావముకన్న గాఢమైన శక్తియు క్తమైన నిజమైన పూర్ణసమత్వమునకు మూలమగుచున్నది. ప్రపంచముతో నందలి భూతములతో నేధర్మశాస్త్రమున కలవిగాని సమరసత్వము దెచ్చుచున్నది.

ఈమానస పూజయొక్క సమాప్తియేడ్చి యనగా నీశ్వరునందుఁ బూర్తిగా నైక్యమగుట. ఇచ్చట భక్తిమార్గము జ్ఞానమార్గముతో నేకమగుచున్నది. బంధవిముక్తిగాంచిన మానసమునకు స్వర్గ మనఁబడు నిర్మల ప్రశాంతస్థిమితములకుఁ దోఁడుగా భక్తియోగము జ్ఞానయోగమునకుఁ జూరుకైన బరవశత్వ మిచ్చుచున్నది. ఈయైక్యము సమస్తభేదములఁ దనలో నిముడ్చుకొనుచున్నది. వాని వలనఁ జెడదు. తగ్గదు. ఈశ్వరునియందు జీవుని యైక్యముతో నేర్పడు సమస్తభూతములం దైక్యమాజీవ పరిపూర్ణత్వవిలాసమే.

భక్తిమార్గము సమస్త మనుష్య సంబంధముల నుపయోగించి దైవికములుగా మార్పునని తెలిసికొంటిమి, భక్తిమార్గముపూర్తిజెందినపుడు సహిత మీశ్వరునం దైక్యము పోగొట్టుకొనక యా సంబంధములలో నున్న భేదవిలాసమున కానందించును. సంబంధోద్దేశ్యముఁ దీర్చిన ప్రేమాద్దేశ్యమును గనిపెట్టుటవల్ల, సమస్తవస్తువులం దాయీశ్వరుని పొందుట కీసంబంధము నుపయోగించుటవల్ల భక్తిమార్గము మనుష్యప్రాపంచిక సంబంధముల నన్నిటిని స్వీకరించును. అప్పుడు యోగమునకు మరల ప్రాణప్రతిష్ఠ జేతుము. ఏల ననగా ప్రాణము త్రివిధసూత్రము. విభజింప నలవికాని తీతయము.

ఇలాపేక్షలేని యాత్మపరత్వ శూన్యమగు కర్మలక్ష్యార్థముగా మనము ప్రారంభించుచున్నాము. కర్మయోగమునకు నిజతత్వమిదే. కామప్రేరేపణకుబదులుగా మనలో సమస్తభూతములలో నున్న నీశ్వరున కర్పణముగఁ గర్మాచరణధర్మమును భక్తిమార్గముతోఁ గలిపెదము. తరువాత మనయందలిలో నున్నఁ గర్మాధిపతితో

బరమోత్తమేచ్ఛతో మనకర్మల నైక్యమొందించుటే మనపని. అప్పుడు కర్మమార్గము జ్ఞానమార్గముతో సహిత మేకమగుచున్నది.

కామరహిత మాత్మపరత్వ శూన్యమైనకర్మ, సర్వఫలానుభవములందు జీవున కుండవలసిన సమత్వముపై నాధారపడియున్నదని గ్రహించియున్నాము. అట్టి సమత్వము లేకున్న నాత్మపరత్వ కామము లుండక తప్పదు. మనము సమస్తవస్తువులం దీశ్వరునిజూచి తిమా యీసమత్వము సర్వభూతములకు, సర్వవస్తువులకు వ్యాపించుచున్నది. సుఖదుఃఖముల, జయాపజయముల, గత్తసుఖముల, నైశ్వర్యదారిద్ర్యముల సమముగాఁ జూచుటేగాక, నరమృగముల, నుత్తమాధముల, సజ్జనదుర్జనుల, శత్రుమిత్రుల, సమముగాఁ జూడవలెనని గీత చెప్పుచున్నది. మనము కల్లుమూసుకొని భిన్నావిర్భావములయొక్క వ్యక్తిలేక యుండవలెననికాదు. ఈభిన్నాకారములలో నద్వితీయుండగు నీశ్వరుని తెలిసికొనమని, దేనినిజీవుఁడు తెలిసికొనుచున్నాఁడో దానిని హృదయన్వభావము లనుకరించునని యర్థము. మన యింద్రియజ్ఞాన, రాగవ్యక్తి, కర్మభావముల నిర్మయించవలసినది పైకిఁ గనుపించు భిన్నత్వముకాదు. ఆయేకత్వమే. అట్లు గాకున్న మన మింకను పైవికారములకు బానిసలమై యుండవలసినదే. సర్వవ్యాపక దివ్యస్వాతంత్ర్య మొందకుండవలసినదే.

అహంకారయుక్తమైన గార్యకరణమున కలవడిన జీవునకభ్యాసమందిదిగొప్పకష్టమై తోచును. ఎందు కనగాఁ నదియాత్మపరత్వమును సంపూర్ణముగాఁ గృజించుచున్నది. మనవికదా యని, మన స్వప్రయోజనములకొఱకు స్నేహితులకొఱకు భావము కొఱకుఁ కర్మలనిక చేయము. అహంకారజనిత ప్రత్యేకత్వమును మనము విడిచి పెట్టితిమి. మనవి యనుకొన్నవాని యందుమాత్రమేగాక మనవికా వనుకొన్నవానియందు సహితము దేవుని జూచుచున్నాము. మనుష్యసేవ దేశసేవ మతసేవలకు ముఖ్యమగు మంచిచెడుల నెన్నుకొనుటకు సహితము మనకు స్వాతంత్ర్యముండదు. మనము సజ్జన దురనుల సమముగా నిష్పక్షపాతబుద్ధితోఁ జూ

తుము. మనము సేవించునెడల, గొండటిలోని యీశ్వరునకన్న వేరనిగాక నందరియందు సమముగా నీశ్వరుని సేవించుము.

ప్రేమ దేశాభిమానముచేయు తీర్థాన మేమనగా మానుష ఘోషముల నిరాకరించి, విరోధముపుట్టించు కార్యములఁజేయక బ్రేమానుభవమైన కార్యములమాత్రమే చేయమనుచున్నది. నిష్పక్ష పాతబుద్ధితో మనుష్యునకు మనుష్యునకు, జంతువునకు జంతువునకు, గల స్వల్పభేదముల లెక్కజేయక ప్రపంచమంతయును బ్రతుకొందించమని కోరుచున్నది. క్రైస్తవమతము బౌద్ధమతము మానుషమతము మతము (Humanitarianism) లన్న నిదే. ఇది మిక్కిలి సుందరమైన లక్ష్యార్థము. కాని గీతాతీర్థానమిదికాదు. అగాధమగు నీ శాస్త్రము భయంకరమై వినాశకరమగు గొప్ప యుద్ధమందుఁ బ్రముఖత్వము వహించి పోరమని యుద్ధమునకు విధించుచు వ్రాయఁబడినది. మానుషమతముచేయు తీర్థానము (అనగా) ప్రేమ జనిత బాహ్యకార్య నిర్ణయము తన స్వకీయముక్తికి ధర్మజ్ఞాన సంతుష్టికిఁ జాలియుండును గాని వృద్ధిఁగొనుటకుఁ బ్రపంచము పడుపాల్లయందు దాని నుద్ధరించమని జీవన్ముక్తునకు నిర్ణయింపఁబడిన గీతా తీర్థానముతో సాటికాదు. ప్రేమ దేశాభిమానములతో మనముచేయు కార్యములొక విషయమునమాత్రమే సహకారులై దుఃఖమును శమింపఁజేయుచున్నవి. కాని యాదుఃఖకారణముల నవి పూర్తిగాఁ దొలగింపఁజాలవు. బాహ్యదృష్టికి సమస్తకర్మ మండెడి యగ్నినుండి వెలువడు బాగవంతి లోపముతోఁ జుట్టు నాచ్ఛాదించఁబడిన దని గీత చెప్పుచున్నది. తత్త్వీయధర్మమైన మానుషయుద్ధము త్యజించి దేశాభిమానముతో సేవించమంటిమా మనస్సునకుఁ గల్గొలము కలుగకపోదు. ఏలననగా యుద్ధముచేయుటవలన సంహారయోగ్యమగు దానికిమట్టుకే హానిచేసినవారమగుదుము. యుద్ధము నిరాకరించితిమా ప్రపంచోద్ధరణమునకు సహాయపడమని సర్వయైన కాలమున నర్హులగు శీవుల నాహ్వానమును నిరాకరించిన వార మయ్యెదము. మనకొను దైవము సృజించిన యీప్రపంచము బహుముఖ

ములు కలది. అతఁడు మన కిచ్చిన సమస్య బహుకరినమైనది. ఆసమస్యయొక్క తీర్మాన మొక విషయమును మాత్రమే యనుసరించుటవలన కలుగదు.

త్యాగముతోఁ జేయఁబడు కర్మసూత్రము కామమునకు మారుగా వేరొక ప్రేరేపణ పుట్టించును గాని యది కర్మల స్వయముగా నెన్నుకొనుటకు వీలు కలిగించుటలేదు. స్వయముగా నెన్నుకొనుట దాని యుద్దేశ్యముకాదు. స్వయముగా నెన్నుకొనుట లన్నియు నెంతశ్రేష్టములు కాని, మనము త్యజించుటకుఁ బ్రయత్నించుదానికి సంబంధించినవే. ఆసర్వ మహంకార మూలస్థానము నుండి నిర్గమించుచున్నవి. కాని యుత్తమస్థితికై మనము ప్రయత్నించుచున్నాము. కాబట్టి గీత పై మెట్టు కనపరుచుచున్నది. మనకర్మలు నిష్కామకర్మలైనప్పుడు, సర్వకర్మల త్యాగముతోఁ జేయనేర్చినప్పుడు, మనము కర్మఫలములఁ ద్యజించుట మాత్రమేగాక సర్వకర్మాధిపతికి కర్మల సహిత మర్పింతుము. అనగా, మనమనస్సు హృదయము శరీరము నిత్యప్రకాశుని సర్వశక్తుని సాధనములగుచుండ నహంకారమునకు మారుగా కర్మనేది యెన్నుకొని చేయించునో యట్టి దివ్యశక్తి దివ్యేచ్ఛ దివ్యతేజస్సు మనలోనికిఁ దెచ్చుకొనవలెను.

ఈలోపున మన ప్రస్తుతవృద్ధి ననుసరించి మనలోనుండు శ్రేష్టత్వముచే నడువఁబడుచు త్యాగముతోఁ గర్మలఁజేయవలయు. ఆశ్రేష్టత్వము మన మనస్సాక్షి కావచ్చును. దివ్యలక్ష్మ్యార్థము కావచ్చును. మన స్వభావముయొక్క యుత్తమధర్మసూత్రము కావచ్చును. ఇవి మనకుఁ దప్పదారిజూపిన సేగిలేదు. ఇతరులకుఁదప్పుగాఁ దోచినఁ లోపములేదు. మనుష్యతర్కమునకు నేరమని కనుపించిన నష్టములేదు. మన మేదిచేయునీ, సర్వవ్యాపకకుడైన నీశ్వరునందు నివసించి, మనలో యహంకారమును గనిపెట్టి విభజించి తొలగించి, వినశక్తికలదేని లోని మనలోన్నతవాక్యమును వినుచు, గపటము

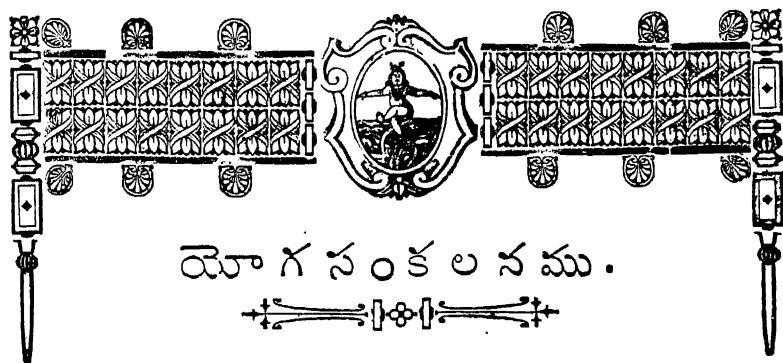
లేక, త్యాగముతో నమృతముతో దానింజేసితిమేని మనకు భయము లేదు. మనము వృద్ధిమార్గముననే యుందుము.

తరువాత సహంకారమునుండి పూర్తిగా విముక్తిగాంచెడు స్థితిరాగలదు. అందు మన మిప్పుడు మనవనుకొనుచున్నవి యీశ్వరుని సాధనములుగా మారును. ఈభావము కర్మయోగస్ఫూర్తికి మిక్కిలి ముఖ్యము. సామాన్యోద్దేశముల కలవి కానిది. గకుకఁ బ్రత్యేక విమర్శ జేయుదుము.

త్రివిధనివేదనలు సంపూర్ణము.

యోగ సంకలనము.

ఏడవ అధ్యాయము.

ధర్మశాస్త్రము.

కర్మయోగికి బనిచేయునప్పు డెట్టి జ్ఞాన ముండవలె ననగా సమస్తకార్యము విభజింపశక్యముకాని మొత్తములో నొక భాగమని యు, సమస్తవ్యప్తికర్మ (personal action) యహంకారజీవునిచే నిర్మయింపఁబడిన ప్రత్యేకవ్యాపారముగాక, విభజింపఁ నలవికాని బ్రహ్మాండకర్మలో (cosmic action) నొకభాగమనియు, సీబ్రహ్మాండకర్మసహితము మనుష్యున కాత్మజ్ఞాన ప్రాప్తికై సృష్టిలోఁ గ్రహింపవచ్చునని స్వయముగా నావిర్భవించుచున్న నీశ్వరుని విభజింపశక్యము కాని వ్యాపార మనియు, జ్ఞాన ముండవలెను. ఈకర్మ యీవ్యాపారము మనకు గోచరించు బ్రహ్మాండకర్మ సముదాయమునకుమాత్రమే చెందినదికాదు. పూర్తిగా వ్యక్తముగాక మనచుట్టు నావరించి యున్న స్థితిచే బలపరుపఁబడుచు, మనవ్యక్తి కతీతమగు గొప్పస్వయంప్రకాశస్థితిచే నాకర్షింపఁ బడుచున్నది. విభజింపఁగూడని యీ బ్రహ్మాండవ్యాపారము యొక్క మొత్తమును నిరాకరించు ప్రతి కర్మవిధానము సంపూర్ణికాని యజ్ఞానవిధానమే.

ఈభావము మనకుఁ గలిగినను జీవమానసములకిదే జ్ఞానమని మనవ్యక్తికి స్థిరముగాఁ దోచినను, బ్రహ్మాండవిషయముతో మన స్వాభిప్రాయచిత్తమురాగకామములకుఁ గల హక్కుల సమాధాన పరచుట కష్టము. విభజింప శక్యముకాని ప్రాణయుక్తమైన నీకార్యము నిర్గుణపదార్థరాశి యనియు, నట్టి పదార్థమునుండి స్వప్రయత్నముచే జీవుఁడు తన మనోచిత్తవృత్తుల కనుగుణ్యమైన నొకదాని నిర్మించుచున్నాఁ డనియుఁ దలచక మానము. మనుష్యునకుఁ దన చుట్టునున్న యావరణమును గురించి సాధారణముగా నిదే యభిప్రాయము. వ్యష్టిభావ మున్నంతవరకు, నాభావము పూర్తిగా వృద్ధికానంతవర కీయభిప్రాయము మంచిదే. కాని మన కెప్పుడు వ్యష్టి వృద్ధితోఁ బనిలేక పోవునో, యేకత్వమునకు, సర్వసమత్వమున కెప్పుడు ప్రయత్నింతుమో యప్పు డీభావమును బూర్తిగాఁ దీసివేసికొనుట బహుకష్టమై తోచును. ఈకార్య మీబ్రహ్మాండకర్మ యహంకారజీవుని బలానుగుణ్యముగా నటి జీవేచ్ఛకు స్వాధీన మయ్యెను నిరాధార నిర్గుణ తరంగముగాక వృద్ధిపొందుచున్న గ్రియాశక్తికి నెవఁడు ప్రభువో, తనకార్యవిధాన మెవఁ డెరుగునోయట్టి బ్రహ్మాండపురుషుని (cosmic being) వ్యాపార మని మనము స్పష్టముగాఁ దెలిసి కొనవలెను. ఈవ్యాపారము విభజింప నలవిగాక నొక్కటే యెట్లగుచున్నదో యట్లే యావ్యాపారమందు వెల్లడగుచున్నవాఁడు సహిత మొక్కడే యగుచున్నాడు. సమస్త ఫలములేగాక, ప్రేరేపణలు, క్రియలు, విధానము లతనికార్యములే. అతనితరువాత జీవునకుఁ జెందవలసిన వే.

స్వార్థపరుడైన కార్మికునకుఁ నొకడేయగు నీ బ్రహ్మాండ పురుషునితో నొకటేయగు నీవ్యాపారరాశితో నెట్టిసంబంధము? వాఁడొక స్థానము మాత్రమే. నేనను వ్యక్తికి స్థానము. ఒకవ్యష్టి వ్యాపారమునకు స్థానము. వాని సగుణత్వ మెడతెగని వ్యష్టితరంగమందు సమిప్తి సగుణత్వమును ప్రతిఫలించుచున్నది. ఆ ప్రతిబింబ మొక శకలము. ఈతరంగ శిఖరము జాగ్రదావస్థలోనున్న మనజీవా

త్వ యగుటచే నందు నీశ్వరుని యసంపూర్ణ సాదుశ్యముమాత్రీ
మే ప్రతిఫలించును. మన సర్వోద్దేశములు నీమము లేర్పాట్లీశకల
మందు దేవుని యావిర్భావములోని కొంతభాగమును సమిష్టి వ్యా
పారములోని కొంతభాగమును దెలుపుటకుఁ జేయఁబడు ప్రయత్న
ములు. కొద్దిపాటి సాదుశ్యముతో నుత్తమ విషయమును దెలుపు
టకుఁ జేయుప్రయత్నములు. బ్రహ్మాండైకత్వమందేగాక, మానుష
సమిష్టియందేగాక, వ్యష్టిజీవునందు సహితమీశ్వరుఁడు స్వయముగా
వ్యక్తమగుటకు సంకల్పించినాఁడు కాబట్టి బ్రహ్మాండమందు, సమిష్టి
యందు, వ్యష్టియందుఁ బరిపూర్ణత్వ మొందవలెనను నమ్మకము
ధ్యాన పాతుకొనియున్నది. మిక్కిలి సమరసమగు నాత్మవృద్ధికొఱ
కందు సదా ప్రేరేపణ కలుగుచున్నది. ఈ యాత్మవృద్ధి, జానధర్మ
నీతి రసగ్రామాణ కర్మశాస్త్రమునఁ బరిణమించుచున్నది.

ఈ హేతువునుబట్టి, ప్రస్తుతము మనకున్న ధర్మశాస్త్రముల
భేద్యములని, నిత్యములని తలచకూడదు. ఒకదానిని మించిన మఱి
యొక తత్కాలిక శాస్త్రము నేర్పరుచుకొనుట యీశ్వరున కీతని
ప్రయాణమందుఁ దోడ్పడుటే. అలంఘ్యమై యభేద్యమైన శాస్త్ర
నిబంధము నిత్యోదకముయొక్క యూర్ధ్వగమనమున కడ్డు కట్టవే
యుటకుఁ బ్రయత్నించుటే. ఈతత్వము తెలిసిన మంచిచెడ్డలను
ద్వంద్వభావము విడిచిపోవుచున్నది. దివ్యపరిపూర్ణత్వ మొందుటకేది
జీవప్రపంచములకు సహాయపడునో యది మంచియనఁబడును. వృద్ధి
జెందు పరిపక్వమున కడ్డుకలిగించి భంగమేదిచేయుచున్నదో యది
చెడనఁ బడుచున్నది. పరిపూర్ణత్వము కాలచోదిత పరిణామము
(envolutive in time). క్రమవృద్ధిచే సంభవించునది. కాబట్టి
మంచిచెడ్డులు సహితము మారవలసినదే. కాలానుగుణ్యముగ వాని
యర్థముకూడ మారుచున్నది. ఇప్పుడేదిచెడుగనివిమలబడుచున్నదో
యది యొకప్పుడు వ్యష్టి సమిష్టివృద్ధి కవసరమై సహకారియై యుం
డవచ్చును. ఇప్పుడేది మనము చెడుగనుచున్నామో యది మఱి
యొకచూపమున ముందు పరిపూర్ణత్వమునకు కాబట్టిన విషయము

కావచ్చును. ధర్మశాస్త్ర మలంఘ్యమనువారికి తత్వము నీతిని మొనలంటఁ బాడుచేయునదిగాఁ దోచఁబడును. అలంఘ్యమగు నీతిశాస్త్రమే శాస్త్రముకాని తక్కినది శాస్త్రమేకాదనుకొన్న నాఫలము తప్పకవచ్చును. కాని ధర్మశాస్త్రము శతృత్వముని యాకాలమున కవసరమని యంతకన్న సుత్రమశాస్త్ర వివ్వబడునరకు దాని నతిక్రమించరాదని, తెలిసికొనుటకుఁ దగినంత మార్గము తెలిని మనకున్నయడల మనకు నష్టమురాదుకాని, సహింప శక్యముకాని యసపూర్ణ మగు పుణ్యఫలముల వెఱి వదలిపోవును. ఎడ తెగక నీతిని వృద్ధిపొందించు శక్తి, శ్రమపడు జంతుజాలములతో నిండియున్న నీ పృథులమును దయదాక్షిణ్యములతోఁ జూచు సామర్థ్యము, కలుగును. అట్టిసామర్థ్యముచే బ్రహ్మచోద్ధరణమునకు సహాయపడుటకై మన కెక్కువహక్కు బలములుండును.

మన ధర్మశాస్త్రములు తత్కాలికములని, పరిపూర్ణములు కావని, శాస్త్రబద్ధముకాని యాత్మ జ్ఞానాభివృద్ధిని యీశ్వరావిర్భావవృద్ధిని తెలుపు నసంపూర్ణములగు సృష్టిప్రయత్నములని మనకు సిరపడుచున్నది. ఈవిషయమును గ్రహించినబిదప, మొదట విరుద్ధముగాఁ దోచినను వ్యష్టి సమిష్టి వృద్ధి సౌపానముల నిర్ణయించు వివిధశాస్త్ర పరంపరల నొకదానితో నొకటి సమన్వయించుటకు మనమెక్కువశక్తి కలిగియుండుము. వానిలో మిక్కిలి ధారాశ్రమైన శాస్త్రమునొకదానిని బరిశోధించి, యీశ్వరేచ్ఛతో నేకత్వము వ్యష్టి జీవసమర్పణము గోరునట్టి స్వభావసన్నమైన యోగముచే నా శాస్త్రము లెట్టిమార్పుజెందునో తెలిసికొందుము.

మానుషనీతి యవలంబింప వలసిన ముఖ్యధర్మములు నాలుగు కలవు. (1) తన యవసరము, కోరిక, (2) సమిష్టిజీవము, న్యాయము, (Law), (3) నీతి, ప్రమాణము, (4) ప్రకృతియొక్క యత్తమధర్మము.

మనుష్యుడీ మొదటి రెంటితోఁ బ్రారంభించుచున్నాడు. అతని స్థూలప్రాణిత్వములకు సంబంధించిన ధర్మమువానివలన నేర్పడుచున్నది.

వృద్ధిజెందుచున్న నీశ్వరవిగ్రహమును మానవతరగతిలో వెలిబుచ్చుటే మనుష్యున కీలోకమందుఁ గలపని. తెలిసియో తెలియకనో స్వభావము మనుష్యునందీ పనినేచేయుచున్నది. పశువు లేక స్థూలమనుజునకు దారిజూపుటకుఁ దనకోరికకంటె తనయవసరముకంటె వేరులేదు. అట్టివానిధర్మసూత్ర మేమనగా మొదట, దన స్థూలప్రాణావసరములఁ దీర్చుకొనుట. పిదపఁ దనలో నుద్భవించు రాగాదులఁ దృప్తిచేయుట. ఈధర్మసూత్రమును మార్చెడు ధర్మసూత్ర మేదనగాఁ దనకుటుంబముయొక్క సంఘముయొక్క కోరికల నవసరములఁ దృప్తిజేయుటే.

మనుష్యుఁడు ప్రత్యేకము తనకుఁ దాజీవించగలవాఁడేని, ప్రత్యేకజీవునివృద్ధియే యీశ్వరోద్దేశ మేని సమస్తమైన యారెండవధర్మముండక పోవును. కాని మొత్తమునకు భాగమునకు, నాధేయమునకు నధిష్టానమునకు, సంఘమునకు వ్యష్టిమానవునకు జీవితమందు బరస్పరక్రియాప్రతిక్రియ లావశ్యకములు. హిందూ వేదాంతశాస్త్ర మిశ్వరుఁడు వ్యష్టిసమిష్టిరూపమున సదా యావిర్భవించుచున్నాఁడని చెప్పుచున్నది. కాబట్టి మనుజుఁ డితరులతోఁ జేరకఁదనకోరికల సహితము తీర్చుకొనఁజాలఁడు. ఈయనుబంధము సాంఘిక భావమువలనఁ బుట్టి సంఘధర్మమందు వ్యష్టిధర్మసూత్రమును మరుగుపరచుచున్నది.

ఈవిపులధర్మము, విపులతగాంచిన వ్యష్టిమనుజుని స్థూలప్రాణధర్మమేకాని వేరుకాదు. అది సాంఘికధర్మము. మనుజుఁడు కొందఱితర మనుజులతో నేకమగుచున్నాఁడు. సంఘముండుట తనయునికి కత్యావశ్యకమగుటచే సంఘసంరక్షణ, సమిష్టికామసంతృప్తి, వ్యష్టిమనుజునకు ముఖ్యమాయెను. సంఘ కామసంతృప్తి వ్యష్టిసంతృప్తికంటె మిన్నగాఁ జూడవలసివచ్చెను.

జంతువులలోఁ గొన్నింటివలె మనుజుఁడు తనభార్యతోమాత్రమే కలసియుండుట, యెంటరిగా జీవించుట యేకాలమునఁగాన

ము. మనుజుఁడు కలసి మెలసి యుండువాఁడే కాని యేకాంతముకోరు వాఁడు కాఁడని, సంఘధర్మము వ్యష్టిధర్మము నణచునని చరిత్రచేప్పు చున్నది. కాని స్వభావమునుబట్టి వ్యష్టిధర్మమే ముఖ్యము. సమిష్టి ధర్మము దాని తరువాతదే. మనుజునకు రెండుగొప్ప ప్రేరేపణలు కలవు. వ్యష్టిసంబంధము. సమిష్టిసంబంధము. స్వకీయజీవితము. సంఘ జీవితము. స్వధర్మము. సంఘధర్మము. ఈ రెండింటికి విరుద్ధభావముండుటచే వానికి సమరసత్వము తెచ్చుట మానవ నాగరికతకు మూలము.

మనుష్యునకు వెలియైన సంఘధర్మము మనుష్యునం దీశ్వర వృద్ధికి నుపయోగము నిరుపయోగము సహిత మగుచున్నది. ఉపయోగ మెందు కనగా నది నే నను నహంకారమును శీఘ్రించి తగ్గించి స్వవిషయమును విడిపించి, సంఘమునకు వినియోగపడు శక్తి నిచ్చుచున్నది. అది నిరుపయోగ మెందు కనగా నది బాహ్యధర్మము. వెలినుండి మనుష్యుని బలవంత బెట్టునది. కాని లోన వృద్ధిజెందుట స్వాతంత్ర్యముతో వృద్ధిజెందుట, యణచుటవల్ల గాక వ్యష్టి పరిపూర్ణత్వముయొక్క ప్రకాశతవల్ల వృద్ధియగుట మనుష్యుని పరిపూర్ణత్వమున కావశ్యకములు.

సంఘవిషయమే ప్రధానమైనప్పుడు మనుజుఁడు సంఘమందే లీనము కావలెను. సంఘముయొక్క కాంక్షలఁ దనవలెఁ జూచుకొనవలెను. తనకొఱకు జీవించక, తానే శాఖకు సంఘమునకుఁ గులమునకు, దేశమునకుఁ జెందునో దానికొఱకు జీవించవలెను. వ్యష్టిమనుజుని విషయమే ప్రధానమైనప్పుడు సంఘము తన నిమిత్తముగాక మనుజుని క్షేమముకొఱకు సిద్ధికొఱకు సంఘమందుండు ప్రతిమనుజుని స్వేచ్ఛకొఱకు నేర్పడవలెను. ధర్మముపైఁగాక మనుజుల బుద్ధిపూర్వకమగు నొప్పుదలపై సంఘము నిలువవలెను. అట్టిసంఘముండుట దుర్లభము. మనుజున కహంకార మున్నంతవరకు దాని బొందనశక్యము. కాబట్టి సంఘము సులభముగా మనుజుని లోబరుచుకొనుచున్నది. ఈపద్ధతినే మనుష్యులు మొదటనవలం బించెదరు. ప్రాచీ

నజనసంఘము లందు మనుజుఁడు కఠినమై యలంఘ్యమైన సంఘధర్మమునకుఁ బూర్తిగా లోబడి యున్నాఁడు. కాని లక్ష్యార్థమునశించలేదు. ఈప్రాచీన సంఘధర్మసూత్రమును విపుల మొందించుటకథునికమానుషవృద్ధి ప్రయత్నించుచున్నది. ఇందు పరిపూర్ణవృద్ధికి గొప్ప ప్రమాదము కలదు. ఏలననగా వ్యష్టిమనుజుని కోరికలెట్టి యహంకారయుక్తములైనను, పైకెంత చెడుగానున్నను, సమిష్టికి యవసరములైన వృద్ధి బీజములతోనిండి, దివ్యలక్ష్యార్థమందుఁ జేర్పఁదగిన కొన్నివిషయము లమరియున్నవి. తుది పరిపూర్ణత్వమునకు సమిష్టి యెంతముఖ్యమో వ్యష్టిసహిత మంతముఖ్యము. వ్యష్టినిరాకరణము మనుష్యునందున్న జేవుని నిరాకరణమే. ఇప్పటిమనుష్యజాతీయందు వ్యష్టివలన సంఘమునకుఁ బ్రమాదము కానుపించదు కాని వ్యష్టివృద్ధికి భంగకరమై దాని నణచుచున్న సంఘబలమువలన ప్రమాదము కాఁబొందుచున్నది.

వ్యష్టిమనుజునకుఁగల యీప్రమాదమునకు స్వభావము ప్రతీకార మొనరించుచున్నది. ఆప్రతీకారము నేరస్థుని పశుప్రాయమగు తిరుగుబాటుతోఁ బ్రారంభమై సన్యాసియొక్క యేకాంతముతోఁ బూర్తియగుచున్నది. ఆస్వభావము సంఘమందు వ్యష్టికోరణి కలిగించి సంఘజీవితమునకు వ్యష్టిజీవితమునకు సఖ్య మొనరించవచ్చును. అట్టి సఖ్యత తీర్మానము కాఁజాలదు. తీర్మానము స్థాపించుట కీవిగుర్ధపిషయముల రెంటికన్న వేరై వానినిలోబరుచుకొని సఖ్యముచేయవలసిన సూతనవిషయము కావలెను. వ్యష్టిమనుజుని తృప్తే ప్రథానముగా గల స్వభావసిద్ధమగు సంఘసూత్రముకంటె వేరై కోరికల సంతృప్తిగాక వానిని స్వాధీనము చేసుకొనజాలిన నీతి సూత్రము (moral law) లక్ష్యార్థమైయుండవలెను. ఈభావము మనుష్యజాతికి బలపడినకొలది స్థూలత్వము వదలి మానసికమందుఁ బ్రవేశించుచున్నది. స్వభావవృద్ధి సాపానముల మూఁడింటిలో రెండవసాపాన మెక్కుచున్నది. జాతీయకోరిక లవసరములు వన్నె గాంచును. మానసికావశ్యకత, సాంరర్యభావములు, బుద్ధానురాగములు స్థూలప్రాణముల మించును.

స్వభావధర్మసూత్ర మనగాఁ గోరికల, శక్తుల, ప్రేరేపణల పోరాట, వాని సమతూనికే. మానసికధర్మసూత్ర మనగా న్యాయము ధర్మము ప్రేమ, యోచన, సౌందర్యము జ్ఞానము మొదలగు మానసిక నీతిగుణములు వృద్ధిజెంది యనంతగుణస్థితినిొందుట. యోచించువాఁడు వ్యష్టిమనుజుఁడు. మనుష్యజాతి కగోచరమగు విషయముల వెల్లడించువాఁడు వ్యష్టిమనుజుఁడు. న్యాయపరిశోధకుఁడు సహితము వ్యష్టిమనుజుఁడే. నిత్యధర్మసూత్రముచే బంధింపఁబడక నంతరవృత్తి ననుసరించు నాత్మశీక్ష సహితము వ్యష్టిప్రాయత్న మే. యోచకుఁడు తన న్యాయశాస్త్ర మనుల్లంఘ్యన్యాయ లక్ష్యార్థముయొక్క రూపాంతర మని తనకు విధించుకొనుటేగాక తనవశవర్తుల కందఱకు విధించుచున్నాఁడు. బహుజనులం గీకరించుటచే నీనూతనధర్మమును సంఘ మవలంబింపకఁ దప్పదు. సంఘము దాని స్వీకరించి తనవిధులకు చట్టములకుఁ గొత్తరూపముల నొసగుచున్నది. స్వభావము దానిని ధర్మముగా సిరపరచి యాచారముక్రింద మార్చి వ్యష్టిమనుజునకు బాహ్యసాంఘిక బలాత్కారమగుచున్నది. వ్యష్టిమనుజుఁడు కొంత స్వాతంత్ర్య మొంది యంతరజీవిత వృద్ధికిఁ దగిన నీతి వికాస మొందిన చాలకాలమునకుఁ దరువాత సహితము, సంఘముతనవిధానములలో బాహ్యవృత్తినే కలిగి, యాత్మపరిపూర్ణ త్వవృద్ధికంటె యాత్మ సంరక్షణ పరత్వమం దెక్కువదీక్షకలదైయుండును. స్వభావము ననుసరించు సంఘమును జయించి వ్యష్టిమనుజుఁడు ప్రస్తుతమందిన గొప్పవిజయమేదియనగా సంఘనిర్మాణములకుఁ దగిన శోధనయాచారముగాక సంఘధర్మము న్యాయము భూతదయ పరస్పరానురాగ మేకత్వభావముల సంఘమునకుఁ గలిగించుటే. చట్టము సరియైన దనుటకు మానసిక నీతిశక్తి యవసర మనియుఁ బగతీర్చుకొనుటగాక నీతివృద్ధి యాధర్మము శీక్షయనియు సంఘమునకు బోధించుటే యావిజయము. వ్యష్టిమనుజుని భవిష్యద్విజయ మెన్నడనగా, సంఘము వ్యష్టిమనుజుఁడు తమజీవితముల స్వతంత్రమై సమరసమగు నొప్పుదలతో సరిపుచ్చుకొని యెన్నడు నడువఁ గలరో, బ్యాహ్య

బలాత్కారముచే నంతరస్థమును బంధింపక, బ్యాప్యమును నంతరస్థముచే నెన్నడు పాలింతురో యప్పుడు వ్యష్టిమనుజునకు భవిష్యద్విజయము వచ్చును.

వ్యష్టిమానవుఁడిదివరకుఁ బొందిన విజయము సహితము ప్రత్యక్షసందిద్దిలేక నిష్క్రియాపమున నున్నది. గనుకనే వ్యష్టిమనుజుని నీతిసూత్రమునకు నతని కోరికల సూత్రమునకుఁ బోరాట కలదు. అట్లే సంఘనీతి సూత్రమునకును మతకులదేశముల స్థూల ప్రాణకాక్షులకు నాచారములకు నపేక్షలకు పోరాట కలదు. ఈపోరాటయందు నీతిశాస్త్రజ్ఞుఁడు తనయనుల్లంఘ్యధర్మము నిర్మించుచున్నాఁడు. తన నీతిసూత్రమునకు విరుద్ధమైన కాంక్షలు, కోరికలు నానికిఁ బనికిరావు. న్యాయమునకును తన యంతరాత్మకును (conscience) విరుద్ధముగా నుండు సంఘధర్మముతో నతనికిఁ బలిలేదు. ప్రేమసత్యన్యాయములకు విరుద్ధమైన కోరికలు హక్కులు వ్యష్టిమనుజున కు డరాదనియు సత్యన్యాయదాక్షిణ్యముల కొరకు సంఘముతనక్షేపము సహితము వర్జించవలె ననియు నశని యనుల్లంఘ్య నిర్మయము.

ఇప్పుటి కేర్పడిన యేసంఘమైన నీప్రమాణ లక్ష్యాధర్మమును దృష్టిచేయుటలేదు. ప్రస్తుతమానుషవృద్ధియందు నీతివిధానమందున్న నెవ్వఁడైన దానిఁ దృష్టిచేయఁజాలఁడు. స్వభావము దానినంగీకరించదు. అట్టిదుండరాదని స్వభావమెరుగును. ముఖ్యకారణ మేమనగా మననీతి ప్రామాణ్యములు పూర్తిగా వృద్ధికాలేదు. అజానావృతములు. అనుల్లంఘ్యములు అవియభేద్యములగు కొన్ని ధర్మముల శాస్త్రరూపమున వెల్లడించును. అనుభవమందిప్పుటి ధర్మశాస్త్రము లన్నియు నాచరణకు వీలుకానివి. అవియు త్తమధర్మమునకుఁ దీసిపోవుచున్నవి. ఒకవిధముగా సరిపెట్టుకొనుచుండినయడల ముందుముందు సంఘమునకు వ్యష్టి మనుజునకు సరిపెట్టుకొనుటే యగును. ధర్మశాస్త్రము పరిపూర్ణన్యాయహక్కుల మట్టుకే యపేక్షించినయడల నీతు లనఁబడకపోయినను మనుష్యజాతియందుసృద్ధికావలసిన మఱి

కొన్ని విషయముల నిరాకరించుచున్నది. వ్యష్టిమనుజుని కోరికల సూత్రమందుఁ బరిపూర్ణత్య మొందుట కర్హమై, సంఘసూత్రనిర్బంధమునకుఁ బాల్పడనీయక కాపాడవలసిన సమూల్యవిషయములు న్నట్లు, వ్యష్టిసమిష్టి మనుజుల యోచనయందు ధర్మశాస్త్రముల క్రిందికిరాక, మనుష్యదివ్యత్వమునకుఁ గావలసినసమూల్యమైనవిషయములుకలవు. అంతేగాక పరిపూర్ణన్యాయప్రేమతత్త్వములు హక్కులు ప్రస్తుతము జనోపయోగమునకు విరుద్ధవిషయములుగా నున్నవి. పూర్ణ ప్రేమదేని ససహ్యించుకొనుచున్నదో దానిని న్యాయముకాంతించుచున్నది. తర్కము స్వభావమును బరిశీలించి మనుష్యసంబంధముల నిష్పక్షపాతబుద్ధితో విమర్శించి, తృప్తికరమగు ధర్మసూత్రమును వెతుకుచు, పూర్ణన్యాయప్రేమల నొప్పుకొనదు. మనధర్మశాస్త్రము లన్నియు సమాధానపరంపరలగుచున్నవి. మనుష్యజాతియొక విషయమునుండి మఱియొకదానికిఁ బరుగిడుచు విరుద్ధస్వభావములచే వక్రగతుల నడిపింపఁబడుచున్నది. మొత్తముమీద స్వభావేదియిచ్చుగించునో దానినే వ్రాయప్రమానలకు లో నెరవేర్చును గాని తాఁగోరుదానిని సరియనుకొన్నదానిని చేయదు.

నీతిసూత్రమున కావశ్యకమైన పరిపూర్ణన్యాయగుణముల మనము తెలిసికొన్నను మనమంత్యస్థితికి రాలేదు. స్థూలప్రాణబంధముల వ్యష్టిసమిష్టికాంత బంధములఁ దొలగించి నీతివృద్ధి మానసవృద్ధి నిచ్చుదాని మాత్రమేసంపాదించఁ గలిగితిమి. కాని నీతిమానసస్థితికంటె హెచ్చైన విజ్ఞానస్థితికలదు. మనము విజ్ఞానస్థితికి వచ్చినప్పుడు మాత్రమే భిన్నములై మారుచున్నట్టి నీతిసూత్రవిషయముల సమరసత్వైకత్వములు రాఁగలవు. స్థూలప్రాణమానసములు తమ రహస్య మూలమేదియో, గమ్యస్థానమేదియో యావిజ్ఞానమం దేకత్వ మొందఁగలవు. పూర్ణ ప్రేమ న్యాయతర్కములు దివ్యజ్ఞానమందేకత్వ మొందుటకు, స్థూలప్రాణమానసములు మన దివ్యధర్మమందు సమరసమొందుటకు, విజ్ఞానస్థితియందు మాత్రము సాధ్యమగుచున్నది. అనగా సంఘముయొక్క బాహ్యధర్మమునకు భిన్నమైన

మఱియొక దివ్యధర్మము కలదు. జంతువుయొక్క స్వభావసూత్రము నుండి యిట్టి దివ్యసూత్ర మేర్పడుటకీ రెండు మెట్లుగానున్నవి. దాగియున్న పరిపూర్ణసంసిద్ధికై వృద్ధిజెందుచున్న మనస్థితియే మన లోని దేవుడు గాన నీదివ్య సూత్ర ముత్తమధర్మముకాక తప్పదు. మనము మానుషత్వ మను సమానధర్మము కలిగియున్నాము. భిన్న మానవులము. కాన నీధర్మ మేకత్వమందు సమిష్టికి యుత్తమమాన ధర్మమగుచున్నది. భిన్నత్వమం దిశ్వరుని వ్యప్తిరూపమునకు నుత్త మధర్మము సహితమగు చున్నది. ఈయుత్తమధర్మముపూర్తిగానా చరింపఁ బడెనేని యదిపరిపూర్ణ స్వాతంత్ర్యముగా ననుభవమునకుఁ దోచుచున్నది.

ప్రయోజనమో మఱియొక ప్రవర్తనవిషయమో ధర్మశాస్త్రమునకు ముఖ్యముగా నెంచి నీతిశాస్త్రజ్ఞు లీయీయుత్తమసూత్రమును నీతియందు స్థాపింపఁ బ్రయత్నించుచున్నారు. అట్టి సర్వ ప్రయత్నములు వ్యర్థమగుచున్నవి. అవిప్రయోజన శూన్యములు. మానవునందు వృద్ధిచెందుచున్న దేవుని యావిర్భావమైన మనుష్య స్వభావముప్రత్యేక మొక బలాత్కారవిషయముచే బంధింపఁబడుటకవకాశములేని బహుముఖత్వమై యున్నది. అధునికమతములవు తారముఖమున దేవుని ధర్మమును వెల్లడించుటచే దానిస్థాపింపఁబ్రయత్నించుచున్నవి. కాని యవి విశేషశక్తికలవైనను నీతిని వెల్లడించు ప్రామాణ్యములుగా మాత్రము పరిణమించుచున్నవి. క్రైస్తవబౌద్ధ ధర్మములవలె ననుల్లంఘ్యమైన నేదోయసాధ్యము నవలంబించుటచేతనో కాలగతిచే నిరుపయోగములైన సమాధానముగా మారుటచేతనో స్వభావముచే నవి నిరాకరింపఁబడుచున్నవి. ప్రాచీనమతములు, మరు కాన్ ఫ్యూషియస్సు (confucious) ధర్మశాస్త్రముల నిర్మించినవి. అట్టి శాస్త్రములందు సంఘసూత్రముల నీతిసూత్రముల, మన యనంతస్థితి కనుసరించిన ధర్మముల నేకత్వ మొందింపఁగొన్ని ప్రయతములు జరిగినవి. మొనటి రెండు విషయములు సర్గవృద్ధికి సంబంధించినవే. మూడవది సాంఘిక నీతిసూత్ర

ములకుఁ గట్టుబడుటచే వానిదశనే పొందవలసినదాయెను. కాబట్టి శాస్త్రము నిరుపయోగమగుచున్నది. లేదా మారిమారి త్రోసి వేయఁబడుచున్నది. లేదా మానుషస్పృహగట్టి యభ్యంతర మగుచున్నది. లేదా సాంఘిక భావ్యాధర్మమును స్థాపించి యది వ్యప్తిమనుజుని యంతరస్వభావమును నిర్లక్ష్యజెట్టుచున్నది. కాని వ్యప్తిమనుజుని స్వభావము నిరసింపఁ బడకూడదు. దానికాంక్ష లొంగునవికావు. హద్దుమీరి ననుభవించిన నరాచకము సంభవించును. బాహ్యసూత్రముచే దానినణచి నిర్మూలముచేసిన మురుగు చావు సంభవించును.

నిజమేమనగా నీతిసూత్రమును వ్యప్తిమనుజుఁడు మొదట తనలో నెట్లుకనిపెట్టితరువాత జనసామాన్యమునకు వ్యాపింపఁజేసెనో యట్లే యుత్తమసూత్రము సహితము మొదట వ్యప్తిమనుజుని చేఁ దనలోఁ గనిపెట్టఁబడి యిశరులకు వ్యాపింపఁ జేయఁబడుచున్నది. సూత్రముచే వారినిబంధింపకఁ దమలోఁ దామెట్లుదానిఁ గనిపెట్టిరో యామార్గమును నేర్చుచున్నది. విజ్ఞానజీవితము సంకలలతో బంధింపఁబడుట కొప్పుకొనదు. దానిమార్గములు దానివే. ఇవినిర్మింపఁబడిన బాహ్యసూత్రాధర్మము ననుసరింపక మానవుని స్థితినిబట్టి వృద్ధిజెందుచున్నవి. విజ్ఞానజీవిత సమన్వయమే వ్యప్తి మిష్టిపరిపూర్ణ త్వ మివ్వగలదు. సదా యీశ్వర సాన్నిధ్యమందు మనముచేరుట చే నేదోయొకవిధమైన యీశ్వర పరిపూర్ణజ్ఞానము వ్యప్తిమిష్టి మానవునందు వ్యక్తముకాగలదు.

సదా యీశ్వరసాన్నిధ్యముయొక్క పరిపక్వమే దివ్యేచ్ఛకు సమర్పణ మనుచున్నాము. భిన్నరూపుడైన యహంకారజీవుఁడు సర్వవ్యాపకఁడగు సద్వితీయుని యందైక్యమగుట యనుచున్నాము. జీవుని సర్వవ్యాపకత్వము సమస్తముతో నేకత్వము సమర్పణ మునకు మూలము. ఆసర్వవ్యాపకత్వ యేకత్వములందే మనుజునిలో దేవుని యావిర్భావ విషయమైన యుత్తమధర్మమును గాంచెదము. దానియందే వ్యప్తిమనుజుని యుత్తమధర్మము సహితము

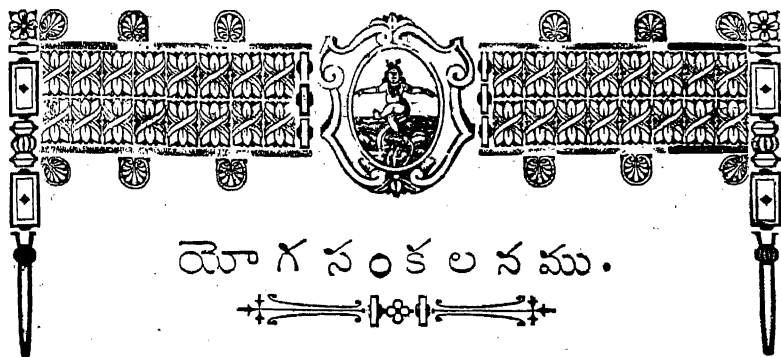
గాంచెదము. దానియందే సర్వభేదభావములు పూర్తిగా సమరస మొందుచున్నవి.

మొదట మనుజునికోరికలవల్లను, తరువాత నీతిమానసిక లక్ష్యార్థములచే వికాసమొందింపఁబడిన కోరికలవల్లను, తుదకు నీతి మానసిక ధ్యాన లనఁబడు కోరికల సమన్వయించఁగల విజ్ఞానస్థితి వల్లను, నడిపింపఁబడు వ్యష్టిసమిష్టి మానవులందు వృద్ధిజెందుచు పృథక్మగుచున్న నీశ్వరుఁడే సర్వధర్మమని మనకుఁ దోచినది. మను జుఁడు తాను ప్రత్యేకజీవుఁడ నని చేయుశ్రమకు బదులుగా నేదిసర్వ వ్యాపకమగుటచేఁ బ్రత్యేక సంశృప్తికై ప్రయాసపడదో, వస్తువుల యందనురాగము కలదై నను వ్యష్టిసమిష్టి యహంకారముచే బంధింపఁబడదో, యట్టి సర్వవ్యాపక పురుషధర్మము నుపయోగించుటచే నీవిజ్ఞానవ్యక్తి పరిపూర్ణ సమాధానము కల్పించి పవిత్రీకర్మాచరణ మొనంగుచున్నది. అట్టి కర్మ యొకప్రత్యేకవిషయమును గాని, యంగీకరింపఁబడిన సూత్రమునుగాని యనుసరించదు. అది యహంకార పురుషునకుఁగాని, ప్రపంచమానవునకుఁగాని, నీతిశాస్త్రజ్ఞునకుఁగాని, దేశాభిమానికిఁగాని, వేదాంతికిఁగాని తృప్తిగా నుండదు. ఎందు కనగా నెన్నుకొనఁబడి ప్రత్యేకించి ధర్మముగా స్థాపింపఁబడిన కర్మగాక, సచ్చిత్ జ్ఞాన రాశినుండి యప్రయత్నముగా బ్రవహించుచున్నది. ఈశ్వరత్వముకొరకు వృద్ధిజెందుచున్న లోకములఁ జెదరిపోకుండఁ బట్టుట దాని ముఖ్యాభిప్రాయము. అందుచే దానిని నిర్వేతుకస్థితి ధర్మ మనికాని తనంతటఁ దా నిర్నయింపఁబడిన కార్యమనిగాని చెప్పరాదు. స్వభావముయొక్క కార్యమువలె నే యది యంతర్గర్భితమైన చిత్తజ్ఞానరాశినుండి వెలువడుచున్నది. కాని రూపిచ్ఛానములు వికాస మొందినవి. దాగునవికావు. పరిపూర్ణానంద భరితములు. ద్వందభావములచే బంధింపఁబడినవి. అది యహంకార కల్లోలములకు మారుగా నేర్పడినస్థియాశ్వరేచ్ఛానుగుణ్యమైన కార్యము.

ఏదో యద్భుత మొనరించి యీశ్వరుడే మనుష్యజాతిని యొకపర్యాయముగా నీధితికి లేవనెత్తిన పక్షమున సత్యయుగము తప్పకవచ్చును. అప్పుడు ధర్మము బుద్ధిపూర్వకమై ప్రతిజంతువునందు వ్యక్తితోఁ దనపని స్వేచ్ఛగా సమరసభావముతోఁ జేయుచున్నది. అప్పుడు భిన్నత్వముగాక నేతత్వము జాతీయజ్ఞానమునకుఁ బునాది యగుటచేఁ బ్రేమ పరిపూర్ణమగుచున్నది. స్వేచ్ఛతో నొనరింపఁ బడి ఫలదాయకమగు బుద్ధిపూర్వక కర్మచేఁ బరిపూర్ణనైయము సంభవించుచున్నది. తప్పక సిద్ధించు సరియైన సంబంధములఁ దెలిసి కొనుటచేఁ దార్కిక వివేకము తృప్తినొందుచున్నది. వ్యష్టిమనుజునకు సంఘమునకు, నొకసంఘమునకు మఱియొక సంఘమునకుఁ బోరాట నశించుచున్నది.

కాని యిప్పటి మనుజుల పరిస్థితినిబట్టి మార్గప్రదర్శిగా నిట్టి యున్నతత్వ మారోహించవలసినవాఁడు వ్యష్టిమనుజుడే. అట్టి వాని కర్మలకుఁ దప్పక దివ్యసమిష్టి కార్యములకంటె వేఱగురూపముల నిరూపించుచున్నది. అంతరస్థితి యనఁబడు కర్మమూలమీరెంటికోక్కటే. కాని కర్మలు మాత్రము భేదించును. పూర్ణయోగసాధకుఁ డీశ్వరేచ్ఛ యొక్క పాలనకుఁ దన సర్వకర్మల సమర్పించుట వలనఁ గలిగెడి ఫలముల నీప్రామాణ్యమును బట్టి యోచించుకొనవలెఁగాని యాపరిపూర్ణ లక్ష్యార్థమును బట్టికాదు.

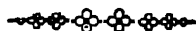
యోగ సంకలనము.

నిమిదవ అధ్యాయము.

ఉత్తమేచ్ఛ.

వెనుకటి యధ్యాయమందు క్లుప్తముగా విమర్శించినవిషయములబట్టి “సర్వకర్తాన్ పరిత్యజ్యమామేకం శరణం వ్రజ” యను గీతావాక్యము మనకుఁబూర్తిగా బోధపడుచున్నది. సకలధర్మశాస్త్రములు సూత్రములు స్థూల స్థితినుండి యాత్మస్థితికి మారునపుడు జీవునకుఁ గావలసియున్న యవసరములబట్టి తత్కాలమున కేర్పడుచున్నవి. స్థూలప్రాణ జీవితమందు, విజ్ఞాన సంపర్కముగల మానసికజీవితమందు సహితము, మనము మార్పుతో సంతృప్తి జెందునంత కాల మీశాస్తాధిపత్యముండునదే. కేవల విజ్ఞానమందుఁ బూర్ణముగాఁ బ్రవేశించితిమా యీ ధర్మములదాటి, సర్వేశ్వరుని సర్వహితుని నమ్మి యనంతస్వేచ్ఛా సముద్రమందుఁ బ్రవేశించుటకు ధైర్యనమ్మకములు గలవారమగుదుము. ధర్మచట్టమును దాటిన స్వేచ్ఛకలదు. స్వకీయపరకీయ ప్రాప్తించిక ధర్మముల దాటిన దివ్యస్వాతంత్ర్యము నిర్గుణత్వము కలదు. నిలువున నారోహించు సరళమార్గము దాటిన శిఖరమందు విశాలపీటభూము లున్నవి.

సూలమనోవిజ్ఞాన జీవితములనబడు నారోహణసౌపానములు మనకు మూడు గలవు. స్థూలజీవితమందవసరము యొక్క కోరిక యొక్క యాధిపత్యమునకుఁ బ్రాముఖ్యతకలదు. తరువాత వ్యష్టి మనుజుడేమము, సంఘుడేమము మనోజీవితమందనుభవ జన్యములగు లక్ష్యార్థముల యాధిపత్యమునకుఁ బ్రాముఖ్యతకలదు. స్థూలజీవితమును నిర్మించునది మానసజీవితముగాన లక్ష్యార్థముననుసరించి మొదట వ్యష్టిమానవజీవితము తరువాత సంఘజీవితము మారవలసియున్నది. విజ్ఞానమయ జీవితమందంతరాత్మ (ప్రభువు) మన స్థితి ధర్మమునకు సాధ్యమగు నున్నతవిపుల పరిపూర్ణ త్యాగు గుణ్యమైన యంతర్వృద్ధిని నిర్మించు చున్నాడు. తుదకిది పూర్ణ స్వాతంత్ర్యముతోఁ బనిచేయుచున్నది. మనుజునకుఁ బొందవలసిన మతాక ఫలము, సిద్ధింపవలసిన ఘటాకకోరిక లేనందున దివ్య గమ్యస్థాన ప్రయాణమందున్న ప్రపంచముయొక్క యుద్ధరణమే ముఖ్యమై యుండును.

కర్మమార్గావలంబకుండు కర్మకుఁ గోరికే ప్రధానమనుస్థితి దాటినవాడై యుండవలెను. తన్నేకోరికలింకను భాదించుచున్నవో వానిని తనలో నీశ్వరునకు వశము జేయవలెను. ఈశ్వరుండుసాధకుని మంచికొరకు నందఱి డేమముకొరకు వానిని వినియోగించుచున్నాడు. ఇట్టియర్పణసిద్ధిచెనాయహంకారజనిత కామము తనంతట నశించుటకుఁ గొంతకాల ముండనివ్వఁబడును. అహంకార సంభవాస్థిమిత మహోన్నతస్థిమితముతోఁ బోల్చి చూచుటచే నహంకారజనిత దుఃఖముల కామము మోక్షమునకై ప్రయత్నించుజీవునకు నాడీరా గప్రాణ ధర్మము కాదని నేర్పుటకుఁ గొంతకాలముండనివ్వఁబడుచున్నది. తదనంతరమాధ్యాసలయందుఁ గామము తొలగింపఁబడి సమస్తకర్మలలో విషయములలో సమానమైన నానంద సహితకర్మప్రవృత్తిమట్టుకు నిలిచియుండును. పనిచేసి యానందించుట నాడీపురుషుని ధర్మమునాకు. కాని స్వార్థపరత్వ కాంక్షతోఁ గర్మానుభవముల

నెన్నుకొనుట యతని యవివేకచిత్తము. అతనిహక్కుకాదు. ఎన్నుకొనునది లోపలనున్న సర్వవ్యాపకయత్తమచిత్తము.

అహంకారజీవుఁడు తనయాత్మశీక్షకై తనకంటె విపులమగు సహంకార జీవునకు లోబడుటకు సంఘధర్మముసాధనమగుచున్నది. ఆసంఘధర్మము సంఘక్షేమావసరములనుగాని గొప్పనీతి ప్రమాణముచే మార్పబడిన సంఘక్షేమావసరములను గాని వెల్లడించవచ్చును. మనుజునకుఁ గల యత్తమధర్మమునకంటె వేరుకానంతవరకు నది సంఘవిధి రూపమున మనుష్యునకు ధర్మమగుచున్నది. కాని కర్మయోగ సాధకుఁడు దీని సహితము కర్మేశ్వరున కర్పింపవలెను. ఇట్టి సమర్పణం బతఁడు చేసినతరువాత సాంఘిక ప్రేరేపణలు, తీర్తానములు, కోరికలు వలెనే తమంటతాము నశించుట కుపయోగింపఁబడుచున్నవి. అతని యధోమానసిక స్వభావము, జనసామాన్యముతోనో, వేరుమనుష్యసంఘముతోనో తన కర్మకాంక్షధ్యానములయం దేకీభవింపుట కవసర మున్నంతమట్టుకే యుపయోగింపఁబడుచున్నవి.

ముక్తుడైన తరువాత సహితము సాధకుఁడు ప్రపంచమందే యుండును. ప్రపంచమం దుండు టనగాఁ గర్మలఁ జేయుటే. కోరిక లేక గర్మలఁ జేయు టనగా మానవకోటి జ్ఞేయముకొఱకుఁ బాటుపడుటే. తనకుఁ బ్రాప్తించిన యావరణమం దుండిగాని, తాబుట్టిన సంఘమందుండిగాని, తనకేర్పడిన మఱియొక సంఘమం దుండిగాని, పాటుపడుటే. కాబట్టి మనకుఁ బరిపూర్ణత్వము ప్రాప్తించగా సంఘమునుండి మనుష్యజాతినుండి మనయనురాగమును స్వతంత్రత్వైకభావమును దొలగించు నదేదియు మానసవ్యక్తియం దుండరాదు. చివరకు సంఘ, జాతి, మతాభిమానములకు వశముకాని స్వతంత్రత్వైకత్వము కలుగవలెను. ఏదైన సంఘధర్మము ననుసరించినప్పటికి యది స్థూలావశ్యకత ఫలము, వీలు, యావరణము, విధి మొదలగువాని యొత్తిడివల్ల కాదు. ప్రస్తుతమున్న సంఘధర్మమవలంబించుట, దాని నిరాకరించి జనుల మనస్సుల గల్గోలపరచుకుండుట

యీశ్వరేచ్ఛయని తెలుసుకొనుటవలన, కర్మేశ్వరునికొఱకుఁ జేయఁ బడుచున్నది. లేక సంఘధర్మము నిరాకరింపఁబడిన యడల నదికొరి కస్వచిత్త స్వాభిప్రాయముల దుష్టికిఁ గాక లోకముల వృద్ధికొఱకు సంఘధర్మము మార్పుట తీసివేయుట యవసరమని తెలుయుటవలన నట్లు చేయఁబడుచున్నది.

ఇక నీతిధర్మ, మనగాఁ, బ్రామాణ్యధర్మమున్నది. ఎవరిని సర్వప్రామాణ్యముల సంపూర్తిగా వెల్లడించునో యట్టివానియందు సాధకుఁడు దీని సహిత మర్పింపవలెను. నాశములకు సంబంధించిన కామ మనఁబడు రజోగుణము నశించగనే పాపబంధము నశించుచున్నది. కాని సాధకుఁడు మున్ను తానేర్పరుచుకొని యలవాలు పడిన పుణ్య మనఁబడు బంధమునకు లోఁబడి యుండనవసరములేదు. ముఖ్యతమము గాఢతరమైనది మఱియొకటి దానిసానమం దమరుచున్నది. పుణ్య మనుమాటకు మొదట మానుషత్వ మని (manhood) యర్థముండెను. కర్మయోగ సమాప్తి యుత్తమ మానుషత్వ మగుచున్నది. దానినే జీవత్వమనిన మేలు (soulhood). మానుష పుణ్యము (human virtue) నకు మారుగా నుత్తమ సత్యప్రేమ జనిత కర్మరూపమునఁ దనంతటఁదా నావిర్భవించుచున్న స్వతంత్ర జీవత్వము కలుగవలెను. కాని యాయుత్తమ సత్య మిప్పటి స్వల్ప యనుభవస్థితి వివేకమునకుఁగాని, సత్యమని మన మనుకొను స్వచ్ఛమైన విపుల ప్రామాణ్య వివేకమునకుఁగాని పనికిరాదు. ఈయుత్తమప్రేమ మన యనుభవమందున్న రాగభరితమైన దయదాక్షిణ్యములుకాదు. స్వల్పధర్మము గొప్పవిషయమును బంధింపజాలదు. అసంపూర్ణమైన సిద్ధి యుత్తమ సంసిద్ధిని శాసించనేరదు.

మొదటి యుత్తమ సత్యప్రేమలు సాధకుని యందతనిముఖ్య స్వభావధర్మానుసారముగా నాజీవుఁ డెట్టి దివ్యస్వభావ భాగమునుండి యుద్భవించెనో యట్టిదాని ననుసరించి సిద్ధిపొందుచున్నది. అతనికి ఋషిస్వభావమో, క్రూర యోధస్వభావమో, భోగస్వభావమో, కింకర స్వభావమో గుణసమ్మేళనమును బట్టి యేర్పడుచున్నది.

తనకర్మలయందు మనుజుఁ డిట్టి యాత్మస్వభావముయొక్క స్వేచ్ఛా విహారముగాంచును గాని బాహ్యధర్మముచే నడుపఁబడు నడవడికను కాదు.

కాని యింతకంటె నుత్తమస్థితికలదు. అది యనంతము. దాని యందీ తుదిహద్దునహిత ముండదు. ఆందు జీవునకు హద్దులులేవు. అన్ని యాకారముల రూపముల నీశ్వరేచ్ఛాను సారముగా నుపయోగించునేకాని వానిచే నడ్డగింపఁబడి బధింపఁబడదు. ఇదే కర్మ మార్గమునకు శిఖరము. కర్మలయందు జీవునకుఁగల సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యమిదే. నిజమునకు దానికిఁ గర్మలేలేవు. దాని సమస్తకార్యము లీశ్వర విలాసములే. ఈశ్వరుని వలన నుత్పన్నమగుచున్నవే.

ఉత్తమ సర్వవ్యాపకేచ్ఛకుఁ గర్మల సమర్పణము (అహంకారజనిత సాధారణకార్య విధానమునకు మారుగా మనలోని రాజ్యమునకు నియమధర్మములతోఁ బనిలేని సమర్పణము) కర్మ యోగమున కంత్యమనఁబడును. ఈయత్తమ దివ్యేచ్ఛయనగానేమి? దానిఁ దెలుసుకొను తెల్లు.

సర్వ సాధారణముగా వ్యప్తి దేహమానస నీతి స్వభావముల నడుపునట్టి, ప్రత్యేకకర్మల నెన్నుకొనునట్టి “నేనను” నహంకారమే మన మనుకొనుచున్నాము. తనలోఁ దాపరిశీలించఁ జాలని మూఢునకుఁ బైకిఁ గనుపించునట్టి “నేనను” నహంకారముకంటె వేరైనసత్యము గాఢము శక్తియుక్తము మనలోఁ గలదని యూహించుట కష్టసాధ్యము. కాని వస్తుజ్ఞానమునకెట్లో! యట్లే యాత్మజ్ఞానమునకు సహితము మొదటి మెట్టేది యనగాఁ బైకిఁగనుపించు సత్యముల చిడనాడి నిజమైన సత్యమును లోన వెతుకుకొనుటే.

నిజమునకు “నేనను” నీయంకారము విచక్షణగల మానసమం దేర్పడిన మానసిక స్వభావమేకాని వేరుకాదు. బహిరంగమునకు మనమందఱ మేదియగుచున్నామో దేనిని జేయుచున్నా

మో యదే స్వభావము (Nature). అది కార్యనిర్వాహక బ్రహ్మాండశక్తి యనబడుచున్నది. అదిమనల నిర్మించుచున్న నిర్మించబడిన మన స్వభావావరణ మానసములద్వారా మనకర్మల కర్మఫలముల నిరూపించుచున్నది. యోచన మనలోఁ బుట్టుచున్నది. ధ్యాన మనలోఁ బుట్టుచున్నది. యోచన కలిగించి, సంకల్పమును మీదబడవేసి, ధ్యానను బుట్టించునది బ్రహ్మాండశక్తి. మనదే హము, మానసము, “నేనను” నహంకారము (ego) క్రియారూపమైన నాశక్తి సముద్రములో నొక తరంగము. గనుక సాధకుడు సత్తాత్మజ్ఞానములకొరకుఁ దానొందుచున్న వృద్ధిలో నహంకార కర్మలనివయమై యీ సత్యమును జీవుఁడు కట్టుతెరిచి తెలుసుకొను స్థితికి రావలెను. కర్మలు చేయునది కర్మల నడుపునది “నేనను” నహంకారమనుచూట విడువవలెను. పనిచేయునది తనలోని ప్రకృతియనియూ బ్రహ్మాండశక్తి దాని స్థిరపడిన విధానముల ననుసరించు చున్నదని తెలుసుకొనవలెను.

కాని యాశక్తివిధానముల నేటి స్థిరపరచెను? ఆశక్తి వ్యాపారము నేదిసృజించెను? ఏదిపాలించెను? అశక్తికి వెనుకనున్న ప్రభువు, సాక్షి, జ్ఞాత, భోక్త, కర్మానుజ్ఞాత, జ్ఞానస్వరూపమే. అదే పురుషుఁడు. ప్రకృతి మనకార్యముల నిర్మించుచున్నది. పురుషుఁడు దానికిసాక్షి. ప్రకృతి మనమానసమందు భావము పుట్టించుచున్నది. పురుషుఁడట్టి యోచన తెలుసుకొనుచున్నాఁడు. దానిసత్యత్వ మెరుగుచున్నాఁడు. ప్రకృతి కర్మఫలముల నిరూపించుచున్నది. పురుషుఁడనుభవించు చున్నాఁడు. ప్రకృతి దేహమానసముల నిర్మించి నానితోఁ బనిచేసి వానిని వృద్ధిజేయుచున్నది. పురుషుఁడు దానిసృష్టి వృద్ధుల నామోదించి దాని ప్రతికార్యమున కనుజ్ఞనిచ్చుచున్నాఁడు. సకల చరాచరములందుఁ బనిచేయునట్టి యిచ్ఛాశక్తిని (will force) ప్రకృతి యుపయోగించుచున్నది. ఏది జరుగవలెనో దానినెఱిగి పురుషుఁడా యిచ్ఛాశక్తిని బనికిఁ బురికొలుపుచున్నాఁడు. గనుక పురుషుఁడు “నేనను” నహంకారముకాదు. అహంకారమునకు

వెనుకనున్న యాత్మ, శక్తి, జ్ఞానమితఁడు. “నేన” నునది యీ యాత్మ యీ శక్తి యీ జ్ఞానముయొక్క యసత్యమైన మానసిక ప్రతిబింబము.

నే నను మానసికయహంకారముగాక మనలో మరియొకటి కలదు. అది యద్వితీయుఁడు సర్వవాపకుఁడైన పురుషుని స్వచ్ఛమగు ప్రతిబింబము. అదే జీవుఁడు. అదే వ్యప్తిరూపమైన యాత్మ. అది స్వభావముతోఁ బ్రత్యేకము విలాసము జరుపుటకుఁ దనశక్తి జ్ఞానములఁ దగ్గించు కొన్న యాత్మ. హిందూవేదాంతశాస్త్రములందు దీనిని జీవుఁడందురు. అజీవుఁ డీయహంకారమే తా నని ప్రస్తుతము భ్రమపడుచున్నాఁడు. అహంకారమును విడిచి సర్వవ్యాప్తమగు నుత్తమ యాత్మప్రతిబింబము తా నని తెలిసికొనవలెను. అట్టి యుత్తమాత్మ యొక్క జ్ఞానమునకుఁ బ్రపంచమందుఁ దా నొకస్థానమని తెలిసికొనవలెను.

అహంకార క్రియారూపముల విడుచుటకు సాధకుఁడు నేను పనిచేయుచున్నా నను వ్యక్తిని విడువవలెను. స్వభావకార్యము ననుసరించి తన మానసశరీరసాధనములచేఁ దనలో సర్వము జరుగుచున్నదని తెలిసికొనవలెను. అప్పుడు తాను స్థిమిత మొందుచున్నాఁడు. కర్మలకు సాక్షి యగుచున్నాఁడు. కర్మఫలములఁ బ్రశాంతుఁడై యంగీకరించుచున్నాఁడు. కర్మ ప్రేరేపణల కనుజ్ఞ యిచ్చిన యిచ్చును, నిరాకరించిన నిరాకరించును. కర్మయతని యనుజ్ఞతోఁ బని లేకనే, వెనుకకూడఁ బెట్టిన శక్తియొక్క, స్థిరపడిన స్వభావముయొక్క ఫలరూపమునఁ బరిణమించుచున్నది. తుదకుఁ దాఁజూచుటకుఁ దెలిసికొనుటకు, ననుజ్ఞయిచ్చుటకు, నంగీకరించుటకు నిరాకరించుటకు మూల మేదో యాయుత్తమాత్మను దనలోఁ దెలిసికొనుచున్నాఁడు. ఇదే యీశ్వరుఁడు. ఆకర్మేశ్వరుఁడు తన యిచ్చను విధానమం దెట్లు వెల్లడించునో యామార్గములఁ దెలిసికొనుటనుబట్టి తక్కిన మనవృద్ధియుండును.

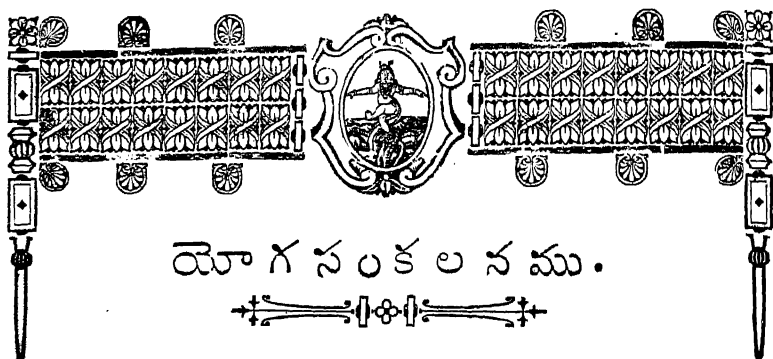
ఈశ్వరుడు జరుగవలసినదానిని తన సర్వజ్ఞత్వముచే జూచుచున్నాడు. ఈచూచుటే యతని యిచ్ఛ. అది సృష్టిముఖమైన శక్తిరూపము. అతడు చూచినదానినే కార్యనిర్వాహక స్వభావశక్తియూ సర్వశక్తుని రూపసర్వజ్ఞుని బానిసవలె సాధనమై నెరవేర్చుచున్నది. ఈశ్వరమం దీపీక్షణము నిర్వేతుకముగ జనించుచున్నది. అది చూడవలెనని మర్త్యులుచేయు ప్రయత్నముకాదు. కాబట్టివ్యప్తిజీవుడు సితీజ్ఞానములం దీశ్వరునితో సేకత్వ మొందినపుడు జరుగవలసినదే దియో యారూపమున మనలో నుత్తమేచ్ఛజనించి నిర్వేతుకమైన స్వభావకార్యముచే దనంతః దానసిద్ధి నొందుచున్నది. కోరికలేదు. బాధ్యతలేదు. ప్రతిఫలము లేదు. ఆయుత్తమేచ్ఛ విధి ప్రేరేపణగా దైవప్రేరితకార్యముగాఁ బరిణమించవచ్చును. ఆయుత్తమేచ్ఛమాననమందుఁగాక హృదయ శరీరములందుఁ దనంతటఁ దానావేశరూపమునఁ దోచవచ్చును. దాని పూర్ణజ్ఞాన మింకను దెలియఁ బడకపోవచ్చును. ఆయుత్తమేచ్ఛ సంకల్పమందుఁ బ్రకాశమానమైన యనుజ్ఞవ్యక్తిరూపములఁ దోచి తక్కిన పరికరణములచే నిర్వేతుకముగా నెరవేర్చబడవచ్చును. యోగము పూర్తికానప్పుడు కొన్ని కర్మల మట్టుకీవిధమునఁ జేయఁబడును. యోగముపూర్తయైనపుడు సమస్త కర్మ లీవిధమునఁ జేయఁబడును. అనగా వ్యప్తిజీవకార్యకరణమునకు సర్వేశ్వరుడైన యుత్తమపురుషుని యిచ్ఛ ననుసరించి యతని యానందముకొఱకు నిర్వేతుకముగాఁ బ్రకృతిచేయు కార్యము లగుచున్నవి.

ఇది యుత్తమమైన కర్మవిధానము. వీనికంటె తక్కువవిధానముకలదు. అం దీశ్వరుడు ప్రకృతిలో స్వయముగా దాగుచున్నాడు. వ్యప్తిజీవుని యహంకారసహితుని జేసి స్వభావముచే నడిపించుచున్నాడు. లేక నతని వెనుకటి కర్మల నిర్మాణముల చిరకాలము నుండి పాతకొనియున్న యలవాట్ల బలముచే నాత్మజ్ఞానముకొఱ కతడు చేయు బ్రయత్నముల కడ్డుగా నడిపించుచున్నాడు. మరణచ్ఛాయల లోయయనఁబడు నీతక్కువ విధానమునండి యుత్తమ

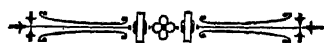
విధానములోఁ బ్రవేశించుటకు బహుకాలము పట్టును. పరీక్షలు, భాదలు, దుఃఖములభ్యంతరములు, పొరపాట్లు గోతులుగల మార్గమిది. ఈకష్టముల దాటుటకు నమ్మకము కావలెను. లోనుండి తనంతటఁ దానావిర్భవించు జ్ఞానమునకు మానసిక సమర్పణము క్రిమముగా వృద్ధిపొందవలెను. ఎడతెగని సరియైన యోగాభ్యాస ముండవలెను.

నిరుత్సాహరహితమైన హృదయముతో నెడతెగని యభ్యాసముండవలెనని గీత చెప్పుచున్నది. మొదట సీమార్గ మందులోని పోరాటభాద విషతుల్యమై తోచునుగాని తుదకు శాశ్వతామృత మాధుర్య మనుభవింపఁబడును.

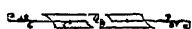

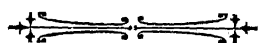
యోగ సంకలనము.

తొమ్మిదవ అధ్యాయము.

పరిపూర్ణ సన్యాసము.

ఈశ్వరేచ్ఛకు లోబడుట పూర్తిగా నెట్లు సంభవించగలగో
యాసాపానపంక్తిని మన మిప్పుడు నిర్ణయించగలము. కర్మలయం
దాత్మసమర్పణము మొదటి సాపానము. మనలో సమస్తభూతము
లలో సమస్తబ్రహ్మాండకార్యములలో నున్న యుత్తమునకు సమస్త
కార్యముల నివేదించు యలవాటే యాత్మసమర్పణ మనబడును.
జీవితము నేదిక, కర్మలు నైవేద్యములు. అతీతమైన యిచ్చయే
దేవత. ఈనివేదన కీయాత్మసమర్పణమునకు రెండువైపులుకలవు.
(1) కేవలకర్మ, కర్తయొక్క భావము (2) మనము చూచునట్టి యో
చించునట్టి యనుభవించునట్టి సమస్తమున కధికారిని బూజించుట.

కేవల కర్మ మనకున్న ప్రకాశముచే నిర్ణయింపబడుచు
న్నది. విధియనుజ్ఞానముచేతనో, భూతదయచేతనో, యితరులకుగాని
బ్రహ్మచమునకుగాని జ్ఞేయమను భావముచేతనో కలడని నమ్మినను
మన మింక నెవనినెరుగమో యాకర్మేశ్వరుని బ్రతినీధి మనకంటె
జ్ఞానమతుడైన గురువుయొక్క యజ్ఞ సంగీకరించుటచేతనో మనకు

విధియని తోచినదే యాకర్మ. సమస్త ఫలాపేక్ష సమస్తఫలాసక్తి త్యజించుట కర్మ నివేదనకు ముఖ్యము. ఎంతకాలము ఫలాపేక్ష తోఁ బనిచేతుమో యంతకాలము నివేదన యహంకారమునకేగాని యీశ్వరునకుఁ గాదు మన మీశ్వరునికే సనుకొనవచ్చును. కాని మనము మోసపోవుచున్నాము. మనయీశ్వరభావము, జంతుదయా భుత్వము, విధిజ్ఞానము, పరోపకారబుద్ధి, గురుభక్తిసహిత మహంకార జనితకామము వేసుకున్న వేషములగుచున్నవి. మనలోనియ హంకారమును దొలగించుటకు మారుగా దానిని దాచి సంరక్షించుచున్నాము. యోగముయొక్క యీసౌపానమందు మన మెల్లప్పుడు జాగరూకులమై యుండవలసిన శత్రువిది మనలో నీశత్రువుదాగి వివిధవేషముల వేయుటగాంచినపుడు మనము భయపడనక్కరలేదు. ఆశత్రువును గనిపెట్టుటకు జాగరూకులమై తొలగించుటకుఁ బట్టుదలఁ గలవారమై యుండవలెను.

“కర్మకు నీకు హక్కుకలదు. కాని కర్మఫలమునకు నీ కేని ధమైన హక్కు లేదను” గీతావాక్యము దీనినే బోధించుచున్నది. కర్మప్రభువునకే తప్పక ఫలములు చెందవలెను.

కర్మయోగికి కర్మాధిపతిపూజ, మనలో సమస్తవస్తువులలో సర్వకామములలో స్పష్టముగా సంతోషముతో నతని యొప్పుకొనుటచే సంభవించును. జీవసమత్వమే యీపూజకు చిహ్నము. ఈశ్వరుడు సమస్తభూతములందు సమానముగా నున్నాడు. కాబట్టి మనకు నితరులకు, జ్ఞానులకు సజ్జానులకు, బుణ్యాత్ములకు, బాపాత్ములకు, మిత్రులకు, శత్రులకు, మనుష్యులకు, జంతువులకు భేదములు కల్పించరాదు. నీచముగఁ జూడరాదు. నిరాకరించరాదు. వేషధారియై యందఱియందాయొక్కఁడే యున్నాడని తెలిసికోవలెను. రూపముల ధరించుటకుఁ గర్మలఁ జేయుట కతని సంకల్పమున కేదిపనికి వచ్చునో తద్వారమునఁ దన జ్ఞానేచ్ఛానుగుణ్యముగా స్వల్పముగానో, గొప్పగానో వెల్లడి యగుచున్నాడని తెలిసికోవలెను. సమస్తము మనయాత్మే. కోరికయు నిరాకరణ మనహృతయ జ్ఞానజీవుని

యహంకారములు. కొన్ని స్థితులం దవి స్వభావసిద్ధములు, తప్పనివి యవసరములై నను గర్మయోగికిఁ తెలివిహీనత యభ్యంతరములవా సనలని తోచును. అతఁడు వృద్ధికానుకాను జీవుని శైశవమందు దివ్య పరిశ్రమ పూర్తికానపు డుండిన యనాగరికత యని తోచును.

సమస్తవస్తువు లాత్మసాక్షాత్కారమే గనుక సౌందర్యమన్న వికారమన్న, కుంటియన్న, సంపూర్ణియన్న, ఘనమన్న, నీచ మన్న, మంచియన్న, చెడుగన్న, బాగన్న, యోగన్న సమత్వము మనకుఁ గలుగుచున్నది. ఇందు సహితము కోరిధము నిరాకరణ మసహ్య ముండదు. ఎందు కనగా సమస్తవస్తువులు తమకు సాధ్య మైనంతవరకుఁ దమ నియామకముల ననుసరించి, ప్రస్తుతపు సమస్త వస్తుసముదాయమునకు సంత్యఫలసమాప్తికై యతని సాక్షాత్కారాభివృద్ధియం దెంతమట్టు కవసరమో యంత యీశ్వరసత్యత్వముల వెల్లడించుచున్నవని మనము తెలిసికొందుము. ఆసత్యమును సత్యము కాని యీయవిర్భావమునకు లోపల నెతుకుదుము. పైయాకార ములఁ జూచి భయపడక యతనివేషములకు లోపల సుందరమై పరి పూర్ణమై నిర్మలమై నిర్భాధితిమై యున్న యీశ్వరుని బూజించె దము.

జీవసమత్వ మనగా నూతన యజ్ఞానము, నూతనయంధత్వము దృష్టిమాంద్యము, వర్ణనిర్మూలముకాదు. భేదములుండను. ఆవిర్భావభేదములుండను. అసంపూర్ణ ప్రేమచే, కోరిధముచే, ననురాగాసహ్యములచే, నాకర్షణ నిరాకరణలచే దృష్టియావరింపఁబడినప్పటి కంటె నిప్పుడే యాభేదముల నెక్కువగా గ్రహింతుము. కాని భేదములతోఁబాటు సంతర్వాప్తియగుఁ బరిపూర్ణాఖండుని సదాగాంచె దము. మానుషదృష్టికి సమరసపరిపూర్ణమని తోచినీ యసంపూర్ణమని తోచినీ ప్రతియావిర్భావమునకుఁగల దివ్యావశ్యకత యుక్త ప్రయోజనము మనకు స్పృశించును. తెలియఁబడును. నమ్మించును.

తుదకు సమస్తసంభవముల సుఖదుఃఖముల జయాపజయముల ఖ్యాత్యపఖ్యాతుల నదుర్బద్ధదురాదుర్బద్ధముల సమముగాఁ జూ

తుము. సుఖదుఃఖముల నేకభావముతో నంగీకరింతుము. ఏలననగా సమస్తసంభవములలో సర్వకర్మాధిపతియొక్క కర్మఫలదాయకునియొక్క యిచ్చగాంతుము. ఈశ్వరుని వైఖరి చూడఁగలము. ఆవిధమున నతఁడు విషయములందు జంతువులందు వస్తువులం దావిర్భవించుచున్నాఁడు. సమస్తవస్తువు లీదివ్యత్వమునకై పాటుపడుచున్నవి. ప్రతి సుఖదుఃఖానుభవము, మనము గ్రహించి యొప్పుకొనవలసియున్న బ్రహ్మాండోద్దేశ్యము నెరవేర్చుట కావశ్యకమైన సౌపానమగుచున్నది. తిరుగఁబడి, నిషేదించి, మొఱఁబెట్టుట పరిపక్వముకాని యజ్ఞానభావము. తిరుగుబాటు కొన్ని వేశలవృద్ధికి నవసరమైయున్నది. కాని యది శైశవసంబంధి. పరిపక్వమైన జీవుఁడు నిషేధించఁడు. తెలిసికొనుటకుఁ బ్రయత్నించును. మొఱఁబెట్టఁడు. వృద్ధిచేసి పూర్తి చేయుటకు శ్రమపడును. తిరుగఁ బడఁడు. లోఁబడి నెరవేర్చును.

నిశ్చయముగా సమత్వము దీర్ఘప్రయత్నముచే నోర్పుగల యాత్మశీఘ్రచేదవృత్తి వేరువిధమునఁ గలుగదు. కామము ఒలవత్తరముగా నున్నంతవరకు కామము శ్రమచెంది స్థిమితమొందినప్పుడు తప్ప సమత్వము సంభవించదు. సమత్వమునకుఁ గాలము లేకపోలేదు. సర్వవిషయముల నోర్పుతో సహించి భరించుటయను కాలముతో మనము సాగ్రభింతుము. దుఃఖమును తప్పించుకొని సుఖము కొఱకుఁ బరుగెత్తక యాదుఃఖము నంగీకరించి జయించుట మనము నేర్చుకొనవలెను. సమత్వాభ్యాస మందిది నిగ్రహసమయము. కాని యీ సమత్వమునకుఁ దోడుగా నీశ్వరేచ్ఛకులోఁబడుటయనువ్యక్తికలిగిన బహుమంచిది. కక్షములలో సహితము జీవుఁడు జ్ఞాన వైరాగ్యములతోఁ బరిపూర్ణత్వమునకుఁ బాటుపడుచున్న యీశ్వర కరస్పర్శ కలిగియుండుట మంచిది. అది గాఢమైన మృదువగు నిగ్రహము. దేవునిపాత్రకు మిక్కిలి కఠినత్వమొనగు కేవలనాస్తిక సహనమునకంటెనిదిమంచిది. అది ప్రేమతోఁగూడినబలమిచ్చును. ఆనందముగా మారగల స్థిమిత మొనగును. ఈ కాలభాగమునకు ఫలమేమనగా

సమస్త కష్టముల విషయముల సహించుటకు జీవునకు బలము కలుగుటే.

రెండవకాల భాగముందు మహాద్భుత నిస్ప్రహత్వము నిష్పక్షపాత ముండును. ఇదే యుదాసీనత. అందు జీవునకు హెచ్చు తగ్గులుండవు. సంతోషానందముఖబాధ లుండవు. సర్వసమత్వా భ్యాసమందిది వేదాంతభాగము. నిస్ప్రహాయనగా సనుభవకర్మల త్యజించుటకాదు. ఆశాభంగమొందిన సంతృప్తిజెందిన కోరికయొక్కయు, సంకోచరూపము లనబడు, విసుకు, శ్రమ, యిష్టతవల్ల గలిగిన నిస్ప్రహకాదు. ఇట్టి సంకోచములు పరిపక్వమొందని జీవునకుఁ దప్పక సంభవించును. వానివృద్ధికి సహాయపడవచ్చును కాని మనము ప్రయత్నించు పరిపూర్ణ మదికాదు. మనముకోరెడు నిస్ప్రహ నిష్పక్షపాత మనగా వస్తుసంపర్కముల కంటక లోబడక వాని నంగీకరించు నుదాసీనత యను జీవుని మహాోన్నతవీరము. ఈ కాల భాగమునకు ఫలము ప్రపంచకార్య సంబంధమైన చిన్నయలలకుఁ బెద్దతరంగములకుఁ జలించని స్థిమితము.

మూడవకాల భాగమున జీవున కానందసహితమైన యేకత్వము ప్రారంభమగుచున్నది. అప్పుడు దివ్యానందాను భవములచేఁ బ్రశాంతస్థిమితములు పూర్తి నొందుచున్నవి. ఈఘనమైన పరిపూర్ణత్వము వచ్చినతోడనే యీశ్వరునకు లొంగవలెనను నూతన వ్యక్తిచే నాయుదాశీనత మార్పుచెందుట మంచిది. కేవల త్యాగమే కాదు. దుఃఖరహిత మగుటచే నది యానందభరిత త్యాగము. మనకుఁ దెలియఁబడుచున్న యీశ్వరుని కేవల యిచ్చకేగాక, మనమానందముతో సనుభవించఁగల యీ యిచ్ఛయందున్న దివ్యప్రేమకు లోబడుట. వేదాంత శాస్త్రజ్ఞులకు సమత్వమనగా జనులతో సంబంధములేని శక్తి, స్థిమితత్వము. కాని జీవుఁడుతన పరిపూర్ణత్వమందున్యాయంకృతమను నీస్థితినుండి తప్పించుకొని సర్వంభర యుత్తమానంద సముక్రిమందు నిమగ్న మగుచున్నాఁడు. మనము సమస్త విషయముల నానందభరిత సమత్వముతో గ్రహింతుము. కారణ

మేమనగా, నదా వస్తుతత్వమైన నచ్యుత ప్రేమానందస్వరూప వాని యందు మనకుఁ దోచుచున్నది. ఈయత్తమకాల భాగమునకు ఫలము జీవున కానందము. తెలుసుకొనుటకు శక్యముకాని దివ్యాశీర్వాద ద్వారమును దెరుచుట.

ఈకామ వినాశము జీవసమత్వమట్టి పరిపూర్ణత్వమునకు రావలెనన్న మఱియొక విధానమావశ్యకము. మొదటి మొట్ట కింత సిరపడిన తరువాత మన మవలంబించ వలసిన రెండవమొట్ట కర్మయం దహంకార వినాశము. ఫలములు ఫలాపేక్షలు కర్మాధిపతి కర్పించుటచే కోరికకు సంబంధించిన యహంకారము మనము విడుచుచున్నాము. కాని కర్తకుఁగల యహంకారము మనల విడువదు. కర్మకు మూలము మనమే నని, కర్మ మనవలనఁ బుట్టి నిన్ని యింపఁబడునని, కర్మచేయు వారము మనమే నని వ్యక్తియుండనే యుండును. ఎన్నుకొని నిర్ణయించు నది యింకను “నేన”నునదే. అధిక్యత నెరిగి బాధ్యత వహించునది యింకను “నేనను”నదే.

భిన్నత్వకారణ మగు నహంకారవ్యక్తిని తొలగించుటయో గాభిప్రాయము. మనలో “నే”నను నహంకార మేమాత్రమైన నుండవలసిన యడల నది నామమాత్రావశిష్టమై యద్వితీయ జ్ఞానము నద్వితీయ స్థితిని బ్రతిఫలించుటకు విశుద్ధ స్థానమరు వ్యక్తితో మాత్ర ముండవలెను. బ్రహ్మాండ పురుషుని వ్యప్తికార్యమున కది యాధారమాత్రమై యుండవలెను.

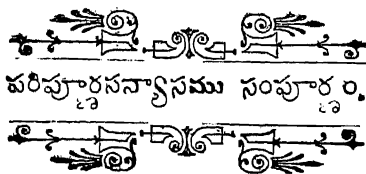
అహంకారాచ్ఛాదనమును దొలగించునట్టి యాశ్రేష్ఠమైన కర్మమార్గవిధానమందు వృద్ధిసౌసానములు కలవు. కర్మఫల మెట్టి శ్వరునిజెందుచున్నదో యట్లే కర్మలుసహిత మతనినే యని మనము మొదట గ్రహించవలెను. మనకర్మల కతఁడు ప్రభువు. కర్మఫలము లకు సహిత మతఁడే ప్రభువు. సాధకుఁడు కర్మలు తనవికా వనుటే గాక మనవ్యప్తిస్వభావరూపమున వెల్ల డగుచున్న సుత్తచుస్థితినుండి

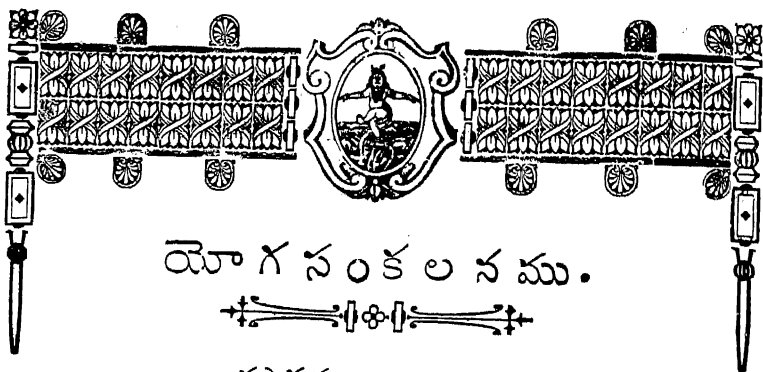
నిర్గమించుచున్నవని తెలుసుకొనుట రెండవది. కాని యిందొక ప్రమాదము కలదు. మన యహంకారమే యీశ్వరుడని పొరపడి యీశ్వరేచ్ఛకు లోబడుచున్నా మను మిషతో మన యిచ్ఛను మనకోరికను దృష్టిచేయవచ్చును. కామోపభోగపరులము కావచ్చును. ఈసౌపాన మారోహించుటకు ముందు సాధకుడు కామనిర్మూలము సమస్తక్రియలందు జీవసమత్వము వృద్ధిజేసుకొనవలెను. లేక నీసౌపానమందుఁ బనిచేయునప్పుడు తన స్వభావముయొక్క నిజతత్వమును విడువక యహంకారముయొక్క హీనకృత్యముల విషయమై జాగరూకత కలిగి యుండవలెను.

కాబట్టి తక్షణమే సాధకుడు “సాక్షి” యను పనవికై ముందుఁ బ్రయత్నము చేయవలెను. అతఁడు తనలో స్వభావకార్య నిర్వాహణశక్తిని గనిపెట్టి దాని కార్యవిధానమును దెలిసికొనవలెను. స్వభావము సత్వరజస్తమస్సులను బ్రకృతియొక్క త్రిగుణములచేఁ బనిచేయుచున్నదని గీత చెప్పుచున్నది. తనలో జరుగుచున్న సమస్తమునకుఁ దాదృష్ట్యయై యీగుణముల వ్యప్తిసమిప్తి కార్యమును విభజించుట నేర్చుకొనవలెను. ఆజ్ఞ నొసగువాఁడు తా నగుటచే రజస్తమోగుణంబుల రెంటిని సత్వమునకు లోబడనట్లొనర్చుగా దివ్య స్వభావద్వారమునఁ బనిచేయుచున్న యుత్తమేచ్ఛకుఁ దన కర్మల తుది సమర్పణముచేయుటకు సంసిద్ధుడై యుండును. అట్టి దివ్యస్వభావమందు గొప్ప ప్రకాశము విపుల స్థిమితముతోఁ బనిచేయును. బంధవిముక్తిగాంచిన జీవుని కామరూపితానందసహిత కర్మను చలనములేని తన సత్వముతోఁ బ్రజ్వలించజేయును.

అప్పుడే చివరమెట్టు సాధ్యమగుచున్నది. ఆయంత్యసౌపానమందు స్వభావము వేసుకున్న మునుకు తెరువబడును. సర్వేశ్వరుని ముఖముఖిని, కర్మల కర్మఫలముల నతని కర్పించి, సాధకుడు వ్యక్తితో నతని సాధనమై పనిచేయును. ఇక కర్మకు నాజ్ఞనిడక

దాని స్వీకరించి యనుసరించును. ఇక కర్మచేయక నిమిత్తమాత్రుడై కార్యకరణ మంగీకరించును. ఇక తన యూహల సంసిద్ధిని తన కామముల సంతృప్తిని గోరక, దివ్యజ్ఞాన దివ్యప్రేమ లనబడు దివ్యేచ్ఛకు లోబడి దాగి యందుఁబొల్లొను చున్నాఁడు.

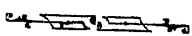

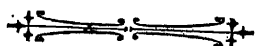
యోగ సంకలనము.

పదియవ అధ్యాయము.

స్వభావము—మూఁడుపద్ధతులు.

కర్మ స్వాతంత్ర్య మపేక్షించు జీవునకుఁ బ్రకృతి స్వభావకార్యమున కంటకుండుట యత్యవశ్యకము. స్వభావమునకు సరసముగా లోబడుట, స్వతసిద్ధములగు నుపకరణములకు సంపూర్ణముగాఁ బనియిచ్చుట యగును. కాని యది జీవునకు లక్ష్యార్థము కానేరదు. జీవుఁడు దేవునకు లోబడవలెను. తన స్వభావమును జయించి యుత్తమేచ్ఛకు (Supreme will) దానొక ప్రాప్తినిధియై. స్వతసిద్ధములగు నుపకరణములు పనిచేయుటకుఁ బ్రకృతిచే నిర్మింపఁబడిన శక్తి సంచయమును, యావరణపరిస్థితిని సమిష్టివ్యాపార మాధుర్యము నెట్లు వినియోగించవలెనో యతఁడు నిర్ణయించవలసియున్నది. కాని స్వభావము తన్నధిగమించి దాని ముఖ్యగుణములకుఁ గార్యపద్ధతుల కంటకుండుటచే స్వాధీనమగుచున్నది. లేకున్న వానికి మనమే లోబడుదుము. అప్పుడు స్వభావమునకుఁ బూర్తిగా వశమగుదుము.

ముఖ్యమగు నీమూఁడుపద్ధతులఁ బ్రాచీన హిందూఘోషములకు లు నిర్ణయించిరి. అవి దీర్ఘ గాఢమానసి కానుభవముపై నేర్పడినవి.

అనుభవశోధనలు లేనియడల స్పష్టముగా వానిని చెబుసుకొనఁ జాలము. కాని కర్మమార్గమందున్న సాధకునకుఁ దన స్వభావమిశ్రీ మముల విభాగించి పరిశీలించుటకు సహాయపడుకొన్ని ధారాశయగు విషయముల నూచించవచ్చును. హిందూశాస్త్రములందు వీనికి సత్వ గుణ, రజోగుణ తామసగుణములని పేర్లు. ఈవిభాగము మానసిక శాస్త్రమునకేగాక ప్రపంచమునందు సహితము గనుపించుచున్నది. సృష్టిలోని సమస్తవస్తువులం దీగుణములు కలవు. ఈగుణముల సమ్మేళనముచేతనే సమస్తమేర్పడుచున్నది.

మానసిక శాస్త్రములనుబట్టి చేతనములుకాని యచేతనములు కాని, సమస్తవస్తువుల యాకార మావరణ స్పర్శలకు వశమై యు న్నది. స్వభావశక్తుల సమతూనికచే నేర్పడిన దని మనమనుకొన వలెను. జీవునికంటె వేరైన మనవ్యస్థిస్వరూప మాతూనికకంటె వేరుకాదు. ఆవరణ స్పర్శానుభవ విధానము త్రివిధము. మొదటిది ప్రత్యుత్తర ప్రతిక్రియ, యాత్మసంరక్షణ, నిధిధ్యాసలులేక యా యావరణ స్పర్శల ననుభవించుట. దీనినే తమస్సు మొద్దుతన మం దురు. ఇతర విషయముచే దిద్దబడకున్న దానిఫలము నూతనసృష్టి నూతన సమతూనిక యివ్వక స్వరూపనాశము తెచ్చుట. ఈయ శక్త తకుమూల మజ్ఞానము. గ్రహించలేకపోవుట, నడిపించలేక పోవుట.

రెండవది ప్రతిక్రియచేయకలదు. ఆవరణ స్పర్శములనది యెదిరించి స్వాధీనము చేసుకొనుటకుఁ బ్రయత్నించఁగలదు. దీనిని రజస్సు, రాగము, కర్మమందురు. దానిఫలము పోరాట, మార్పు, నూతనసృష్టి, జయపాదయములు, సుఖదుఃఖము, లాశానిరాశలు. దానిస్వభావ మసంపూర్ణ జ్ఞానము. అందువలన నదిపొరపాటు, ప్రమాదము, కామదుఃఖములఁ గలిగించును. మూడవది వ్యక్తితో నాత్మ సమితముతో నావరణ స్పర్శముల గ్రహించుచున్నది. అది గ్రహించి ప్రత్యుత్తర మిచ్చును. దానికి నిధిధ్యాసకలదు. అదిలొంగిపోదు.

దీనినే సత్వము ప్రకాశము మంచి యందురు. దానిఫలము సుఖము సమరసము. ప్రేమానురాగములవంటి జ్ఞాననిర్మలతే దాని స్వభావము. నిర్జ్వల సర్గమం దీగుణములు జడములై తదంతర్గతమైన మానసికఫలముల వెల్లిబుచ్చక, తమోవినిశరూపమున, శక్తిప్రతిక్రియ సృష్టిరూపమునఁ బ్రకాశత స్థిమిత సమరసరూపమునఁ బనిచేయుచున్నవి. మానసిక పురుషున కవి మానసిక విలువల వెల్లిబుచ్చుచున్నవి.

ఈగుణములలోఁ బ్రత్యేకముగా నొకదానిచే నిర్మింపఁబడిన వస్తున సృష్టిలోఁ గనుపించదు. ఈత్రిగుణములు ప్రతిస్థితియందుఁ గలసి వర్తించుచున్నవి. ఒకదాని నొకటి వశము చేసుకొనవలెనని ప్రయత్నించుచున్నవి. ప్రతిదానియందు సత్వసంబంధమైన తెలివి, నిర్మలత, సుఖము, స్థిమిత మావరణయం దనురాగము; రజోగుణ సంబంధమైన కోరిక, యాశ, పోరు, సుఖదుఃఖములు, పని, యావరణతో క్రియాప్రతిక్రియలు; తమోగుణసంబంధమైన, నిర్గుణాహమజ్ఞానమశక్తత, యనామధేయత్వ మావరణనుండి వైదొలగుట, దానికి లోబడుట యనువిషయములు కలవు. ఎల్లప్పు డిట్లుండక కొన్నిపనులందు సత్వమే కాన్పించును. మఱికొన్నిటియందు రాజసమే యుండును. ఈత్రిగుణములలో నేది హెచ్చుగా మనోకర్మలందుఁ గాన్పించునో దాని ననుసరించి, యితఁడు సాత్వికుడని, యితఁడు రాజసుఁ డని యితఁడు తామసుఁ డని యందురు.

మనుజుఁడు తన్ను స్వయముగా విమర్శించుకొని యీత్రిగుణవిలాసమును దనలోఁ గనిపెట్టిన పక్షమునఁ గర్మలు తానుచేయుచున్నాడనుకొనుట యెంత పొరపాటో తెలుసుకొనకపోడు. తన పద్యముల ననుసరించి యింతవరకుఁ బనిచేయునది స్వభావమే. అనగా స్వభావముయొక్క యీత్రిగుణములు వాని ప్రత్యేక సమ్మేళనానుసారముగాఁ బనిచేయుచున్నవి. అహంకారజీవుఁడు వానివశమై యున్నాడు. వానిచేతిలో బొమ్మ. అతని మానసికశక్తులు, నీతులు, కోరికశాంతములు, క్రూరత్వదాక్షిణ్యములు, ప్రేమాసహ్యములు,

పాపపుణ్యములు, వ్యక్త్యంధత్వములు, సుఖదుఃఖములాత్రిగుణవిలాసములే. జీవుడు వానిచే నాకర్షింపబడి, జయింపబడి, లోబడి, తనయొప్పుదల నొసగుచున్నాడు. కాని జీవునకు జడమందుఁ గొంత స్వాతంత్ర్యముకలదు. జీవుడు తనయంతరేచ్ఛచే, బ్రత్యేక క్రియా ప్రేరేపణలు స్వభావజన్యములేయైనను, మొత్తముమీద విలాస సమ్మేళనముల నిర్మయించి యనుజ్ఞ నిచ్చు ప్రభువగుటకుఁ బ్రయత్నించఁ గలఁడు. సమరసము నిర్మయించి స్వభావముచేఁ బనిచేయించఁ బ్రయత్నించఁగలఁడు. కాని యితరగుణములఁ బారఁదొలి సత్త్వగుణమును వృద్ధిచేయుట మంచిమాగ్గమని తోచుచున్నది.

కాని యిందొక చిక్కుకలదు. ఈగుణములలో నొకటి స్వయముగాఁ దక్కిన రెంటిని జయింపఁజాలదు. త్నోభబాధ పాపదుఃఖములకు మూలమని రజోగుణమును త్యజించితిమా రజోగుణ మణగును. కాని తమస్సు లేచును. చురుకుతనము మందగించిన దాని సానమందు బండతనము ప్రవేశించును. అప్పుడు మంచి, నెమ్మది, సుఖము, జ్ఞానము, ప్రేమ, వ్యక్తి యుండవచ్చును. కాని జీవునియందానెమ్మది నిష్క్రియాపాపమగు స్థిమితముగా మారఁ బ్రారంభించును. మనుజుఁడు సత్త్వతామసుఁడగు చున్నాడు. మానససీతి శూన్యత్వము నశించును. అట్లే తీవ్రక్రియాప్రేరేపణలు సహితము నశించును. ఇది మఱియొకవిధమైన యశక్తత, చిక్కులఁబెట్టు ప్రతిబంధకము. తమస్సు ద్విస్వభావము కలది. నిష్క్రియత్వముచే రజోగుణమునకుఁ బ్రతిబంధకమగుచున్నది. ధారాళశూన్యత్వానామ ధేయత్వములచే సత్త్వమునకుఁ బ్రతిబంధకమగుచున్నది. సత్త్వరజోగుణములలో నేదితగ్గిన దాని సానమందిది ప్రవేశించుచున్నది.

ఈలోపము పోగొట్టుటకు తిరిగి రజోగుణము రావలెను. సత్త్వముతోఁ జేరి తమోగుణము నణచవలెను. అప్పుడు మనక్రియ హెచ్చుస్థితికివచ్చును గాని రజోగుణసంబంధమైన యాతురత, కోపము, నిరాశ కోర్కెధము దుఃఖములకు లోబడుదుము. ఇవి మునుపటి కంటె మంచిస్థితికి మారినను మనకు కావలసిన నెమ్మది స్వాతంత్ర్య

ము శక్తి యాత్మాధికార మిదికాదు. ఎచ్చట సహంకారకామములు చేరుచున్నవో యచ్చట సీరాగములు చేరుచున్నవి. లేక సత్వాధి పత్యముక్తింద సీత్రిగుణములకు సంధిజేయఁ బ్రయత్నించితిమా స్వభావ విలాసకార్యమునకు తీవ్రతమాత్రముతగ్గింతుము. మనమొక క్రొత్తస్థిమితము సంపాదించుము. కాని మనము స్వతంత్రాధికార ము పొందలేదు.

పూర్తిగా మఱియొక విధానము కావలెను. జీవుఁడువేని ధర్మములకు లోబడి, వేనికార్యములలో జక్కుకొనుచున్నాఁడో యాత్రిగుణముల కృత్య మంగీకరించుట యను పొరపాటు విడువ వలెను. రజస్తమో గుణములనేగాక సత్యమును కూడ చాటవలెను. ఇనుప గొలుసునేగాక బంగారు గొలుసునుకూడ తెలిపవలెను. కాబట్టి గీతమఱియొక యాత్మ శీతావిధానము నిర్ణయించుచున్నది. తనలో ద్రిగుణములకు వెలియై వాని కల్లోలములకుపరిద్రష్టవలె నిష్పక్షపాత నిస్పృహతోఁ గనిపెట్టమనుచున్నది. ఆగుణతరంగములు లేచి పడునప్పుడు వానిఁగనిపెట్టి విమర్శించవలెను గాని వాని నంగీ కరించి సంబంధము పెట్టుకొనరాదు.

ఈవిధానమునకు మొదటి యుపయోగము మనజుఁడు తన్నుఁ దెలిసికొనుటకు సహంకారమును బూర్తిగావదలి యాత్రిగుణముల విలాసమును జూచుటకుఁ బ్రారంభించును. అది మోసము తో నిండియున్నందున, సమస్త కార్యము త్రిగుణముల పరస్పర కార్యమని గ్రహించి, వాని సమస్తవిధానముల నెరిగి వాని చాడికి వశముగాక, వానివేషముల యుక్తులఁ దెలిసికొనుటకుఁ బ్రారంభించును. ఈవిధానమునకు రెండవ ప్రయోజనమా త్రిగుణముల పరస్పరకార్యముచే నేర్పడినబంధమే యహంకారమని తెలిసికొనుట. యోచకులకు ఋషులకునుండు సాత్వికా హంకారమునుండి తప్పించుకొందుము. స్వాపేక్షలు కోరికలతోనిండిన యాత్మపరాయణుని రాజసా హంకారమునుండి తప్పించుకొందుము. ఈవిధానమునకు

మూడవప్రయోజన మీసమస్తకార్యమందున్న యుఖ్యమైన యహంకారమును గ్రహించి యాత్మముక్తి యాత్మనిగ్రహసాధనములకొఱకు నే ననునహంకారమందు వెతుకక పవిత్రుఁడు స్వతంత్రుఁడు ప్రభువైన యధికారికొఱకు స్వభావకార్యసాధనముల వెలిన పరిశోధింతుము.

ఈవైతొలగుటవలనఁ గలిగెడు వృద్ధియందు మొదట మన మీత్రిగుణముల మించెదము. హీనస్వభావమునుండి జీవుఁడు విముక్తుఁడై వెలిగాను పరిస్థితుఁడగును. స్వభావము పనిచేయుచునే యుండును. కామసుఖదుఃఖములు హృదయమును పీడించుచునే యుండును. ఉపకరణములు శ్రమచెంది నిష్క్రియత్వ మొందుచునే యుండును. శాంతప్రకాశములు హృదయమానసములఁపునఁ ప్రవేశ మొందుచునే యుండును. కాని జీవుఁడు మార్పుచెందక, నీమార్పులకంటక, హీన విషయములకుఁ గామదుఃఖములకు వశముగాక, వానిఁ గనిపెట్టును. వానిప్రయత్నముల వాని సంతోషములఁ జూచి నవ్వుచూ మనో సంకోచమునకుఁ గాని శరీర నాడీహృదయ బలహీనతకుఁ గాని వశముకాదు. సంతోషము కలిగెనని సంతోషించెడు. ఈవిషయము లలోఁ జొరఁబడెడు. ఈశ్వరేచ్ఛాభావములఁ దెలిసికొనుటకు నిస్సంగియై కాచియుండును. అట్లానక్కుచు చివర కీత్రిగుణముల పోరాటకువెలియగుచున్నాడు. అతని హీనస్వభావముపై నుండి బాధింపఁబడుచున్నది. అతని యలవాట్లంగీకార శూన్యము లై శత్రుచు సంభవించుటమాని యఱుదగుచున్నది. ఇంతకంటె యెక్కువైన మంచి కర్మకు స్థితికిఁ దా నిర్నయింపఁబడె నని తెలుసుకొనుచున్నాడు. క్రమముగా నిష్టములేక నేలోఁబడి, మార్పునకు సిద్ధపడుచున్నాడు.

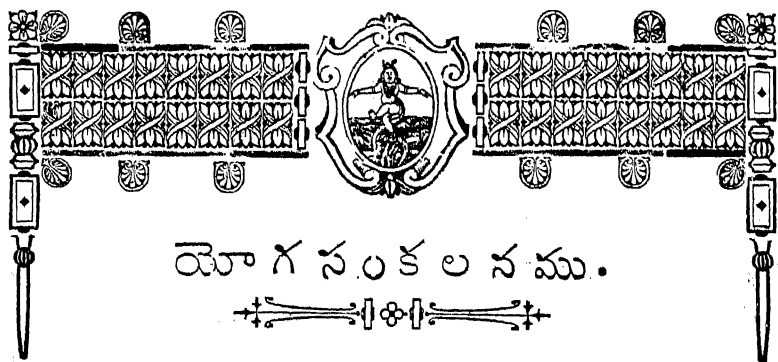
జడములేక స్థూలము స్వభావసిద్ధముగాఁ దమోగుణప్రధానము. ప్రాణనాడీశక్తులు రజోగుణప్రధానము. మానసమనత్యగుణప్రధానము. ఈత్రివిధోపకరణములద్వారా యీత్రిగుణములు కలిసి పనిచేయుచు కల్లోలము తెచ్చుచున్నవి. ఇప్పటి సాధారణమానుషస్థితియదే. కాన మఱియొకకార్యమునకు వీలుకలదు. ఈకార్యము

మన యిప్పటి యనంపూర్ణ స్వభావమున కధిదైవికముగాఁ దోచినను బ్రకృతి పురుషుల గాఢసంబంధములకు స్వతసిద్ధమై తగినదై స్వభావసిద్ధమై కాన్పించును. శరీరము కర్తృత్వశూన్యమైన సాధనము కావలెను. కాని యది వివిధతీవ్రానుభవముల ననుభవించుటకు సామర్థ్యము కలిగియుండవలెను. నాడీరాగములు శ్రమలేని కార్యకరణ సామర్థ్యము ననుభవసామర్థ్యమును గలిగియుండవలెను. కాని ప్రశాంతస్థిమితములు కలిగి, కామవశముచే దొందరకు సోమరితనము నకు లోబడి బండబాఱక యుండవలెను. ఆజానము మనోనిర్మితము కాఁకూడదు. సృష్టిముఖమై యున్నశక్తియుక్క బలమునుండి తప్పించుకొనుటవల్ల గలిగిన శమనము సహితము కాఁగూడదు. ఈ మూఁడుపక్షరణములు (అనగా స్థూలప్రాణమానసములు) తమలో లేక తమకంటె భిన్నమైన దానినుండి నిర్గమించు గొప్ప శక్త్యానంద జ్ఞానముల కనుగుణ్యమైన సాధనములు కావలెను.

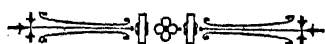
అట్టి స్థితీయాశ్వరసంబంధియగుఁ బరిపూర్ణమందుఁ బ్రకృతి యొక్క తీగుణసమ్మేళన సమత్వ మనఁబడును. అచ్చట నప్రసిద్ధమైన నిష్క్రియత్వముండదు. తమస్సునకు మారుగా దిన్యప్రశాంత స్థిమితములు వచ్చును. అట్టి ప్రశాంతస్థిమితములనుండి కర్మజ్ఞానవిలాసము తన యేకాగ్రతనుండి వెలువడినట్లు ప్రభవించును. అచ్చట కామములేదు. క్రియాప్రయత్నము, నిర్మాణప్రయత్నము వశీకరణప్రయత్నములుండవు. శాంతమునకు భంగము చేయఁజాలనట్టియు స్థిమితమును గదలింపఁ జాలనట్టియు, స్వకీయ కార్యకరణశక్తి రజస్సునకు మారుగా వచ్చును. మనోనిర్మిత మచ్చట లేనందున నచ్చటి ప్రకాశశాంతము లపాయకరములు క్రియాశూన్యములు కానేరవు. సత్త్వమునకు మారుగా విపులప్రకాశత్వము పూర్ణానందము రాగలవు. ఆప్రకాశానందములు జీవుని యనంత గాంభీర్యములకు సరిపోలినవై యాజీవుని వివిధత్వములందు గాఢస్థిమిత తీవ్రక్రియల రెంటిని కలిగియుండును.

ఈయత్తమ సమరసత్వ మహాంతారముతోఁ గూడుకొన్న యెన్నిక, క్రియలు నశించుటచేఁ గలుగుచున్నది. వ్యష్టియహాంతారము ప్రయత్నించదు. ఎన్నుకొనదు. క్రియనారంభించదు. దాని సానమందు మనసమస్తకార్యములకు నిజమైన ప్రభువు తన దివ్య ఛాచ్చానానుసారముగఁ బవిత్రమైన స్వభావమున కనుజ్ఞనొనగును. వ్యష్టిపురుషస్థానము సేవకుఁ డగుచున్నది. ఈశ్వరచిదానందశక్తులఁ బ్రతిఫలించఁజేసి వానియందుఁ బాలుకొనుచున్నది. కర్మచేయుచున్నను గర్మచేయదు. ప్రతిఫలము దానినంటదు. ఇదే కర్మయోగ పరిపూర్ణత్వము. దీనికొకే త్రిగుణముల నిర్జించుట యభ్యసింపఁ బడుచున్నది. ముఖ్యకార్యముగా నెన్నఁబడుచున్నది.

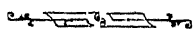

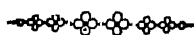
యోగ సంకలనము.

పదకొండవ అధ్యాయము.

కర్మాధిపతి.

కర్మత్వాహంకారము మనము త్యజించినపుడు, త్యాగము పూర్ణమైన కొలది, కర్మాధిపతి తనంతటఁ దావెల్లెడగుచున్నాఁడు. ఆత్యాగమనంతమైనప్పు డతని యనంతమందు నిలిచి యీశ్వరేచ్ఛకు మనఃక్రియలఁ బూర్తిగానశము జేతుము. ఇతర పరిపూర్ణ త్వమునకు న్నట్టిపరిపూర్ణ త్వమునకు సహితము మెల్లున్నవి. మనకాకస్మికము గాఁ బూర్ణప్రకాశము ప్రత్యక్షముకావచ్చును. కాని పునాది సిర పడకున్న నది యొకయేకాగ్రతనొందిన దుగ్రిష్టియై నమ్మగగనిజై యుండును. తరువాత దానియందున్న ననంతవివిధత్వములు క్రమముగా దుగ్గోచరమవును. ఉత్తమ శిఖరమందు నిశ్చలదుగ్రిష్టి నిలిచి యున్నను సమస్తహీనావయవములు క్రమముగా గాని తెలిసికొని పూర్ణమైన బ్రతుకైతర మీయఁజాలవు. సమస్తయోగములందు నమ్మకము యోగ్యు యుండవలెను. హృదయతీవ్రత, చిత్తప్రాబల్యము మోక్షమునప్రయత్నముగాఁ బొందగోరుచుగాని శాంతమైన నీస్వల్పోపకరణముల సహాయమందకున్న విషాదకరమగుఁ బ్రతి క్రియలకు వశమవును.

హృదయమానసముల స్వభావజన్యమైన నాతురత, బుద్ధియొక్క ప్రమాదముతోఁగూడిన నమ్మకము రజోగుణసంబంధమైనవి. కాబట్టి సమస్తయోగాభ్యాసములగు దీప్తైనఁ జెప్పఁబడిన విషయమును గురించి గట్టిగాఁ జెప్పవలసియున్నది. మనుజుఁడు తన శ్రమకు ప్రతిఫలము గోచరుచున్నాడు. ఫలప్రాప్తి రాకున్నను, కాలహరణమైనను, లక్ష్యార్థమందునమ్మకము వదలుచున్నాడు. వాఁడు ప్రస్తుతఫలమును బట్టి యోచించుచున్నాడు. బుద్ధివిమర్శనయందే యతనికిఁ బూర్తిగా నమ్మకము. తాను బోరవడినప్పుడు దైవమును నిందించి యిట్లుచుట యతనికి సులభము. “నేను దేవుని నమ్మితిని. పాప ప్రమాదములలోఁ బడిపోతిని. కేవల యనుభవవిరుద్ధమయిన లక్ష్యార్థమున జీవితమంతఁ గడిపితిని. తమబంధముల విడువక సాధారణానుభవములతోఁ గాలము గడుపు నందఱినలె నేనున్న మంచినపునే.” అట్టి సమయమందు సమస్త యున్న తానుభవము మరువఁబడుచున్నది. జీవుఁడు తన దుఃఖమందేకాగ్రతఁ బొందుచున్నాడు. మనుజుఁడు మార్గము చిరకాలమభ్యసించినవాడయ్యెనేని, దాగియున్న పుటికి, హృదయ నమ్మకము నిలుచును. అవకాశము దొరికినశత్రుణమే యానమ్మకము బైబుపడి బుద్ధిహృదయములకంటె శ్రేష్టమైనదానిచేఁ బడిపోకుండఁ బట్టుకొనబడును. వానికి సహిత మిట్టిలోపములు వృద్ధికి విఘాతములై యున్నవి. ప్రారంభకునిమాట చెప్పవలెనా? వానికి మిక్కిలి ప్రమాదకరములు. మన మెచ్చుకొనిన మార్గమునందుఁ గలకష్టము. నిజముగా బుద్ధికి నమ్మకము కలిగియుండుట మంచిది. బుద్ధికి మార్గముగాఁ దోచినప్పటికి, బుద్ధిజ్ఞానమును మించిన యంతరప్రకాశము యొక్క శాంతాల్లాదకరమైన ఛాయ యాచున్నది. అది బాహ్యకారములకు స్వాధీనముగాక దాగియున్న జ్ఞానము. పనిచేసినకొలది మననమ్మకము తన వ్యాపారములు సరియైన పనిపించుకొనుచున్నది. ఆనమ్మకమే జ్ఞానముయొక్క యాభాసగా మారుచున్నది. గనుక మనమెల్లప్పుడు “నిరుత్సాహములేని హృదయముతో సదా యోగ మభ్యసించవలె”నను గీతా

విధిని మన మనలంబింపవలెను. “విచారింపకుము. నేను నిశ్చయముగా నమస్త కష్టములఁ దొలగింతు”నను ప్రభువిచ్చిన వాగ్దానము సంశయించు బుద్ధికి జ్ఞాపకముచేయుచుండవలెను.

కర్మాధిపతి మన స్వభావమును మార్చునప్పుడు సహితము దానిని నిరాకరించుటలేదని మనము జ్ఞాపకముంచుకొనవలెను. అతఁడు మనస్వభావముద్వారా పనిచేయుచున్నాఁడు. కాని క్రమము తప్పి పనిచేయఁడు. అసంపూర్ణమైన మనస్వభావము పరిపూర్ణత్వము నకుఁ దగిన విషయములఁ గలిగియున్నది. కాబట్టి దానినోర్పుతోఁ దయారుచేసి, పునర్నిర్మాణ మొనరించి, నూతనరూప మిచ్చి మార్చవలెను గాని ఖండించి నరికి పాడుచేయకూడదు. నీతప్పులలో సత్య మిమిడియున్నది. ఆసత్యము వెల్లడియకాటకుఁ బ్రయత్నించుచున్నది. మానుషవివేక మాతపుల ఖండించుచున్నది. దానితోఁ బాటు సత్యమునుకూడ ఖండించుచున్నది. తప్పులు తమ నిజతత్వముఁ దెలిసికొనువరకు దైవమాతపుల నుండనిచ్చును. మనపాపములన్నియుఁ బాప మొనర్చుట కిచ్చగింపకఁ, బరిపూర్ణత్వమునకై ప్రయత్నించు నొకదాని యొక్క యసత్యసౌపానములు. అవి వికారవేషములనుండి విముక్తి నొందింపఁబడి మార్పబడవలసిన గుణము యొక్క మును కేగాని నిరాకరింపఁ బడవలసినవి కావు. అట్లుగాకున్న సర్వజుడైన యీశ్వరుఁడు వీనికిఁ దావివ్వకపోవును. మన కర్మాధిపతి పొరపడువాఁడుకాఁడు. అశ్రద్ధకలవాఁడుకాఁడు. అనవసరములైన గష్టములఁ దెచ్చిపెట్టి యానందించువాఁడు కాఁడు. మనతార్కిక వివేకములకంటె నెక్కువ వివేకము కలవాఁడు. మనధర్మముకంటె యెక్కువ వివేకముగలవాఁడు. మనము పరాజయముగాంచితిమా నిజమైన దారి యేర్పడుటకై పరాజయ మతఁడు సంకల్పించును. మనము కష్టములఁ జెందితిమా యసాధారణమైన యానందానుభవమునకు మనల నద్దులఁజేయుటకే. మనము బోర్ల పడితిమా బాగుగా నడచుట మనకు నేర్పుటకే. శాంతపవిత్రపరిపూర్ణత్వముల నొందుటకు సహితము మిక్కిలి తొందర పడకూడదు. శాంతము మనకుం

డవలసినదే. శాంతమనగాఁ దీవ్రత సాధ్యము కానందున సిమితము కూడ సాధ్యములేక చెడిపోయిన స్వభావసామర్థ్యములయొక్క శాంతమదికాదు. పవిత్రత మనకుండవలెను. శూన్యముతోఁగూడిన పవిత్రతకాదు. పరిపూర్ణత్వము మనకుండవలెను. హీనబంధములలోఁ జిక్కుకొనుటవలన గలిగెడి పరిపూర్ణత్వముకాదు.

అసంపూర్ణమైన నీన్యభావమహాంకార యుతమైయున్నది. కర్మలఁ జేయుచు నహంకారమును దొలగించుటకంటె కష్టమైనపని వేరులేదు. పనికిఁ బురికొలుపు ప్రేరేపణను జంపి, యహంకారమును జయించుట సులభమే. దానినీశ్వర ప్రేమజనితానందమందు ముంచి తన్ను మరచునట్లుచేయుటకూడ సులభతరమే. కాని యీశ్వరకార్యమునకుఁ బవిత్రమైన సాధన మనఁబడు దివ్యమానవత్వ మొందుట బహుకష్టము. ఒకమెట్టుతరువాత నొకమెట్టు స్థిరపరుపవలెను. ఒకకష్టమునకుఁ దరువాత మఱియొక కష్టమును బూర్తిగా ననుభవించి పూర్తిగా స్వాధీనపరుచుకొనవలెను.

మనలోఁ బ్రపంచములోనున్న నీశ్వరునకు మన సమస్తకర్మలబలిగా సమర్పించుట మొదటి సౌపానమని తెలిసికొంటిమి. మన కర్మల ఫలాపేక్షలత్యజించుట రెండవసౌపానము. సమర్పణకుఁ గోరదగినఫల మీశ్వరుడే. అతఁడుదొరికిన సమస్తము దొరుకును. కర్తృత్వాహంకార త్యాగము మూఁడవ సౌపానము. ఈమూఁడవ సౌపానమందు సహితము కష్టసాధ్యమైన సమర్పణమునకు వివిధ మెట్లుకలవు.

మనము, కర్తలమను భావమువిడుచుట సాధనమని గ్రహించుట మొదటిపని. అప్పటికి యహంకారబంధము విడుచునదికాదు. కర్తృత్వమందుఁగల యహంకారమును తగ్గించినను, బూర్తిగాఁ ద్యజించినను దానికి మారుగా సాధనముయొక్క యహంకారము వచ్చుచున్నది. ప్రపంచచారిత్ర మిట్టి యహంకారముయొక్క యుదాహరణములతోఁ నిండియున్నది. అట్టిమనుజుఁడు ప్రజలకు నాయు

కుండగుచున్నాడు. అగాధమై విచిత్రమై తనలోలేనని తనకుఁ జెలి
సినట్టి గొప్పశక్తి తనయందుఁ బ్రవేశించెనని నమ్ముచున్నాడు. తన
కార్యములకు గొప్పఫలములఁ గాంచుచున్నాడు. మానవులకు
దారి యేర్పరుచుటకై విపరీతమైన నాశముఁజేయుచున్నాడు. లేదా
తత్కాలిక శాంతిదాయకమైన నిర్మాణమును జేయుచున్నాడు. అతఁ
డు శుభప్రసరుచువాఁడో, ప్రకాశత దెచ్చువాఁడో యగుచున్నాడు.
లేదా కార్యములు తత్ఫలములు స్వల్పములై యుండవచ్చును. వా
నికి వీలు కర్మస్థానము శగ్గియుండవచ్చును. కాని సాధనమునుస్వల్ప
యుండకతప్పదు. అట్టివారు తాము దేవుని యుపకరణములని నుల
భముగానమ్మి ప్రకటింప సాహసించుదురు. అట్టి ప్రకటనయందు విశే
షతీవ్రమగు నహంకారము సాధారణజనులు భరించుదానికంటె
యెక్కువయున్నటులఁ గనుపించకపోదు. వారు దేవునివిషయమై
ప్రసంగించినప్పుడు దేవుని విగ్రహనిర్మాణముచేయుఁ బ్రయత్నించు
రు కాని నిజమునకది వారి భావస్వభావకార్యముల ఛాయ. ఈయధి
పతిని వారు సేవింతురు.

వారు భ్రమతోఁగూడిన పిచ్చివారుకారు. వారు సాధారణ
జనులకంటె యెక్కువతత్వము గ్రహించినవారు. వారిజీవులు మఱి
యొక మెట్టుపైకెక్కినవి. కాని వారికి ప్రత్యక్షములేదు. కాబట్టి
వారు నిజమైన కేవల యీశ్వరోపకరణములు కాలేదు. ప్రభు
సాక్షాత్కారమొందలేదు. వారి యసంపూర్ణ స్వభావానుగుణ్యము
గ నుపయోగింపఁబడుచున్నారు. వారు చూడనేర్తు లేని యట్టి మును
కులోనుండే యీశ్వరుని జూచుచున్నారు. ఒక శాఖకో, జాతికో
యీశ్వరవిగ్రహమును నిర్మించుచున్నారు. శిక్షించు భయంకరుఁడైన
దేవునిగాని దయామయుఁడైన దేవునిగాని నిర్మించుచున్నారు.
ఈశ్వరుఁడీవిగ్రహము నంగీకరించి తద్వారమునఁ బనిచేయుచున్నా
డు. వారి పరిపక్వములుకాని స్వభావముల ననుసరించే నితరులకన్న
నెక్కువ తీవ్రముగా నీశ్వరుఁడు పనిచేయును గనుక వారియందు
ప్రేరేపణాశక్తయైన యీహంకారము సహితమితరులకంటె యె

క్కువ తీవ్రముగానే యుండును. నిజమునకు వారు సేవకులుగాని యుపకరణములనబడరు. ఏదోయొక దివ్యగుణముయొక్క సేవకులు గాని పరిపూర్ణ దేవత్వముయొక్క సేవకులనబడరు.

అట్టి యుదాహరణములఁ జూచి యాశక్తిని మనము తెచ్చుకొనుటకు బ్రయత్నించవలెను. కాని నిర్మలమగు సౌచ్చజ్ఞానము మనకు కలుగవలెను. ఉపకరణములోని కెట్టి యహంకారము రాని వ్యకూడదు. తెలియుచునో తెలియఁబడకుండనో ప్రతిమనుజుఁ డీశ్వరున కుపకరణమే యనియు నొకవిధమైన కర్మకు మఱియొక విధమైన కర్మకుఁ దారతమ్యములేదనియు, నొకయుపకరణమునకు మఱియొక యుపకరణమునకు సహంకారము కలిగించుభేదము లేదనియు మనస్సునం దుంచుకొనవలెను. జ్ఞానాజ్ఞానములకుఁ గల భేదముసహిత మిశ్వరానుగ్రహమే. ఆయీశ్వరశక్తి యిరోజున నొకని రేపు మఱియొకని పూరించుచు శ్రద్ధకలచోటఁ జేరుచున్నది. ఆధిక్యత మనదికాదు. ప్రస్తుతము మనలోఁ గనుపించు నాధిక్యత సహిత మిశ్వరుఁ డెన్నుకొనుటవల్లఁ గలిగినదే. మనప్రయత్నాధిక్యతనుగాంచి విర్రోపీగుట తెలివిమోలినపని. ఆప్రయత్నము సహిత మిశ్వరుఁ డెన్నుకొనుటచేఁ గలిగిన ఫలమే. కుమ్మరివాఁ డొకపాత్రను మఱియొకదానికంటె బాగుగఁ జేసినప్పు డాయాధిక్యత కుంభకారునిది కాని పాత్రేదికాదు. “ఇది నాశక్తి నాయందుదేవుని శక్తిజూఁడుడ”ను భావము మనస్సునందుండరాదు. “సమస్త మానవులందు, జంతువులందు, లతాగుల్మములందు, లోహములం దెల్లు దేవునిశక్తి పనిచేయుచున్నదో యట్లే యీశ్వరమానసములందుఁ బనిచేయుచున్నది.” యను భావముండవలెను. సమస్తమం దొక్కఁడే పనిచేయుచున్నాడనియు నాత్మవ్యక్తి కరణమను నీశ్వరకార్యమునకు సమస్త ప్రపంచము సమానసాధన మనియు భావించుటవలన నుపకరణమందలి రాజసాహంకారము మనల విడుచుచున్నది.

రెండవపని యేదనగా, మనస్వభావముద్వారా మనస్వభావముననుసరించి యీశ్వరుఁడు పనిచేయు నని మనము జ్ఞాపకముంచు

కొనవలెను. మనస్వభావ మసంపూర్తిగా యున్నయడల కర్మసహిత మసంపూర్తిగాఁ బ్రమాదభరితముగానుండు నని, యప్పుడు సహిత మది మనయం దీశ్వరకార్యము కాకపోదని తలచవలెను. సదా యభ్యసించినయడల నీభావము కామగర్వాదురతలఁ గలిగించు రాజ సాహంకారమునకు, నిరుత్సాహదాయకమైన దామ సాహంకారము నకు మనలలోను కానివ్వదు. స్వభావము త్రిగుణముల ద్వారముననే పనిచేయుచున్న దను జానమువలన మన కిచ్చట యధికయుపయోగముకలదు. ఆధిక్యత, శక్తి, పాపము, బలహీనత మనయందిక నారోపించుకొనము. “గుణములు గుణములందుఁ బనిచేయుచున్నవి”యను గీతావాక్యము వక్కాణింతుము. శాంతులమై, నిర్భాగితులమై, నిస్సంగులమై, కర్తృత్వ రాహిత్య తడేక నిష్టపరిపూర్ణత్వములుగల యంగీకారముచే, మనలోపముల సవరించి మనకర్మల పవిత్రము చేయనెంచిన యీశ్వరుఁడు మనపైఁ బ్రేరేపించునై యొత్తిడికి నహాయ పడుచున్నాము.

మూఁడవపని యేదనగా, స్వభావ మను నీమునుకు తొలగించి కర్మలకు వెలియందుఁ దుదకు సమస్తకర్మలందు సాధనము యొక్క ప్రిభువుచుగాంతుము. “నాహృదయమం దున్న నోహృషీ కేశా! నీచే నియమింపఁబడి యావిధముగాఁ బనిచేయుచున్నా”నని సంస్కృత శ్లోకము. ఈకర్మ రెండువిధము లైనది. (1) మన స్వభావముయొక్కకర్మ, దీనియందు మన మొక యంత్రముపై నెక్కింపఁబడి స్వభావముచే నహంకార జనిత భ్రమచే ద్రిష్టబడుచున్నట్లు పనిచేతుము. (2) భ్రమ లన్నియుఁ దొలగింపఁబడి యావిమవివృత్తి కెదుట నప్రియత్నముగాఁ గర్మయొనర్తుము. అప్పుడు మన యుద్దేశ్యము దాని యుద్దేశ్యమే. మన యిచ్చ దానియిచ్చే. అది యనగా శక్తియుం దావిర్భవించిన యధికారే యని మనకుఁ దోచఁగలదు. శరీరమానసములు దాని కార్యములే నని మనకు వెలియఁగలదు. ఇక స్వభావముగాని గుణములుగాని మనకుఁ గనుపించవు. కాని నరములందు, మానసవిషయములందు, శరీరమానసములకు వెలియై

వానిని నడిపించుశక్తి స్థూలరూపమున మనకు వ్యక్తముకాఁగలదు. మనము తిరుగుచున్నాము, యోచించుచున్నాము మనుభవించుచున్నాము వ్యక్తి మన కికనుండదు. కాని యాశక్తి మనలో చలించుచున్నది, యోచించుచున్నది, మనుభవించుచున్నదను వ్యక్తి పుట్టును. మనము వ్యక్తమగుచున్న యాశక్తి బ్రహ్మాండశక్తి యనఁబడును. ఈశక్తిమాత్రమే సృష్టియందున్నది. పనిచేయుచున్నదని పదార్థ విజ్ఞానశాస్త్రములు వేదాంతశాస్త్రములు చెప్పుచున్నవి.

ఈశక్తి దేవునిశక్తి స్వరూపమనఁబడును. క్రియాశక్తి, జ్ఞానశక్తి, ఇచ్ఛాశక్తి, ప్రేమశక్తి. తనకంటె వేరుకాని యీశక్తిని స్వాధీనముచేసుకొని యందు నివసించి తన్మూలకమున సమస్తస్థితుల సంభవముల నొనర్చునట్టి యధిపతి, సమస్తవస్తువులందు, మనయందితరులందు వ్యక్తమగుచున్నాఁడు. ఈవిధమున కర్మలద్వారా యీ శ్వరునితో నైక్యమొందుచున్నాము. స్వచ్ఛమైన భక్తిజ్ఞానములచేత నాయైక్యమునే పొందఁగలము.

కర్మాధిపతిని మనముగాంచినప్పుడు నాలుగువిధముల మనమతని దెలిసికొందుము. (1) స్వయంప్రకాశుఁడు—సమస్తస్వభావా తీతుఁడై యొకఁడుండి, ప్రపంచస్వభావముల స్వాధీనముచేసుకొని, యొక నని కానట్టి వేరువస్తువుగా మార్పుచున్నాడని తెలిసికొందుము. (2) తత్త్వల్యమైన నిష్క్రియుఁడైన బ్రహ్మము—స్వయంప్రకాశమైన నిచ్చచే బ్రహ్మాండమందొప్పుకొనఁబడి నిర్నయింపంబడిన క్రియాశక్తుల నిష్పక్షపాతబుద్ధితో సంగీకరించునట్టియు నిష్క్రియా రూపమై తనయునికిచేతనే క్రియాశక్తుల దివ్యగమ్యస్థానమొందుటకు బలవంతబెట్టుచు, నిష్పక్షికి నెరుగఁబడని యేకత్వముగొఱ కాక ర్షించునట్టియు నిర్గుణుఁడగు నీశ్వరునిగాఁ దెలిసికొనుచున్నాము. (3) సర్వవ్యాపకుఁడైన నీశ్వరుఁడు—ఎవఁ డనంతగుణములు బ్రహ్మాండ క్రియేచ్ఛలు, సర్వవ్యాపక జ్ఞానానందము లగుచున్నాడో, యెవఁరీమూలమున సమస్తయుత్పన్నములతో సారాంశమందేగాక క్రియావిలాసమందు సహిత మేకమగుచున్నామో, సమస్తమందు

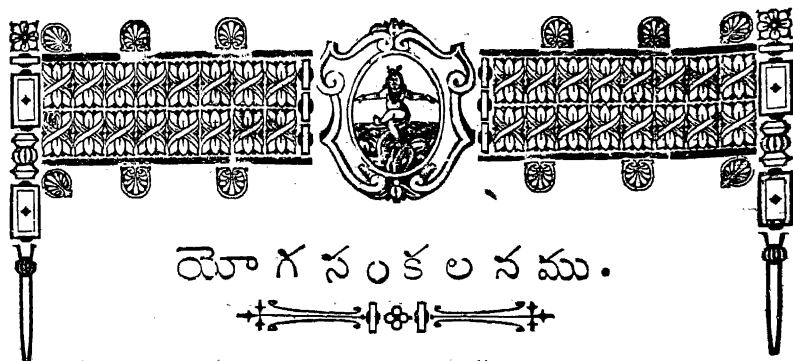
మనలను మనలో సమస్తమును జూచుచున్నామో, సమస్తయోచన సమస్తానురాగ మొక హృదయమునకు, నొకమనస్సునకు సంబంధించినవని తెలిసికొనుచున్నామో, సమస్తశక్తిక్రియలు శక్తియు క్తమైన యిచ్చకు సంబంధించినవని తెలిసికొనుచున్నామో, బ్రహ్మాండ విషయముకొఱకుఁ బనిచేయుచున్నామను సహంకారము విడుచుచున్నామో, బ్రహ్మాండస్థిమితముకొఱకు సహంకారబీజమును విడుచుచున్నామో, యట్టివాఁడని తెలిసికొనుచున్నాము. (4) మనలో స్వయముగా సంబంధమంగీకరించిన యీశ్వరుఁడు మనయుత్తమాత్మ యగుటేగాక, మనప్రభువు, స్నేహితుఁడు, ప్రియుఁడు, గురువు, తల్లితండ్రి, యీగొప్పప్రాపంచిక విలాసమందుఁ జెలికాఁడను వేరు వేరురూపములఁ బొందఁగోరుచున్నాము. శత్రుమిత్రులుగా, హితా హితులుగా సమస్తసంబంధములందు సమస్తకార్యములందు వేషములవేయమనుచున్నాము. అతనినలనఁ గర్మలయందు కర్తృత్వాకర్తృత్వముల వర్జించుటవల్లనేగాక దివ్యప్రేమావేశముచేతను దివ్యానందాధిక్యతచేతను, మనము చూడఁగలము.

మనకుఁ బూర్తిగాఁ దెలిసిన యీజ్ఞానకర్మలు మాత్రమేగాక, దానియందుఁ దెలియఁబడని భగవంతునియానంద రహస్యము మునుకుతోఁ జుట్టఁబడియున్నది.

కర్మాధిపతి సంపూర్ణము.

యోగ సంకలనము.

పన్నిండవ అధ్యాయము.

క ర .

కర్మయోగికి మఱియొకవిషయముకలదు. సర్వసమత్వము స్వభావమందు స్థిరపడగా ; పరిపూర్ణసమర్పణము భావహృదయము లందేగాక సర్వవిషయములందుఁ జేయఁబడగా ; త్రిగుణములు పూర్తిగా సమరసమైన శుద్ధిప్రకాశములనొందగా ; జీవుఁడు కర్మాధిపతినిగాంచి సామీప్యసారూప్యసాయుజ్యముల నొందగా ; కర్మేష్టయికనేకర్మచేయవలెను ? ఏభావముతో ? ఎందునిమిత్తము ? ఏయుద్దేశ్యముతో !

హిందూదేశమందు వాడుకలో దీనికి ప్రత్యుత్తరము కలదు. కర్మలేదనుటే యాప్రత్యుత్తరము. పరమోత్తముని సాతౌత్కారము జీవునకుఁ గలిగినప్పుడు, మన మతనితో నైక్యమైనప్పుడు ప్రపంచములో మనముండుట ప్రయోజన శూన్యమనియు, భిన్నత్వదోషవిముక్తి, యజ్ఞానదోషవిముక్తి, కర్మదోషవిముక్తి మనుజుఁడు కాంచెనని చెప్పుదురు. అప్పుడు కర్మచేయుట యనగా నుత్తమస్థితినుండిపడుట, యజ్ఞానమందుఁ దిరిగి ప్రవేశించుట యందురు. ఈభావము సరియైనదనుకొన్నను బాణమున్నంతవరకు కర్మతప్పదు.

యోచించుట సహితము యోచనలేకున్నను జీవించుటమాత్రమే కర్మయగును. అది యనేకకార్యములకుఁ గారణము. అణువుమొదలు నిర్వాణ మొందుటకు సిద్ధముగానున్న నచలుఁడైన బుద్ధునిపర్యంతము ప్రపంచమందలి యునికి కర్మయే. కాని కర్తచేయు విధములు పయోగించుసాధనములు కర్తయొక్క వ్యక్తిభావములు యోచించ వలసిన విషయములు. నిజమునకే మనుజుఁడు కర్మచేయఁడు. వాని మూలకమున స్వభావము పనిచేయుచున్నది. దాని నెరిగి కామశూన్యఁడై, స్వకీయప్రేమయొక్క భ్రమలేక స్వభావముయొక్క ప్రభు సాక్షాత్కారమందు నివసించి యుండుటే కర్మబంధవిముక్తిగాని శరీరముచే కర్మచేయకుండుట కాదు. మనుష్యుఁడు సదా చలనరహితుఁడై కదలకఁ గూర్చొనఁగలిగినను మృగకీటకములవలె నజ్ఞానముచే బంధింపఁబడి యుండును. మనవృద్ధికోఱకు, సంసిద్ధికోఱకు, బ్రపంచమం దీశ్వరోద్దేశ్య సంసిద్ధికోఱకు సాధనముగా నివ్వఁబడిన దివ్యమైన భావ్యాకర్మచు చేయనిష్ఠక స్వభావము వానియందు నిరోధింపఁబడుచున్నది.

యోగ మీసిద్ధికి వచ్చినప్పు డొకయర్థమం దికఁ గర్మలు మనుజునకు లేకపోవచ్చును. దీనియర్థ మాంతర్యమం దితనికిఁ గర్మతోఁ బనిలేదనుట. బహిరంగమునకుఁ గర్మలఁ ద్యజించి పారిపోయి యానందరూపమగు నిష్క్రియత్యమందు దాగునని యర్థముకాదు. బంధించు నావశ్యకత విడిచి, బలాత్కరించు నజ్ఞానమువదలి యీశ్వరుఁడు పనిచేయుచున్న ట్లతఁడు పనిచేయుచున్నాఁడు. కర్మలఁజేయుచున్నప్పటికి వాఁడు కర్మలఁ జేయుటలేదు. ఏలనన, వానికి స్వవిషయిక ప్రేరేపణలేదు. వాని స్వభావముద్వారా పనిచేయుచున్న వాఁడీశ్వరుఁడు. అట్టి మనుజునకు స్వాధీనమైయున్న యుత్తమశక్తియొక్కనిస్పృహత్వముచేత నేడాగులేకుండ కర్మవృద్ధియగుచున్నది. వాఁడు తనలోఁ గర్మను భరించి యంగీకరించినపెట్టి, జ్ఞానముతోఁ బరిశోధించునుగాని, కర్మకంటడు ఫలాపేక్షచే బంధింపఁబడడు.

కామములేకున్నఁ గర్మసాధ్యముకాదని కామమునశించిన కర్మనశించునది యనుకొనుట సర్వసాధారణమైన పొరపాటు. ఇది సత్యముకాదు. ప్రపంచములో జరుగుచున్న కర్మయం దధిక భాగము కోరికతో సంబంధములేకనే విక్కిలి యవసరముచేతను, స్వభావముయొక్క నిస్ప్రహధర్మముచేతను నడుపఁబడుచున్నది. మనుష్యుఁడు సహితము వివిధములగు కర్మలను నిష్కామనిస్ప్రహలతో నట్టి ధర్మావసరములకులోఁబడి కామరాగ మనోవ్యాపారచిన్త్వము లేకనే సదా చేయుచున్నాఁడు. తరుచు తనకోరికకు విరుద్ధముగా శ్రేష్టతరమగు ధర్మమునకు లోఁబడి పనిచేయుచున్నాఁడు. కామము తోడివ్వఁబడిన యాకర్షణము. మధ్యమధ్య కొన్ని కార్యములకు పయోగపడు స్వభావముచే దీనికి బ్రాముఖ్యత కల్పింపఁబడినది. కర్మయోగి యిట్టి మధ్యసాపాన మతిక్రమించుచున్నాఁడు. వాని యేకత్వకుఁ గామము ప్రేరేపింపనక్కరలేదు. స్వాక్షేక్షతో నితరులేదిచేయుచున్నాఁఁ గో దానినే వాఁడు నిరాపేక్షతోఁ జేయుచున్నాఁడు. కాబట్టి శాంతమైన తటస్థభావము సంతోషయుక్తమైన నిష్పక్షపాతము వానికుండును. నిశ్చయమున కిది సిద్ధిగాంచిన కర్మయోగి లక్షణము. బంధకామములేక గర్మచేయుటకుఁ బూర్ణసామర్థ్యమే.

దీనిని బట్టి యుత్తమస్థితియున్నవాని కీకర్మచేయవలయునని, చేయకూడదని, కర్మచేయవలెనని చేయకూడదని విచక్షణలేదు. వాఁడుస్వయముగా నెన్నుకొనఁడు. ఈశ్వరుఁ డేదివానిస్వభావమునుబట్టి నిర్ణయించునో దాని నొనగ్గును. గనుక మనుజుఁడు తానేకులము శాఖదేశము మతమందు బుట్టెనో యాయావరణయందే యుండి పని చేయవలెను కాని వానిని విడిచి ప్రాపంచక ఘనకార్యములకుఁ బ్రయత్నించరాదని దీనివలన కొందఱు అభిప్రాయపడుచున్నారు. ఎందుకన వాఁడు చేయుటకు కర్మలేదు. వాఁడు కర్మల నుపయోగించవలెను. ముక్తినిొందుటకే కర్మలైననుసరే. ముక్తిరాగనే యవసరమునుబట్టి తనకు నియమించిన హద్దులో ననంతమందు లీనమైపోవుటకు నెదురుచూచుచూ శరీరమున్నంతవరకుఁ బనిచేయుచుండవలెను.

ఈభావమునుబట్టి యొక ప్రత్యేకకార్యమును వహించి, ప్రాపంచిక ఘనకార్యమునకై పనిచేయుటకర్మల భ్రమలందుఁ బడుటయందురు. ఈప్రాపంచ జీవితమున కుద్దేశ్యము కలదనియు, నందు శ్రమపడి సాధించుట కర్హమైన విషయములు కలవనియు చెప్పట పొరపాటందురు. మనము తిరిగి మిథ్యావాదమును సమీపించితిమి. ప్రపంచమందు దేవుఁడు లేడను వాదములోనికి దిగితిమి. కర్మయోగి కట్టి యల్ప విధినిరూపించరాదు. అట్టిస్వల్ప కర్మ నిర్నయించరాదు. ఎట్టికర్మలు గాని, ఘనమైనను హీనమైనను, గొప్పవైనను, కొద్దివైనను, ముక్తిదాయకమైన నాత్మశీక్షకు వినియోగపడుచున్నవనుట పూర్తిగానిశ్చయము. ముక్తిజెందినతరువాత మనుజుఁ డేసితియందైననుండవచ్చును. ఏకర్మనైనఁ జేయవచ్చును. ఆస్థితియందే యీశ్వరసంస్థితిగాంచవచ్చుననుటకూడ నిశ్చయమే. అట్టివాఁ డేసితియందు జన్మించునో యాయావరణ మందే నివసించిన నివసింపవచ్చును. వాఁడాయావరణమును భేదించి పొందిన కొత్తజ్ఞాము ననుసరించి కర్మస్వీకరించిన స్వీకరించవచ్చును. అంతర్ముక్తి బహిఃకర్మయందుఁ గాన్పించకపోవచ్చును. కాని యంతరస్వతంత్ర్యసందములు విపులమైన స్వేచ్ఛ గలకార్యరూపమున బహిర్గతముకావచ్చును. ముక్తిజెందిన జీవుఁడే యీశ్వరేచ్ఛయైన యెడల వెనుకటి యావరణమందే తృప్తిజెంది, దానిని మార్చకపోవచ్చును. లేదా తనయావరణమును మార్చుటే గాక చుట్టుప్రక్కలనుండే యితరములకు సహితము మార్పుతెచ్చునట్టి కర్మలఁ జేయవచ్చును.

మనుష్యజాతికి మహోపకార మొనర్చుటే కర్మయోగి పొందుముక్తివికాసము. ముక్తియొక్క యుద్దేశ్యము వ్యష్టిజీవునకు జన్మరాహిత్యమనియు, ముక్తివచ్చినతరువాత, జీవించుట కవసరమైనట్టి ప్రాబ్ధనినాశమున కవసరమైనట్టి కర్మలఁగాక మఱియేకర్మతోఁ బనిలేదను భావమొకటి గట్టిగానాటుకొనియున్నది. ఉన్నది కొంచము త్వరలోనశించి దేహము విడువగానే పూర్తిగా నశించునందురు. ఇతరమతములవారికేగాక, వేదమున కంతరార్థము చెప్పలేనికాలము

నహిందూ మతమునకు సహితము, స్వర్గోపభోగ మచభావము దృఢముగానున్నట్లు జన్మరాహిత్యమే జీవునకు ముఖ్యమును భావము చిరకాలము నుండి హిందువుల హృదయమందు నాటుకొనియున్నది. జన్మనుండి తప్పించుకొనవలెనను భావ మెంతచులకనైనదో చెప్పవలసియున్నది. మరణించినతరువాత స్వర్గోపభోగాపేక్షకంటె జన్మరాహిత్యాపేక్షయందు నిశ్చయముగా నాధిక్యతకలదు. ఎట్లైన నదియపేక్షయనబడుచున్నది. కర్మయోగి కది యర్హమైన యుత్తమయపేక్ష కానేరదు. తన వ్యష్టి ముక్తియం దపేక్ష యెంతమంచిదైన నహంకారమే యాచున్నది. వ్యష్టిభావమందే నిలుచుచున్నది. జీవించుటకు ఫలము వ్యష్టికోరికలఁ దృప్తిచేయుటనబడుచున్నది. పూర్తిగా నహంకారమును విడువవలె నన్న వ్యక్తిముక్త్యాపేక్షను విడువవలెను. ముక్తియం దపేక్ష ప్రయత్నము మన కుత్తమధర్మముగనుక నంగీకరింపఁబడినది. మనయం దధమస్థితికి యుత్తమస్థితికొఱకుఁగల యాకర్షణ మిది. ఇతర సర్వాపేక్షలు వానిఫలముల నందగానే జీవుఁడు త్యజించవలసియున్నది.

శ్రేష్ఠమైన మనస్వభావధర్మమునకుఁ జెందినట్టి, ముక్తుడైన జీవుఁడు చేయవలసినకర్మ స్వభావమును సూచించునట్టి, మఱియొక యాకర్షణచే యీవ్యష్టి ముక్త్యాపేక్ష నిరాకరింపఁబడుచున్నది. అది బుద్ధుని గొప్పకథయం దిమిడియున్నది. బుద్ధుఁడు నిర్వాణముయొక్క గుమ్మమందుండి యజ్ఞానదుఃఖ మం దొక్కడైన సున్నంతవరకు నీ గుమ్మము దాటనని ప్రతిజ్ఞ జేసెను. “అప్రసిద్ధులుగల యుత్తమస్థితిగాని, జన్మరాహిత్యముగాని నేను గోరను. సమస్తజీవులదుఃఖము నేనొందెదను గాక, సమస్తజీవులు దుఃఖవిముక్తులగుటకు వారియందు నేఁ బ్రేరేపింతునుగాక” యను నీభగవద్వాక్యమం దిమిడియున్నది. స్వామివివేకానందుని యుత్తరమందుఁ గలయొక వాక్యమున కర్థమిది. “నాముక్తియం దపేక్షనాకులేదు. సమస్తజీవసంఘము. ఉన్నది యీదేవుడే. నే నమ్మినది యీదేవుడే. అట్టి వానిసేవించుటకుఁ దిరిగి తిరిగి నేజన్మల నొందుదునుగాక. బహుదుఃఖముల నొందుదుఁ

గాక. నేను ముఖ్యముగాఁ బూజించునది దుర్మార్గమందున్న నా పుండు. దుఃఖమందున్న నాదేవుఁడు. బీదరికమందున్న నాదేవుఁడు. ఉత్తమాధమము లెవఁడో, పుణ్యపాపము లెవఁడో, క్రిమిదేవత లెవఁడో, గోచరించుఁ దెలియఁబడు నిజమైన సర్వవ్యాపకుని బూజించుము. తక్కినవిగ్రహములఁ బగులఁ గొట్టుము. ఎవనికి భూతభవిష్యజ్జన్మలలేవో, చావుపుట్టుకలు లేవో, యెవనియందు మనము సదా యోగమై యుంటిమో, యుండఁగలమో, దానిని బూజించుము. తక్కిన విగ్రహములఁ బగులఁ గొట్టుము.”

యావత్తు సారాంశ మీచివర రెండువాక్యము లందున్నది. కుటుంబసంఘముల విడిచిపెట్టుట యెట్లు నిజమైన సన్న్యాసము కాదో యట్లే యీప్రపంచజీవితమును నిరాకరించుట జన్మవరంపరలనుండి నిజముగాఁ దప్పించుకొనుటకాదు. ఎవనియందు భూతభవిష్యజ్జన్మలు లేక, జన్మరాహిత్యమైన జీవశ్శ్రమనంతముగ నున్నదో యట్టి యీశ్వరునితో యాంతర్యమున నేకీభావ మొందుటే జన్మరాహిత్యము. అంతర్ముఖమున నెవఁడు స్వేచ్ఛతకలవాడో, వాఁడు కర్మలుచేయుచున్నను గర్మచేయనివాడే యని గీతచెప్పుచున్నది. శరీరములనేక పర్యాయములు ధరించినను, శరీరధర్మముండుగాక, చావుపుట్టుకలేని యాత్మధర్మమందు నివసించుటచే వానికిబంధములేదు. పునర్జన్మతప్పించుకొనుట యను విగ్రహమును బూర్ణయోగ సాధకుఁడు పగులఁ గొట్టవలెను. వానియోగము వ్యప్తిజీవునిచేఁ బ్రపంచాతీతుని గ్రహించుటేగాక సమస్తజీవసంఘమునెడి సర్వవ్యాపకత్వమును గ్రహించుట యందిమిడియున్నది. కాబట్టి తానొక్కఁడే తప్పించుకొని ముక్తిసొందుటకాదు. దేవునియందు సమస్తముతోఁ దానేకీభవించవలెను. వానికిఁ జేయుటకు దివ్యకర్మకలదు.

ఆకర్మ యిట్టి దని యొక బాహ్యసూత్రముచేతగాని తరగతి చేతగాని నిర్ణయించవీలులేదు. “వా డెట్లుజీవించినను, నెట్లుజేసినను నాయందు నివసించి పనిచేయుచున్నాడని” గీతచెప్పుచున్నది. మానుష మేధాశక్తిచే నిర్ణయింపఁబడిన సూత్రములు ముక్తుఁడైన జీవు

నకు సంబంధించినవికావు. బాహ్యవిషయములబట్టి వాని విమర్శించరాదు. అట్టివాఁడు కాపాయవత్త్రుయునుధరించి సన్యాసియైన బూర్తిగా గృహస్తుడైన నొక్కటే. పవిత్రములైన గార్యములఁజేసిన వివిధప్రపంచకార్యముల నొనర్చిన నొక్కటే. బుద్ధుఁడు, క్రైస్తువు, శంకరులవలె జనులకు జ్ఞానబోధఁజేసిన, జనకునివలె రాజ్యపరిపాలనఁజేసిన, గృష్టునివలె రాజకీయుఁడైన న్యముల నడిపిన నొక్కటే. వాఁడేమిదిన్నఁ ద్రాగిన, వానియలవాట్లు ప్రయత్నము లెట్టివైన వాఁడుజయించిన బరాజితుఁడైన, వాఁడు బాగుచేసిన నోగుచేసిన, బ్రాచీనపద్ధతుల నిల్విన, వానికిచూరుగా నూతనపద్ధతులనిర్మించిన, జనులచేగౌరవింపఁబడువా రతనికి హితులైన వెలివేయఁబడిన దుర్మార్గులు హితులైన, వాని జీవితమును కర్మల జనులంగీకరించిన, జనులకు దప్పమార్గముచూపెట్టు మతసీతి సాంఘిక కథల నిర్మించువాఁడనిరాకరించిన, నతని కొక్కటే. మానుషతీర్థానములకతఁడందఁడు. అజ్ఞానులు నిర్నయించిన చట్టములకు బద్ధుఁడుకాఁడు. అంతరశబ్దమునకు లోబడి యవ్యుశ్యమై యుండు శక్తిచే బ్రేరేపింపఁబడుచున్నాఁడు. అతనినిజమైన జీవితమంతర్ముఖమందున్నది. దాని వర్షించు తెల్లన, వాఁడు దివ్యానంతమైన దేవునందు నివసించును, చలించును, బనిచేయును.

అతనికర్మ బాహ్యసూత్రబద్ధము కాకపోయినను వెలినంబంధములేని యొకసూత్రమును మట్లు కాదరించుచున్నది. దానికి స్వాపేక్షలేదు. అది ప్రపంచ మందీశ్వరకార్యమునకుఁ జేయఁబడుచున్నది. కోరికచే బ్రేరేపింపఁబడక, ప్రపంచోద్ధరణము పరిపాలనము నడిపించుట కొఱకుఁ గర్మయోగి కర్మచేయవలెనని గీతచెప్పుచున్నది. సాధారణజనముండు ప్రపంచము మిథ్య గనుక, ముక్తికి వారధులు కారు గనుక సంఘచట్టము ననుసరించి సూచరణపద్ధతులకంటి యన్నట్లతఁడు పైకి నటించవలెనని యీగీతావాక్యమున కర్థము చెప్పుచున్నారు. అదే నిజమైనయడల నది పనికురాని సూత్రమే. గొప్ప హృదయము దాని నినిరాకరించి, యమితాభ బుద్ధుని దివ్యప్రమా

ణము, భాగవతుని విమలధ్యానము, వివేకానందుని యుత్సాహభరితధ్యాన మంగీకరించును. మనుష్యునందు దేవుడగుచున్న స్వభావముయొక్క దైవనియామకవ్యాపారమే యీ ప్రపంచమనియుఁ బొందవలసిన దేదియుఁ దనకు లేకున్నను, భగవద్గీతయందీశ్వరుఁడు తాను చేయుచున్నా నని చెప్పిన కర్మ యిదేయనియు మనమంగీకరించిన సీగొప్పసూత్రమునకు గాఢాభిప్రాయము కాన్పించును. అట్టి దివ్యకర్మయందుఁ బాలుకొనుట, మనుష్యజాతియందు దేవుని నిమిత్తార్థము నివసించుట కర్మయోగికి ధర్మములు. మనుష్యులందు దేవుని నిమిత్తము నివసించు టనగా లక్ష్యార్థమైన గమ్యస్థానము నొందుటకుఁ బ్రపంచమున కేదోయొక విధమైన సహాయ్య మొనర్చుట.

మనుజుఁ డెట్లుచేయునో యేమార్గమునఁ జేయునో నిర్ణయించుటకు సర్వసాధారణ సూత్రములేదు. అది లోపలినుండు రావలెను. దేవునకును సాధనమైన జీవునకును వారిలో వారికి తీర్మానము కావలెను. చేయవలసినకర్మ యిట్టిదని లోనఁ దోచవలెను. చేయవలసిన కర్మ యిట్టిదని చెప్పునట్టి గీతావాక్యమైన “ధర్మము ఫలాపేక్షలేక చేయవలె”నను దాని కింగ్లీషున (We must due our duty without regard to the fruit) యని యర్థముచేసినాడు. ఇది మైరోపాఖండవృద్ధి ననుసరించి వచ్చినభావము. ఇది విజ్ఞాన సంబంధము (Spiritual)గాక నీతి (Ethical) సంబంధమైనది. పూర్ణమైనదిగాక ఒహిరంగమైనది. విధి (duty) యనునది లేనేలేదు. మన విధులు (duties) పరస్పర విరుద్ధములుగా నున్నవి. మన యావరణమునుబట్టి, సంఘసంబంధములనుబట్టి, బాహ్యజీవస్థితినిబట్టి యావిధులు నిర్ణయింపఁ బడుచున్నవి. పరిపక్వముకాని నీతిని వృద్ధిచేయుటకు, నాత్మపరత్వముగల కోరికల వ్యాపారమణచుటకు నావిధులు సహాయపడుచున్నవి. సాధకున కంతర్ప్రకాశము కలుగువరకు, తనకుఁ గల ప్రకాశముచేతనే పాలింపఁబడుట మగచదనియు, విధులు నీమములు తత్కాలికముగా నుంచుకొనవలెననియు నిదివరకే

చెప్పబడియె. విధులు బాహ్యవిషయములే. జీవవిషయములుకావు. ఈమార్గమునకు స్థాపింపబడిన ధర్మములు కావు. యోధునకుఁ బిలిచినప్పుడు యుద్ధముచేయుట విధి. తనబంధువులనైనఁ దుపాకినివేయుటకూడ యతినికి విధియే. కాని యట్టివిధి ముక్తుడైనవానికి విధించుట తప్ప. మనతోటిపాటి జనుల ప్రేమించి సహాయమొనర్చుట మనకు విధియనబడదు. అదియొక స్వభావధర్మము. ఈశ్వర సృష్టికలిగిన కొలది యేర్పడును. అది జీనస్థితినుండి వచ్చు కార్యప్రవాధి హము. కర్మయోగియొక్క కర్మజీవుని నుండివచ్చు ప్రవాహరూపమై యుండవలెను.

మన కర్మధర్మమే దనగా స్వభావముచే నిర్ణయింపబడి పాలింపబడు కర్మయను గీతా నిర్ణయమునకు గాఢభావమిది. అది మైమనోవృత్తి యలవాటునలనఁ గలిగెడి యుద్యోగములుకాదు. మన “స్వరూపము-నిజస్వభావము-దివ్యజీవపదార్థ”మను సంస్కృత శబ్దమం దిమిడియున్నది. అదే మన నిజస్వభావము ; దేవుని దివ్య తత్వము. ఈమూలమునుండేది యుత్పన్నమగుచున్నదో యదే పూర్వమైనది, యగాధమైనది, సత్యమైనది, సరియైనది. తక్కినవి యుద్దేశ్యములు, ధ్యానలు. అలవాట్లు కోరికలు పురుషునిపై పై వెర్చులనబడును. అవి వెలినుండి వచ్చెడి బలాత్కారములే. అవి తొలగించబడుచున్నవి. మార్పబడుచున్నవి. కాని యిది స్థిరముగా నిలుచుచున్నది.

ఎంతకాలము మనోబుద్ధులహంకారవర్జితములుకావో యంతనరకు మనమాయంతరధర్మము నెరుగఁజాలము. పవిత్రమొందిన కొలది యాధర్మముస్పష్టముగా వెల్లడియైవెలి ప్రేరేపణలకు బహిరంగమనోనిర్మాణములకు లోనుకాదు. అహంకారము విడువబడెనా కర్మలోనుండి యుత్పన్నమగును. మనహృదయములందు నివసించి యున్న యీశ్వరునిచే బహిరంగముగాఁ బరిపాలింపబడును. యోగికిగీత చెప్పెడి యుత్తమవాక్యము “సమస్తధర్మముల విడిచి తన్ను శరణుజొచ్చుచు”నుచున్నది. కామములేక, దానికంటక, సర్వభూత

ములతో నేకత్వమొంది, యనంతనిత్యపవిత్రమందు నివసించి, దివ్యోత్తమాత్మచే బాలింపబడుచు, వాని సమస్తకార్యము లంతఃశక్తిచే, మన నిజస్వభావద్వారమున నడిపింప బడుచున్నది. అశక్తి తెలిసికొనుచున్న, యుద్ధము చేయుచున్న, బనిచేయుచున్న, బ్రేమించుచున్న సదా దివ్యమై ప్రపంచమం దీశ్వరుని సిద్ధికై పాటుబడుచున్నది.

ముక్తికై మనము పాటుపడుటకు నిజమైన గారణము తానొక్కడే ప్రపంచదుఃఖమునుండి విముక్తి నొందుటకాదు. పరిపూర్ణత్వమొందుటకు నిజమైన కారణ మనగా (దివ్యస్థితి, పవిత్రత, జ్ఞానము, బలము, ప్రేమ, సామర్థ్యము నొందుటకుఁ గారణము) దేవతలవలె నుండుట, తానొక్కడే దివ్యస్వభావము గ్రహించుట కాదు. ఈముక్తి పరిపూర్ణత్వములు పూర్తిగా నావిర్భవించిన దేవుడే గనుక వ్యష్టిమనుజునందుత్పన్నమగుట ప్రపంచమందంతట నావిర్భవించుకొఱకు సహాయపడుటకే. అజ్ఞానమందు సహితము వ్యష్టిమనుజుడు ప్రపంచములో ప్రపంచముకొఱకు నివసించుచున్నాఁడు. అతడు తన యహంకారకర్మల బ్రపంచోద్ధరణకొఱకు వినియోగించునటుల స్వభావముచే బలాత్కరింపబడుచున్నాఁడు. కాని యది యసంపూర్ణికార్యము. అది సంపూర్ణికాని యసంస్కారసృష్టికార్య కలణము. ముక్తుడై పవిత్రుడై, పరిపూర్ణుడై వ్యష్టిదేవుడు ప్రథమమునుండి సంకల్పించినట్లే ప్రపంచేశ్వరునికొఱకుఁ బూర్తిగా వ్యక్తితోఁ బ్రపంచమందు నివసించుచున్నాఁడు.

కర్మ సంపూర్ణము.

కర్మయోగము సమాప్తము.

